

Republika Slovenija
MINISTRSTVO ZA PROMET

STRATEGIJA IZGRADNJE ŽIČNIŠKIH SISTEMOV V REPUBLIKI SLOVENIJI UPOŠTEVAJOČ PREDVSEM NARAVNE DANOSTI

(Končno poročilo)

maj 2008

Naročnik:

Republika Slovenija, Ministrstvo za promet

Strokovni nadzor:

Gorazd Bedrač, Ministrstvo za promet

Strokovna projektna delovna skupina:

Gorazd Bedrač (Ministrstvo za promet, Direktorat za železnice in žičnice) – vodja
Irena Jocif – Bošnjak (Ministrstvo za promet, Pravna služba)
mag. Jure Miljevič (OMEGA consult d.o.o., Ljubljana)
Marko Podrekar (Ministrstvo za gospodarstvo, Direktorat za turizem)
Barbara Strajnar (Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor)
mag. Franci Žohar (Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo in regionalno politiko)
Srečko Jesenšek (Združenje žičničarjev Slovenije)

Naloga:

Strategija izgradnje žičniških sistemov v Republiki Sloveniji upoštevajoč predvsem naravne danosti

Številka pogodbe:

Ministrstvo za promet, št. 2411-07-100040 z dne 12.06.2007
OMEGA consult, št. 28/07

Izdelovalec:

OMEGA consult, projektni management, d.o.o. Ljubljana

Predmetna oznaka:

Gesla: strategija, žičnice, turistične destinacije, integralni turistični proizvodi
Keywords: strategy, cableways, tourist destinations, integral tourist products

Šifra projekta:

28/07-SL

Odgovorni vodja projekta:

mag. Jure Miljevič (OMEGA consult)

Člani projektne skupine:

1. OMEGA consult, projektni management, d.o.o Ljubljana nosilec projekta
mag. Boris Mrak, univ. dipl. ekon.
mag. Jure Miljevič, univ. dipl. inž. grad.
David Krivec, univ. dipl. soc.
Andreja Cundrič, univ. dipl. ekon.
dr. Marko Šetinc, univ. dipl. inž. kem.
dr. Heda Kočevar, univ. dipl. geol.
Nikolaj Alexander Taylor, univ. dipl. ekon.
Polona Gorišek, univ. dipl. ekon.

Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje
Urad za meteorologijo

Andrej Velkavrh, dipl. inž. meteor.
Gregor Vertačnik, dipl. inž. meteor.
2. Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo, Maribor soizvajalec
dr. Drago Sever, univ. dipl. inž. grad.
Ana-Marija Ljubič, univ. dipl. inž. prom.
3. Inštitut za javno upravo pri pravni fakulteti v Ljubljani soizvajalec
dr. Rajko Pirnat, univ. dipl. prav.
4. OIKOS, svetovanje za razvoj, d.o.o., Domžale soizvajalec
Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd.
Urša Zakrajšek, univ. dipl. geog.
Urša Šolc, univ. dipl. geog.
Anes Durgutović, dipl. inž. geoteh. in rud.
Andrej Gortnar, kem. teh.
Katarina Pogačnik, B.Sc. Env. Res. Manag.
Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog.
Mojca Hrabar, univ. dipl. biol., M.Sc. Env. Manag. (Oxon)
Matej Rauch, dipl. inž. gozd.
Barbara Gašperlin, dip. inž. fizi
Mitja Jerlah, dipl. var. inž.

Odgovorni nosilec projekta:
mag. Boris Mrak

Direktor:
Bruno Bensa

Ljubljana, marec 2008

Razmnoženo v 3 (treh) izvodih, naročnik prejme 2 (dva) izvoda.

Copyright © 2008

Ministrstvo za promet

(Besedilo je avtorsko zaščiteno. Zaščita vključuje vsako uporabo besedila, ki ni v skladu z Zakonom o avtorskih pravicah ter vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje – ne glede na tehniko – celote ali posameznih delov.)

STRATEGIJA IZGRADNJE ŽIČNIŠKIH SISTEMOV V REPUBLIKI SLOVENIJI UPOŠTEVAJOČ PREDVSEM NARAVNE DANOSTI

IZVLEČEK

Predmet naloge je bila izdelava Strategije bodočega razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji upoštevajoč predvsem naravne danosti. Strategija bo služila kot temeljni razvojni dokument tako pri odločanju v zvezi z uporabo ekonomskih instrumentov vzpodbujanja razvoja turistične infrastrukture, katere del so žičniške naprave, kot tudi v postopkih priprave prostorskih aktov in kot analiza razvojnih možnosti za žičniško dejavnost v prostoru.

Namen strategije razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji je dolgoročni razvoj žičniške dejavnosti v sklopu trajnostnega razvoja turistične destinacije. Cilj strategije je zagotoviti dolgoročno ekonomsko uspešnost gospodarske dejavnosti ob smotrnem gospodarjenju s prostorom kot izredno redko dobrino.

Pred podelitvijo koncesije za žičniško napravo je potrebno pripraviti strokovne podlage ki vsebujejo analizo razvojnih možnosti za dejavnost v prostoru. Analiza mora vsebovati cilje prostorskega razvoja in analize, iz katerih so razvidne različne možnosti razvoja z vidika gospodarskih, kulturnih in socialnih koristi ter merila, ki omogočajo vrednotenje z vidika dostopnosti, opremljenosti in družbene strukture območja. Izbor in predlog ukrepov na tej osnovi bo zagotavljal trajnostni razvoj žičniškega prometnega sistema ter nediskriminatoren odnos do vseh partnerjev.

Tako pripravljena strategija bo služila kot temeljni razvojni dokument tako pri odločanju v zvezi z uporabo ekonomskih instrumentov vzpodbujanja razvoja turistične infrastrukture kot tudi v postopkih priprave prostorskih aktov kot analiza razvojnih možnosti za posamezne dejavnosti v prostoru.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN IZRAZOV

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
ARSO	Agencija RS za okolje
BDP	Bruto družbeni produkt
iBON	Bonitete poslovanja za družbe in s.p.
ES	Evropski svet
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EU	Evropska Unija
GIZ SŽ	Gospodarsko interesno združenje slovenskih žičničarjev
IPCC	Mednarodni zbor za podnebne spremembe
IPIS	Poslovni register Slovenije
MG	Ministrstvo RS za gospodarstvo
MZP	Ministrstvo za promet
MOP	Ministrstvo RS za okolje in prostor
RNUST	Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma
RS	Republika Slovenija
SMART	Cilj ki je specifičen, konkreten in preprost (S), merljiv (M), formuliran v sedanjosti (A), realističen oz. možen (R), ter časovno določen (T)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SWOT	Analiza prednosti (S), slabosti (W), priložnosti (O) in nevarnosti (T)
ZGJS	Zakon o gospodarskih javnih službah
ZGO	Zakon o graditvi objektov
ZJN	Zakon o javnih naročilih
ZJZ	Zakon o javnih zbiranjih
ZJZP	Zakon o javno-zasebnem partnerstvu
ZPN	Zakon o prostorskem načrtovanju
ZSRR	Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja
ZSRT	Zakon o spodbujanju razvoja turizma
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku
ZVO	Zakon o varstvu okolja
ZŽNPO	Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb

VSEBINA

0	POVZETEK	1
0.1	UVOD	1
0.2	NAMEN STRATEGIJE	2
0.3	IZHODIŠČA IN OKVIR STRATEGIJE	2
0.4	STRATEŠKI CILJ	3
0.5	NAČRT DOSEGANJA STRATEŠKEGA CILJA	4
0.6	FINANČNI UKREPI IN VIRI ZA URESNIČEVANJE STRATEŠKIH CILJEV	5
0.7	MEHANIZMI ZA DOSEGANJE STRATEGIJE	6
0.8	ZAKLJUČEK	6
1	UVODNA POJASNILA	7
1.1	IZHODIŠČE ZA IZDELAVO STRATEGIJE	8
1.2	IZVEDBA NAROČILA	8
1.3	KONZORCIJ SOIZVAJALCEV	8
1.4	IZDELAVA NALOGE	9
1.4.1	<i>Predmet naloge</i>	9
1.4.2	<i>Namen naloge</i>	9
1.5	IZHODIŠČA IN CILJI NALOGE	10
1.5.1	<i>Priprava strategije</i>	10
1.5.2	<i>Izvedba projektne naloge</i>	15
1.6	REZULTATI NALOGE	19
2	OPREDELITEV STRATEGIJE	24
2.1	UVOD	24
2.2	NAMEN IN CILJI STRATEGIJE	25
2.3	STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA V TUJINI	25
2.3.1	<i>Turistična politika v Republiki Avstriji</i>	26
2.3.2	<i>Turistična politika v Republiki Hrvaški</i>	27
2.4	RAZVOJ ŽIČNIŠKE DEJAVNOSTI V TUJINI	28
2.4.1	<i>Splošne ugotovitve in značilnosti žičniške dejavnosti</i>	28
2.4.2	<i>Švica</i>	29
2.4.3	<i>Avstrija</i>	30
3	ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA	32
3.1	ANALIZA TURISTIČNE PONUDBE	32
3.2	ANALIZA PONUDBE ŽIČNIŠKIH SISTEMOV S TEHNIČNEGA VIDIKA	41
3.3	ANALIZA ŽIČNIŠKIH CENTROV Z VIDIKA OKOLJA	45
3.4	ANALIZA PODNEBNIH ZNAČILNOSTI	48
3.4.1	<i>Meteorološki pogled na zimske snežne in temperaturne razmere v Sloveniji</i>	56
3.5	ANALIZA PRAVNEGA IN UPRAVNEGA OKOLJA	61
3.5.1	<i>Uvod</i>	61
3.5.2	<i>Koncesija za izgradnjo žičniške naprave</i>	61
3.5.3	<i>Koncesija v primeru, ko gre za javno - zasebno partnerstvo</i>	67
3.5.4	<i>Načrtovanje gradnje žičniških naprav v prostorskih aktih in posamični akti (gradbeno, uporabno in obratovalno dovoljenje)</i>	73
3.5.5	<i>Zagotavljanje razvojnih spodbud</i>	81
3.5.6	<i>Povzetek analize pravnega in upravnega okolja</i>	84
3.6	ANALIZA TURISTIČNE PONUDBE IN POVPRASEVANJA	85
3.6.1	<i>Prihodi, prenočitve in prenočitvene zmogljivosti</i>	86
3.6.2	<i>Turistične destinacije</i>	92
3.6.3	<i>Analiza in primerjava turizma v izbranih državah EU</i>	95
3.7	ANALIZA UČINKOV NA NARODNO GOSPODARSTVO	98
3.8	ANALIZA POSLOVANJA OBSTOJEČIH UPRAVLJALCEV ŽIČNIŠKIH CENTROV	100
3.9	KLJUČNE UGOTOVITVE ANALIZE STANJA	106
3.9.1	<i>Analiza ponudbe žičniških sistemov s tehničnega vidika</i>	106
3.9.2	<i>Analiza žičniških centrov z vidika okolja</i>	106
3.9.3	<i>Analiza podnebnih značilnosti</i>	106
3.9.4	<i>Analiza pravnega in upravnega okolja</i>	107

3.9.5	<i>Analiza turistične ponudbe</i>	107
3.9.6	<i>Analiza poslovanja obstoječih upravljavcev žičniških centrov</i>	108
4	SWOT ANALIZA	109
5	SCENARIJ RAZVOJA ŽIČNIŠKE DEJAVNOSTI	114
5.1	UVOD	114
5.2	SKUPINE ŽIČNIŠKIH CENTROV	114
5.2.1	<i>Skupine žičniških centrov glede na obseg poslovanja</i>	116
5.2.2	<i>Uspešnost poslovanja žičniških centrov</i>	116
5.3	OBLIKOVANJE SCENARIJEV NADALNJEGA RAZVOJA ŽIČNIŠKIH CENTROV	120
5.3.1	<i>Žičniški centri prve skupine celovite turistične destinacije</i>	120
5.3.2	<i>Žičniški centri druge skupine celovite turistične destinacije</i>	123
5.3.3	<i>Žičniški centri tretje skupine celovite turistične destinacije</i>	125
5.3.4	<i>Žičniški centri četrte skupine celovite turistične destinacije</i>	127
5.4	IDENTIFICIRANI RAZVOJNI NAČRTI	129
5.5	PREDLOG STRATEGIJE.....	129
6	OKOLJSKA PRESOJA ŽIČNIŠKIH CENTROV	131
7	USKLAJENOST Z DRUGIMI RAZVOJNIMI DOKUMENTI	137
8	VREDNOTENJE USPEŠNOSTI RAZVOJNIH NAČRTOV	138
8.1	FIZIČNI IN FINANČNI KAZALNIKI.....	139
8.2	OKOLJSKE USMERITVE ZA NAČRTOVANJE	141
8.2.1	<i>Zavarovana območja</i>	141
8.2.2	<i>Naravne vrednote</i>	142
8.2.3	<i>Območja Natura 2000</i>	142
8.2.4	<i>Ekološko pomembna območja</i>	142
8.2.5	<i>Vodovarstvena območja</i>	143
8.2.6	<i>Vodotoki</i>	143
8.2.7	<i>Poplavna območja</i>	143
8.2.8	<i>Erozijska območja</i>	143
8.2.9	<i>Gozdna območja</i>	144
8.2.10	<i>Kulturna dediščina</i>	144
8.2.11	<i>Osnovni omilitveni ukrepi</i>	145
9	VLOGE SUBJEKTOV IN PROGRAM UKREPANJA	146
9.1	VLOGE DRŽAVE, OBČIN IN LOKALNIH SKUPNOSTI TER UKREPANJE Z ORGANIZACIJSKO-REGULATIVNIMI UKREPI	146
9.1.1	<i>Lokalne skupnosti</i>	146
9.1.2	<i>Država</i>	148
9.2	VLOGA POSLOVNIH ZDRUŽENJ.....	150
9.3	UKREPANJE S FINANČNIMI UKREPI.....	152
10	PREGLED MOŽNIH FINANČNIH VIROV	153
10.1	INVESTICIJSKI POTENCIAL	154
10.2	PRIJAVA PROJEKTA ZA PRIDOBITEV SREDSTEV EU	155
10.2.1	<i>EU skladi in področje turizma</i>	155
10.2.2	<i>Shema državne pomoči</i>	156
10.2.3	<i>Pogoji oziroma postopki pridobivanja sredstev EU</i>	157
10.2.4	<i>Investicijski program</i>	159
10.2.5	<i>Merila za izbor projektov</i>	160
11	LITERATURA IN VIRI	161
11.1	LITERATURA.....	161
11.2	VIRI.....	161
12	PRILOGE	164

0 POVZETEK

0.1 UVOD

Tradicija žičničarstva v Sloveniji je dolga in sega v 19. stoletje. Takrat je bilo na ozemlju sedanje Slovenije kar nekaj transportnih žičnic, namenjenih predvsem za spravilo lesa iz težko dostopnih predelov hribovskih gozdov. Slovenija ima tudi dolgo tradicijo v zimskem turizmu. Že pred 2. svetovno vojno so se razvili gorskoturistični centri, kjer so se pojavile prve žičniške naprave. Tudi smučanje, ki je bistveno povezano z žičnicami, ima v Sloveniji zelo dolgo tradicijo. Poseben pomen pa je ta šport, ki je hkrati oblika rekreacije, dobil v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V tem času smo v Sloveniji zgradili tudi največ žičniških naprav in razvili kar nekaj smučarskih centrov. Dosedanji razvoj kaže na to, da so se gorski centri iz smučarskih središč razvili v gorske turistične destinacije. Nosilec razvoja so upravljavci žičniških naprav. Tak razvoj je značilen za alpski prostor. Razvoj žičniških centrov v ZDA pa je že po konceptu turistična destinacija. Iz tega sledi, da želi sodoben človek aktivno preživljati prosti čas v najširšem smislu, kar je mogoče uresničiti le v obliki celovite ponudbe.

Danes je žičniška dejavnost v Sloveniji del turistične prometne infrastrukture. Osnovna naloga žičniške dejavnosti je prevoz oseb, največkrat v tesni povezavi s turizmom, z aktivno rekreacijo ali smučanjem. Po podatkih Smučarske zveze Slovenije je v sezoni 2006/07 14.622 njenih članov delovalo v 206 smučarskih klubih. Smučarska zveza ocenjuje, da se v Sloveniji s smučanjem ukvarja približno 400.000 Slovencev, kar predstavlja slabo četrtno populacije. Žičniška dejavnost se pojavlja tudi v vlogi javnega prevoza oseb do krajev, ki bi bili sicer za veliko večino ljudi nedostopni. Tako torej žičniška dejavnost v sklopu turistične destinacije zagotavlja izvajanje rekreativnih in športnotekmovalnih dejavnosti, omogoča kakovosten razvoj turistične destinacije, oblikovanje novih turističnih destinacij in integralnih turističnih proizvodov.

Slovenski žičniški centri nastopajo na skupnem alpskem trgu športnorekreacijskih turističnih destinacij. Rezultati raziskave Svetovnega gospodarskega foruma (World Economic Forum, 2007) uvrščajo Slovenijo po konkurenčnosti za razvoj turizma na 44. mesto med 124 državami, kolikor jih je bilo zajetih v raziskavo. Tako so na tej lestvici pred Slovenijo vse sosednje države: Avstrija (na 2. mestu), Italija (na 33. mestu), Hrvaška (na 38. mestu) in Madžarska (na 40. mestu). Pred njo so tudi nekatere druge evropske države, ki Sloveniji konkurirajo pri zimskem turizmu: Švica (na 1. mestu), Francija (na 12. mestu), Češka (na 35. mestu) in Slovaška (na 37. mestu). V državah, ki imajo turistične destinacije v alpskem prostoru, se poletne sezone krepijo, zimske pa se z vidika števila prenočitev slabšajo. Primerljivo stanje je tudi v Sloveniji, kar je posledica hitrejše rasti drugih vrst turizma, če gledamo relativno.

Stopnjo razvitosti slovenskega zimskega turizma je smiselno primerjati z razvitimi alpskimi deželami, kot sta Švica in Avstrija. Ena šestina slovenskih žičniških centrov, ki prispevajo 75% prihodkov zimske sezone, se po povprečni učinkovitosti uvršča takoj za Avstrijo in Švico. Drugi žičniški centri so razdrobljeni in primerno manj učinkoviti.

V letu 2006 je s 87 žičniškimi centri upravljalo 79 pravnih subjektov. Pravna oblika upravljavcev žičniških centrov je zelo pestra – od gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov, dopolnilne dejavnost v kmetijstvu do društev, javnih zavodov in občin. Poslovni subjekti, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo, so v letu 2006 ustvarili skupaj okoli 84% vseh prihodkov vseh upravljavcev žičniških centrov. Približno polovica vseh organizacij, ki upravljajo z žičniškimi centri ali žičniškimi napravami, je nepridobitnih (društva, občine, zavodi). To kaže, da veliko centrov dejansko deluje predvsem za potrebe lokalnega okolja ali kot del društvene dejavnosti.

0.2 NAMEN STRATEGIJE

Namen strategije razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji je dolgoročni razvoj žičniške dejavnosti v sklopu trajnostnega razvoja turistične destinacije. Pod strategijo trajnostnega razvoja turizma razumemo uresničevanje treh poglavitnih sestavin: ekonomske, socialne in kulturno-naravovarstvene.

Pri oblikovanju strategije so bili upoštevani osnovni vidiki razvoja:

- Konkurenčnost in ekonomska učinkovitost: učinkovito izkoriščanje kapacitet turistične destinacije.
- Naravne danosti: možnost razvoja posameznega žičniškega centra glede na naravne danosti za nadaljnji razvoj, okoljske omejitve itn.
- Poslovno – organizacijski okvir: možnosti poslovnih in kapitalskih povezav ter sodelovanja v smeri oblikovanja novih, večjih in kvalitetnejših gorskih turističnih destinacij in bolj učinkovitega poslovanja upravljavcev.
- Pravni okvir: ustrezne zakonske in podzakonske rešitve, ki so ključne za implementacijo strategije.

0.3 IZHODIŠČA IN OKVIR STRATEGIJE

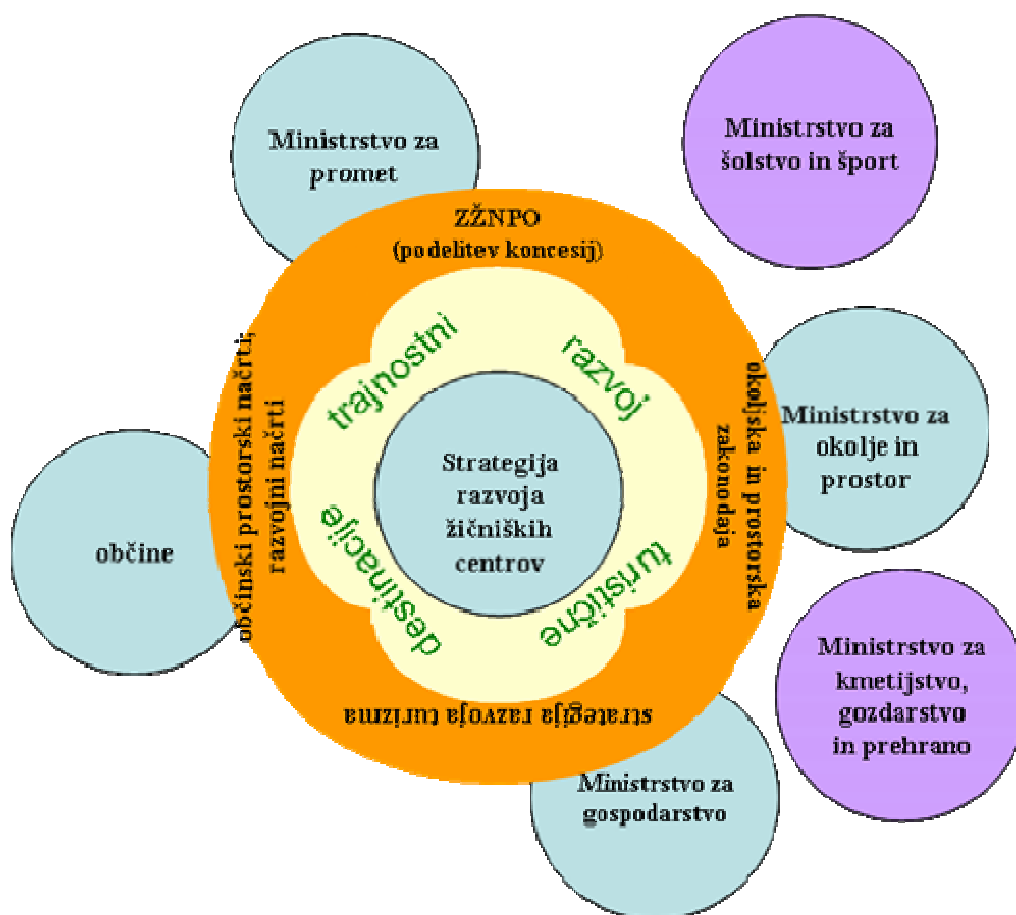
Žičniška dejavnost se izvaja v okolju, ki ga določajo različni subjekti. V prvi vrsti so tisti institucionalni subjekti, opredeljujejo širše okvire znotraj katerih upravljavci žičniških centrov, kot zainteresirani subjekti, uresničujejo svoje interese (slika 1).

Institucionalni subjekti z zakonskimi in podzakonskimi akti, kot orodji, neposredno postavljajo okvir za uspešno delovanje in razvoj organizacij, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo. Ti subjekti so:

- občine, kjer se izvaja žičniška dejavnost (občinski prostorski načrti in občinski razvojni načrti, ZŽNPO), ki izdajajo soglasja in koncesije,
- Ministrstvo za promet (Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO)), ki izdaja odločbe, koncesije, dovoljenja in obratovalne dokumente,
- Ministrstvo za gospodarstvo (Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 (RNUST)), ki usmerja turistično dejavnost in postavlja osnovni okvir delovanja v turističnih destinacijah,
- Ministrstvo za okolje in prostor (prostorska in okoljska zakonodaja), ki izdaja soglasja in dovoljenja,
- Ministrstvo za šolstvo in šport, ki sicer ni neposredno povezano s to dejavnostjo, vendar ima posredni vpliv preko področja športa in rekreacije ter
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki preko Sklada za razvoj podeželja skrbi za uravnotežen razvoj ruralnih območij.

Upravljavci žičniških centrov delujejo v skladu z omejitvami, ki obstojajo v prostoru, v povezavi z drugimi turističnimi destinacijami in v okviru trajnostnega razvoja turističnih destinacij. Ti zainteresirani subjekti so:

- organizacije, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo,
- organizacije, ki se ukvarjajo s hotelsko – gostinsko dejavnostjo in
- organizacije, ki se ukvarjajo z drugo turistično dejavnostjo.

Slika 1: Povezanost strategije razvoja žičniških centrov z okoljem

Da bi dolgoročno dosegli cilje trajnostnega razvoja turizma v Sloveniji, kot enotni turistični destinaciji, mora biti delovanje tako institucionalnih kot zainteresiranih subjektov usklajeno in naravnano na dolgoročne strateške turistične cilje.

Časovni okvir izvajanja strategije je 10-letno obdobje 2008 – 2017. Ta časovni okvir narekujejo dolžina priprave in izvedbe novih investicij v primeru sprejemljive širitve fizičnega obsega delovanja ter časovni okvir črpanja evropskih sredstev.

0.4 STRATEŠKI CILJ

Temeljni strateški cilj je: "Zagotoviti dolgoročno ekonomsko uspešnost gospodarske dejavnosti ob smotrnem gospodarjenju s prostorom kot redko dobrino".

Strategija je oblikovana na temelju analize stanja in možnosti razvoja žičniških centrov. Žičniški centri svoje razvojne cilje lahko dosežejo v okviru turistične destinacije oziroma v prostorskem, poslovnem ali kapitalnem povezovanju dveh ali več turističnih destinacij in s tem z oblikovanjem novih destinacij in novih celovitih turističnih proizvodov.

Doseganje temeljnega strateškega cilja se zagotovi tako (1) v okviru obstoječih žičniških centrov, kot tudi v primeru (2) sprejemljive širitve obsega fizičnega prostora delovanja oziroma vzpostavljanja novih žičniških centrov v prostoru.

0.5 NAČRT DOSEGANJA STRATEŠKEGA CILJA

Obstoječi žičniški centri že izkoriščajo naravno okolje kot prostor, namenjen njihovi dejavnosti. V primeru (1) razvoja dejavnosti znotraj obstoječih prostorskih okvirov, je temeljni strateški cilj opredeljen s povečanjem števila smučarskih dni.

Povečanje števila smučarskih dni se doseže z izboljšanjem učinkovitosti obstoječih žičniških centrov in izboljšanjem kakovosti ter pestrosti destinacijske ponudbe. Upravljalci žičniških centrov dosežejo izboljšanje učinkovitosti tako, da dejansko prevzamejo vodilno vlogo pri upravljanju turistične destinacije povečajo izkoriščenost obstoječih kapacitet z izrazitejšo tržno usmerjenostjo, zmanjšajo tveganja uspešnega poslovanja z zvišanjem deleža stacionarnih gostov v strukturi uporabnikov žičniških storitev in vzpostavijo prostorske, poslovne in kapitalske povezave žičniških centrov. Ukrepi za izboljšanje učinkovitosti so:

- vzpostavitev destinacijskega managementa,
- povečanje investicij v trženje,
- zagotavljanje večjega števila prenočitvenih kapacitet v turistični destinaciji in
- izkoriščanje sinergijskih učinkov povezovanja.

Kakovost in pestrost destinacijske ponudbe zagotavlja konkurenčno prednost pred drugimi športno-rekreacijskimi turističnimi destinacijami. Izboljšanje kakovosti in pestrosti ponudbe se doseže:

- s pravočasnim obnavljanjem žičniških naprav,
- z zagotavljanjem delovanja smučišč,
- z zagotavljanjem ustrezne urejenosti in varnosti smučišč,
- s povečanjem žičniških kapacitet z novimi napravami,
- z izboljšanjem podporne prometne in turistične infrastrukture ter
- z zagotavljanjem integralnega turističnega proizvoda.

Pri novih posegih v prostor (2), to je v primeru izgradnje novih naprav z novimi smučišči, vzpostavitvi prostorskih povezav med žičniškimi centri in oblikovanju novih žičniških centrov se strateški cilj dosega s sprejemljivo širitvijo obsega. Usklajenost s strateškim ciljem predstavlja zagotavljanje kakovostne in pestre ponudbe in učinkovite izrabe kapacitet. Kakovostna in pestra ponudba vsebuje žičniške naprave, ki so usklajene z urejenimi in varnimi smučišči, podporno prometno in turistično infrastrukturo ter integralni turistični proizvod. Učinkovito izrabo kapacitet žičniškega centra v okviru turistične destinacije zagotavlja učinkovito trženje na dolgi rok in izkoriščanje sinergijskih učinkov povezovanja.

V nadaljevanju je potrebno oblikovati strokovne osnove za Regulatorni mehanizem "Odločanje o utemeljenosti načrtovane graditve žičniške naprave", ki je sestavni del Zakona o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO). Strokovne osnove morajo vključevati podrobno urejene, natančne in pregledne določbe o pogojih in orodja za vrednotenje usklajenosti z resolucijo o dolgoročnem razvoju žičniških sistemov v Republiki Sloveniji. Zato je potrebno sprejeti podzakonski predpis (uredba vlade ali pravilnik ministra), ki za izvrševanje določb 24. člena ZŽNPO podrobneje uredi te pogoje.

Vloga mora biti oblikovana kot investicijski program pri izdelavi katerega se smiselno upoštevajo določila Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ. Merilo za potrditev vloge je dokazana ekonomska učinkovitost razvojnega projekta. Na osnovi ugotovljene utemeljenosti načrtovane gradnje žičniške naprave se izvede postopek za pridobitev koncesije za izgradnjo žičniške naprave in se zagotovi finančne vire.

Potrebno je vzpostaviti sistem spremljanja učinkov pri uresničevanju posameznega razvojnega programa žičniškega centra. Osnovni del sistema spremljanja učinkov so kazalniki vložkov, kazalniki učinkov, kazalniki rezultata in kazalniki vpliva.

Poseben primer so žičniški centri, katerih osnovni namen je v zadovoljevanju potreb lokalne skupnosti. Njihov pomen se odraža v zagotavljanju dostopne rekreacije lokalnemu prebivalstvu, učenju smučanja, zagotavljanju najširše baze za bodoče tekmovalce, vzgajanju bodočih uporabnikov storitev velikih žičniških centrov in so središče druženja lokalnega prebivalstva. Rešitev za vzdrževanje in razvoj se poišče v sklopu občin, Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

0.6 FINANČNI UKREPI IN VIRI ZA URESNIČEVANJE STRATEŠKIH CILJEV

Za usmerjanje in uravnavanje razvoja žičniške dejavnosti uporabimo finančne ukrepe, ki vzpodbudijo in dajo razvoju dejavnosti novo dimenzijo, predvsem če so naravnani na uresničevanje zastavljenih ciljev, ki izhajajo iz strategije. Finančni ukrepi so lahko posredni ali neposredni in se morajo nanašati tako na centre, ki jih upravljajo poslovni subjekti, kot tudi na tiste centre, ki so v upravljanju občin, javnih zavodov in društev.

Posredni finančni ukrepi so:

- spodbujanje smučarskih šol in zimskih športnih dni v okviru Ministrstva za šolstvo in šport;
- večje davčne obremenitve za prenočitvene kapacitete v turističnih destinacijah, ki niso ustrezno izkoriščene.

Neposredni finančni ukrepi so:

- finančne spodbude v obliki nepovratnih sredstev za izgradnjo turistične in prometne infrastrukture (prenočitvene kapacitete, žičniške naprave in oprema) za poslovne subjekte;
- finančne spodbude v obliki nepovratnih sredstev za izgradnjo turističnih objektov s prenočitvenimi kapacitetami (zasebne turistične sobe in apartmaji) za fizične osebe;
- davčne vzpodbude lokalnemu prebivalstvu za odpiranje turističnih sob in apartmajev;
- subvencioniranje obrestnih mer za kredite, namenjene dvigu kakovosti ponudbe in izgradnji dodatne turistične ponudbe;
- neposredna državna pomoč lokalnim skupnostim, javnim zavodom in društvom za vzdrževanje in obratovanje lokalnih žičniških centrov.

Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007–2011 (RNUST) je opredelil uresničevanje načrtovanega investicijskega cikla v vrednosti 1,1 mrd EUR v obravnavanem obdobju. Od tega je 50% sredstev namenjenih za turistično infrastrukturo.

Uresničevanje načrtovanega investicijskega cikla temelji na naslednjih virih financiranja in z naslednjo pričakovano strukturo:

▪ zasebni viri financiranja skupaj z bančnimi viri:	57%
▪ javni viri, ki obsegajo:	43%
▪ sredstva javnega proračuna:	13%
▪ sredstva občinskih proračunov:	13%
▪ sredstva strukturnih in kohezijskih skladov EU:	17%

Neposredni viri za zagotavljanje sredstev za uresničenje strateških ciljev razvoja žičniških sistemov so:

- Evropski sklad za regionalni razvoj in Slovenski podjetniški sklad: Ministrstvo za gospodarstvo;
- sredstva za pospeševanje športa in rekreacije ter Fundacija za šport: Ministrstvo za šolstvo in šport;
- Program za razvoj podeželja 2007-2013, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Temeljna opredelitev strategije je ekonomska učinkovitost v okviru delovanja različnih organizacijskih oblik upravljavcev. Viri financiranja za ekonomsko manj uspešne investicije, ki pa so zelo pomembne za ohranjanje poseljenosti podeželja, je v okvirih Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Primerjava upravljavcev žičniških centrov pokaže raznovrstnost pravno-organizacijskih oblik. Za čim bolj učinkovito izrabo javnih finančnih virov pri financiranju razvojnih projektov žičniških centrov se predlaga ustanovitev odbora za koordinacijo javnih finančnih virov.

0.7 MEHANIZMI ZA DOSEGANJE STRATEGIJE

Mehanizmi za doseganje strategije so na nivoju države oz. pokrajin in na ravni občin. Na ravni države je to dokument o dolgoročnem razvoju, zakonski in podzakonski akti. Na ravni občin so to občinski prostorski načrti.

Za uresničevanje strategije je potrebno sprejeti resolucijo o dolgoročnem razvoju žičniških sistemov v Republiki Sloveniji. Naloga dokumenta o dolgoročnem razvoju je povezava vseh vključenih subjektov na tej ravni in njihova zavezanost k uresničevanju strategije. Predstavlja najširši okvir sodelovanja – regulatorni mehanizem na nivoju države oz. na nivoju pokrajin. Sestavni del dokumenta o dolgoročnem razvoju je tudi opredelitev glavnih področji delovanja in način usklajevanja posameznih politik. Je izraz volje države za razvoj te dejavnosti kot pogoj za pridobivanje evropskih sredstev.

0.8 ZAKLJUČEK

V skladu z Razvojnim načrtom in usmeritvami slovenskega turizma je v Sloveniji potrebno načrtno pristopiti k oblikovanju usklajene destinacijske ponudbe z integracijo vseh dejavnikov znotraj destinacije. Žičniška dejavnost mora prevzeti aktivno vlogo pri oblikovanju in vodenju politike v "gorskih krajih". Prevzeti mora odgovornost bodočega razvoja gorskih turističnih destinacij. Cilj mora biti trajnostni razvoj, ki vključuje ekonomski, socialni in okoljevarstveni vidik, kakovost storitev in učinkovito zadovoljevanje povpraševanja v turističnih destinacijah. Žičniška dejavnost je samo del ponudbe turistične destinacije s svojim integralnim proizvodom, ki šele kot tak lahko zadovolji turista.

Kot alpska dežela se Slovenija ne more odreči žičniški dejavnosti, saj jo k tem zavezuje že sprejet Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma, katerega del je tudi razvoj smučarskih centrov. To je toliko bolj pomembno, ker imajo podobne poudarke in usmeritve tudi konkurenčne alpske dežele. Te s Slovenijo delijo alpski prostor kot evropsko turistično destinacijo. Ker gre pri tem tudi za varovanje tega prostora je potreba po sistematičnem pristopu k dolgoročnem razvoju žičničarstva toliko večja. Dokument o dolgoročnem razvoju, ki je osnovan na strategiji je zato nujnost in pogoj za nadaljevanje dosedanjega uspešnega razvoja dejavnosti tudi v prihodnjem obdobju 2008 – 2017.

1 UVODNA POJASNILA

Velika prednost zimskega športa je, da lahko ponudi velikemu številu ljudi na relativno mali površini optimalne pogoje za rekreacijo. Poleg tega je ta rekreacijski prostor s strani upravljavcev žičniških naprav dobro organiziran in nadzorovan.

Načrtovanje in obratovanje žičniških naprav in njihove infrastrukture vpliva na dragocena naravna in kulturna okolja, kar je potrebno ustrezno upoštevati.

Žičniška dejavnost, kot eden od najpomembnejših elementov celovite turistične ponudbe, je vključena v vse pomembne dokumente na nivoju Republike Slovenije. S tem si ta dejavnost zagotavlja obstoj in razvoj tudi v prihodnje.

Žičniške naprave so del prometno-turistične infrastrukture, ki se dejavno vključuje v oblikovanje in izvajanje politike razvoja turističnih destinacij, ter formiranja in trženja integralnih turističnih proizvodov, prilagojenih različnim letnim časom. To pomeni, da mora prometno-turistična infrastruktura, kamor sodijo tudi žičniške naprave, slediti razvoju turistične ponudbe, ki zaradi zahtev kupcev, postaja z vsakim dnem bolj kompleksna in celostna. Taki postajajo tudi turistični proizvodi.

Prevoz z žičniškimi napravami spada v pristojnost Ministrstva za promet (MP), Direktorat za železnice in žičnice, v okviru katerega so opredeljene prednostne programske naloge, ki so vezane na žičniške naprave:

- Sodelovanje pri pripravi mednarodnih izhodišč in sodelovanje v mednarodnih institucijah in institucijah EU s področja žičnic.
- Priprava in uveljavitev zakonskih in podzakonskih aktov za področje žičničarstva.
- Sodelovanje pri pripravi zakonskih aktov s področja varnosti na smučiščih.
- Priprava in uveljavitev podzakonskih aktov s področja varnosti na smučiščih, ki so v pristojnosti MP.
- Izdaja obratovalnih dovoljenj za smučišča.
- Podeljevanje koncesij za gradnjo žičniških naprav.
- Izdaja obratovalnih dovoljenj za žičniške naprave.
- Podeljevanje pooblastil vodjem obratovanja žičniških naprav in njihovim namestnikom.

Žičniške naprave so po Zakonu o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO) v javnem interesu (opredeljeno v 2. členu zakona) zaradi njihovega pomena:

- za pospeševanje razvoja turizma in rekreativnih dejavnosti,
- za gospodarski in splošni družbeni razvoj manj razvitih in demografsko ogroženih območij,
- za smotrno in okolju prijazno rabo prostora.

Pomembno mesto v razvoju turizma ima prometna infrastruktura, kamor sodijo žičniške naprave, tudi v Zakonu o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT, 4. člen), kajti le ta omogoča turistične aktivnosti, ki so del turistične ponudbe in turističnih proizvodov.

Turistična infrastruktura je zajeta v Razvojnem načrtu in usmeritvah slovenskega turizma za obdobje 2007 – 2011 (RNUST) s politiko razvoja poslovnega okolja in investicij. S tem se bo nadaljevalo uresničevanje v prejšnjem obdobju začetega investicijskega cikla. Načrtovana vrednost investicijskega cikla v naslednjem strateškem obdobju znaša 1,1 mrd EUR. Od načrtovanega investicijskega zneska naj bi se 23% sredstev porabilo za javne investicije v turistično, športno turistično, prometno, mladinsko in drugo za turizem pomembno javno infrastrukturo. Cilj investicij je izboljšanje kakovosti javne turistične, prometne in druge, za turizem pomembne infrastrukture v turističnih destinacijah. Za izvedbo turistične politike za leto 2007 in z usmeritvami za leto 2008 so za uresničitev investicijske politike predvidena sredstva v višini 21,6 mio EUR za leto 2007 in 23 mio EUR za leto 2008.

1.1 IZHODIŠČE ZA IZDELAVO STRATEGIJE

Koalicijska pogodba o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije za mandat 2004–2008, z dne 23.11.2004, v poglavju 15. Promet, na področju Žičnic (VI.), koalicijske partnerje zavezuje k:

- (21.) pripravi strategije izgradnje žičniških sistemov v državi, upoštevajoč predvsem naravne danosti in
- (22.) sprejemu ustreznih podzakonskih aktov, ki bodo omogočili izgradnjo žičniških naprav na podlagi koncesije.

1.2 IZVEDBA NAROČILA

Na osnovi koalicijske pogodbe je Ministrstvo za promet pripravilo javni razpis za oddajo javnega naročila "Strategije izgradnje žičniških sistemov v Republiki Sloveniji upoštevajoč predvsem naravne danosti". Razpis za oddajo javnega naročila je bil objavljen v Ur.l. RS št. 19, 02.03.2007. V postopku oddaje javnega naročila je bilo podjetje OMEGA consult d.o.o., Ljubljana, s soizvajalci, dne 16.04.2007, izbrano kot najugodnejši ponudnik. Pogodba za izdelavo Strategije med Ministrstvom za promet, kot naročnikom in OMEGA consult d.o.o., Ljubljana, kot izvajalcem, je bila podpisana dne 24.5.2007 s strani izvajalca in dne 12.06.2007 s strani naročnika.

1.3 KONZORCIJ SOIZVAJALCEV

Zaradi interdisciplinarnega značaja naloge in njegove celovitosti je OMEGA consult d.o.o., Ljubljana, že pri pripravi ponudbe oblikovala konzorcij strokovnjakov s področja planiranja, gradnje, vzdrževanja in obratovanja žičniških naprav, ekonomistov, urbanistov, okoljskih in pravnih strokovnjakov za skupno pripravo in izvedbo projekta. Skupino sestavlja več organizacij, specializiranih za pokrivanje različnih strokovnih področij.

OMEGA consult d.o.o., Ljubljana, je v skladu s pogodbo o skupnem izvajanju del, ki so jo podpisali vsi soizvajalci, 11.04.2007, prevzela nalogo in odgovornost podpisa pogodbe z naročnikom, Ministrstvom za promet, za koordinacijo celotnega projekta in za pokrivanje ekonomsko-gospodarskega strokovnega področja.

Poleg nosilca in koordinatorja projekta v konzorciju sodelujejo še:

- a. Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo: zadolžena za pokrivanje vprašanj s tehničnega področja.
- b. OIKOS, svetovanje za razvoj, d.o.o., Domžale: zadolžen za pokrivanje vprašanj z okoljskega področja.
- c. Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani: zadolžen za pokrivanje upravno-pravnega področja.
- d. Za področje analize podnebnih značilnosti in ocene bodočih podnebnih sprememb v Sloveniji, je OMEGA consult d.o.o., Ljubljana, vključila v pripravo strategije tudi Agencijo Republike Slovenije za okolje, Urad za meteorologijo.

1.4 IZDELAVA NALOGE

Zaradi preglednosti in upoštevanja interesov različnih subjektov in sektorjev, ki so direktno ali indirektno vključeni v delovanje in nadaljnji razvoj žičniške dejavnosti, je pri bilo pri pripravi naloge potrebno vzpostaviti njihovo medsebojno sodelovanje in informiranje vseh zainteresiranih v procesu oblikovanja strategije.

1.4.1 Predmet naloge

Predmet naloge je izdelava Strategije bodočega razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji, upoštevajoč predvsem naravne danosti. Študija bo služila kot temeljni razvojni dokument tako pri odločanju v zvezi z uporabo ekonomskih instrumentov vzpodbujanja razvoja turistične infrastrukture, kot tudi v postopkih priprave prostorskih aktov in kot analiza razvojnih možnosti za posamezne dejavnosti v prostoru.

1.4.2 Namen naloge

Namen naloge je na osnovi poglobljene analize obstoječih pravnih aktov z različnih, za žičniško dejavnost pomembnih področij, opredeliti ključna merila, ki bodo vsem potencialnim investitorjem v infrastrukturne objekte – žičniške naprave v gorskem okolju ponujala ustrezna izhodišča in to tudi v smislu Uredbe o prostorskem redu Slovenije, ki določa, da je ena izmed obveznih strokovnih podlag za pripravo prostorskih aktov analiza razvojnih možnosti za posamezne dejavnosti v prostoru.

Žičniška dejavnost je seveda samo eden od elementov integralne turistične ponudbe. Namen naloge je tudi povezava te dejavnosti z ostalimi elementi integralne turistične ponudbe in razvojem posameznih turističnih destinacij s ciljem, krepitve povezovanja in sodelovanja pri skupnem načrtovanju in trženju slovenskega turizma.

Žičniške naprave so pomemben del turistične infrastrukture, ki omogočajo poleg rekreacije – smučanja, tudi izvajanje vrste dodatnih storitev. Te naprave:

- omogočajo gospodarski razvoj hribovskih oziroma gorskih območij, ki se pogosto srečujejo z demografskimi problemi, ki so posledica slabe dostopnosti in slabih možnosti za izvajanje drugih dejavnosti (npr. kmetijstvo, obrt);
- v povezavi z gostinsko-namestitvenimi kapacitetami in drugimi za razvoj turizma relevantnimi kapacitetami omogočajo oblikovanje in prodajo zahtevnejših storitev, ki gosta za dlje časa zadržijo na obisku in ki prinašajo višjo dodano vrednost;
- omogočajo smučanje kot zahtevne, a zdrave oblike rekreacije, ki krepí moč, izboljšuje gibljivost, ravnotežje in koordinacijo gibov; vzpodbujanje rekreacije je v javnem interesu, saj je eden od nujnih ukrepov, ki naj starajočemu se prebivalstvu omogoči, da si podaljša obdobje aktivnega in zdravega življenja globoko v tretje starostno obdobje;
- zagotavljajo mobilnost prebivalstva v gorskem okolju kot del enovitega prometnega sistema, saj zagotavljajo dostopnost do krajev, kjer drugi prometni podsistemi te prometne naloge tehnološko ne morejo opravljati oziroma je ta njihova naloga zaradi zunanjih vplivov občasno otežena ali onemogočena.

Pri načrtovanju in razvoju žičniške dejavnosti v Sloveniji je potrebno upoštevati priporočila in politiko Evropske komisije na področju turizma. Le ta je v grobih obrisih že vidna v dokumentu v javni razpravi "Za trajnostni razvoj evropskega turizma" (European Commission, 2007), ki ga je pripravila skupina za trajnostni razvoj turizma in je bil objavljen v mesecu februarju 2007. Bodoči razvoj turizma v Evropski uniji bo temeljil na trajnostnem razvoju in na dejstvu, da mora biti turizem ekonomsko uspešen, da skrbi za socialno okolje in da varuje naravno in kulturno

dediščino. Dokument namenja posebno pozornost tudi turističnemu transportu in njegovemu vključevanju v trajnostni razvoj z uresničevanjem priporočil. Pri oblikovanju bodočega razvoja žičniške dejavnosti je potrebno upoštevati tudi Alpsko konvencijo (Ur.l. RS 28/2003), katere podpisnica je tudi Slovenija, kajti velik del žičniških centrov v Sloveniji se nahaja ravno na področju, ki ga zajema ta konvencija.

1.5 IZHODIŠČA IN CILJI NALOGE

Cilji oziroma predvideni rezultati naloge so:

1. Opredelitev strategije, osnovnega namena in ciljev, ter pregled podobnih državnih ali regionalnih strategij razvoja žičniškega sistema v tujini, s ciljem zagotavljanja primerljivosti delovanja na tem področju vsaj v ožji alpski regiji.
2. Analiza obstoječega stanja žičniškega prometnega sistema v Republiki Sloveniji s prikazom strukture ponudbe in povpraševanja. Analiza trendov in narodno gospodarskih učinkov ter ustreznega pravnega, upravnega in drugega vplivnega okolja (posebna razvojna okolja, zahteve varovanja naravne in kulturne dediščine na obstoječih lokacijah idr.).
3. SWOT analiza žičniškega prometnega sistema v RS, to je določitev prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti delovanja žičniškega prometnega sistema v okviru obstoječega stanja, ob pogoju "nič se ne spremeni". Analiza naj zajame vpliv ključnih prometnih, okoljskih, finančnih, socioloških in drugih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj žičniškega prometnega sistema ter opredeli pogoje, katerih izpolnjevanje lahko pripelje do zelenega razvoja.
4. Oblikovanje možnih scenarijev razvoja dejavnosti, upoštevajoč ekonomske dejavnike in naravne danosti, na sedanjih in novih lokacijah, z opredelitvijo strateških ciljev razvoja in upoštevanjem meteoroloških podatkov.
5. Preveritev prostorskih možnosti glede na naravne danosti kot podlaga za podeljevanje koncesij za graditev žičniških naprav v skladu z ZŽNPO.
6. Preveritev usklajenosti in možnosti usklajevanja strateških ciljev z drugimi strateškimi dokumenti (predvsem Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007-2011) oziroma verifikacija strateških ciljev.
7. Vrednotenje uspešnosti strategije s fizičnimi in finančnimi kazalniki uresničevanja in doseganja ciljev ter s preliminarno študijo ranljivosti okolja.
8. Opredelitev programa ukrepanja, to je uresničevanja ciljev s finančnimi, organizacijskimi in regulativnimi ukrepi upoštevajoč tudi vrednotenje prostora.
9. Pregled možnih finančnih virov (npr. ESRR).
10. Opredelitev vloge države, občin in poslovnih združenj pri pripravi, spremljanju in izvedbi strategije razvoja žičniškega prometnega sistema (organizacijski in drugi pravno upravni ukrepi za podporo strategiji razvoja žičniškega prometnega sistema).

1.5.1 Priprava strategije

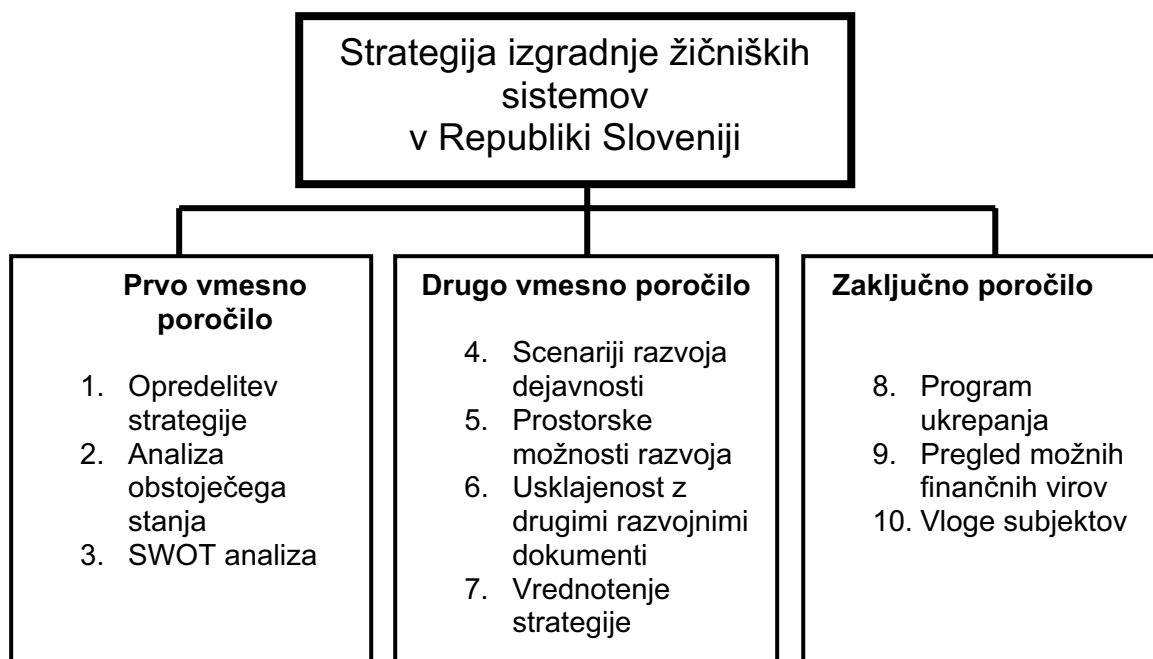
Kompleksnost, interdisciplinarnost, velika angažirana sredstva in dolgoročni učinki na prihodnji razvoj žičniškega sistema v Sloveniji, terjajo strokoven pristop pri oblikovanju strategije oz. strategij v vseh korakih.

Da bi lahko snovali dobro strategijo, je potrebna dobra vizija, kot konkretna podoba bodočnosti, ki izhaja iz prevladujočih interesov "udeležencev" in jasno opredeljeni temeljni cilji, ki so merljivi, dosegljivi, spodbudni in skladni. Strategije se snujejo postopno in segajo v prihodnost, ki je ne moremo poznati. "Strateško načrtovanje se ne ukvarja z bodočimi odločitvami temveč z bodočnostjo današnjih odločitev" (Drucker, 1980).

Strateško načrtovanje kot strokovno orodje za doseganje ustreznih učinkov, zahteva upoštevanje in spoštovanje zaporednih korakov. Ključni elementi tega procesa so:

- analiza stanja, ki zajema analizo zunanjega in notranjega okolja organizacije oziroma projekta (analiza preteklega poslovanja, analiza trendov, izdelava napovedi, SWOT analiza – analiza prednosti in slabosti organizacije ter nevarnosti in priložnosti iz okolja, analiza pravnega in upravnega okolja obstoječega sistema);
- opredelitev vizije oziroma poslanstva (zasnova nove in zaželene prihodnosti organizacije oziroma projekta);
- opredelitev ciljev (realistični, merljivi in časovno določeni cilji – SMART) ter fizični in finančni kazalniki doseganja ciljev;
- strategija za uresničevanje ciljev (cilji, opredeljeni programi aktivnosti, indikativni finančni načrt, predhodna napoved učinkov, prikaz skladnosti ciljev z državnimi razvojnimi prioritetami, institucionalni okvir in organizacija izvajanja, vrednotenja in nadzora);
- oblikovanje programov za izvajanje strategij (program investicijskih, organizacijskih in kadrovskih ukrepov);
- vodenje projektov (izvedba operativnih študij in raziskav, pridobivanje projektne, prostorske in investicijske dokumentacije ter dovoljenj, nadzor nad izvajanjem projekta);
- merjenje učinkovitosti in uspešnosti (projekta, programa, strategije; vidik kupcev, vidik notranjih procesov, vidik učenja in rasti ter finančni vidik);
- pravna ureditev področja delovanja: identifikacija in analiza potrebnih organizacijskih in regulatornih ukrepov za program ukrepanja, identifikacija in analiza vloge države, pokrajin in občin.

Struktura projektne naloge "Strategija izgradnje žičniških sistemov v Republiki Sloveniji upoštevajoč predvsem naravne danosti" je prikazana na sliki 1.1.

Slika 1.1: Struktura projektne naloge

V nadaljevanju so podrobneje opisani cilji naloge.

Cilj 1 – Opredelitev strategije

Cilj 1 je razdeljen na 3 vsebinske sklope in sicer na:

- 1a – opredelitev namenov in ciljev strategije,
- 1b – pregled podobnih strategij, s poudarkom na strategijah razvoja turistične dejavnosti in
- 1c – pregled drugih podobnih strategij v tujini.

Predmet prvega vsebinskega sklopa sta opredelitev vizije žičniške dejavnosti v Sloveniji in ciljev, to je zelenih rezultatov, ki jih nameravamo doseči, ter časovnega okvirja za njihovo realizacijo. Pregled podobnih državnih ali regionalnih strategij razvoja žičniškega sistema v tujini s ciljem zagotavljanja primerljivosti delovanja se izvede za področje ožje alpske regije, npr. Avstrija, Švica, Francija ter eno vzhodno destinacijo, npr. Poljsko ali Slovaško.

Cilj 2 – Analiza obstoječega stanja

Cilj 2 zajema analizo obstoječega stanja, v kateri se obravnavajo stanje in trendi v dejavnosti oziroma prednosti in slabosti dejavnosti ter priložnosti in nevarnosti, ki se porajajo v okolju, v katerem se dejavnost izvaja. Analiza obstoječega stanja je osnova za SWOT analizo. Cilj 2 je razdeljen na 9 vsebinskih sklopov in sicer:

- 2a analiza ponudbe s tehničnega vidika (vrste in kapacitete žičniških naprav),
- 2b analiza spremljevalne turistične ponudbe,
- 2c analiza ponudbe z vidika okolja in prostora,
- 2d analiza podnebnih značilnosti,
- 2e analiza pravnega in upravnega okolja,
- 2f analiza povpraševanja (kvantitativno),
- 2g analiza povpraševanja (kvalitativno),
- 2h analiza učinkov za narodno gospodarstvo in
- 2i analiza poslovanja obstoječih ponudnikov (žičniški centri, hotelirstvo in gostinstvo).

Za analizo ponudbe s tehničnega vidika se uporabi obstoječa podatkovna baza žičniških naprav in smučišč na 87 lokacijah v Sloveniji, digitalni ortofoto posnetki, digitalni katastrski načrt, digitalni model terena. Podatkovne osnove se uredijo za analizo na ravni občin oziroma upravnih enot. V analizo se vključijo podatki o drugih vplivnih okoljih in posebna razvojna okolja, zahteve varovanja naravne in kulturne dediščine na obstoječih lokacijah, znamenitosti in lokacije, ki jih je smiselno še posebej izpostaviti, prometna omrežja itn. Z anketiranjem upravljavcev žičniških naprav ob pomoči GIZ SŽ se pridobijo podatki o stanju ponudbe: žičnicah, smučiščih, nastanitve v ožjem oziroma širšem okolju, dostopnost – stanje prometnic. V okviru vsebinskega sklopa se izvede priprava anketnih listov, izvedba in analiza ankete, vzpostavitev in posodobitev ustreznega digitalnega podatkovnega in analitičnega okolja ter analitični in grafični prikaz obstoječega stanja na treh nivojih: državnem, regijskem in po posameznih lokacijah.

Z anketo oziroma zbranimi podatki upravljavcev žičniških naprav se pridobijo in uredijo podatki o realiziranem povpraševanju: število uporabnikov v 5 letnem obdobju, obisk v hotelih, drugo. Poleg kvantitativne analize se izvede tudi kvalitativna analiza oziroma prikaz sprememb v povpraševanju. Pri tem je potrebno izpostaviti trende v svetu na področju zimskih počitnic, na področju smučanja in na področju deskanja, kako bo staranje prebivalstva vplivalo na povpraševanje in vplivi globalizacije z večanjem dostopnosti letalskih prevozov.

Analiza podnebnih značilnosti vključuje podnebne značilnosti posameznih smučišč, od temperaturnih do padavinskih razmer, tudi trend snežne odeje. Analiza se izvede za individualna smučišča, saj smučišča ležijo na zelo različnih podnebnih območjih ter različnih nadmorskih višinah.

Analiza pravnega in upravnega okolja obstoječega žičniškega prometnega sistema zajema ugotovitev predpisov, ki vplivajo na žičniški prometni sistem, njihovega vpliva in upravnih mehanizmov za njihovo implementacijo.

Analiza poslovanja obstoječih ponudnikov se izvede na podlagi bilančnih podatkov za zadnjih 5 let, na vzorcu podjetij. Cilj analize je oceniti ekonomsko stanje ponudnikov ter njihovo investicijsko zmogljivost.

Analiza učinkov na narodno gospodarstvo naj poleg neposredno ustvarjene dodane vrednosti v panogi naj pokaže tudi pozitivne multiplikacijske učinke zimskega turizma oziroma turizma na splošno, ki se kažejo v povpraševanju tudi po drugih dejavnostih v narodnem gospodarstvu.

Prostorska analiza obstoječih smučarskih centrov se izvede na podlagi obstoječih podatkov. V analizi se ugotavlja predvsem ali obstoječa smučišča posegajo v/na: zavarovana območja, naravne vrednote, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja, vodovarstvena območja, erozijska območja, plazovita, plazljiva območja, območja prvovrstnih kmetijskih zemljišč, območja gozdov z varstveno funkcijo, območja kulturne dediščine, nacionalno pomembna krajinska območja, prometna dostopnost.

Cilj 3 – SWOT analiza

Na podlagi analize stanja in prikaza trendov razvoja se izvede SWOT analiza. Na podlagi analitičnega prikaza po posameznih skupinah kazalnikov in ob upoštevanju analiz stanja in prioritet razvoja, zajetih v razvojnih dokumentih, se izdelata analiza prednosti in slabosti podjetij in dejavnosti ter prikaz razvojnih priložnosti in nevarnosti za razvoj v prihodnosti.

Na podlagi SWOT analize se izdelata primerjalna matrika, ki omogoča identifikacijo strateških opcij pri načrtovanju nadaljnjega razvoja po posameznih vsebinskih področjih. Konkretno ugotovljene prednosti in slabosti obravnavanega subjekta se razvrstijo v kontekst predvidenega razvoja v zunanjem okolju (razvojne priložnosti in nevarnosti). Te opcije so:

- strategija rasti: na področjih, kjer ima obravnavani subjekt močno pozicijo in konkretne prednosti pred konkurenco, obenem pa se kažejo nadaljnje razvojne priložnosti;
- strategija izboljšanja: na področjih, kjer obravnavani subjekt zaostaja za konkurenco, obenem pa se kažejo nadaljnje razvojne priložnosti;
- strategija obrambe: na področjih, kjer ima obravnavani subjekt močno pozicijo in konkretne prednosti pred konkurenco, obenem pa se kažejo določene spremembe v okolju, ki bodo terjale večje prilagajanje;
- strategija izstopa, umika ali sodelovanja: na področjih, kjer obravnavani subjekt zaostaja za konkurenco, obenem pa se nakazujejo določene spremembe v okolju, ki bi lahko njegovo situacijo še poslabšale.

Cilj 4 – Oblikovanje scenarijev

Scenariji razvoja dejavnosti so morebitni bodoči možni razvoji dejavnosti, ki se med sabo razlikujejo po ciljih, ki jih želimo s posameznim scenarijem doseči. Scenariji se med seboj razlikujejo v kvantitativnem in kvalitativnem smislu. Ti cilji so lahko zelo različni, lahko so tudi medsebojno si nasprotujoči, npr. zagotavljanje določene vrste ali ravni ponudbe, varovanje okolja in podobno. Scenariji razvoja morajo dobiti svojo pojavnost v prostoru v obliki prostorskih ureditev, potrebnih za realizacijo določenega scenarija. Na ta način se potem lahko ocenjujejo ekonomske in okoljske vplive določenega scenarija.

Scenariji razvoja se običajno ne definirajo v celoti na novo, ampak se v veliki meri lahko naslonijo na načrte razvoja, ki so jih pripravili ali jih pripravljajo zainteresirani subjekti – podjetja in občine. Podatki o že izoblikovanih razvojnih namerah se pridobijo z anketo.

Cilj 5 – Preverjanje prostorskih možnosti

Poseben del analize in vrednotenja predlaganih scenarijev predstavlja ugotovitev prostorskih možnosti za razvoj. Planiranje v prostoru je domena lokalnih skupnosti, prostorske možnosti za razvoj pa bodo preverjene na podlagi veljavnih prostorskih aktov občin. Koncesije za gradnjo žičniških naprav je v skladu z ZŽNPO mogoče podeliti le v primeru, da je to z vidika upravljanja s prostorom dopustno.

Cilj 6 – Preverjanje usklajenosti

Preveritev usklajenosti in možnosti usklajevanja strateških ciljev z drugimi strateškimi dokumenti oziroma verifikacija strateških ciljev se izvede z Razvojnim načrtom in usmeritvami slovenskega turizma 2007-2011. Preveri se tudi usklajenost z drugimi državnimi in regionalnimi strateškimi razvojnimi dokumenti.

Cilj 7 - Vrednotenje scenarijev

Naslednji korak predstavlja vrednotenje posameznih scenarijev. Izhodišče vrednotenja je, da naj vrednotenje zajame vse vplive, ki jih ima nek razvojni scenarij. Pri tem stremimo, da je vrednotenje kvantificirano in v čim večji možni meri tudi monetarizirano. Obravnavane scenarije obravnavamo s treh neodvisnih vidikov in sicer z vidika varovanja okolja, z vidika prostorskih vplivov in z ekonomskega vidika. Z vključitvijo navedenih vidikov v vrednotenje se zagotavlja, da celovito zaobjamemo učinke načrtovanih ukrepov, tako takojšnje in oprijemljive učinke, kot tudi bolj dolgoročne in potencialne učinke oziroma bolje rečeno vplive nove ponudbe.

V prostorski in okoljski analizi razširjenih obstoječih ali novih smučarskih centrov se ugotavlja predvsem vpliv novih smučišč v/na: zavarovana območja, naravne vrednote, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja, vodovarstvena območja, erozijska območja, plazovita, plazljiva območja, območja prvovrstnih kmetijskih zemljišč, območja gozdov z varstveno funkcijo, območja kulturne dediščine, nacionalno pomembna krajinska območja, prometno dostopnost. V primeru poseganja na zavarovana/varstvena območja, se bo pripravila tudi analiza pravnih režimov, ki veljajo na teh območjih, predvsem omejitve, ki so povezane s posegi v prostor. Na podlagi analize se za predvidene širitve smučarskih centrov se pripravijo usmeritve v smislu spreminjanja lokacij smučišč oziroma optimiziranja poteka smučišč ter predlogi omilitvenih ukrepov, s katerimi bomo zmanjšali vplive predvidenih smučišč na okolje.

Cilj 8 – Program ukrepanja

Program ukrepanja, to je uresničevanja ciljev s finančnimi, organizacijskimi in regulativnimi ukrepi upoštevajoč tudi vrednotenje prostora zajema dva podsklopa:

- identifikacija in analiza možnih finančnih ukrepov za vzpodbujanje razvoja dejavnosti;
- identifikacija in analiza potrebnih organizacijskih in regulatornih ukrepov za program ukrepanja, ki zajema ugotovitev potreb po oblikovanju regulatornih mehanizmov, način njihove izvedbe (pristojnost, odgovornost, organiziranost,...) in pravna ureditev.

Cilj 9 – Viri financiranja

Možni finančni viri za realizacijo programa so sredstva zasebnih podjetij, ki so dejavna v panogi (njihova investicijska zmožnost se ugotavlja v fazi analize stanja), sredstva države in občin za urejanje infrastrukture ter sredstva razvojne pomoči EU (ESRR), države in lokalnih skupnosti.

Cilj 10 – Opredelitev poslovnega modela

Zadnji vsebinski sklop naloge predstavlja opredelitev poslovnega modela, s katerim se opredeli vloga države, občin in poslovnih združenj pri pripravi, spremljanju in izvedbi strategije razvoja žičniškega prometnega sistema in zajema dva pod-sklopa:

1. identifikacija in analiza vloge države, pokrajin in občin pri strategiji razvoja žičniškega prometnega sistema, ki zajema oblikovanje opredelitev glede vloge in nalog posameznih teritorialnih struktur javne oblasti, njihove organiziranosti in finančnih virov ter
2. identifikacija in analiza vloge podjetij in njihovih poslovnih združenj pri realizaciji strategije ter povezava z državo, pokrajinami in občinami (razvojno partnerstvo za izvedbo programa).

1.5.2 Izvedba projektne naloge

Izvedba celotne naloge priprave strategije je razdeljena na tri obdobja in sicer:

1. priprava prvega vmesnega poročila: 10.08.2007
2. priprava drugega vmesnega poročila: 31.10.2007
3. priprava zaključnega poročila: 31.03.2008

A. Prvo vmesno poročilo je zaradi večje preglednosti sestavljeno iz dveh delov. Prvi del obsega osnovni strokovni del, drugi del pa sestavljajo priloge, ki so bile podlaga oblikovanja prvega dela poročila. V prvem poročilu so obravnavani naslednji cilji - vsebinski sklopi:

Analiza obstoječega stanja:

1. Uvod.
2. Analiza ponudbe s tehničnega vidika (vrste in kapacitete žičniških naprav).
3. Analiza ponudbe z vidika okolja in prostora.
4. Analiza podnebnih značilnosti.
5. Analiza pravnega in upravnega okolja.
6. Analiza turistične ponudbe in povpraševanja.
7. Analiza poslovanja obstoječih ponudnikov (žičniških upravljavcev).
8. Rangiranje žičniških centrov.
9. Analiza in primerjava žičniške dejavnosti v izbranih državah Evrope.

SWOT analiza

Prvo vmesno poročilo je bilo v skladu s sprejetimi zaključki in usmeritvami strokovne projektne delovne skupine ustrezno dopolnjeno in popravljeno:

- Poročilo je bilo dopolnjeno s podatki o tovornih žičnicah, ki se uporabljajo za oskrbovanje planinskih postojank.
- Razporeditev žičniških centrov v Sloveniji se je razporedilo na obstoječe število občin.
- Popravljen in dopoljen je bil razporeditev žičniških naprav glede na njihove tehnične značilnosti (več razredov, bolj pregledno stanje).
- Razporeditev žičniških centrov na osnovi njihovih tehničnih značilnosti, je bila v nadaljevanju nadomeščena z bolj ustrezno razporeditvijo na osnovi razvitega modela.
- Pri okoljskem preverjanju žičniških centrov se je upoštevala tudi Alpska konvencija (narejeni popravki v katalogu žičniških centrov).
- Dopolnjeno je bilo poglavje o podnebnih značilnostih (Skupna povprečna višina novo zapadlega snega v obdobju 1971 – 2000, Povprečno trajanje snežne odeje 1971 – 2000, Meteorološki pogled na zimske snežne in temperaturne razmere v Sloveniji – ARSO).
- Poročila in projektna dokumentacija se tekoče vsebinsko in podatkovno dopolnjuje in popravlja. Odziv upravljavcev na anketo je še vedno dokaj skromen.

B. Drugo vmesno poročilo je bilo sestavljeno iz dveh delov: Prvi del zajema strokovni del in zaključke, drugi del so priloge kot temelj za pripravo in dopolnitev prvega dela poročila. V drugem vmesnem poročilu so obravnavani naslednji cilji – vsebinski sklopi:

Scenariji razvoja dejavnosti:

1. Uvod
2. Skupine žičniških centrov
3. Skupine žičniških centrov glede na dneve obratovanja, števila obiskov, zasedenost, cene vozovnic
4. Uspešnost poslovanja žičniških centrov
5. Povzetek osnovnih značilnosti za skupine
6. Oblikovanje možnih scenarijev nadaljnega razvoja žičniških centrov
7. Možni scenariji in strategije izgradnje žičniških sistemov v Sloveniji

Okoljska presoja žičniških centrov in vrednotenje je predstavljeno na konkretnih primerih treh žičniških centrov: Cerčno, Kanin in Rogla. Vrednotenje je opravljeno na podlagi poseganj širitve žičniških centrov v varovana / varstvena območja in uporabi kartografskih prikazov posega v prostor. Opredeljeno in predstavljeno je na omenjenih konkretnih primerih ali se žičniške naprave in smučišča lahko urejajo v varovanem / varstvenem območju in pod katerimi pogoji oz. katera soglasja so potrebna, glede na veljavno zakonodajo.

Usklajenost z drugimi razvojnimi dokumenti. Pri pripravi in oblikovanju strategije je nosilec projektne naloge s soizvajalci izhajal iz drugih, že sprejetih razvojnih dokumentih v Republiki Sloveniji. Pri tem je bilo upoštevano kot temeljno načelo: načelo trajnostnega razvoja - turizma, katerega sestavni del je žičniška dejavnost. Kot temeljno načelo je opredeljeno v:

- Strategiji razvoja Slovenije do leta 2006 do leta 2013 kot eno temeljnih načel razvoja Slovenije (UMAR, 2005);
- Zakonu o spodbujanju razvoja turizma (UL RS, 02/2004);
- Razvojnem načrtu in usmeritvah slovenskega turizma 2007-2011 (RNUST).

Glede na to, da je s prostorom kot izredno redko dobrino, potrebno smotrno gospodariti, je bila upoštevana tudi Strategija prostorskega razvoja Slovenije (RS, Ministrstvo za okolje, prostor in energetiko, 2004).

Pri izdelavi naloge je bilo vzpostavljeno medsektorsko sodelovanje, ki je vključevalo Ministrstvo za promet, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za okolje in prostor ter Službo Vlade RS za lokalno samoupravo in lokalno politiko. Na ustrezen način je bila vključena tudi zainteresirana javnost, t.j. predstavniki upravljavcev žičniških centrov, turistična podjetja, lokalne skupnosti, regionalne razvojne agencije, strokovna združenja itn.

Za sodelovanje med ministrstvi je bila oblikovana in imenovana Strokovna projektna delovna skupina, ki je zadolžena za usmerjanje dela pripravljavcev in potrjevanja dela, ki ga je opravil konzorcij izvajalca projektne naloge v obliki poročila in vsakokratne predstavitve pred člani. Sklep o imenovanju strokovne projektne delovne skupine je bil sprejet 18.06.2007 in podpisan s strani ministra mag. Janeza Božiča.

V strokovne projektne delovne skupine so bili imenovani:

- Gorazd BEDRAČ, Ministrstvo za promet, Direktorat za železnice in žičnice,
- mag. Jure MILJEVIČ, OMEGA consult d.o.o., Ljubljana,
- Irena JOCIF – BOŠNJAK, Ministrstvo za promet, Pravna služba,
- Marko PODREKAR, Ministrstvo za gospodarstvo, Direktorat za turizem,
- Barbara STRAJNAR, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor,
- mag. Franci ŽOHAR, VRS Služba za lokalno samoupravo in regionalno politiko in
- Srečko JESENŠEK, Združenje žičničarjev Slovenije.

V času priprave projektne naloge se je Strokovna projektna delovna skupina sestala na treh sejah:

- Prva seja: 05.07.2007 – uvodno srečanje in predstavitev projektne naloge.
- Druga seja: 04.09.2007 – predstavitev in obravnava prvega vmesnega poročila.
- Tretja seja: 15.11.2007 – predstavitev in obravnava drugega vmesnega poročila.
- Četrta seja: 24.04.2008 – predstavitev in obravnava osnutka končnega poročila.

Prvo in drugo vmesno poročilo ter napotki Strokovne projektne delovne skupine so bili osnova za pripravo več strokovnih srečanj z vsemi zainteresiranimi v procesu priprave in oblikovanja strategije. Srečanja in predstavitve so bila izvedena:

- 7. Mednarodni posvet – seminar

Datum: 7. in 8. november 2007

Kraj: Maribor

Organizator: Zbornica gorskih centrov – GZS in Združenje žičničarjev Slovenije, GIZ

Povabljeni: Upravljalci žičniških centrov, RRA - regionalne razvojne agencije, lokalne turistične organizacije, predstavniki občin, člani strokovne projektne delovne skupine ter proizvajalci in dobavitelji žičniške in ostale opreme.

Rezultat: Predstavljena projektna naloga in zaključki do katerih so prišli soizvajalci projekta do tega trenutka: struktura projektne naloge, turistična destinacija kot element opazovanja, SWOT analiza, cilji naloge, model razvitosti turistične destinacije glede na žičniške centre in turistične kapacitete in oblikovanje štirih skupin, ki so si najbolj podobni po osnovnih kriterijih, osnovne usmeritve bodočega razvoja žičniških centrov glede na njihove osnovne značilnosti, tehnično stanje žičniških naprav v Sloveniji, usklajenost razvoja žičniške infrastrukture, primer razvoja žičniškega centra – primer Kotlje, okoljski vidiki razvoja žičničarstva in poseganje žičniških centrov v varovana območja, analiza žičniških centrov z vidika okolja, usmeritve žičniških centrov glede na okolje: primer Cerkno.

- Srečanje s predstavniki občin in njihovih združenj

Datum: 17. januar 2008

Kraj: Ljubljana

Organizator: Ministrstvo za promet, Direktorat za železnice in žičnice

Povabljeni: Predstavniki občin in njihovih združenj - Združenje občin Slovenije in Skupnost občin Slovenije, Zbornica gorskih centrov – GZS in Združenje žičničarjev Slovenije, GIZ.

člani strokovne projektne delovne skupine

Rezultat: Predstavnikom občin je bil predstavljen projekt oblikovanja strategije razvoja žičniških sistemov v RS, struktura projekta, temeljni princip je turistična destinacija kot element opazovanja ter priprava strategije z gospodarsko – turističnega, prostorskega, tehničnega in pravnega vidika.

- Prva delavnica – posvet

Datum: 05. februar 2008

Kraj: Kranjska gora

Organizator: Ministrstvo za promet, Direktorat za železnice in žičnice

Povabljeni: Upravljalci žičniških centrov, RRA - regionalne razvojne agencije, lokalne turistične organizacije, predstavniki občin, člani strokovne projektne delovne skupine, MOP – Direktorat za okolje, Sektor za CPVO, Sektor za varovana območja, Sektor za politiko ohranjanja narave, Direktorat za prostor, ARSO, TNP, Zavod za gozdove, Zavod za varstvo narave, MG – Direktorat za turizem.

Rezultat: Predstavljeni rezultati priprave strategije z gospodarsko – turističnega, prostorskega, tehničnega in pravnega vidika, model in cena investicijskega potenciala žičniških centrov oz. turističnih destinacij glede

na njihove osnovne značilnosti, analiza zbranih podatkov po posameznih žičniških centrih, občinah in regionalnih razvojnih agencijah, ter prikaz celotnega postopka od ideje do končne realizacije projekta izgradnje nove žičniške naprave.

- Druga delavnica – posvet

Datum: 05. marec 2008

Kraj: Rogla

Organizator: Ministrstvo za promet, Direktorat za železnice in žičnice

Povabljeni: Upravitelji žičniških centrov, RRA - regionalne razvojne agencije, lokalne turistične organizacije, predstavniki občin, člani strokovne projektne delovne skupine, MOP – Sektor za CPVO, Sektor za varovana območja, Sektor za politiko ohranjanja narave, ARSO, TNP, Zavod za gozdove, Zavod za varstvo narave, MG – Direktorat za turizem.

Rezultat: Udeležencem so bili predstavljeni zadnji zaključki projekta: namen strategije, okolje v katerega je postavljena strategija razvoja žičniških centrov, predlog osnovnih usmeritev nadaljnjega razvoja posameznih skupin žičniških centrov, temeljni cilj strategije in ukrepi za doseganje cilja, kakovost zbranih podatkov za analizo stanja, načrtovanje žičniškega centra na primeru Ivarčko-Ošven in ob uporabi novih računalniških orodij za tehnično načrtovanje žičniških naprav in smučarskih prog glede na naravne danosti, varovana/varstvena območja in usmeritve za načrtovanje žičniških naprav in smučarskih prog.

Seznanjanje, usklajevanje in usmerjanje razvoja projektne naloge med soizvajalci, naročnikom - Ministrstvom za promet in predstavniki strokovnih združenj (Zbornica gorskih centrov (GZS) in Združenje žičničarjev Slovenije, GIZ) je potekalo tekoče in v skladu z razvojem projektne naloge. Delovnih sestankov je bilo več in v skladu s trenutnimi potrebami.

Realiziranih je bilo tudi več sestankov in obiskov žičniških centrov z namenom pridobitve ustreznih podatkov in izmenjavo mnenj s predstavniki (Mariborsko Pohorje in Arih, Rogla, Kanin, Cerčno, itn.). Prav tako je bilo organiziranih več usklajevalnih sestankov med člani strokovne projektne delovne skupine in soizvajalci projektne naloge z namenom usklajevanja stališč, izmenjave strokovnih mnenj in seznanjanja s tekočo pripravo in oblikovanjem strategije.

1.6 REZULTATI NALOGE

Osnovni namen naloge je na osnovi analize stanja in uporabe različnih metodoloških orodij pripraviti in oblikovati strategijo razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji in pri tem upoštevati naravne danosti, ki jih ima Slovenija. Strateško načrtovanje je proces definiranja strategije oz. smeri in načina, kako naj se uporabijo posamezni viri oz. sredstva za namen uresničitve te strategije, vključno s kapitalom in ljudmi.

Strategije se bistveno razlikujejo od taktik:

- Strategije so proaktivne, veljavne za v naprej, in ne retroaktivne, veljavne za nazaj.
- Strategije so notranjega izvora.
- Strategija se lahko uporabi samo enkrat, za tem je proces uresničevanja brez uporabe posebnih elementov.
- Rezultata strateškega planiranja je navadno strateški načrt .

Strategija je način uresničevanja zastavljenih ciljev.

Potreba za pripravo in oblikovanje strategije razvoja žičniških sistemov izhaja iz preteklih dogodkov, ki so bistveno vplivali na žičniško dejavnost v Sloveniji:

- Leta 2003 je bil sprejet Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO, Ur.l. RS št. 126/18.12.2003).
- Leta 2006 je bil sprejet Zakon o javno-zasebnem partnerstvu (ZJZP, Ur.l. RS št. 127/07.12.2006).
- Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT, Ur.l. RS št. 02/15.01.2004).
- Leta 2006 je bil sprejet dokument Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011.

Vsi ti dokumenti in usmeritve, ki so v njih zapisane, zahtevajo od upravljavcev žičniških centrov novo prilagoditev v delovanju. Potrebna je intenzivno sodelovanje žičniške dejavnosti s turistično dejavnostjo, s katero je tesno povezana, še posebej v okviru turistične destinacije, kjer posamezni žičniški centri obstojajo in delujejo.

Žičnice predstavljajo pomemben del turistične ponudbe in to zlasti v določenih turističnih destinacijah, glede na razvitost destinacije in razvitosti žičniške ponudbe. Žičniška dejavnost je bila v preteklosti začetnik turistične dejavnosti predvsem v gorskih krajih, ki je tem krajem prinesel možnost razvoja in zaposlitve domačinov. Šele z razvojem žičniške dejavnosti in pritegnitvijo turističnega povpraševanja, se je začel razvoj gostinske ponudbe in za njim še razvoj prenočitvenih kapacitet. Če je bila žičniška dejavnost, ki je najbolj povezana s smučanjem, gonilna sila razvoja turizma v gorskih krajih v prvem obdobju, ko se je turizem v teh okoljih šele prebujal, je sedaj le še dopolnilna ponudba turistične destinacije. Danes nastanitveni sektor ne bi mogel realizirati toliko prenočitev v zimski sezoni, če ne bi bilo razvite žičniške (smučarske) ponudbe v teh destinacijah. Govorimo o medsebojni povezanosti in soodvisnosti delovanja in prihodnjega razvoja celotne turistične ponudbe.

Pri razvoju gorskih turističnih destinacij v Sloveniji moramo upoštevati zgodovinski razvoj, ki so ga doživele večinoma vse evropske gorske turistične destinacije. Pri tem Slovenija ni izjema. Razvoj teče od spodaj navzgor. Najprej so bile zgrajene žičniške naprave in proge, sledile so prenočitvene in gostinske kapacitete, nato je nastajala in se krepila še ostala turistična ponudba. Integralni razvoj se je vršil znotraj turistične destinacije s tem, da se je celostna turistična ponudba destinacije (kapacitete žičniških naprav, prenočitvenih zmogljivosti in ostale turistične ponudbe) tekoče prilagajala turističnemu povpraševanju. Gre za koncept "push – pull" razvoja turistične destinacije.

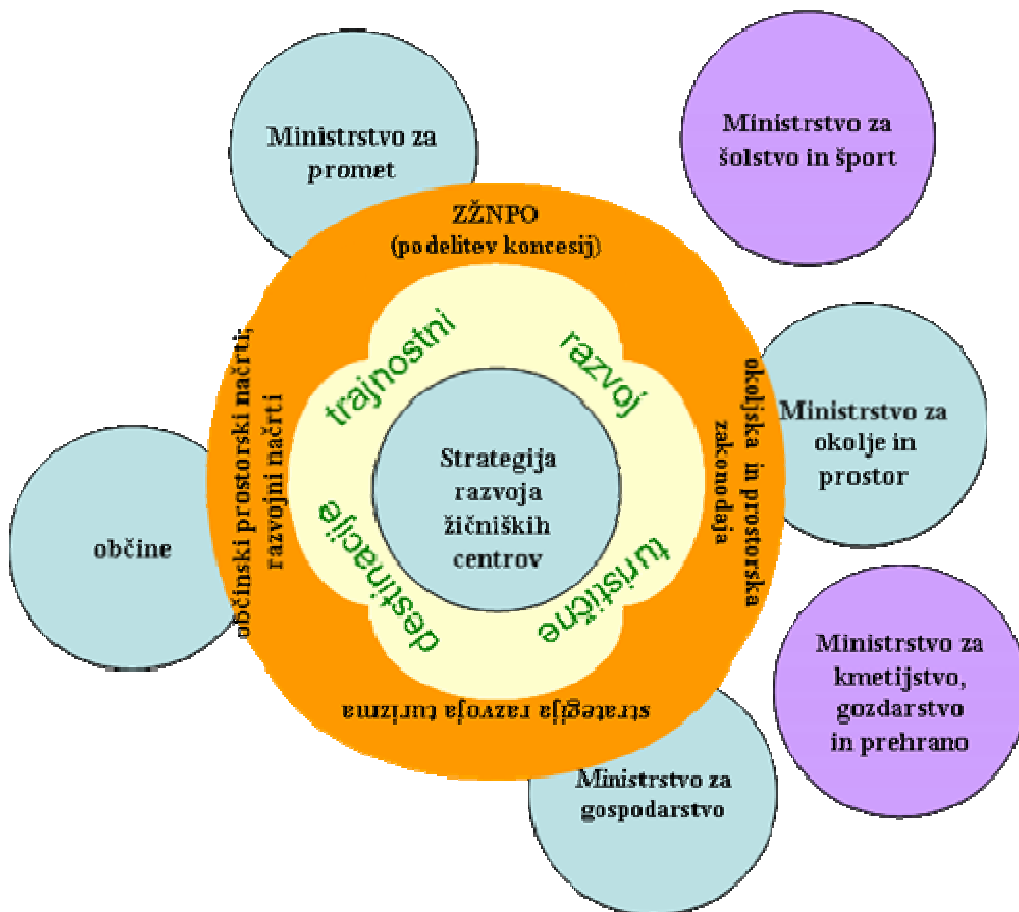
V nasprotju z evropskim konceptom, se je v Združenih državah Amerike razvil koncept izgradnje gorskih turističnih destinacij od zgoraj navzdol. To pomeni, da se je izgradnja celotne

destinacije vršila naenkrat in so bile vse kapacitete integralne turistične ponudbe načrtovane in zgrajene istočasno. S tem je seveda bila že v samem izhodišču oblikovana usklajena celovita ponudba turistične destinacije.

Ob primerjavi evropskega in ameriškega koncepta razvoja in izgradnje gorskih turističnih destinacij, je jasno, da je v Sloveniji potrebno načrtno pristopiti k oblikovanju usklajene destinacijske ponudbe z integracijo vseh dejavnikov znotraj destinacije. To lahko dosežemo le z jasno strategijo razvoja žičniških centrov - gorskih turističnih destinacij.

Cilj, ki ga pri oblikovanju dokumenta strategije razvoja žičniških sistemov zasledujemo, je oblikovanje učinkovitega razvojnega modela žičniške dejavnosti za obdobje do leta 2015¹ oz. 2017, to je prihodnje 10-letno obdobje. Pri tem je namen strategije dolgoročni razvoj žičniške dejavnosti v sklopu trajnostnega razvoja turistične destinacije. Pri tem sledimo načelu trajnostnega razvoja z upoštevanjem vseh treh temeljnih sestavin: ekonomske, socialne in varovanja naravne in kulturne dediščine.

Žičniška dejavnost se izvaja v okolju, ki ga določajo različni zunanji in notranji udeleženci in imajo močan vpliv na sedanj in bodoči razvoj te dejavnosti (slika 1.2)

Slika 1.2: Povezanost strategije razvoja žičniških centrov z okoljem (Vir: OMEGA consult)

Zunanji udeleženci z zakonskimi in podzakonskimi akti, kot orodji, neposredno postavljajo okvir za uspešno delovanje in razvoj organizacij, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo.

¹ Leto 2015 predstavlja končno leto, v katerem morajo biti investicije zaključene in sredstva izplačana v skladu z možnostjo pridobitev sredstev ESRR (Ur.l. RS št. 51/2007).

Zunanji udeleženci so:

- občine, kjer se izvaja žičniška dejavnost (Občinski prostorski načrti in Občinski razvojni načrti, ZŽNPO), ki izdajajo soglasja in koncesije,
- Ministrstvo za promet (Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO)), ki izdaja odločbe, koncesije, dovoljenja in obratovalne dokumente,
- Ministrstvo za gospodarstvo (Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 (RNUST)), ki usmerja turistično dejavnost in osnovni okvir delovanja v turističnih destinacijah,
- Ministrstvo za okolje in prostor (prostorska in okoljska zakonodaja), ki izdaja soglasja in dovoljenja ter
- Ministrstvo za šolstvo in šport, ki sicer ni neposredno povezano z dejavnostjo žičničarstva, vendar ima posredni vpliv preko področja športa in rekreacije.
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki preko Sklada za razvoj podeželja skrbi za uravnotežen razvoj ruralnih območij.

Notranji udeleženci delujejo v skladu z omejitvami, ki obstojajo v prostoru, v povezavi z drugimi turističnimi destinacijami in v okviru trajnostnega razvoja turističnih destinacij. Ti udeleženci so:

- organizacije, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo,
- organizacije, ki se ukvarjajo s hotelsko – gostinsko dejavnostjo in
- organizacije, ki se ukvarjajo z drugo turistično dejavnostjo.

Da bi lahko dolgoročno dosegali cilje trajnostnega razvoja turizma v Sloveniji, kot enotni turistični destinaciji, mora biti delovanje tako notranjih kot zunanjih udeležencev usklajeno in naravnano na dolgoročne strateške turistične cilje.

Za analizo stanja žičniške dejavnosti smo uporabili različna orodja, nekatera so standardna, nekatera pa smo razvili posebej za ta namen.

Osnovna analiza stanja žičniške dejavnosti je narejena na osnovi podatkov pridobljenih z anketo med upravljavci žičniških dejavnosti, občinami, regionalnimi razvojnimi agencijami ter podatki, ki so bili dostopni na: Združenju gorskih centrov – GZS in Združenju žičničarjev Slovenije – GIZ, Ministrstvu za promet – Direkcija za železnice in žičnice in drugih virov.

Sedanje stanje žičniške dejavnosti v Sloveniji smo analizirali s SWOT analizo in to z različnih vidikov: tehnično-tehnološkega, poslovno-organizacijskega, okoljskega in turističnega vidika.

Žičniških naprav in žičniških centrov ne moremo obravnavati samih zase, ampak samo v okviru turistične dejavnosti kot celote, kajti žičniška storitev je samo del integralnega turističnega proizvoda in kot taka samo del celovite ponudbe turistične destinacije s svojim celovitim proizvodom, ki šele kot tak lahko zadovolji turista oz. obiskovalca. Turistična destinacija je geografski prostor (zaselek, kraj, regija), kjer se srečujeta turistična ponudba in turistično povpraševanje. Turistične destinacije so zmes privlačnosti, storitvenih dejavnosti in transportnega sistema, ki morajo biti med seboj usklajene in delovati kot eno.

Za opredelitev lastnosti sedanjega stanja žičniških centrov smo razvili (1) model turistične destinacije glede na žičniške centre in turistične kapacitete. Ob upoštevanju njihovih značilnosti, smo jih na osnovi metode voditeljev in diskriminantne analize, razdelili v štiri skupine, kjer so si žičniški centri, glede na njihove značilnosti, kar najbolj podobni med seboj. Pri tem smo ocenjevali, da se turistična razvitost posameznega okolja - turistične destinacije najbolje odraža skozi prenočitvene zmogljivosti, število obiskovalcev, in njihovo zasedenostjo in to v zimski sezoni – v obdobju, ko žičniški centri ustvarijo večino svojega prihodka. Z metodo nehierarhičnega razvrščanja v skupine, smo smučarske centre na osnovi merjenih spremenljivk razdelili v skupine. Žičniški centri v posamezni skupini so si glede na opazovane spremenljivke med seboj kar najbolj podobni, različne skupine pa so čim bolj različne.

Osnovna (2) ciljna usmerjenost strategije izgradnje žičniških sistemov v Republiki Sloveniji je naravnana na:

- nadaljnji razvoj žičniških sistemov glede na njihove naravne danosti v smeri kakovosti in obsega delovanja in
- preko destinacijskega managementa dvigniti kakovost celovite turistične ponudbe v gorskih turističnih centrih – turističnih destinacijah, kjer so nosilci turističnega razvoja žičniški upravljavci.

Vizija žičniških centrov se seveda ne more bistveno razlikovati od vizije slovenskega turizma, kajti celovita turistična ponudba gorskih turističnih destinacij vključuje žičniške storitve. Le te so zlasti v zimski sezoni še kako pomemben element ponudbe in temelj za nadaljnji razvoj okolja, kjer so locirane. Gorske turistične destinacije so sestavni del celotne Slovenije kot razvite turistične destinacije z raznoliko in kakovostno turistično ponudbo.

Žičniški centri v Sloveniji zagotavljajo nemoteno upravljanje in vodenje žičniških naprav in določenega obsega hotelske in gostinske dejavnosti v turističnih destinacijah. S povezovanjem z drugimi ponudniki turističnih storitev skupaj oblikujejo integralni turistični proizvod in turistično destinacijo. S svojo osnovno in dopolnilno dejavnostjo zagotavljajo velikemu številu obiskovalcev (turistom, dnevnim obiskovalcem in lokalnemu prebivalstvu) možnost kakovostnega rekreiranja in aktivnega preživljanja prostega časa v neokrnjeni naravi tako v zimski kot v poletni sezoni.

Glede na vpetost žičniške dejavnosti v celovito turistično ponudbo se tudi vrednote žičniške dejavnosti ne morejo bistveno razlikovati od uveljavljenih vrednot slovenskega turizma:

- zdravo in aktivno življenje;
- varovanje naravne in kulturne dediščine;
- domačnost in dobro počutje turistov in obiskovalcev.

Strategija kot osnovni rezultat projektne naloge zagotavlja dolgoročni razvoj žičniških centrov v prihodnje. Pri tem moramo upoštevati:

- sprejemljiv razvoj žičniški centrov v občutljivem okolju v sozvočju z ostalimi uporabniki prostora in
- storitev žičniške dejavnosti je namenjena ljudem, ki bodo to storitev plačevali in po njej tudi povpraševali.

Pri tem se moramo zavedati, da se bodo pri trošenju servisne storitve izrabljalo naravno okolje, ki je omejeno in se ga težko obnavlja. Naloga strategije je, da v sklopu trajnostnega razvoja turizma zagotavlja ustrezen razvoj tudi žičniške dejavnosti.

Strategija sledi cilju razvoja gorskih turističnih destinacij, katerih osnovni in najpomembnejši del so žičniški sistemi. Žičniške naprave za prevoz oseb bistveno vplivajo na sedanji in bodoči razvoj gorskega turizma in s tem povezanega okolja v katerem so locirane, posebno še v zimski sezoni. Slovenske gorske turistične destinacije naj bi v obdobju do leta 2017 dosegle primerljivo stopnjo razvitosti s podobnimi destinacijami v Avstriji, Italiji, Franciji in Švici.

"Vzpostavitev pravega ravnovesja med avtonomnim razvojem destinacij in varovanjem njihovega okolja na eni strani ter razvoj konkurenčne gospodarske dejavnosti na drugi strani je lahko težka naloga" (Sporočilo Komisije: Program za trajnostni in konkurenčni evropski turizem, COM – 2007, 621 konč, Bruselj, 19.10.2007)

Načrtovanje, izgradnja in obratovanje žičniških naprav in njihove infrastrukture pomembno vpliva na naravno in kulturno dediščino. Prav zaradi tega je to dejstvo pri nadaljnjem razvoju žičniške dejavnosti ustrezno upoštevati priporočene ukrepe, ki zmanjšujejo negativni vpliv žičniške dejavnosti in varujejo okolje. V ta namen je Mednarodno združenje za žičniške naprave, O.I.T.A.F. – International Organization for Transportation by Rope, pripravilo

priporočila k varovanju okolja na področju žičniških naprav: Varovanje okolja na področju žičnic in v njem predstavila vrsto ukrepov, ki naj bi jih žičničarji upoštevali v okviru svoje dejavnosti (priloga 4).

Za uresničitev zastavljenih ciljev in načrtov, je potrebno oblikovanje ustreznih strategij. Razvoj žičniških sistemov ne sme biti vezan samo na obdobje dokumenta Vlade Republike Slovenije: Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma v obdobju 2007 – 2011, ampak se mora smiselno nadaljevati tudi v naslednjih letih.

Pri tem je potrebno upoštevati tudi Resolucijo o Nacionalnem programu varstva okolja 2005 – 2012 (Ur.l. RS, št. 2/2006), ki določa dolgoročne cilje, usmeritve in naloge na področju varstva okolja, kamor spada tudi ohranjanje narave, ter Program upravljanja območij Natura 2000, operativni program 2007 – 2013 (Bibič, 2007).

2 OPREDELITEV STRATEGIJE

2.1 UVOD

Slovenija je gorata, alpska država. Tukaj se stikajo robovi Alp (alpski in predalpski svet pokrivata 30% ozemlja), sredozemski svet (10%), panonski svet (30%) in dinarsko-kraški svet (30%). Alpski svet sestavljajo tri gorske skupine: Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe in Karavanke. V Alpah je 28 vrhov oz. samostojnih gorskih točk, višjih od 2.500m. Predalpske pokrajine zajemajo širok pas južno in vzhodno od alpskega sveta. Njihova osnovna značilnost je hribovit svet, ki se le izjemoma povzpne čez 1.000m (Pohorje v severovzhodni Sloveniji, ki je pretežno poraščeno z iglastim gozdom in z najvišjim vrhom Pohorja – Črni vrh, 1.543m). Ta hriboviti del Slovenije nudi ugodne pogoje za delovanje in razvoj gorsko-zimskega turizma in to tako v zimski, kot tudi v poletni sezoni. Vendar moramo upoštevati tudi klimatske razmere in s tem povezane pogoje za delovanje smučarskih središč v prihodnosti (problem globalnega segrevanja zemeljskega ozračja – ne povsem predvidljive posledice). S temi težavami se ne srečujejo samo slovenski turizem in s tem tudi žičničarji, temveč tudi žičničarji in turistični delavci v drugih evropskih državah in drugih delih sveta. Upoštevati je potrebno tudi to, da slovenska smučišča ležijo na nadmorskih višinah, ki le redko segajo preko 1.500m nadmorske višine.

Tradicija žičničarstva v Sloveniji je dolga in sega v 19. stoletje. Takrat je bilo na ozemlju sedanje Slovenije kar nekaj transportnih žičnic, namenjenih predvsem za spravilo lesa iz težko dostopnih predelov hribovskih gozdov (Pantzova žičnica v Blatnem grabnu, Golobarska žičnica pri Bovcu, itd.). Tudi danes se še vedno uporablja žičniška tehnika za spravilo lesa, vendar pa je te mnogo manj kot v preteklosti. Danes se žičničarstvo ukvarja pretežno s prevozom oseb, največkrat v tesni povezavi s turizmom, z aktivno rekreacijo, s smučanjem.

Slovenija ima dolgo tradicijo v zimskem turizmu. Kranjska gora in Planica v njenem zaledju, je bila že pred 2. svetovno vojno poznan gorsko turistični center, kjer so se že takrat pojavile prve preproste žičniške naprave. Tudi smučanje, ki je bistveno povezano z žičnicami, ima v Sloveniji že zelo dolgo tradicijo. Poseben pomen pa je ta šport in oblika rekreacije dobila v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko smo se Slovenci s tem športom dejansko identificirali. Za to obdobje lahko rečemo, da je veljal rek: "Kdor ne smuča, ni Slovenec!". V tem času je nastalo oz. bilo zgrajeno tudi največ žičniških naprav in oblikovanih kar nekaj smučarskih centrov, ki pa se po velikosti smučišč in številu žičniških naprav ne morejo primerjati s smučarskimi središči v Italiji, Avstriji, Švici ali Franciji, kamor smo v preteklosti in sedanosti Slovenci radi zahajali oz. še vedno zahajamo. Vsekakor je bila želja v preteklosti, da se smučanje približa širokim množicam. Na razvoj smučarskih centrov so vplivali tudi razmah smučarskega športa in smučarski uspehi slovenskih športnikov v svetovnem merilu.

Smučanje je še vedno množična rekreacija v Sloveniji. Po podatkih Smučarske zveze Slovenije je bilo v sezoni 2006/07 zabeleženo 14.622 njihovih članov, ki delujejo v 206. smučarskih klubih v Sloveniji. Njihova ocena je, da se v Sloveniji s smučanjem (tekmovalno in rekreativno, stalno ali občasno) ukvarja približno 400.000 Slovencev, kar predstavlja slabo četrtno populacije.

2.2 NAMEN IN CILJI STRATEGIJE

Namen strategije razvoja žičniških sistemov v Republiki Sloveniji je *dolgoročni razvoj žičniške dejavnosti v sklopu trajnostnega razvoja turistične destinacije*. Pod strategijo trajnostnega razvoja turizma razumemo uresničevanje treh poglavitnih komponent: ekonomsko, socialno in kulturno-naravovarstveno.

Temeljni cilj strategije je zagotoviti dolgoročno ekonomsko uspešnost gospodarske dejavnosti ob smotrnem gospodarjenju s prostorom kot izredno redko dobrino. Temu cilju so in morajo biti podrejeni vsi ukrepi za doseganje zastavljenih ciljev.

Pri oblikovanju strategije, moramo upoštevati osnovne vidike razvoja:

- Naravne danosti: možnost razvoja posameznega žičniškega centra glede na naravne danosti za nadaljnji razvoj, okoljske omejitve, itn.
- Investicijski potencial: sredstva, ki jih lahko zagotovijo upravljavci skupaj s ponudniki hotelsko – gostinskih storitev, ter nepovratna sredstva iz skladov EU za razvoj turistične infrastrukture in prenočitvenih kapacitet.
- Poslovno – organizacijski okvir: možnosti poslovnih in kapitalskih povezav ter sodelovanja v smeri oblikovanja novih, večjih in kvalitetnejših gorskih turističnih povezav in bolj učinkovitega poslovanja upravljavcev.
- Pravni okvir: ustrezne zakonske in podzakonske rešitve, ki so ključne za implementacijo strategije.

2.3 STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA V TUJINI

Turizem je zelo pomembna dejavnost za veliko večino držav v Evropi. Že turistična destinacija Evropa je v Svetu izjemno prepoznavna in s svojo zgodovinsko, geografsko in kulturno raznolikostjo pritegne največ turistov na svetu. Kar 6 držav članic EU je med 10 najbolj obiskanimi turističnimi destinacijami na svetu.

Turizem je razvojna priložnost za Slovenijo, čeprav se po svojem obsegu seveda ne more primerjati z večjimi in turistično bolj razvitimi državami. Vse sosede Slovenije so turistično izjemno razvite. Slovenija si že nekaj časa prizadeva, da bi postala prava turistična dežela in bi se lahko primerjala s sosednjimi državami. Rezultati raziskave Svetovnega gospodarskega foruma (World Economic Forum, 2007), uvrščajo Slovenijo na 44. mesto po konkurenčnosti za razvoj turizma med 124 državami, kolikor jih je bilo zajetih v raziskavo. Tako se na tej lestvici nahajajo pred Slovenijo vse sosednje države: Avstrija (na 2. mestu), Italija (na 33. mestu), Madžarska (na 40. mestu) in Hrvaška (na 38. mestu), pred njo so tudi nekatere druge evropske države, ki Sloveniji konkurirajo pri zimskem turizmu: Švica (na 1. mestu), Francija (na 12. mestu), Češka (na 35. mestu) in Slovaška (na 37. mestu).

Pomen svetovnega turizma se kaže v njegovem naraščanju, to je povprečno za približno 4% letno in to tako po številu prihodov turistov, kot tudi po skupnem prihodku (UNWTO, 2007 in 2008).

Tako je bilo v letu 2007 ustvarjenih v svetu 898 milijonov prihodov turistov, kar pomeni več kot 6% povečanje glede na leto 2006. V letu 2006 je svetovni turizem ustvaril prihodke v višini 584 milijard EUR. Turizem predstavlja 35% svetovnega izvoza storitev.

Delež evropskega turizma v svetovnem turizmu je v letu 2006 znašal (UNWTO, 2007) :

- 54,4% oz. 460,8 milijonov mednarodnih prihodov turistov – turistični promet in
- 51,1% oz. EUR 298,3 milijarde ustvarjenega prihodka (stalne cene).

Glede na gospodarsko pomembnost turistične dejavnosti, je popolnoma razumljivo, da vse turistično razvite države, in tiste, ki si prizadevajo, da bi to postale, skrbno načrtujejo bodoči razvoj te dejavnosti. Pa ne samo države, tudi pokrajine in občine si prizadevajo za hitrejši turistični razvoj in pripravljajo svoje strateške turistične načrte.

Ob upoštevanju multiplikacijskega učinka turizma na druge dejavnosti, je prispevek evropskega turizma k BDP-ju okoli 11% in zagotavlja zaposlitev več kot 12% aktivnega prebivalstva, kar pomeni 24 milijonov delovnih mest. Poleg gospodarske rasti in novih delovnih mest, turizem pomembno vpliva na rast mnogih evropskih držav in regij (MG, 2007).

Delež slovenskega turizma v celotnem evropskem turizmu je izredno majhen in znaša manj kot 1% in to po kateremkoli kazalniku. Toda ne glede na to je turizem za Slovenijo izredna razvojna priložnost in tega se zaveda tudi Vlada RS. V letu 2006 je Slovenija, po podatkih Svetovne turistične organizacije (UNWTO), beležila 1,6 milijona turističnega prometa – prihodov turistov in 1,9 mrd USD prihodkov iz naslova turizma.

Obnovljena turistična politika EU: Na poti k močnejšemu partnerstvu za evropski turizem (Komisija EU, 2006), ki jo je predlagala komisija EU v letu 2006, poskuša pomagati turistični industriji pri njenem soočanju s sodobnimi izzivi, kot so demografske spremembe, zunanja konkurenca, povpraševanje po določenih oblikah turizma in potreba po razvoju bolj trajnostnih in okolju prijaznih praks z namenom, da izboljša svojo konkurenčnost. Bolj konkurenčna turistična industrija in trajnostne destinacije lahko nadalje prispevajo k uspehu obnovljene lizbonske strategije, zadovoljstvu turistov in zagotavljanju položaja Evrope kot svetovne turistične destinacije.

Poseben poudarek EU posveča trajnostnemu razvoju v turizmu (European Commission, 2007). V tem pogledu je turizem lahko orodje, ki pomaga ali požene obnovo in ekonomski razvoj prav tako kot povečuje kvaliteto življenja obiskovalcev in gostujoče skupnosti. Povečan trajnostni turizem bo poglavito prispeval k trajnostnemu razvoju evropske skupnosti. Oblikovanje pravičnega ravnotežja med blaginjo turistov, gostujočimi skupnostmi in okoljem, zmanjševanje konfliktov in spoznanje o skupni odvisnosti, zahteva poseben pristop k upravljanju turističnih destinacij. Predlagani cilji za trajnost evropskega turizma so:

- ekonomski razvoj,
- socialni kapital in kohezija ter
- varovanje naravne in kulturne dediščine.

Zavedanje o trajnosti turizma je v Evropi že sedaj dobro uveljavljeno. Temu vprašanju posvečajo posebno pozornost Evropska komisija, Evropski parlament in Ekonomsko – socialni svet. Mnoge vlade evropskih držav in njihovih lokalnih skupnosti že sedaj posvečajo temu vprašanju posebno pozornost in ga vključujejo v njihove turistične strategije kot pomemben element nadaljnjega razvoja turističnih destinacij.

2.3.1 Turistična politika v Republiki Avstriji

Poglavje je povzeto po: Tourism in Austria, BMWA. Turistična industrija je ena od najpomembnejših ekonomskih sektorjev v Avstriji in v zadnjih letih kontinuirano narašča. Ob upoštevanju multiplikacijskega učinka na druge dejavnosti, je prispevek turistične dejavnosti približno 16,5% v celotnem BDP Avstrije. Avstrija je tudi v svetu ena od vodilnih turističnih destinacij in to ne glede na dejstvo, da nima morja in s tem povezanega obmorskega turizma. Njena turistična ponudba je predvsem usmerjena v gorske turistične destinacije in v oblikovanje celoletne turistične ponudbe. Da bi zadržala vodilni položaj v turizmu, tako v Evropi, kot v svetu, je oblikovala glavne točke turistične politike:

- konkurenčnost in inovativnost,
- trajnostni razvoj,

- produktivnost,
- primerjalne analize kakovosti,
- etika.

Na osnovi teh turističnih izhodišč je oblikovala glavne cilje nacionalne turistične politike:

- prispevati k dolgoročni rasti in zaposlitvi,
- uporabiti dodatne kapacitete za potrošnjo,
- uporabiti obstoječe lokacijske prednosti,
- izločiti tržne izpade.

Za doseganje teh ciljev je Avstrija oblikovala naslednje temeljne strategije:

- oblikovanje konkurenčnih prednosti,
- povečanje produktivnosti,
- izboljšanje mednarodne konkurenčnosti,
- destinacijski management.

Na osnovi temeljnih izhodišč in oblikovane politike, je bila v letu 2005 oblikovana "Mehka alpska turistična platforma" z naslednjima ciljema:

- ohranitev in bodoči razvoj gorske (Alpske) infrastrukture in
- rast nivoja zavedanja in razpravljanja.

Osnovni namen te platforme je zagotoviti vzdrževanje in razvoj infrastrukture, informiranje javnosti o pomembnosti te infrastrukture in dolgoročno zagotavljanje sredstev za ohranjanje gorske infrastrukture.

2.3.2 Turistična politika v Republiki Hrvaški

Poglavje je povzeto po: Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010 godine. V Republiki Hrvaški je turizem eden od najpomembnejših vzpodbujevalcev gospodarstva. Direktno ali indirektno turizem ustvarja okoli 22% BDP in predstavlja več kot 40% celotnega izvoza. To pomeni, da je turizem eden od ključnih elementov nacionalne ekonomije. Turistični promet v zadnjih letih konstantno narašča, kar potrjuje podatek, da je turistični promet v letu 2002 dosegel predvojni obseg. Da bi lahko povečala ekonomske koristi od turizma, je nujno potrebno, da je strategija razvoja turizma usmerjena v trajnostni razvoj z orientacijo na tiste oblike turizma, ki bodo koristile vsem udeležencem.

Zaradi svojih naravnih danosti Hrvaška do sedaj in tudi v prihodnosti ne načrtuje razvoja gorskega oz. smučarskega turizma, zato pa v svoji strategiji poudarja razvoj drugih oblik turizma: ekoturizem, kulturni turizem, tematski turizem, avanturistični turizem, krožna potovanja in navtični turizem.

Seveda tudi Hrvaška opaža določene neizrabljene ali slabo izkoriščene turistične potenciale, ki jih ima. Eden od teh so tudi smučišča regionalnega pomena, ki pa niso med prednostnimi nalogami razvoja Hrvaškega turizma v obdobju do leta 2010.

Nacionalna strategija turizma temelji na:

- ohranjanju raznolikega naravnega in kulturnega bogastva,
- principih trajnostnega razvoja v načrtovanju kvalitete turistične ponudbe,
- primernem tržnem pozicioniranju in promociji in
- skupnem delovanju vseh posameznikov in strokovnih institucij, ki direktno ali indirektno sodelujejo v turizmu.

Strateški cilji hrvaškega turizma so:

- ureditev lastniških odnosov in dokončanje procesa privatizacije hotelov,

- konkurenčnost hrvaškega turizma na mednarodnih tržiščih kapitala,
- sprejetje prostorskega načrta razvoja hrvaškega turizma z namenom ohranjanja atraktivnih naravnih virov – začetnik razvoja in vzpodbujevalec trajnostnega razvoja turizma,
- trajna zaščita, implementacija in spoštovanje visokih ekoloških standardov in dolgoročna trajnostno vrednotenje turističnih potencialov,
- šolanje managementa in vseh zaposlenih v turizmu,
- izgradnja prometne infrastrukture in optimalna organizacija prometa za potrebe turizma ter dvigovanje kakovosti spremljevalnih vsebin na prometnih smereh in terminalih,
- razvoj celovite ponudbe turističnih destinacij,
- dvigovanje nivoja kakovosti vseh prenočitvenih kapacitet, osnovnih in komplementarnih, ter prilagajanje kriterijev kakovosti mednarodnim standardom,
- prihod znanih mednarodnih hotelskih verig na hrvaško tržišče in
- učinkovita distribucija in uporaba sodobnih trendov komuniciranja in marketinga.

Samo z ravnovesjem v medsebojnih odnosih in izpolnjevanjem potreb in ciljev različnih udeležencev na turističnem tržišču, se bo oblikoval stabilen in dolgoročni trajnostni razvoj turizma.

2.4 RAZVOJ ŽIČNIŠKE DEJAVNOSTI V TUJINI

S problematiko nadaljnega razvoja žičniške dejavnosti se srečujejo vse države, ki imajo razvit zimski turizem in na trgu ponujajo žičniške storitve. Njihov pristop je v glavnem zasnovan na celovitem razvijanju turističnih destinacij. Pri svojem delovanju se srečujejo s podobno problematiko kot žičničarji v Sloveniji.

2.4.1 Splošne ugotovitve in značilnosti žičniške dejavnosti

Za analizo in primerjavo s stanjem in bodočim razvojem slovenskega žičničarstva, so pomembne izkušnje iz bolj razvitih okolij, kot so Avstrija, Italija, Švica, Francija. Splošna ugotovitev je, da smučarska dejavnost v zadnjih 10 letih ni zabeležila nobenih rasti ob tem, da svetovni turizem beleži 5% letno rast. Gledano s tega zornega kota, je žičniška dejavnost bistveno zaostala za celotnim razvojem turizma (Sverdup, 2006). Brez rasti je težko pričakovati razvoj, trg pa zahteva in pričakuje vedno več. Gorski turizem se tudi v drugih državah Evrope, predvsem v Alpah, srečuje s podobnimi problemi:

- Ni rasti smučarskih dni.
Vzrokov za pomanjkanje rasti žičniške dejavnosti je več. Vsekakor vzroka / vzrokov ni mogoče pripisati okolju. Vzrok pogosto leži v internih pomanjkljivostih.
- Primanjkuje optimalnega managementa.
Management v smučarskih središčih je pogosto zgrajen na zastarelih tradicijah, kajti danes je pomembnejši trg kot tehnika.
- Ni prave organizacije.
Pogosto primanjkuje destinacijski management in dobra organizacija.
- Ni tržne usmerjenosti.
Pravilno organizirane turistične destinacije z močnim, tržno usmerjenim poslovanjem, imajo popolnoma drugačne možnosti, kot tehnično usmerjene turistične destinacije (žičniški centri).
- Investicije so tvegane.
Z napačnim managementom in slabo organizacijo so investicije zelo tvegane.

Tako kot veljajo splošne ugotovitve za celotno žičniško dejavnost, veljajo tudi splošne ugotovitve – značilnosti za posamezne žičniške organizacije – upravljavce žičniških centrov:

- Ne poznajo svojih gostov.
- Marketing in prodaja se praviloma izvaja pri posrednikih – hotelih, turističnih agencijah.
- Imajo zelo malo vpliva na obseg prometa (so organizacije s stroškovnim mestom).
- Redko razpolagajo z banko podatkov strank za celotno turistično destinacijo.
- Nimajo vpliva na razvoj turistične destinacije, katerega najpomembnejši del so.
- Na čelu žičniških organizacij so največkrat tehniki ali politiki.

Ob teh spoznanjih seveda obstojajo možnosti za izboljšanje sedanjega stanja, kajti zavedati se moramo, da je smučarski posel vprašanje lokacije, proizvoda in organizacije:

- večje vlaganje v trg – boljše trženje celostnega turističnega proizvoda (tržni kontakt, marketing, prodaja);
- sprememba strukture gostov;
- pravilno oblikovanje cen glede na povpraševanje (sezonsko oblikovanje cen);
- poznavanje konkurence.

To pomeni, da je tržna usmeritev žičniških centrov bistvenega pomena za uspešnost poslovanja žičniških centrov. Tržna usmeritev je vprašanje organizacije, destinacijskega managementa, banke podatkov gostov, doživetja in enostavnosti za goste.

Ključ uspeha bodočega poslovanja je destinacijski management z žičniškimi podjetji na čelu, kajti le ta bi morala imeti velik poslovni interes za destinacijski management in operirati s prodajo. S takim pristopom se odpira nov svet v področju marketinga in prodaje s posledično povečano rentabilnostjo.

Za boljšo preglednost in primerljivost je pomembna primerjava s konkretnimi pristopi v reševanju žičniške problematike v Švici in Avstriji, kjer pomembno vlogo igrajo združenja žičničarjev.

2.4.2 Švica

Švica je pomembna turistična destinacija in s turizmom ustvari 6,4% BDP-ja. Za štiri regije je turizem izjemno pomemben: Kanton Wallis (25,4% DBP-ja), Berner Oberland (26,6% BDP-ja), Oberwallis (35,4% BDP-ja) in Mittelbunden (71% BDP-ja) (Vollmer, 2007).

Pomembno je poudariti, da Švica, kot država, nima formalne nacionalne strategije bodočega razvoja svojih žičniških sistemov oziroma centrov. Oblikovanje strategij bodočega razvoja je v rokah njihovih združenj, ki povezujejo upravljavce žičniških centrov tako v strokovnem kot tudi poslovnem smislu.

Kakšno strategijo so si zastavili v Švici (Vollmer, 2007)? Za boljše razumevanje problematike je potrebno prikazati nekaj osnovnih podatkov o žičniški dejavnosti v tej državi:

- 677 žičniških podjetij,
- 2.360 žičniških naprav (58 vzpenjač, 129 nihalk, 115 kabinskih krožnih žičnic, 342 sedežnic in 1.023 vlečnic),
- 310 mio prevoženih oseb,
- 600 mio EUR skupnega prihodka (v zimski sezoni ustvarijo cca 20 prihodka) in
- 11.000 zaposlenih.

Prepoznavni osnovni izzivi za žičniško dejavnost:

- klimatske razmere: tveganje glede naravnega snega;
- velika konkurenca na področju razvoja zimskega turizma (zimski športi);
- gospodarska situacija.

Osnovne gospodarske značilnosti – izhodiščno stanje žičniške dejavnosti:

- stagnacija na trgu zimskega turizma;
- nizek lastni kapital – visoka zadolženost žičniških organizacij;
- majhen denarni tok;
- visoke investicijske zahteve (varnost, udobje, zasneževanje);
- razpršena struktura dejavnosti;
- delno nezadostna profesionalnost;
- odvisnost od lokalne politike.

Varstvo okolja – ekološki vidiki:

- visoki okoljski standard v državi (visoka okoljska zavest);
- povezave z ekološkimi združenji;
- močne okoljske organizacije;
- konfliktna področja (nove povezave, varovanje okoljskega inventarja, tehnično zasneževanje, zgodovinske žičnice);
- kooperacija – konflikti.

Osnovna strategija, ki je oblikovana na osnovi stanja žičniške dejavnosti je ciljna usmerjenost:

- sposobnost konkurenčnosti podjetij in krepitev žičniške dejavnosti;
- trajnostne zahteve: ekološke, ekonomske in socialne;
- povečati ustvarjeno vrednost (kvaliteta proti količini).

Na osnovi sprejete strategije so oblikovali ukrepe in sicer:

- na nivoju podjetij (upravljalcev žičniških centrov):
 - ukrepi, orientirani na povpraševanje (marketing, destinacijski management itn.);
 - ukrepi, orientirani na ponudbo (zniževanje cen);
 - usmeritve h gostu;
 - spodbujanje inovativnosti;
- na nivoju države:
 - strukturno – politični ukrepi (kooperacije v regijah in povezovanje lokacij);
 - profesionalizacija združenj in managementa;
 - izobraževanje zaposlenih v žičniški dejavnosti;
 - vzpodbujanje kakovosti.

2.4.3 Avstrija

Avstrija je pomembna turistična destinacija z izrazito razvitim zimskim turizmom in s tem seveda tudi razvito žičniško dejavnostjo. Avstrija ustvari kar 25% smučarskih dni v Evropi, Švica 13%.

V Avstriji ne obstoja nacionalna strategija bodočega razvoja žičniških sistemov, ampak je oblikovanje strategija v rokah združenj upravljalcev žičniških naprav (Bucher, 2007). Osnovni podatki o žičniški dejavnosti v Avstriji:

- 263 žičniških podjetij, ki upravljajo žičnice in vzpenjače,
- 550 podjetij, ki upravljajo vlečnice,
- 3.003 žičniških naprav (973 žičnic in vzpenjač in 2.013 vlečnic),
- 20.000ha smučarskih prog,
- 14.300 delovnih mest,
- 476 mio prevozov 2006/07,
- 858 mio EUR prihodka (čisti prihodek iz žičniške dejavnosti) 2006/07 in
- 50 mio smučarskih dni 2005/07.

Iz prikazanih podatkov je jasno, da je žičniška dejavnost v Avstriji 15-krat večja kot v Sloveniji in je s turističnega vidika zelo pomembna. Multiplikator prihodka žičniških naprav znaša kar 6,0 (za sezono 2006/07). Tudi struktura odjemalcev v njihovih žičniških storitev je zanimiva: 60%

predstavljajo dnevni obiskovalci, kar 29% je stacionarnih gostov (turistov) in 11% predstavljajo domači obiskovalci.

V Avstriji 21% žičniških centrov leži na nadmorski višini do 1.200m, 31% centrov na nadmorski višini od 1.200m do 1.500m, 27% centrov na nadmorski višini od 1.500m do 1.800m in 21% na nadmorski višini nad 1.800m. Pri tem znaša povprečna nadmorska višina žičniških centrov 1.497m, minimalna 407m in maksimalna 2.662m nadmorske višine.

V Avstriji prav tako opažajo stagnacijo rasti zanimanja mladih za smučarsko rekreacijo, poleg tega se stara tudi prebivalstvo. Prav zaradi tega so se že preteklih letih lotili zanimivih akcij, ki naj bi na smučišča ponovno pripeljale tako mlade, kot tudi starejše povratnike (ponovni-začetniki). Pri tem je njihov cilj povsem jasen: "Pridobiti več šoloobveznih otrok in mladine na smučišča". Pri uresničevanju tega cilja sodelujejo z različnimi subjekti: upravljavci žičniških naprav (do 50% popusta pri cenah vozovnic), izposojevalci smučarske opreme, avstrijskimi železnicami, Ministrstvom za šolstvo (pospeševanje zimsko-športnih tednov), marketinške organizacije, sponzorji.

Drugo ciljno področje uresničevanja strategije je usmerjeno v vrsto aktivnosti, ki so potrebne za ohranjanje obsega obiska smučarskih centrov:

- Povečevanje stacionarnih gostov. Ob slabih sezonah (ob pomanjkanju snega v dolinah), izostanejo dnevni obiskovalci, rezervirani dopusti pa se uresničijo.
- Večje marketinške aktivnosti, da ne bi izostali gostje: dnevni obiskovalci, domačini in stacionarni gostje (dopustniki).
- Pospešeno investiranje v dodatno zasneževanje (ni druge alternative za zagotavljanje zasneženih smučišč).
- Nadaljnja vlaganja v kakovost žičniške ponudbe in ohranjanje konkurenčne prednosti pred drugimi ponudniki zimske rekreacije (udobnost, varnost).
- Potrebne so bazične raziskave – optimizacija dodatnega zasneževanja, zmanjševanje stroškov, varčevanje z viri pri vodi in energiji.
- Ohranjanje malih žičniških centrov – pospeševanje vključevanja mladih v smučarsko rekreacijo in s tem ustvarjanje obiskovalcev večjih centrov.
- Pripraviti ustrezne ukrepe, da se zmanjšajo vplivi slabih sezon (zmanjšan obisk in s tem manjši prihodek).
- Spremembe podnebja se dogajajo in zaradi tega si je potrebno zastaviti kritična vprašanja za delo v prihodnje.

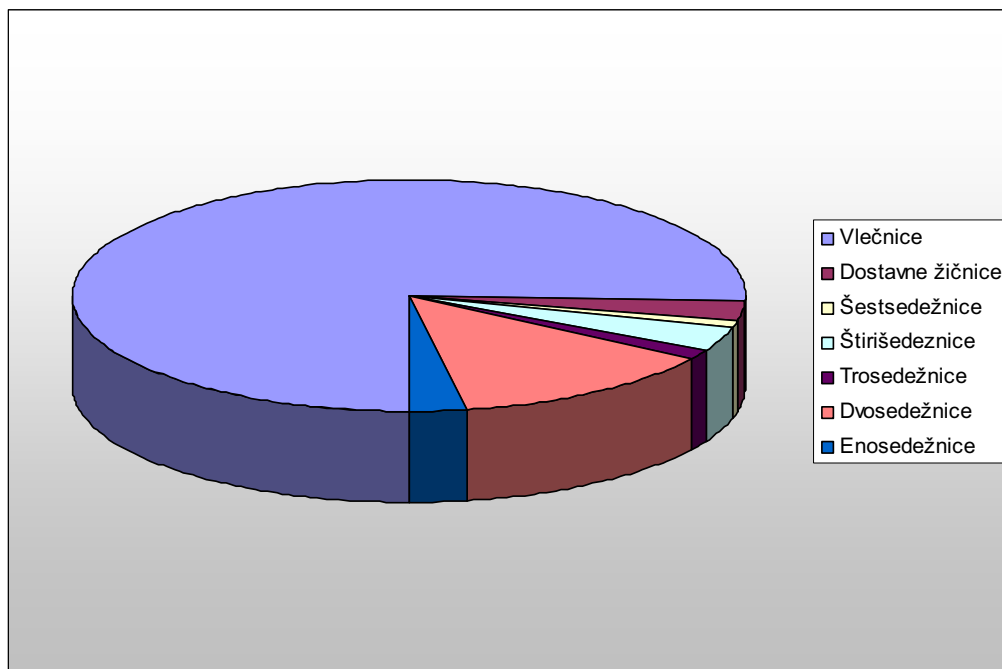
3 ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA

Analiza obstoječega stanja je bila narejena na osnovi razpoložljivih in dostopnih podatkih v mesecu oktobru 2007. Žičniška dejavnost je živa dejavnost in kot vsaka gospodarska dejavnost se tudi ta razvija in spreminja. Najnovejši podatki o žičniških centrih in žičniških napravah (stanje na dan 31.03.2008) so prikazani v prilogi 1.

3.1 ANALIZA TURISTIČNE PONUDBE

Turistično ponudbo na obravnavanih lokacijah slovenskih športno turističnih centrov predstavlja vsa infrastruktura, ki omogoča in zagotavlja kakovostno in aktivno bivanje turistov. Osnovno turistično infrastrukturo predstavljajo razpoložljive namestitvene kapacitete v hotelih, apartmajih in privatnih sobah. Dopolnilno ponudbo predstavljajo razpoložljive restavracije, gostilne, trgovine in druge vsebine, ki omogočajo prijetno bivanje in zadovoljujejo različne potrebe gostov v času po izvajanju osnovnih aktivnosti, ki so vzrok izbire kraja letovanja.

V gorskih turističnih centrih predstavlja turistična infrastruktura tisti del turistične ponudbe, ki zagotavlja obisk športnih, rekreacijskih in drugih atrakcij tudi izven koničnih obremenitev (to so: sobota, nedelja, prazniki) ter s tem zagotavlja večjo izkoriščenost razpoložljivih kapacitet športne in druge prometne infrastrukture (tudi žičniških naprav).

Slika 3.1: Žičniške naprave v letu 2005 in 2006

Kljub majhni površini in dokaj neugodni geografski legi, ima Slovenija relativno veliko število žičniških naprav. Po podatkih Združenja slovenskih žičničarjev, GIZ (vsi upravljavci žičnic niso vključeni v združenje), je bilo v letu 2006 na slovenskih žičniških centrih (smučiščih) 214 žičniških naprav, od tega 52 žičnic in 162 vlečnic (slika 3.1).

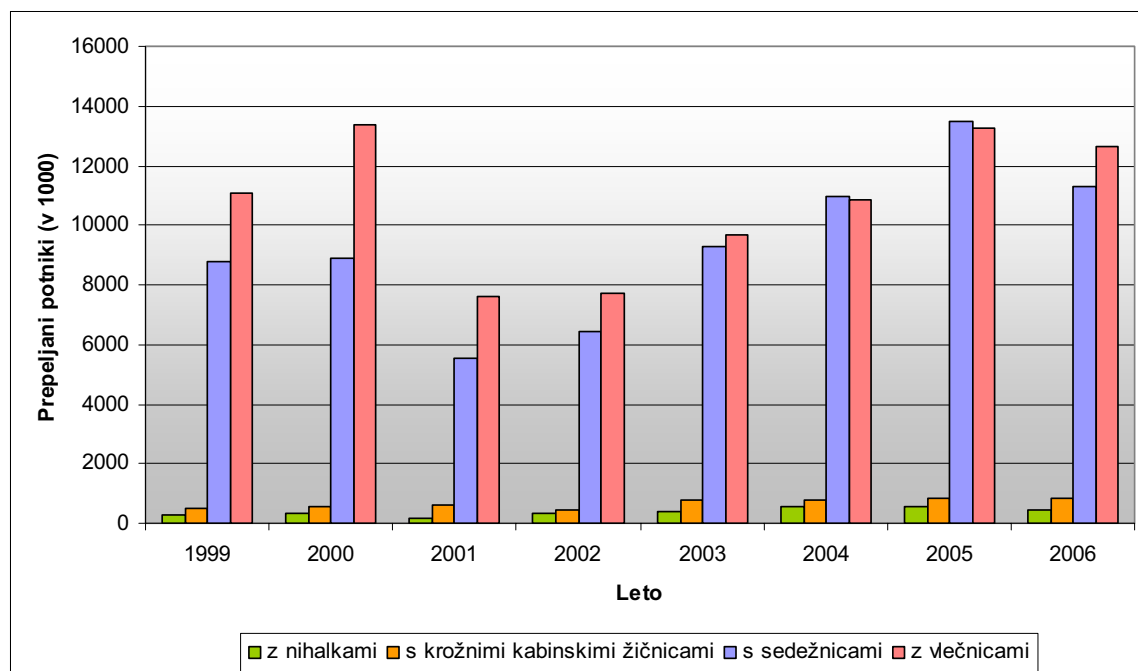
Žičniške naprave so umeščene v prostor na 88 lokacijah, tako rekoč po vsej Sloveniji, na zelo različnih nadmorskih višinah in v različnih klimatskih predelih, kar nazorno prikazujejo slike 3.3 do 3.6. Pri tem je potrebno poudariti, da je ena lokacija tudi v Ljubljani in sicer vzpenjača na Ljubljanski grad, ki se tako po svoji namembnosti in značilnostih, močno razlikuje od ostalih

žičniških naprav in je v nadaljevanju analize nismo več upoštevali. Kljub temu je zanimivo, da je v Sloveniji kar 151 občin, ki nimajo žičniških naprav za prevoz oseb. Z regionalnega vidika ima največ žičniških naprav gorenjska regija, ki ima tudi največ žičniških centrov.

Večina teh naprav je lociranih v severnem in severozahodnem delu Slovenije, saj tam obstajajo najugodnejši geografski in klimatski pogoji za smučanje, prav tako je v teh delih Slovenije največ visokogorskih turističnih centrov.

Tudi razporeditev žičniških centrov, glede na nadmorsko višino, je zelo pestra. Najnižje ležeči smučarski center v Sloveniji je center Kapela, katere najvišja točka leži na nadmorski višini 275m, najvišje ležeči visokogorski smučarski center pa je Kanin, z najvišjo točko na nadmorski višini 2.293m.

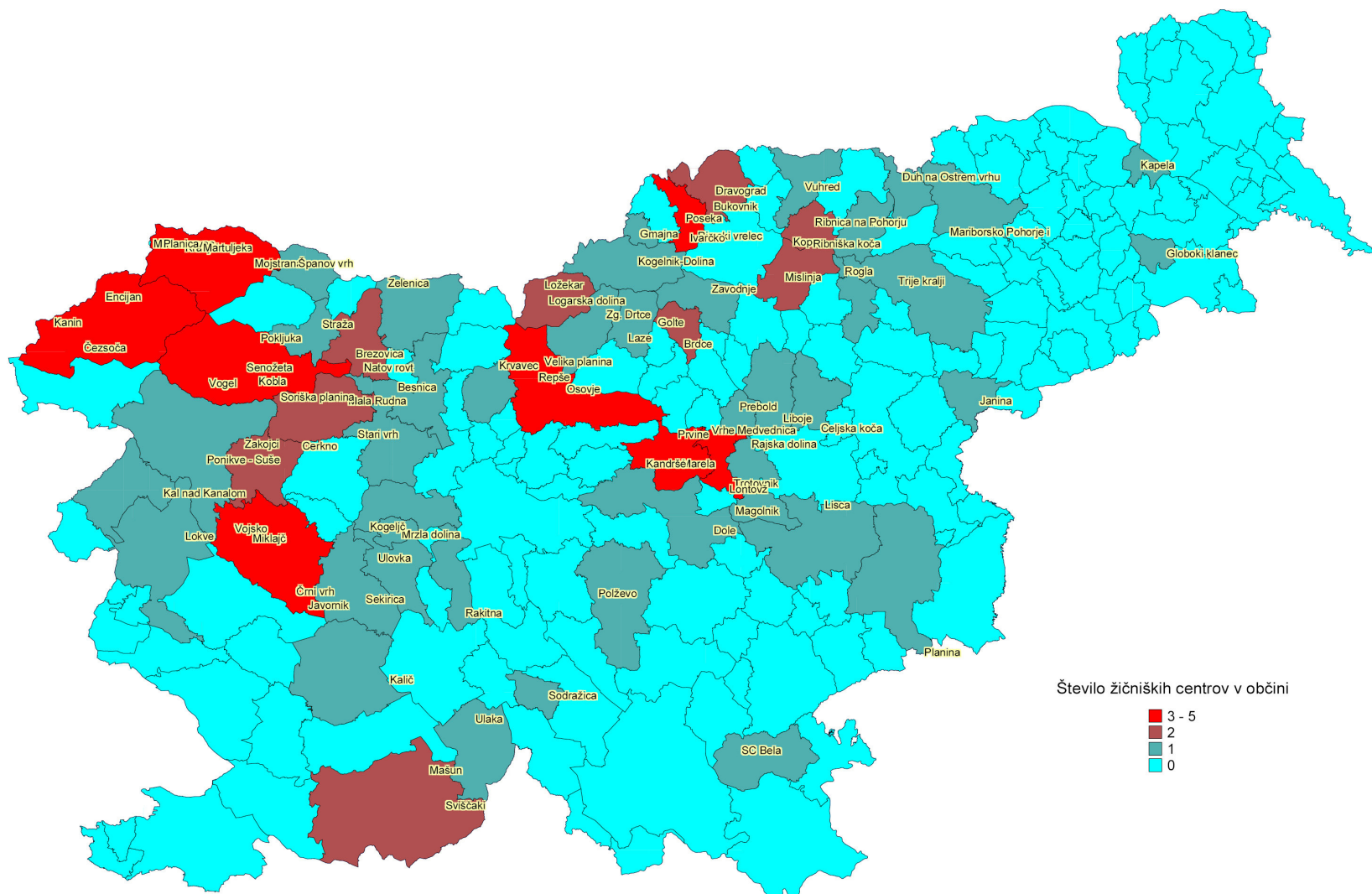
V Sloveniji ne obstajajo natančni podatki o skupnem številu prepeljanih oseb na žičniških napravah. Zajem podatkov s strani SURS ni popoln, saj je omejen predvsem na večje naprave².

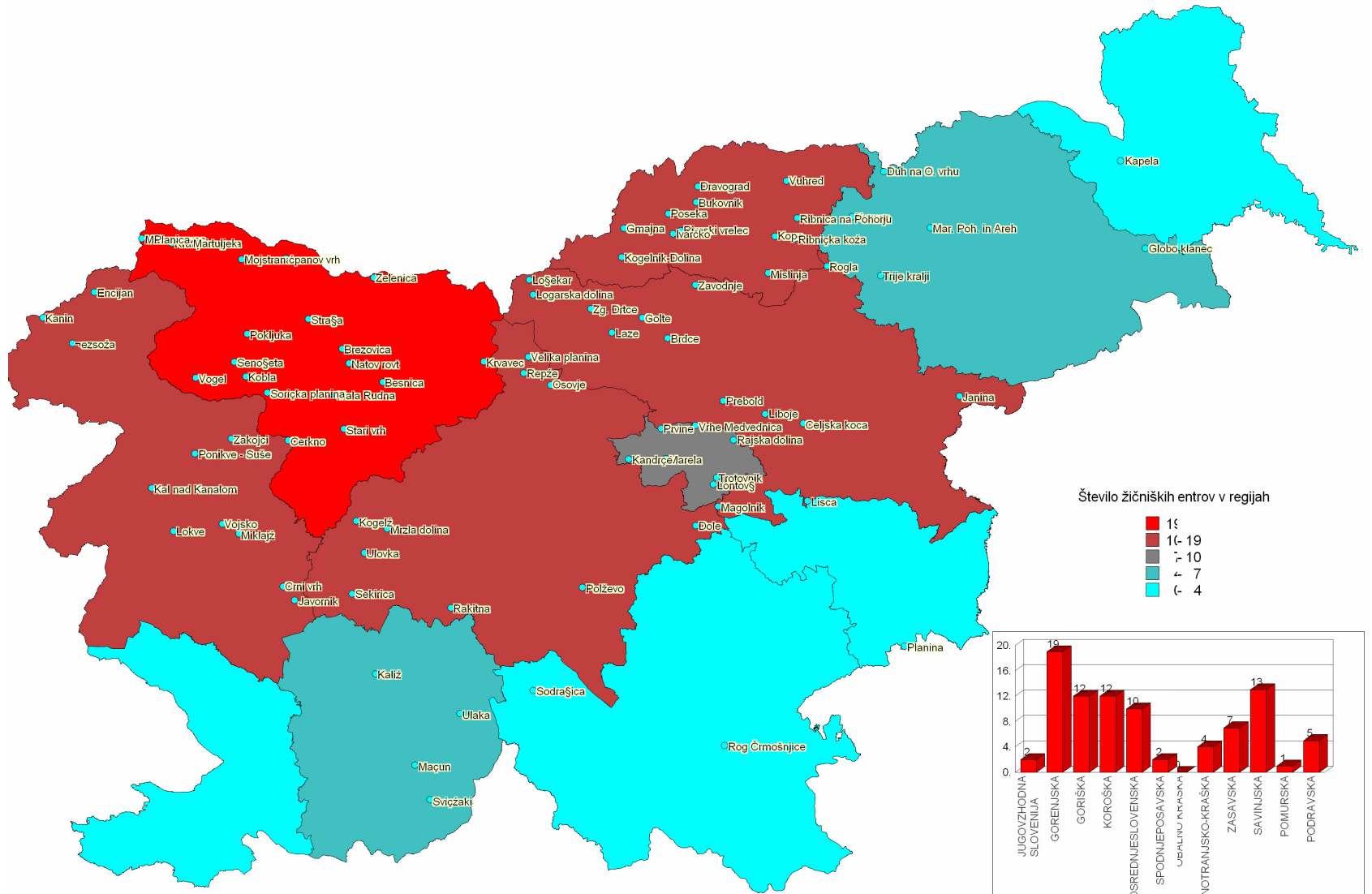
Slika 3.2: Prepeljani potniki

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bil promet na žičniških napravah po posameznih letih dokaj različen (slika 3.2). Vsekakor je v zadnjih letih zaslediti trend naraščanja prometa, kljub občasnim slabim zimam, ko je v Sloveniji zapadlo relativno malo snega in so bile smučarske sezone dokaj slabe.

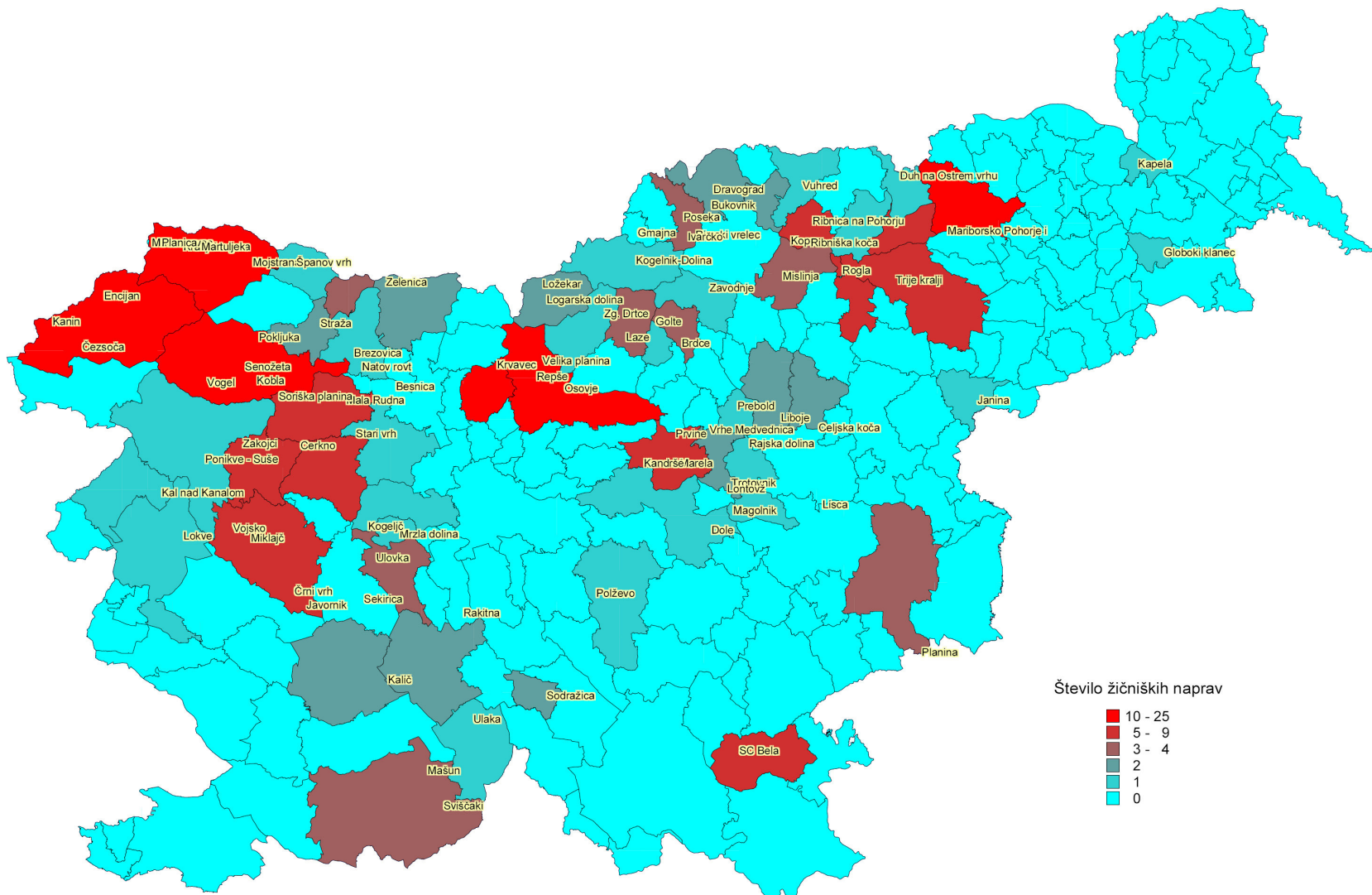
² Seznama poročevalskih enot – organizacij in seznam žičnic ni možno pridobiti, v letu 2007 se podatki zajemajo pri 49 organizacijah s 189 žičnicami.

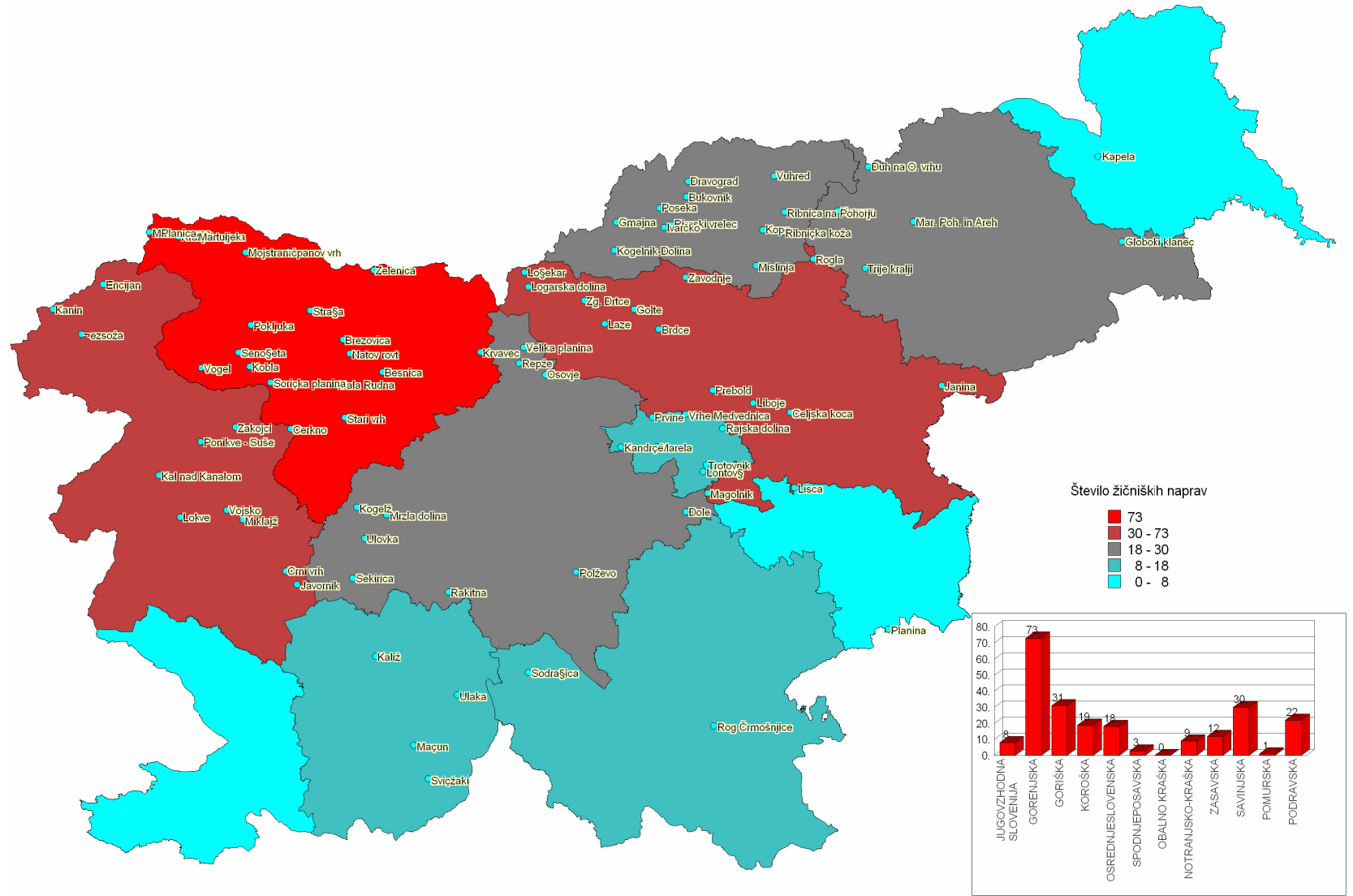
Slika 3.3: Število žičniških centrov po občinah

Slika 3.4: Število žičniških centrov po statističnih regijah

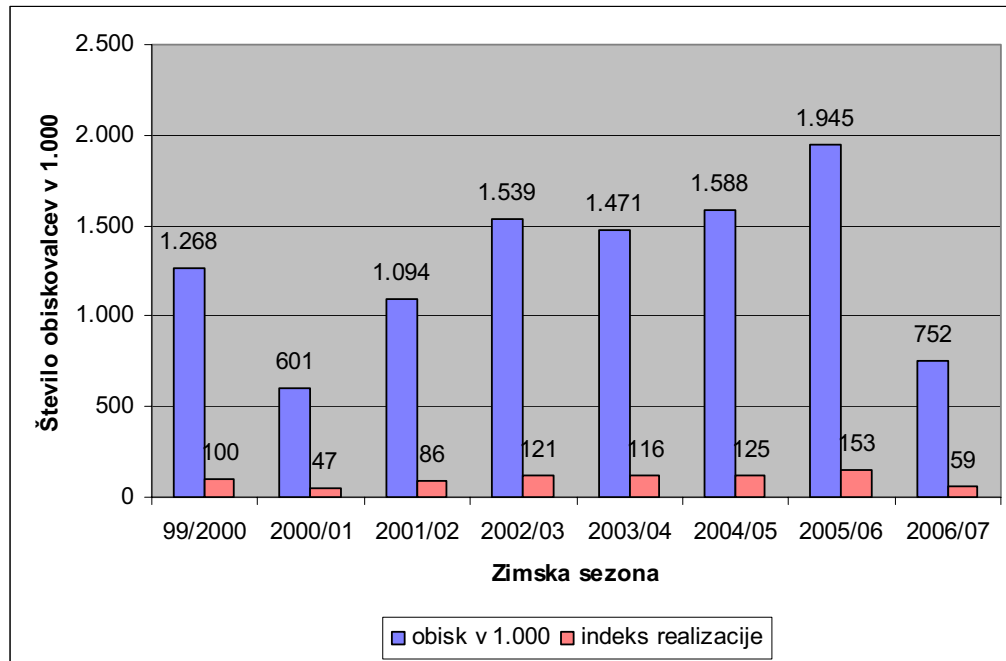

Slika 3.5: Število žičniških naprav po občinah

Slika 3.6: Število žičniških naprav po regijah

Po podatkih Združenja slovenskih žičničarjev, GIZ število obiskovalcev v žičniških centrih dolgoročno narašča. Pri posameznih sezonah je opaziti kar precejšnja nihanja, ki upravljavcem povzročajo največ negotovosti pri zagotavljanju ustreznega obsega povpraševanja po njihovih storitvah in s tem tudi zagotavljanja ustreznega prihodka in uspešnega poslovanja. Nihanje števila obiskovalcev v žičniških centrih po posameznih sezonah je še bolj vidno iz slike 3.7.

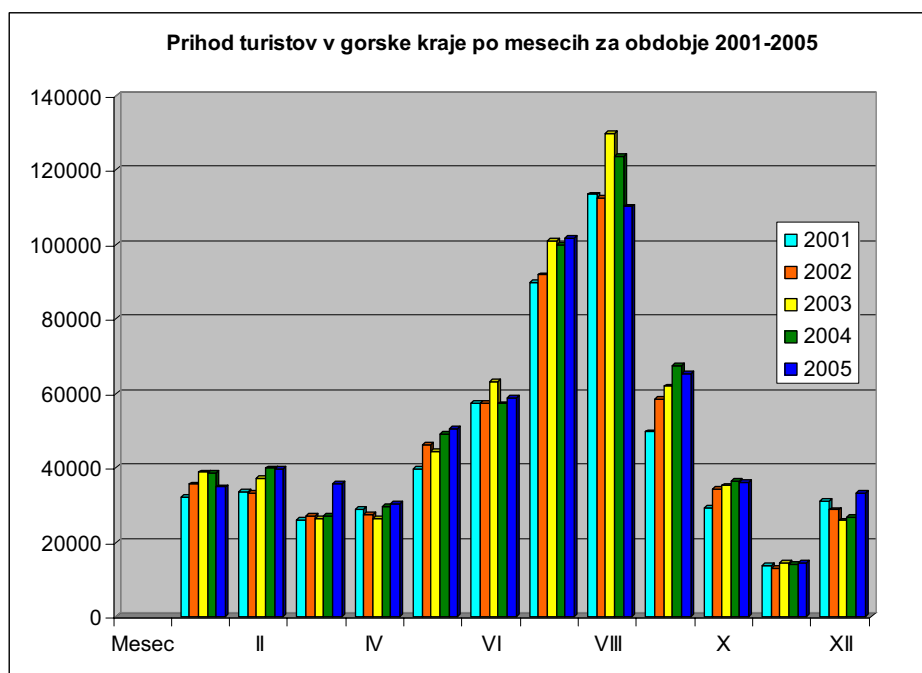

Slika 3.7: Pregled števila obiskovalcev in realizacija po sezonah

V sklopu celoletnega turizma so z vidika žičniške dejavnosti pomembni gorski turistični kraji. Med gorske kraje so zajeti tudi nekateri kraji, ki so istočasno tudi žičniški centri: Bled, Bohinj, Bohinjska Bistrica, Bovec, Cerklje, Dovje-Mojstrana, Gozd Martuljek, Ilirska Bistrica, Jezersko, Kamniška Bistrica, Kranjska Gora, Krvavec, Lesce, Mozirje, Mariborsko Pohorje, Podljubelj, Pokljuka, Preddvor, Radovljica, Rateče, Rogla, Solčava-Logarska dolina, Tolmin. Število prihodov v gorske turistične kraje (slika 3.8) nazorno kaže na vedno večji interes turistov za poletni obisk gora in gorskih krajev, s tem pa tudi prisoten potencialen povečan interes turistov in dnevnih obiskovalcev za uporabo žičniških storitev v poletnih mesecih.

Obisk turistov v gorskih krajih Slovenije zadnja leta narašča, kar je posledica pospešenega vlaganja v nastanitvene kapacitete v določenih turističnih središčih. Število turistov se je v obdobju 2001 – 2005 povečalo za dobrih 12%. Zanimivo je tudi, da je obisk v poletnih mesecih večji kot pa v zimskih. To vsekakor kaže na to, da žičniška dejavnost je in mora tudi v prihodnosti biti še bolj usmerjena na celoletno dejavnost. Tega se vse bolj zavedajo tudi žičničarji sami, kajti poleti vozi že kar 14 žičnic (časopis Dnevnik, sredi, 20. junija 2007). Tudi dodatna ponudba upravljavcev žičniških naprav, ki vključuje poletno sankališče, povezave s planšarijami, planinske in kolesarske poti, smuka na plastiki, nordijska hoja, jahanje, itd., je vse bogatejša. Prav tako upravljavci žičnic svojo dejavnost vse pogosteje dopolnjujejo z lastno gostinsko ponudbo.

Med obiskovalce gorskih krajev je potrebno prišteti tudi obiskovalce slovenskih gora, ki jih, po ocenah Planinske zveze Slovenije obiše okoli 3 milijone obiskovalcev, od tega okoli 1,3 milijona takšnih, ki obišejo tudi planinske domove in kočje.

Slika 3.8: Prihod turistov v gorske kraje 2001 – 2005

V Sloveniji je trenutno preko 170 visokogorskih in srednjegorskih planinskih koč, zavetišč in bivakov. Z njimi so povezane tudi tovarne žičnice, ki posredno služijo razvoju gorskega turizma in predstavljajo dopolnitev celotne slike žičniških naprav v Sloveniji. Te žičniške naprave se uporabljajo zgolj za prevoz tovora, tako za oskrbovanje koč, kot tudi za prevoz turistične opreme in so v poletnem času dopolnilna turistična ponudba. V Sloveniji je s tovarnimi žičnicami opremljenih 17 planinskih koč in to na različnih koncih Slovenije, kar je razvidno iz tabele 3.1 in slike 3.9. Te naprave obratujejo v glavnem samo v poletni sezoni, ko so odprte planinske koč.

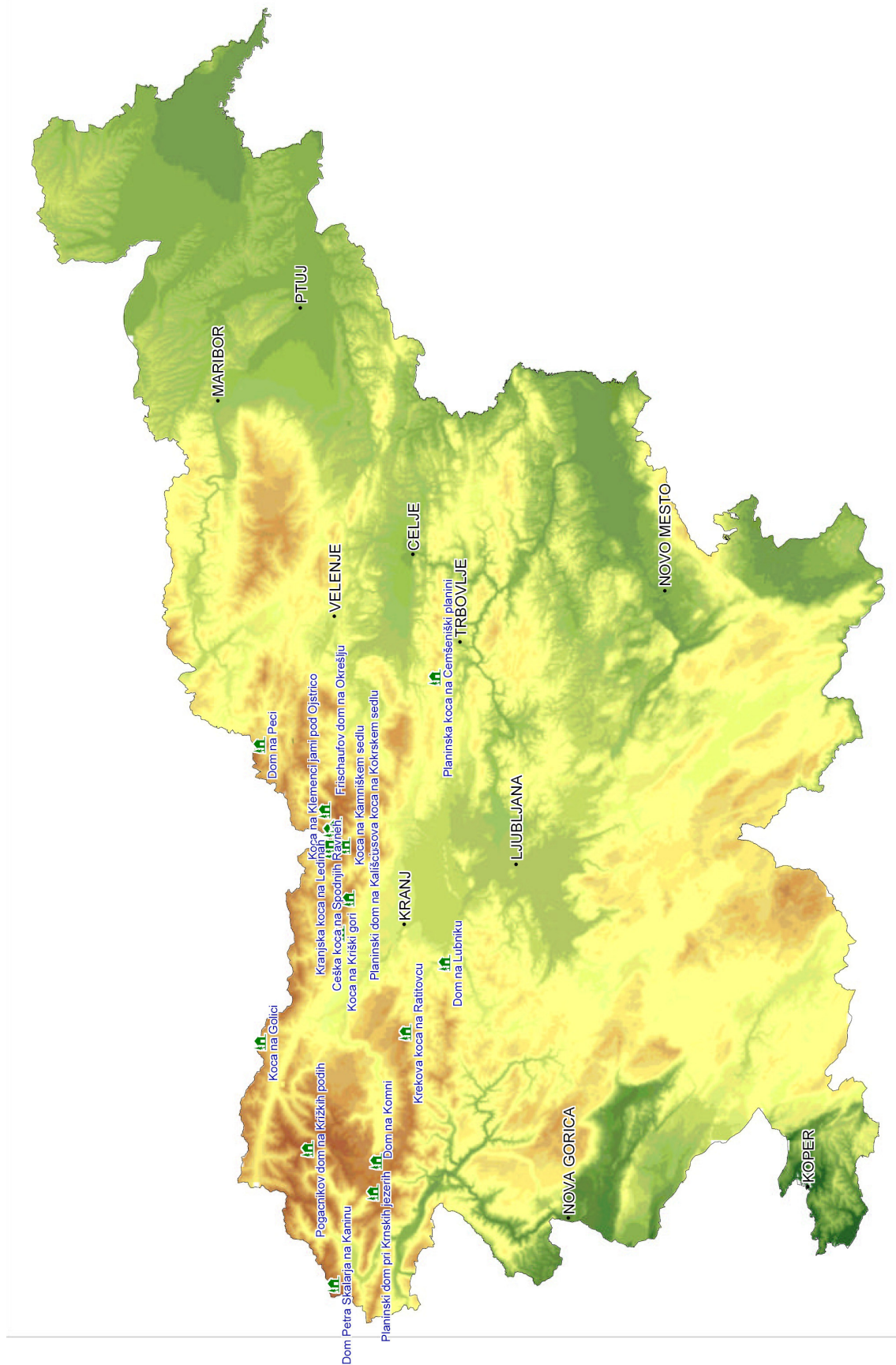
Tabela 3.1: Planinske koč s tovarnimi žičnicami

	Planinska koč	PD	Dolžina
1.	Dom Petra Skalarja na Kaninu	Bovec	600m
2.	Frischaufov dom na Okrešlju	Celje	900m
3.	Koč na Golici	Jesenice	600m
4.	Češka koč	Jezerško	1.000m
5.	Koč na Kamniškem sedlu	Kamnik	3.732m
6.	Koč na Kokrskem sedlu	Kamnik	1.830m
7.	Dom na Kališču	Kranj	1.920m
8.	Kranjska koč na Ledinah	Kranj	1.800m
9.	Koč na Kriški gori	Križe	1.420m
10.	Dom na Peci	Mežica	2.100m
11.	Krekova koč na Ratitovcu	Železniki	900m
12.	Dom pri Krnskih jezerih	Nova Gorica	1.750m
13.	Pogačnikov dom na Kriških podih	Radovljica	2.800m
14.	Koč na Klemenči jami	Solčava	960m
15.	Dom na Komni	Ljubljana matica	2.583m
16.	Dom na Lubniku	Škofja Loka	740m
17.	Koč na Čemšeniški planini	Zagorje	1.100m

Vir: Planinska zveza Slovenije, 2007

Glede na namen in uporabo tovarnih žičnic, ki se bistveno razlikujeta od naprav v žičniških centrih, jih v nadaljevanju ne bomo obravnavali v sklopu te naloge, čeprav so za gorski turizem še kako pomembne in potrebne, kajti oskrbovanje težko dostopnih postojank je na ta način

poenostavljeno. Vsekakor bo v prihodnosti potrebno tudi tem žičniškim napravam nameniti pozornost pri njihovem nadaljnjem razvoju in obratovanju.

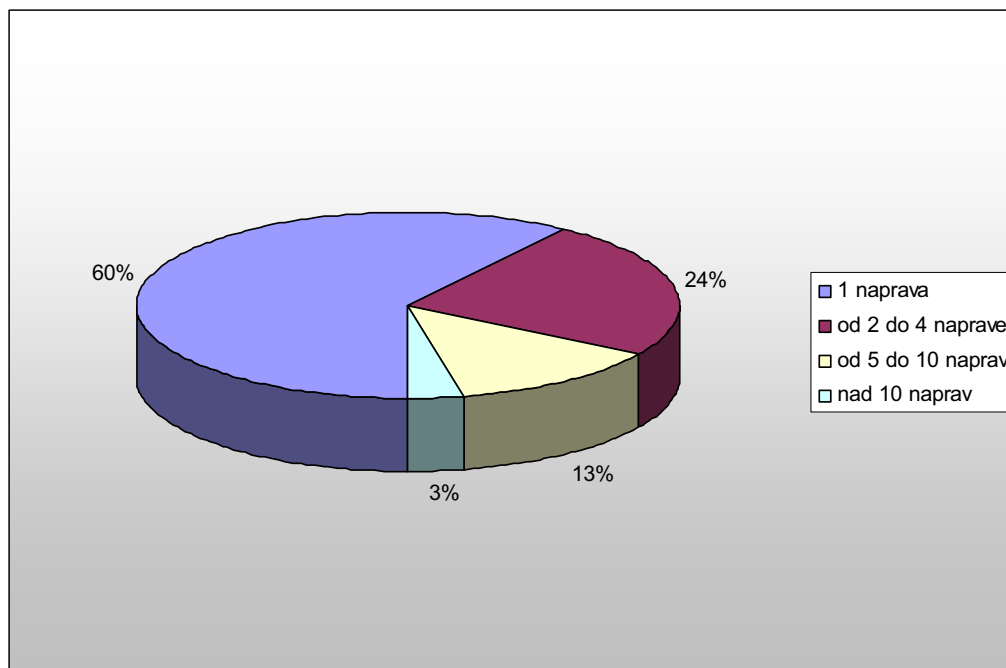
Slika 3.9: Planinske kočje s tovornimi žičnicami v Sloveniji

3.2 ANALIZA PONUDBE ŽIČNIŠKIH SISTEMOV S TEHNIČNEGA VIDIKA

V Republiki Sloveniji je v 87. žičniških centrih³, v katerih je nameščenih skupaj 226 žičniških naprav skupne kapacitete preko 174.000 oseb/uro. Od omenjenih žičniških naprav jih ima 9 dostopno funkcijo in obratujejo v sistemu javnega potniškega prometa. Žičniški centri skupaj razpolagajo s skoraj 300 smučarskimi progami skupne dolžine skoraj 200 kilometrov. Skupna ponudba slovenskih športno turističnih centrih znaša 5 mio smučarskih dni. Osnovne tehnične značilnosti so predstavljene na slikah 3.10 – 3.15. Podatki so bili pridobljeni za potrebe predhodnih študij in z izvedeno anketo med upravljavci žičniških centrov.

Posamezne žičniške centre lahko opišemo glede na število smučarskih naprav, kapaciteto žičniških naprav, dolžino prog in prepustnostjo prog. Zmogljivosti žičniške ponudbe, ki vključuje tudi smučarske proge, predstavlja osnovno zanimivost za turiste in dnevne obiskovalce.

Kot je razvidno iz slike 3.10, je velika večina žičniških centrov (60%) opremljena samo z eno napravo. Ti centri seveda ne morejo nuditi odjemalcem kompletne ponudbe. Kar 24% centrov nudi največ do 4 naprave v centru in samo 16% centrov nudi raznoliko žičniško ponudbo, več kot pet žičniških naprav, in primerno velikost smučišča, nad 5.000m smučarskih prog.

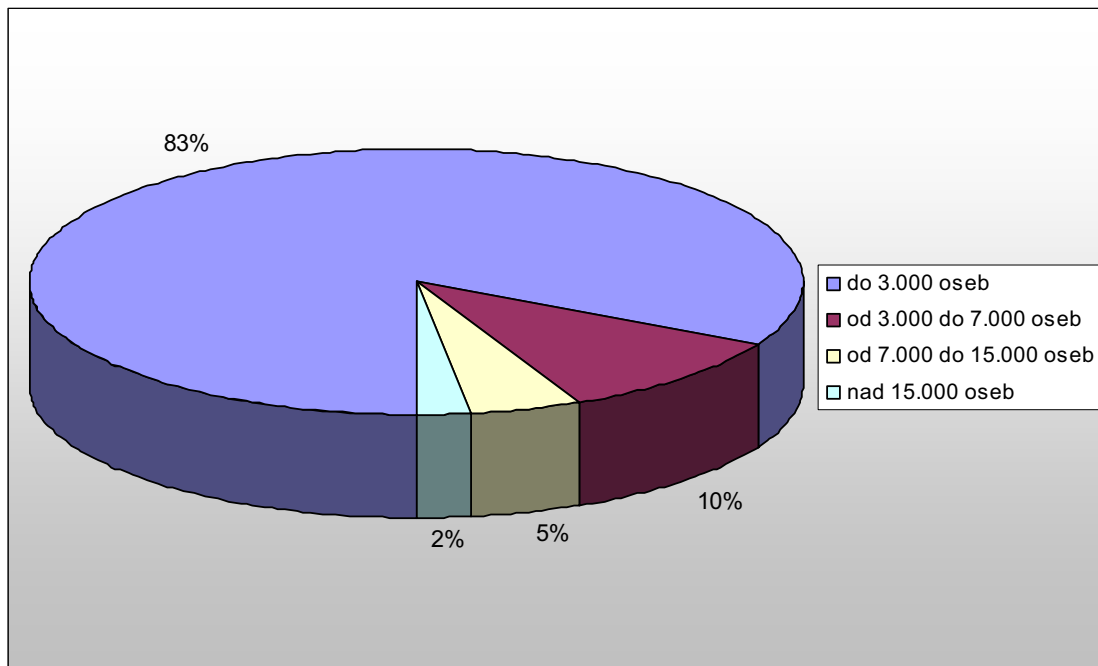
Slika 3.10: Žičniške naprave v posameznih centrih

Struktura žičniških naprav po tipu naprave je naslednja: 1 tirna vzpenjača (0,5%), 4 nihalke (1,8%), 5 krožno kabinskih žičnic (2,2%), 40 sedežnic (24,5%), 176 vlečnic (71%). Trendi razvoja žičniških centrov kažejo, da se pretežno zastarele vlečnice zamenjujejo s sodobnimi žičniškimi napravami večje kapacitete, s čemer se izboljšuje ponudba sistemov in se zagotavlja evropsko primerljiva kakovost slovenskih žičniških sistemov.

Tudi pri kapacitetah žičniških naprav za prevoz oseb (slika 3.11) je samo 7% centrov, kjer naprave lahko na uro prepeljejo več kot 7.000 oseb, 10% centrov s kapaciteto od 3.000 do 7.000 oseb in kar 83% centrov, kjer je kapaciteta manjša kot 3.000 oseb na uro. Sedežnice predstavljajo 29% celotne razpoložljive kapacitete celotnega žičniškega sistema, krožno

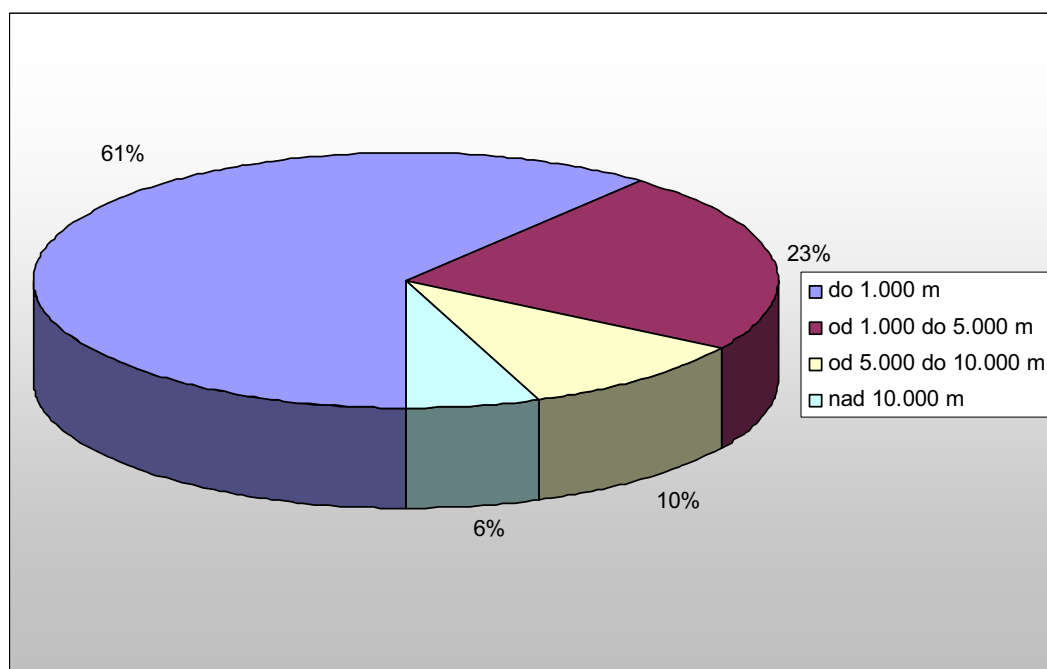
³ Vzpenjača na Ljubljanski grad ni upoštevana.

kabinske žičnice predstavljajo 3,5%, 66% celotne razpoložljive kapacitete žičniških centrov predstavljajo vlečnice. Ostale žičniške naprave predstavljajo le manjši delež v skupni kapaciteti.

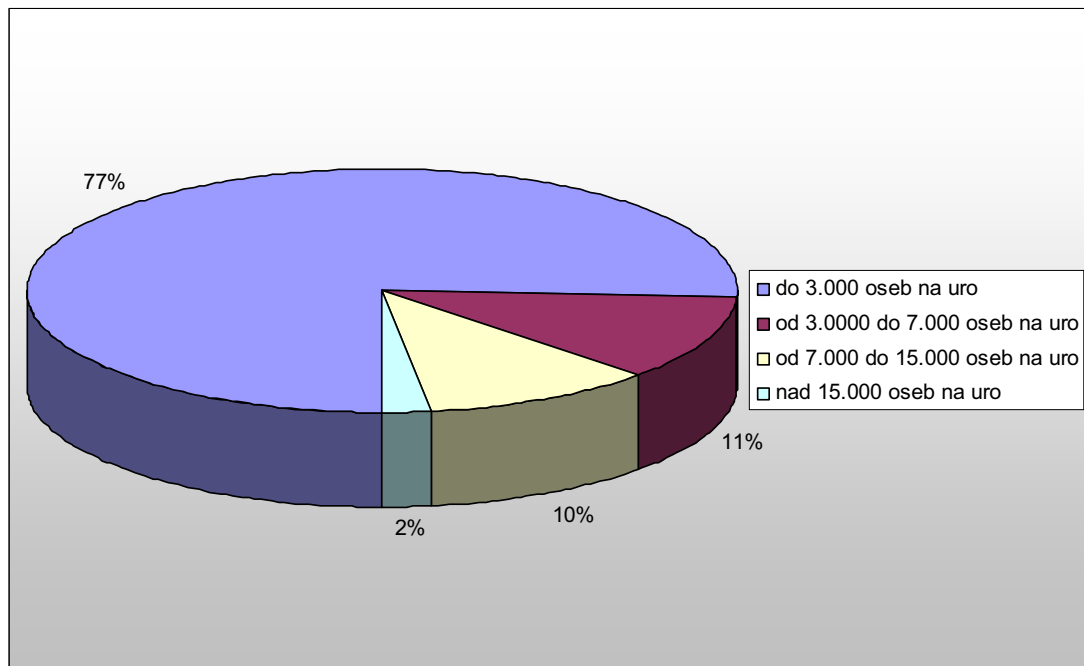
Slika 3.11: Kapacitete žičniških naprav za prevoz oseb (na uro)

Podobna situacija, kot pri številu žičniških naprav v posameznih centrih, je tudi pri dolžini smučarskih prog v posameznih centrih (slika 3.12). Glede na zahteve smučarjev, ki vse bolj zahtevajo smučarsko popotovanje, to je celodnevno smučanje po čim bolj različnih terenih in uporabo različnih žičniških naprav, imamo samo 16% centrov, ki nudijo smučarske proge v dolžini več kot 5.000m in kar 61% centrov, ki lahko ponudijo obiskovalcem proge samo do 1.000m, kar pomeni, da so to "centri" namenjeni obiskovalcem iz bližnjih krajev in gre velikokrat gre samo za popoldansko smučanje.

Slika 3.12: Dolžine prog v posameznih centrih

Prepustnost prog v posameznih centrih je prikazana na sliki 3.13. Samo 2% centrov ima propustnost nad 15.000 oseb na uro, 10% med 7.000 in 15.000, 11% centrov med 3.000 in 7.000, velika večina centrov (76%) je s kapaciteto pod 3.000 oseb na uro.

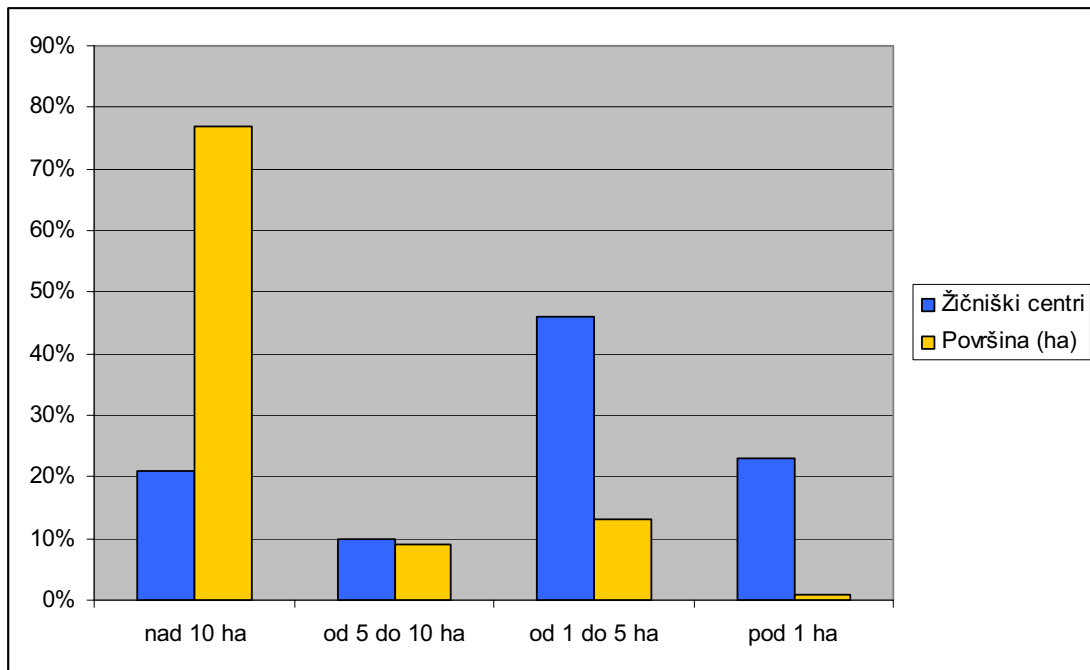
Slika 3.13: Prepustnost smučarskih prog (osebe / h)

Žičniški centri so na sliki 3.14 prikazani glede na površino smučišč. V Sloveniji je nekaj manj kot 796ha smučarskih prog. Več kot 77% površin smučarskih prog pripada 18. večjim žičniškim centrom (površina smučarskih prog nad 10ha). Vsem ostalim 69. žičniškim centrom pripada 23% površin smučarskih prog.

Žičniške centre smo razporedili v razrede glede na površine smučarskih prog. Ugotovljeno je bilo naslednje:

- 18 žičniških centrov ima nad 10ha smučarskih prog, njihova skupna površina znaša več kot 77% vseh smučarskih prog v Sloveniji;
- 9 žičniških centrov ima od 5 do 10ha smučarskih prog, njihova skupna površina predstavlja skoraj 9% površine smučarskih prog v Sloveniji;
- 40 žičniških centrov ima od 1 do 5ha smučarskih prog, njihova skupna površina znaša nekaj manj kot 13% vseh smučarskih prog v Sloveniji;
- 20 žičniških centrov ima pod 1ha smučarskih prog, njihova skupna površina ne dosega 1% površine slovenskih smučišč.

Bolj nazoren je podatek, da je površina vseh smučišč v centrih, ki so manjši kot 10ha, približno enaka površini smučišč v Kranjski gori in na Mariborskem Pohorju z Arehom.

Slika 3.14: Površina smučišč žičniških centrov

Število obiskovalcev v žičniških centrih dolgoročno narašča. Med sezonami so opazna precejšnja nihanja, ki upravljavcem povzročajo največ negotovosti pri zagotavljanju ustreznega obsega povpraševanja po njihovih storitvah in s tem tudi zagotavljanja ustreznega prihodka in uspešnega poslovanja. Glede na zahteve smučarjev, ki vse bolj zahtevajo smučarsko popotovanje, to je celodnevno smučanje po čim bolj različnih terenih in uporabo različnih žičniških naprav, je v Sloveniji samo 16% centrov, v katerih je več kot pet žičniških naprav, in nad 5.000m smučarskih prog.

3.3 ANALIZA ŽIČNIŠKIH CENTROV Z VIDIKA OKOLJA

Pripravili smo okoljsko – prostorsko analizo obstoječih žičniških centrov na 88. lokacijah. Namen okoljsko – prostorske analize je bil ugotoviti, v kakšnem prostoru se nahajajo žičniški centri in kaj to pomeni za njihov nadaljnji razvoj.

Za izvedbo okoljsko – prostorske analize žičniških centrov so bili žičniški centri razvrščeni v štiri razrede. Razredi so bili oblikovani na podlagi omejitev, ki jih predstavljajo naravne danosti prostora oziroma varovana/varstvena območja. Varovana/varstvena območja so bila razporejena v štiri razrede, glede na stopnjo vpliva na prostor, ki ga ima lahko urejanje žičniških naprav in smučarskih prog v tem varovanem/varstvenem območju:

1. **razred:** območje brez omejitev. V območju ni posebnih okoljskih oziroma naravovarstvenih in kulturnovarstvenih omejitev.
2. **razred:** območje z minimalnimi omejitvami. V območju se nahajajo nacionalno pomembna krajinska območja, območja najboljših kmetijskih zemljišč in vodovarstvena ter poplavna območja. To so območja, kjer se z izgradnjo infrastrukture posega na način, ki ne pomeni velikega tveganja za naravo in okolje. Izjema tu so najožja vodovarstvena območja (v njih posegi niso dovoljeni), se pa jim zaradi njihove majhnosti ni težko izogniti.
3. **razred:** območje z resnimi omejitvami. V območju se nahajajo naravne vrednote, ekološko pomembna območja, erozijska območja, enote kulturne dediščine in se nahajajo v območju Alpske konvencije; To so območja, kjer poseganje lahko pomeni tveganje za okolje in naravo. Za umeščanje infrastrukture v ta območja je zato potrebno pri pripravi projektov posvetiti veliko pozornost načinu poseganja na varovana območja.
4. **razred:** območje z zelo resnimi omejitvami. V območju se nahajajo območja Natura 2000, varovalni gozdovi in gozdni rezervati. To so območja, kjer poseganje lahko pomeni izjemno tveganje za okolje in naravo. Za taka območja v praksi velja, da se jim izogibamo, izjema so območja Nature 2000, kjer velja, da se izogibamo notranjim conam kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov.

Okoljsko - prostorska analiza obstoječih žičniških centrov je bila pripravljena na podlagi obstoječih javno dostopnih podatkov o žičniških napravah in smučarskih progah, ki se nahajajo v žičniških centrih. Podatki prikazujejo stanje žičniških centrov v letu 2006. V okoljsko – prostorski analizi se je ugotavljalo ali žičniški centri posegajo v/na zavarovana območja narave, naravne vrednote, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja, vodovarstvena območja, poplavna območja, erozijska območja, območja najboljših kmetijskih zemljišč, območja varovalnih gozdov, enote kulturne dediščine, nacionalno pomembna krajinska območja, ali so v bližini vodotokov in ali se nahajajo v območju, kjer velja Alpska konvencija. Pri tem so bile upoštevane površine smučarskih prog. Za vsak žičniški center se je pripravil kratek tabelarni pregled poseganj v varovana/varstvena območja. S programom ArcGis 9 je bila izračunana površina s katero žičniški center posega v zgoraj navedena varovana/varstvena območja. Za pripravo okoljsko - prostorske analize so bili uporabljeni podatkovni viri, ki so prikazani v tabeli 3.2.

Tabela 3.2: Podatkovne plasti uporabljeni v okoljsko – prostorski analizi

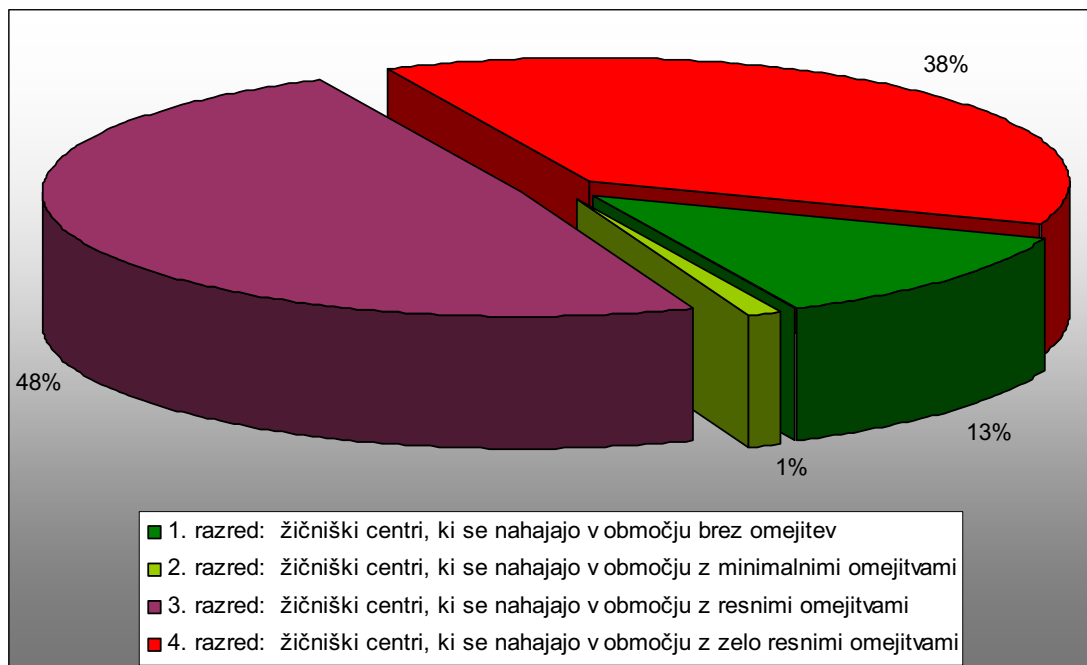
Podatkovna plast	Vir podatka	Opombe
Zavarovana območja	MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007)	-
Naravne vrednote	MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007)	-
Območja Natura 2000	MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007)	-

Podatkovna plast	Vir podatka	Opombe
Ekološko pomembna območja	MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007)	-
Vodovarstvena območja	<ul style="list-style-type: none"> - občinski nivo - MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007); - državni nivo - MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007); - vodovarstveno območje za vodno telo vodonosnikov Dravsko- ptujskega polja – Geološki zavod Slovenije (maj 2007); 	-
Vodotoki	MOP-ARSO, http://gis.arso.gov.si/ (januar 2007)	Kot vstopni podatek je uporabljena kategorizacija vodotokov po morfološkem značaju.
Poplavna območja	opozorilna karta poplav - Inštitut za vode RS (maj 2007)	Opozorilna karta poplav je še v izdelavi, se sprti ažurira.
Erozijska območja	MOP-ARSO (2005)	Plast je izdelala Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Inštitut za zdravstveno hidrotehniko kot del strokovnih podlag za pripravo Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Opredeljena so območja, kjer so predvideni običajni in zahtevnejši protierozijski ukrepi in območja strogega protierozijskega varovanja. Podatek je potrebno obravnavati samo kot informacijo.
Območja najboljših kmetijskih zemljišč	MOP, Direktorat za prostor (julij 2007)	Območja najboljših kmetijskih zemljišč so pridobljena iz občinskih prostorskih aktov. Kjer iz občinskega prostorskega akta ni bilo mogoče razbrati katera plast predstavlja najboljša kmetijska zemljišča (nejasne legende, v aktih ni bil posebej prikazana plast najboljših kmetijskih zemljišč, ampak so bila vsa kmetijska zemljišča združena v eno plast), so bile kontaktirane občinske uprave, če tudi od njih niso bili pridobljeni ustrezni podatki je v preglednici zapisano <i>ni podatka</i> .
Območja gozdov z varstveno funkcijo (rezervati, varovalni gozdovi)	Zavod za gozdove Slovenije (januar 2007)	-
Dejanska raba prostora	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (januar 2007)	-
Enote kulturne dediščine	Register nepremične kulturne dediščine (stanje na dan 19. 7. 2007), © Ministrstvo za kulturo	Pregledani so bile plasti podatkov o območjih enot kulturne dediščine, vplivna območja enot kulturne dediščine iz odlokov o razglasitvah enote za kulturni spomenik, vplivna območja enot iz strokovnih zasnov za občinske prostorske plane, predloge za vpliv v Register nepremične kulturne dediščine.

Podatkovna plast	Vir podatka	Opombe
Nacionalno pomembna krajinska območja	Register nepremične kulturne dediščine (stanje na dan 19. 7. 2007), © Ministrstvo za kulturo	Z Odlokom o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana RS (Ur. l. RS, št. 11/99) so bila kot obvezna republiška izhodišča določena t.i. pomembnejša območja kulturne dediščine (POKD), s strani kulturnovarstvene stroke imenovana tudi območja kompleksnega varstva (OKV). Za namen priprave <i>Strategije prostorskega razvoja Slovenije</i> (Ur. l. RS, št. 76/04) so bila območja dodatno preverjena in podrobneje opredeljena kot nacionalno pomembna krajinska območja. Tako je bil pri preverjanju ali smučišča posegajo na nacionalno pomembna krajinska območja, uporabljena plast podatkov o območjih kompleksnega varstva kulturne dediščine v odprtem prostoru.
Območje Alpske konvencije	Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor (september 2007)	-

Na podlagi okoljsko – prostorske analize je bilo ugotovljeno, da (slika 3.13):

- se 11 žičniških centrov nahaja v prostoru, kjer ni posebnih okoljskih omejitev,
- se 1 žičniški center nahaja v prostoru, kjer so prisotne minimalne omejitve,
- se 34 žičniških centrov nahaja v prostoru, kjer so prisotne resne omejitve
- in da se 32 žičniških centrov nahaja v prostoru, kjer so prisotne zelo resne omejitve.

Slika 3.15: Žičniški centri z vidika okoljskih omejitev

Glede na predvidevanje, da se bodo verjetno širili predvsem večji žičniški centri, je bila narejena tudi analiza omejitev največjih žičniških centrov (tistih s površino nad 10ha). Iz analize izhaja, da je od skupaj 18 večjih žičniških centrov, kar 14 žičniških centrov uvrščenih v 4. razred (zelo resne omejitve) in da so 4 žičniški centri uvrščeni v 3. razred (resne omejitve).

Območja, v katerih delujejo večji žičniški centri, so okoljsko izredno ranljiva. To je razlog za pazljivo načrtovanje nadaljnjega razvoja teh žičniških centrov oziroma za pazljivost pri oblikovanju razvojnih idej žičniških centrov ob upoštevanju okoljskih, naravovarstvenih in kulturnovarstvenih zahtev.

3.4 ANALIZA PODNEBNIH ZNAČILNOSTI

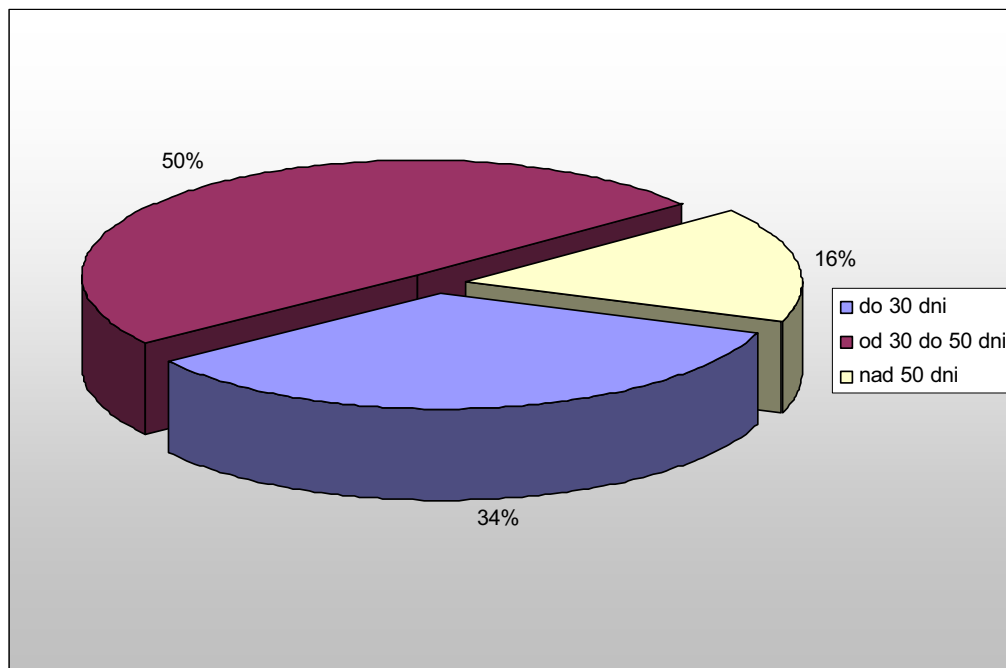
Za obstanek in razvoj žičniške dejavnosti v Sloveniji so klimatske značilnosti po posameznih področjih zelo pomembne. Ob upoštevanju dejstva, da so žičniške naprave predvsem namenjene smučarski rekreaciji, sta zadostna količina snežnih padavin in nizke temperature, pri katerih se lahko vrši dodatno zasneževanje, osnovna pogoja za obstoječe delovanje, še bolj pa za razvoj dejavnosti v prihodnje. Glede na poročila o globalnem segrevanju zemljine površine, bo ta pogoj vedno bolj pomemben.

Posledice spreminjanja podnebja se tudi v Sloveniji čutijo že več let. Še najbolj nazorno nam to dokazuje krčenje ledenikov, ki so se opazno skrčili v relativno kratkem času (Triglavski ledenik, ledenik pod Skuto).

V minulem stoletju se je povprečna temperatura Zemljinega površja dvignila za 0,6°C, večina tega porasta se je zgodila v zadnjih 25 letih. Znanstveniki, zbrani pod okriljem Medvladnega odbora za podnebne spremembe (IPCC), do leta 2100 predvidevajo dvig temperature zemeljskega površja za 1,4 do 5,8°C (ARSO).

Na osnovi trenutno dostopnih podatkov lahko opazujemo žičniške centre, razporejene v prostoru, glede na povprečno število ledenih dni v letu in povprečno skupno višino novega snega (slika 3.20; sliki 3.21 in 3.22). Na sliki, ki prikazuje povprečno število ledenih dni vidimo, da večina Slovenije leži v področju, ki ne presega 30 ledenih dni v letu (temperatura pod 0°C). Tudi slika povprečne skupne višine novega snega letno, kaže na to, da je v večini predelov Slovenije novega snega pod 100cm.

Zaradi preglednosti in podnebnih značilnosti v Sloveniji in s tem povezanimi žičniškimi centri, smo le te razvrstili v tri kategorije tako glede števila ledenih dni (slika 3.16), kot tudi višine novega snega (slika 3.17).

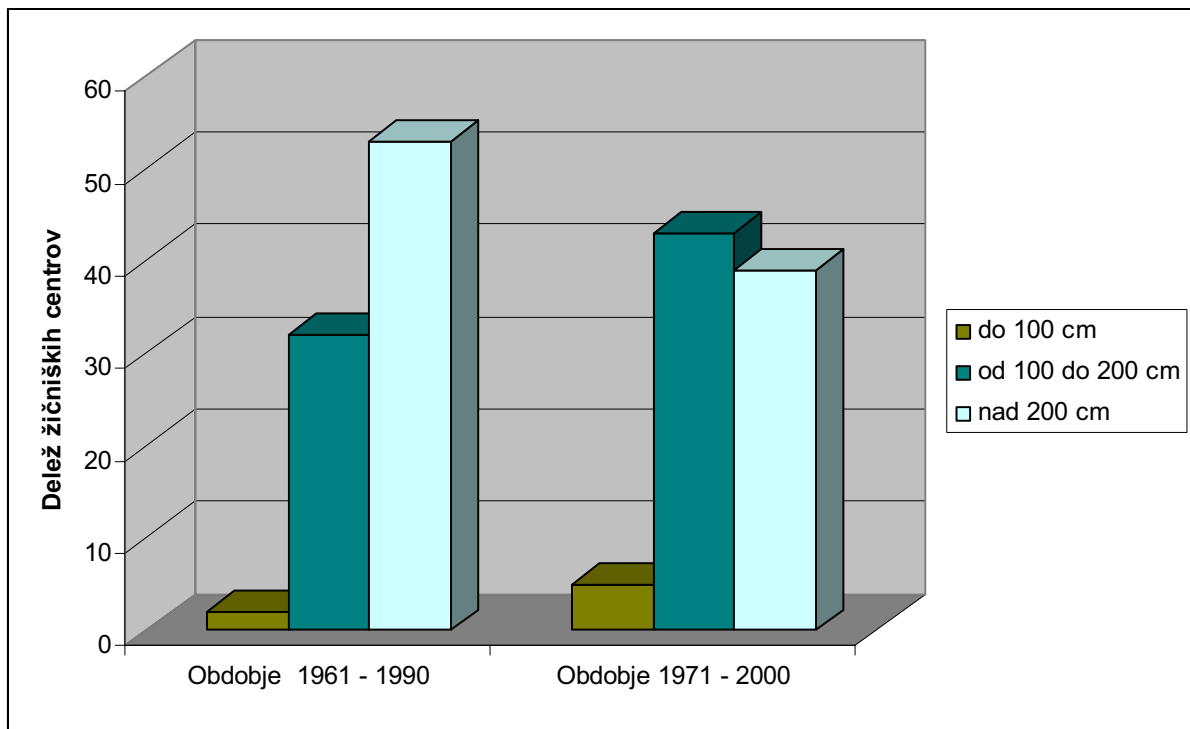

Slika 3.16: Povprečno letno število ledenih dni v žičniških centrih

Zgolj 14 centrov ima povprečno letno število nad 50 ledenih dni, kar jim omogoča ohranjanje snežne debeline in dokaj konstantno možnost dodatnega zasneževanja. Več kot polovica centrov ima manj kot 50 ledenih dni v letu in kar 30 centrov ima manj kot 30 ledenih dni, kar je vsekakor malo za ohranjanje možnosti uporabe žičniških naprav preko celotnega obdobja ali vsaj pretežnega dela zime. S tem je seveda vprašljiva tudi smotrnost uporabe takih žičniških naprav, v kolikor služijo zgolj samo zimski smučarski rekreaciji.

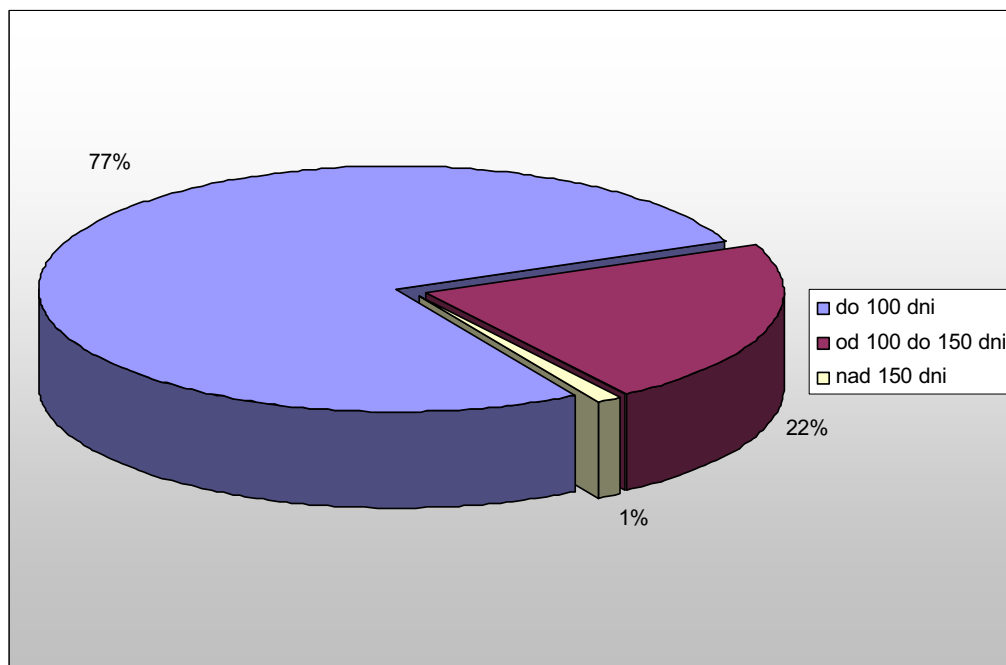
Za delovanje žičniških centrov in čim več obratovalnih dni je pomembna tudi snežna odeja, ki zagotavlja smučanje. Povprečne skupne višine novozapadlega snega so dokaj visoke. Tako imamo samo dva centra, kjer je povprečna višina novozapadlega snega manjša kot 100cm, 32 centrov, kjer je višina novozapadlega snega od 100 do 200cm, in več kot polovico vseh centrov, kjer je povprečna višina novozapadlega snega nad 200 cm. Pri teh centrih je tveganje za dovolj dolgo obratovanje relativno nizko.

Zanimiva je primerjava v sliki 3.17, ki prikazuje dve tridesletni povprečji (obdobje 1961 – 1990 in 1971 – 2000) letne skupne višine novo zapadlega snega v žičniških centrih. Delež žičniških centrov z višino novozapadlega snega nad 200cm se zmanjšuje. Samo še 39 žičniških centrov ima povprečno nad 200 cm novo zapadlega snega.

Slika 3.17: Povprečna letna skupna višina novo zapadlega snega v žičniških centrih

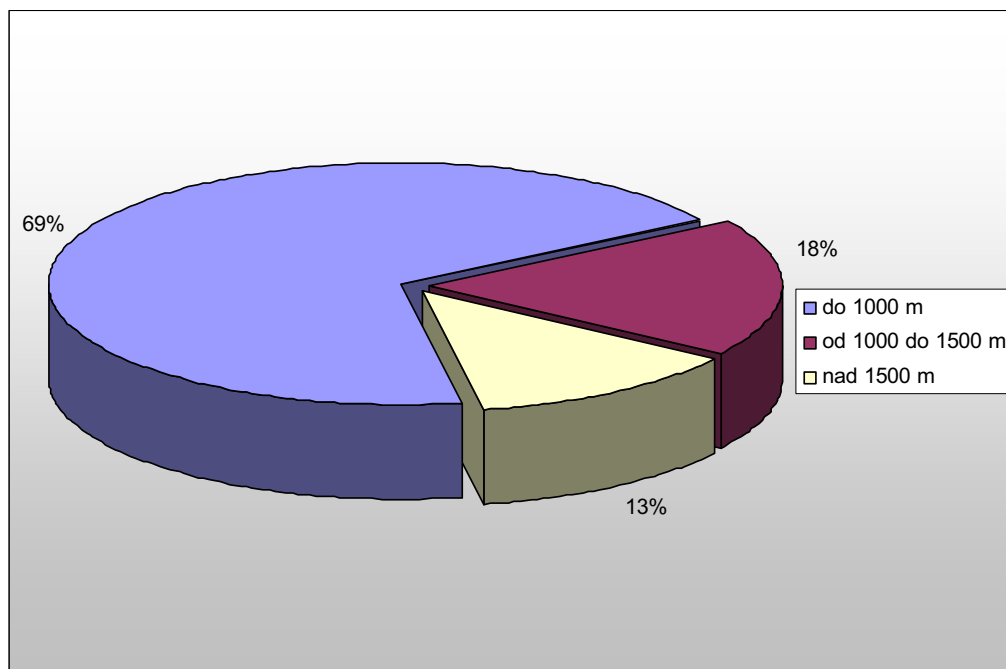
Za pravilno razumevanje problematike vezane na sneg, ki je osnova delovanja žičniških centrov, je pomemben tudi podatek o povprečnem trajanju snežne odeje v posameznih delih Slovenije (slika 3.18). Kar 77% žičniških centrov ima povprečno trajanje snežne odeje manj kot 100 dni.

Slika 3.18: Povprečno trajanje snežne odeje v žičniških centrih; obdobje 1971 – 2000

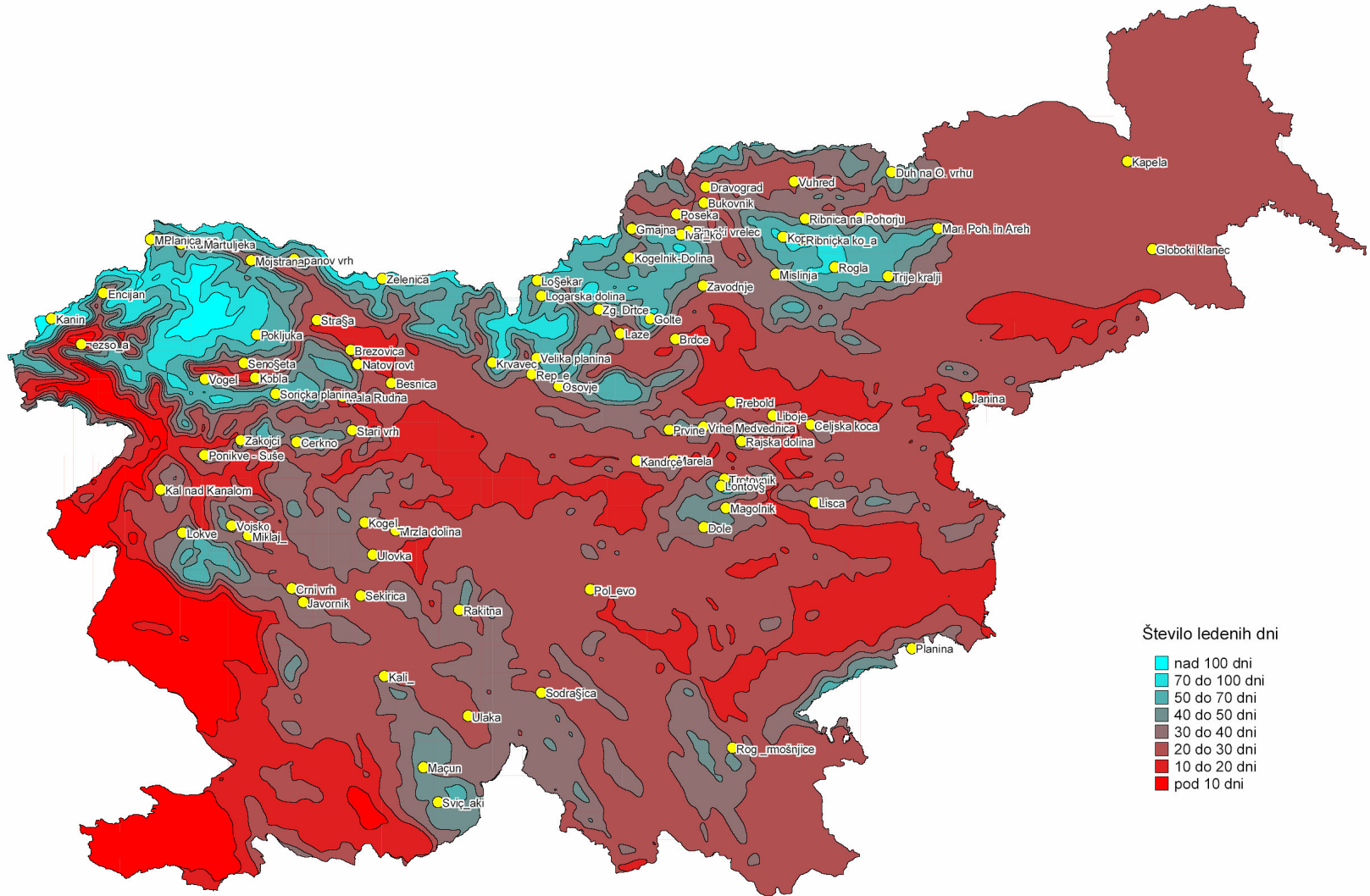
Ko opazujemo posamezne žičniške centre in njihove podnebne značilnosti, moramo upoštevati tudi njihove nadmorske višine, na katerih ležijo (slika 3.19). Pri tem zasledimo izredno velike

razlike: od najnižje ležečega (Kapela), do najvišje ležečega centra (Kanin). Slovenske žičniške centre lahko razdelimo na tri skupine.

Slika 3.19: Nadmorske višine najvišje točke žičniških centrov

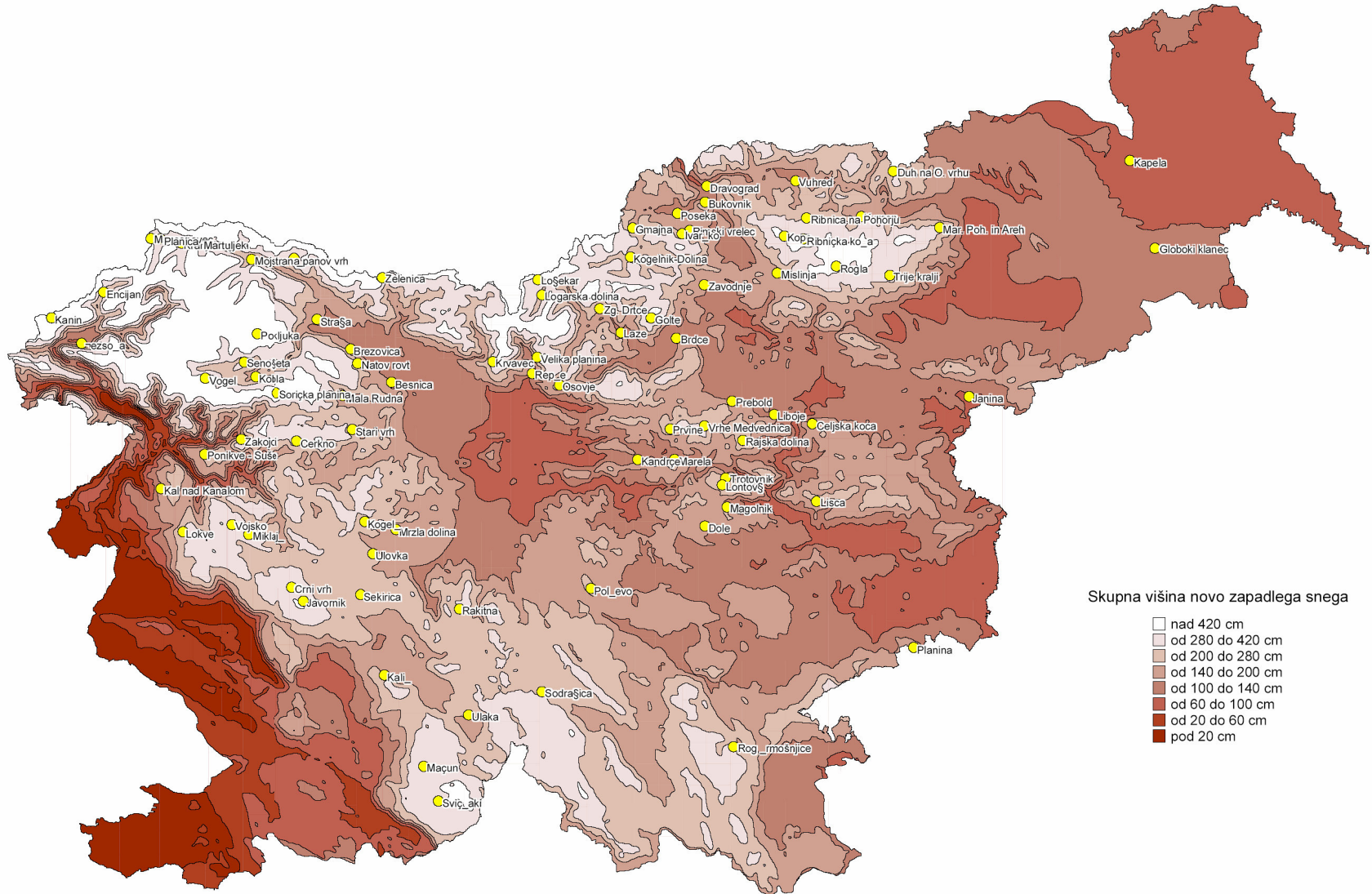
Večina smučarskih centrov v Sloveniji leži pod 1.000m nadmorske višine (kar 69%), kar vsekakor lahko predstavlja problem, v kolikor niso opremljena z napravami in infrastrukturo za dodatno zasneževanje. Gledano samo z vidika naravnih in podnebnih značilnosti imajo ta smučišča v večini primerov premalo dni, ko bi lahko obratovala. Prav zaradi zavedanja teh težav, večina žičniških centrov v zadnjem času temu vprašanju namenja zelo veliko pozornost in vlagajo v sisteme za dodatno zasneževanje. Smučišč, ki ležijo nad 1.500m nadmorske višine je v Sloveniji 13% (11 centrov).

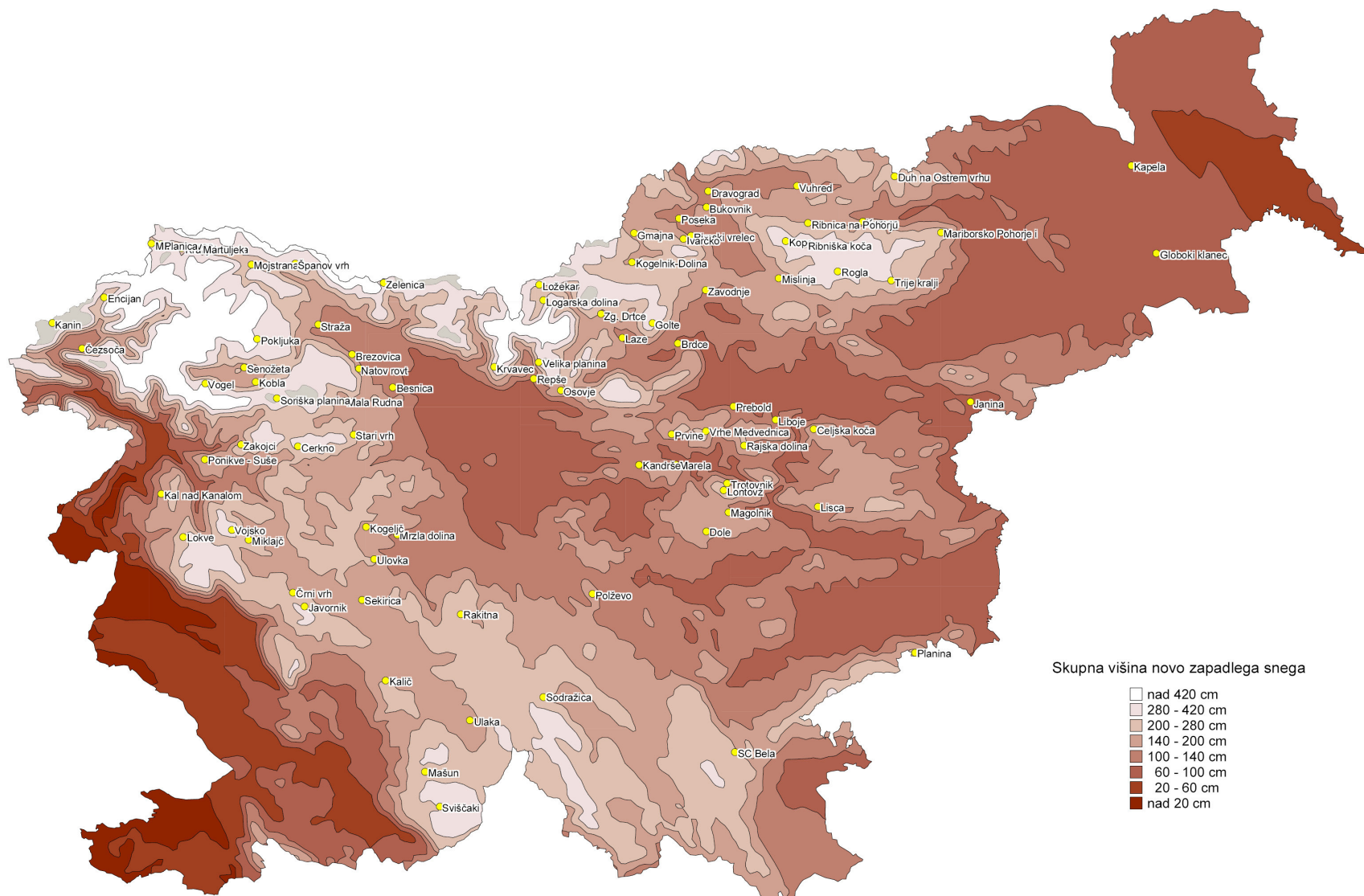
Število ledenih dni

- nad 100 dni
- 70 do 100 dni
- 50 do 70 dni
- 40 do 50 dni
- 30 do 40 dni
- 20 do 30 dni
- 10 do 20 dni
- pod 10 dni

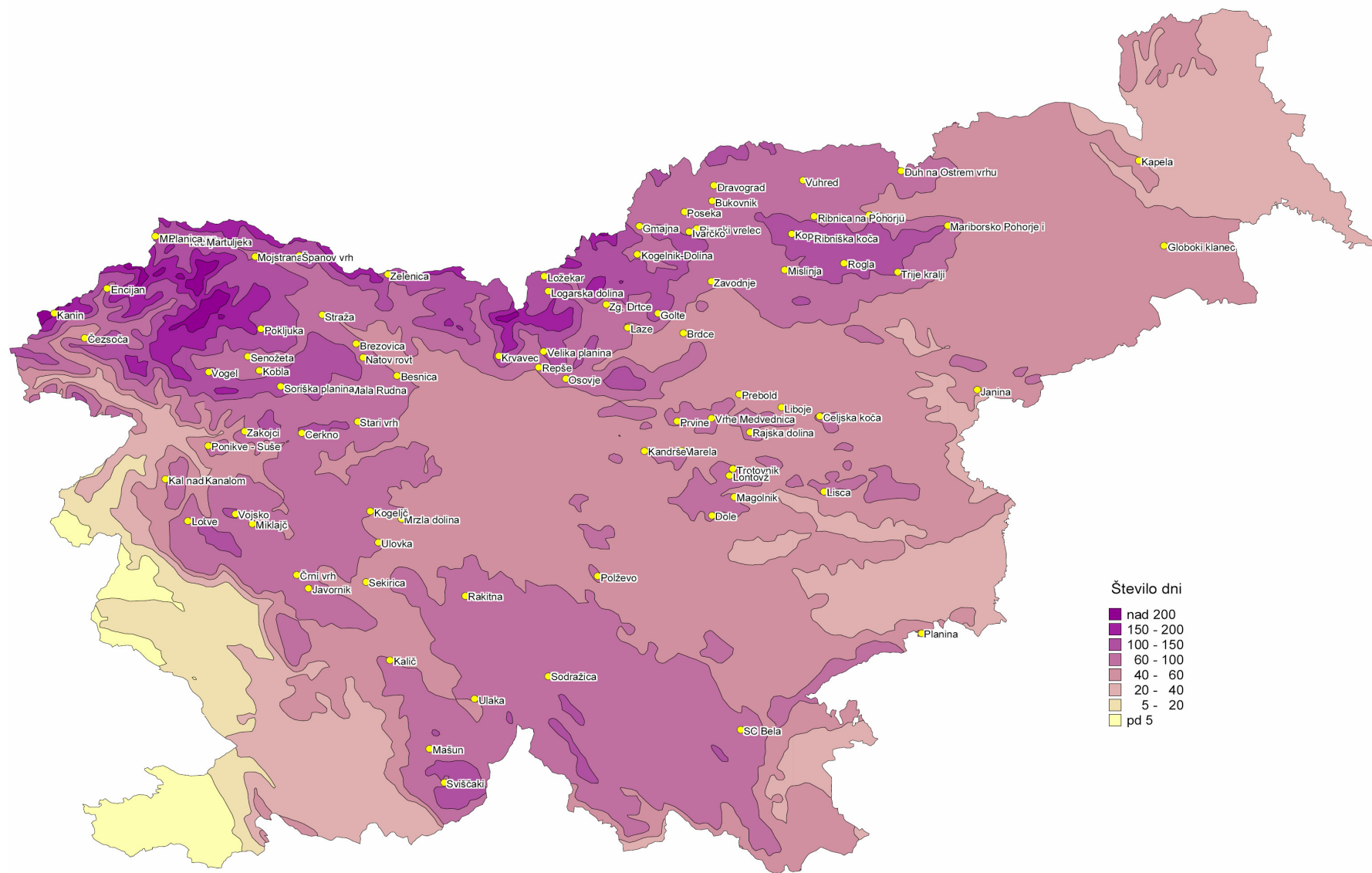
Slika 3.20: Število povprečnih letnih ledenih dni (1961 – 1990)

Slika 3.21: Skupna višina novo zapadlega snega (1961 – 1990)

Slika 3.22: Skupna višina novo zapadlega snega (1971 – 2000)

Slika 3.23: Povprečno trajanje snežne odeje (1971 – 2000)

3.4.1 Meteorološki pogled na zimske snežne in temperaturne razmere v Sloveniji

3.4.1.1 Uvod

Slovenija ima raznoliko podnebje, od sredozemskega do celinskega in alpskega. Seveda se vplivi med seboj mešajo. Klimatološko reprezentativni meteorološki nizi so dolgi 30 let. Sproti se jih dopolnjuje in vsakih 10 let osveži vrednosti meteoroloških količin. Naše najstarejše meteorološke postaje so začele delovati v času med 1950 in 1970. Pri teh že lahko ugotavljamo trenutne trende meteoroloških količin, ki jih merimo. Z vidika klimatskih sprememb bomo na kratko predstavili verjetne scenarije razvoja nekaterih meteoroloških količin za hladno polovico leta.

3.4.1.2 Trenutno stanje in opaženi trendi

V splošnem se količina padavin v Sloveniji zmanjšuje od zahoda proti vzhodu, če izzamemo ozek del Primorske. Jeseni in pozimi pade večina padavin ob prehodih vremenskih front in ciklonov. Sekundarni cikloni v severnem Sredozemlju lahko precej povečajo količino padavin. Kadar taki cikloni stacionirajo nad severnim Sredozemljem, dobi največ padavin zahodna Slovenija. Če se gibljejo proti Hrvaški in Bosni, pa prinesejo več padavin predvsem v južno in vzhodno Slovenijo. Opažamo, da se povečuje jesenski višek padavin, ki s stališča snega lahko ustvari morebitno dobro podlago za zimo le v visokogorju, kjer imamo pri nas samo Kaninsko smučišče. Če so obilne padavine novembra, lahko zasneži tudi nižje, nekje do 1500m. A na tej višini je sneg precej bolj občutljiv za ne tako redke kasnejše otoplitve. Je pa jesenski padavinski višek ugoden za vodostaj naših rek, kar utegne biti pomembno pri zajemu vode za dodatno zasneževanje.

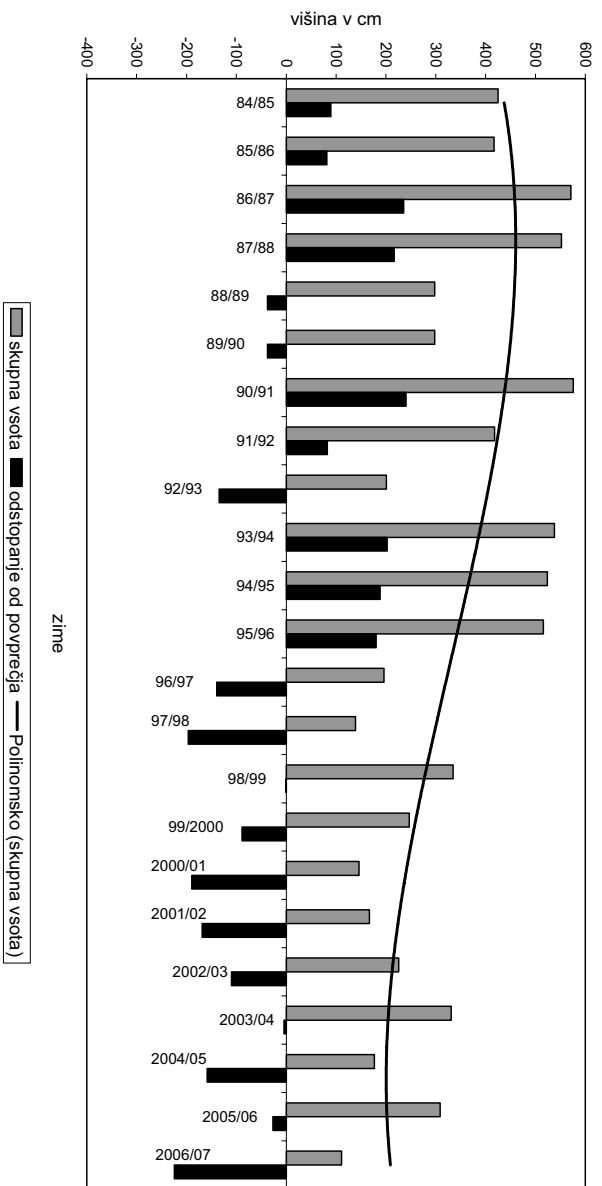
Nasprotno pa se pozimi počasi zmanjšuje količina padavin v vsej zahodni Sloveniji ter na Koroškem in na Pohorju, medtem ko drugod ni opaznega trenda. Spodaj si lahko pogledamo nekaj grafov, ki predstavljajo količino novozapadlega snega.

Merilne postaje so:

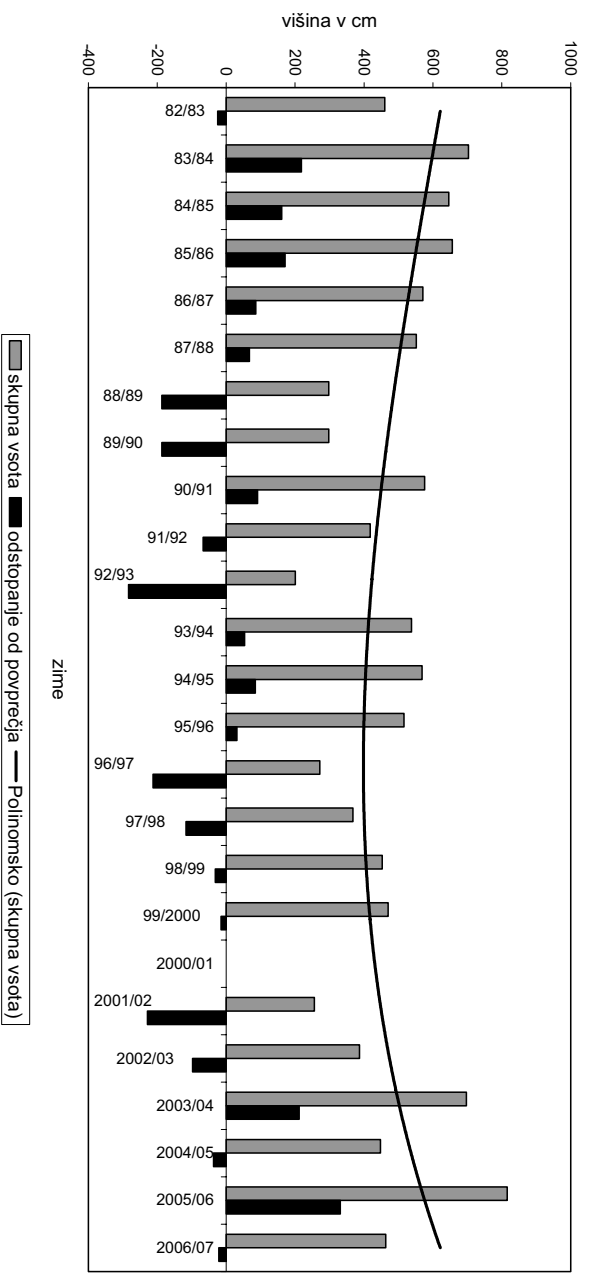
- Lisca (nadmorska višina 940m);
- Vogel (nadmorska višina 1.535m);
- Krvavec (1.740m);
- Rateče (864m);
- Kredarica (2.514m).

Količino novega snega smo seštevali od začetka novembra do konca aprila. Iz spodaj priloženih slik že lahko razberemo trend upadanja v zadnjih dvajsetih ali tridesetih letih, odvisno od časa delovanja postaje. Tekoče padavine niso upoštevane. Zadnja leta se je trend obrnil nekoliko navzgor. Seveda ne pričakujemo, da bo snega iz leta v leto vse manj, ampak naj bi se količina zmanjševala postopno in tudi z vmesnimi odkloni navzgor.

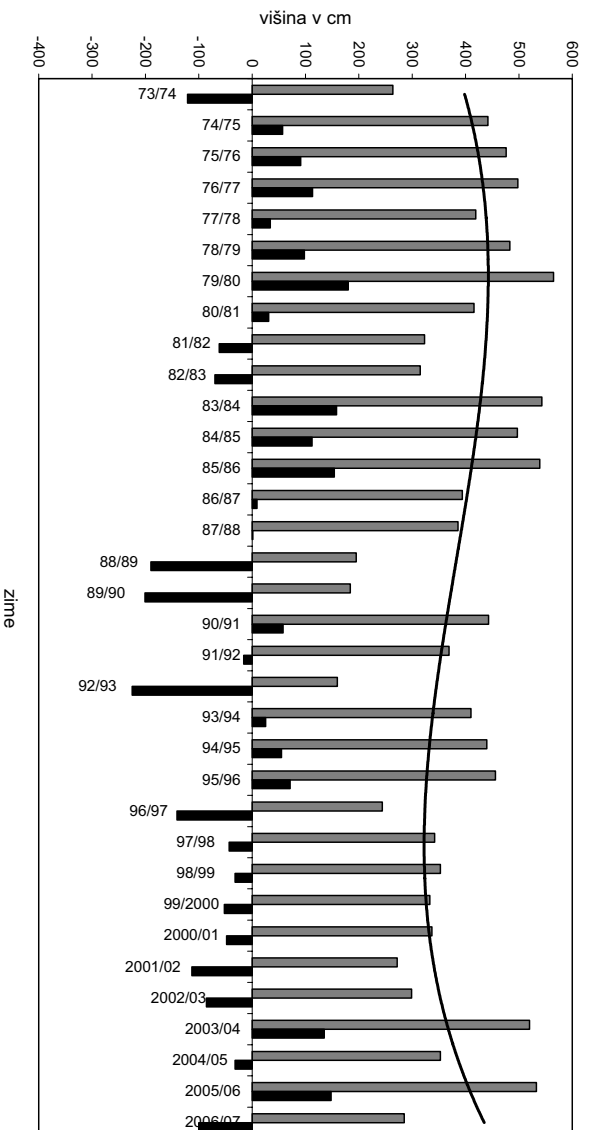
VSOTA NOVOZAPADLEGA SNEGA
Postaja: LISCA

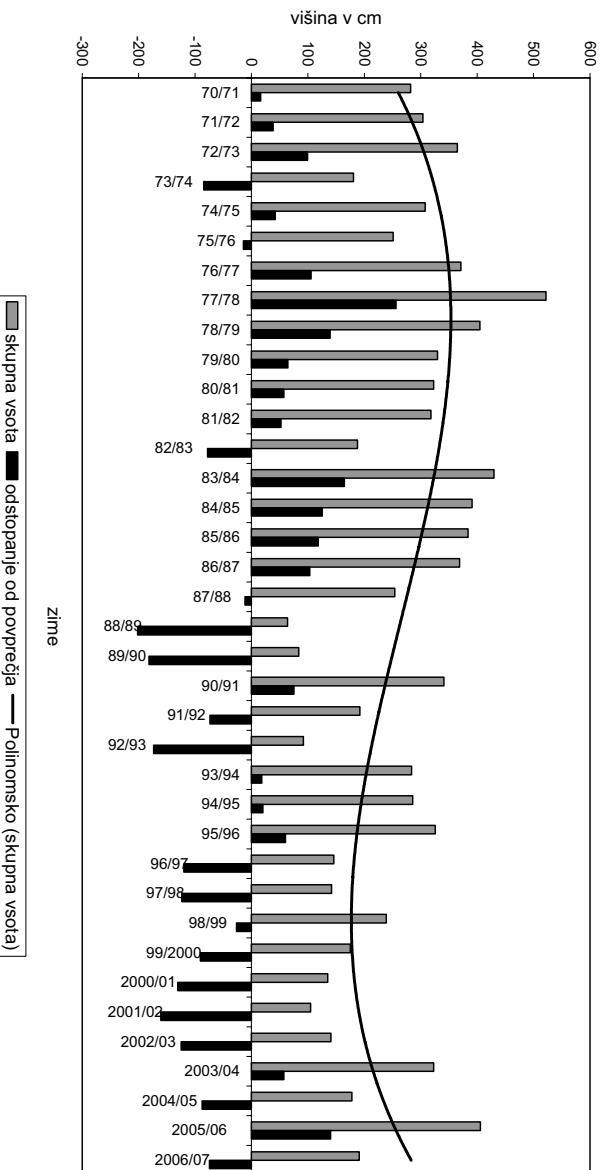
VSOTA NOVOZAPADLEGA SNEGA
Postaja: VOGEL

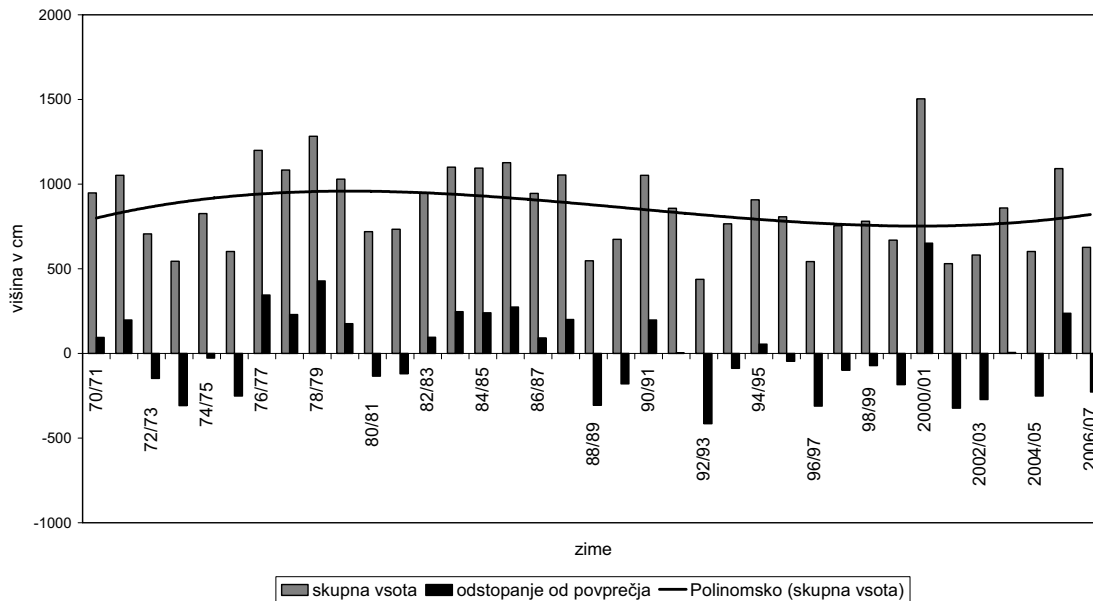
VSOTA NOVOZAPADLEGA SNEGA
Postaja: KRVAVEC

VSOTA NOVOZAPADLEGA SNEGA
Postaja: RATEČE

VSOTA NOVOZAPADLEGA SNEGA
Postaja: KREDARICA

Najmanjše razlike v količini novozapadlega snega so do sedaj opazili na Kredarici. Domnevamo, da zelo verjetno zato, ker na nižje ležečih postajah pogosteje dežuje, tako da se ob že tako opaznem zmanjševanju skupne količine padavin zmanjšuje količina novega snega še izraziteje. Hkrati pa moramo biti pazljivi zaradi merske lestvice, saj pri tako veliki količini snega, kot ga tu zapade, odkloni niso enako izrazito vidni kot na postajah z nižjo nadmorsko višino. Najizraziteje se je količina novozapadlega snega zmanjšala na meteorološki postaji Lisca. Tu lahko iz primerjave s postajo Rateče ugotovimo, da ni pomembna samo nadmorska višina, ampak tudi lega oz. splošni relief. Lisca je bolj ali manj osamljen hrib, ki sega nad svojo okolico, medtem ko so Rateče v dolini in jih obkrožajo visoke gore. Ob intenzivnih padavinah se namreč ozračje ohlaja in v omejenem volumnu, kot je, na primer, kotlina ali zaprta dolina, se lahko omejena količina zraka bolj ohladi kot na vrhu osamljenega hriba, zato se meja sneženja lahko bolj zniža. Dolinske lege so ugodne tudi zaradi nočnih temperaturnih obratov, ki podaljšujejo trajanje snežne odeje in omogočajo morebitno dodatno zasneževanje v mrzlih nočeh. Pozimi je namreč pogost pojav temperaturnega obrata, ko je zrak v višjih legah toplejši kot po kotlinah in dolinah, zato so takrat ravno v vmesnih legah, med dolinami in višjimi legami, razmere za vzdrževanje smučišč najslabše.

3.4.1.3 Kratek opis pričakovanih podnebnih sprememb

Osnova podnebnih scenarijev so modeli splošne cirkulacije. To so globalni modeli z grobo ločljivostjo, zato na manjših, zlasti podnebno razgibanih območjih, niso neposredno uporabni. V ta namen se uporabljajo izračuni regionalnih modelov ali statističnih metod. V našem primeru smo uporabili rezultate statistične metode (empirično zmanjševanje skale) za pet slovenskih krajev (Bergant, 2007). Vzeli smo srednji scenarij (M) in obdobje 2001 – 2030. V tem obdobju še ne pričakujemo posebno velikih razlik med najbolj skrajnimi scenariji, zato ocenjujemo, da izračuni zgolj po srednjem scenariju zadoščajo za oceno podnebno sprememb v naših krajih.

Vsi scenariji predvidevajo porast temperature v vseh letnih časih, medtem ko naj bi količina padavin v obdobju 2001–2030 ostala podobna tisti iz referenčnega obdobja 1961 – 1990. Število ledenih dni smo izračunali na podlagi izračunanih sprememb povprečne temperature po letnih časih za Rateče. Vse izmerjene povprečne dnevne temperature iz obdobja 1961 – 1990 smo dvignili za predviden porast in tako dobili nov niz, ki je približno reprezentativen za obdobje

2001 – 2003. Na postajah Lisca, Vogel in Krvavec so z meritvami začeli po letu 1961, zato smo pri teh postajah uporabili izmerjene temperature od začetka delovanja postaje do leta 2006 in pri tem upoštevali še razliko med tem in referenčnim obdobjem 1961 – 1990.

Kot je razvidno iz tabele 3.3 se bo povprečno letno število ledenih dni v hribovitem svetu močno zmanjšalo, najbolj verjetno za 30 – 40%, le v visokogorju (Kredarica) bo relativni upad manjši (okoli 20%).

Tabela 3.3: Ocenjeno povprečno letno število dni in vsote novega snega po srednjem scenariju za obdobje 2001 – 2030 glede na referenčno obdobje 1961 – 1990

Postaja	Nadmorska višina (m)	Indeks št. ledenih dni	Indeks vsote novega snega
Rateče	864	66	70
Lisca	943	69	76
Vojsko nad Idrijo	1.067	67	63
Vogel	1.535	69	/
Krvavec	1.740	67	82
Kredarica	2.514	81	90

Vir: ARSO

Pri oceni sprememb vsote novozapadlega snega smo uporabili dvojno regresijo. Na podlagi izmerjenih povprečnih temperatur, količine padavin in vsote novega snega smo izračunali enačbo regresijske premice in vanjo vstavili vrednosti povprečne temperature in količine padavin za referenčno obdobje ter obdobje 2001 – 2030 glede na izbran scenarij. S kvocientom obeh izračunanih vrednosti smo dobili indeks v tabeli 3.3. Postajo Vogel smo izločili zaradi slabih podatkov o višini novega snega. Za postaje Rateče, Kredarica in Vojsko smo uporabili padavinski scenarij za Rateče, za Krvavec scenarij za Ljubljano in za Lisca scenarij za Novo mesto. Temperaturni scenarij je bil enak kot pri izračunu števila ledenih dni.

Iz tabele 3.3 je razvidno zmanjšanje količine novega snega za okoli 10% v visokogorju in za okoli 20 – 40% v sredogorju in višje ležečih alpskih dolinah.

Predstavljeni rezultati so le grobe ocene, saj je zaradi nepopolnosti podnebnih modelov, metode empiričnega zmanjševanja lestvice, naravne podnebne spremenljivosti in le približno znanega razvoja emisij toplogrednih plinov, dejanski razvoj opazno drugačen od uporabljenega scenarija.

Pričakuje se lahko zmanjšanje števila ledenih dni in vsote novega snega v naslednjih dveh desetletjih glede na referenčno obdobje 1961 – 1990. Z vidika posameznih žičniških centrov to pomeni, da bodo centri v prihodnje kompenzirali zmanjševanje števila ledenih dni in vsote novo zapadlega snega z novimi tehnologijami in večjimi vlaganji v opremo za dodatno zasneževanje.

Zaradi geografske lege in reliefa Slovenije so zelo pomembne lokalne klimatske razmere. V Sloveniji je veliko žičniških centrov, ki so pozimi pod temperaturno inverzijo. Za žičniške centre bo v prihodnje najbolj kritična meja nadmorske višine med 800m in 1.300m, a bo tudi ta meja odvisna od lege žičniškega centra.

V nadaljevanju analize in priprave strategije, ki zajema 10-letno obdobje 2008 – 2017, se predvideva, da se podnebne značilnosti v Sloveniji ne bodo bistveno spremenile, s tem pa tudi naravni pogoji delovanja žičniških centrov.

3.5 ANALIZA PRAVNEGA IN UPRAVNEGA OKOLJA

3.5.1 Uvod

V tem poglavju je analizirana pravna ureditev izgradnje žičniških sistemov, skupaj s prikazom upravnih pristojnosti države in lokalnih skupnosti tako za sprejemanje splošnih aktov na tem področju, kot tudi za izdajo posamičnih pravnih aktov. Ker gre za izgradnjo, je seveda analizirana pravna ureditev, ki se nanaša na podeljevanje koncesij za žičniške naprave, njihovo umeščanje v prostor, izdajo gradbenega dovoljenja, uporabnega dovoljenja in obratovalnega dovoljenja, posebej pa še na vprašanje določitve gospodarske javne službe na tem področju. Pravne ureditve tehničnih in drugih zahtev za varnost konstrukcije, izgradnje in obratovanja žičniških naprav v tem kontekstu ne obravnavamo. Pri tem je večja pozornost dana zakonskim novostim, ki vplivajo za žičniške naprave.

Naj na začetku navedemo temeljne predpise, ki so bili uporabljeni pri izdelavi te analize:

- Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev (UL L št. 134 z dne 30. 4. 2004, str. 114);
- Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (Ur.l. RS št. 126/2003);
- Zakon o javno - zasebnem partnerstvu (Ur.l. RS, št. 127/2006);
- Zakon o gospodarskih javnih službah (Ur.l. RS, št. 32/1993, 30/98 – ZZLPPO in 127/06 – ZJZP);
- Zakon o javnem naročanju (Ur.l. RS, št. 128/06);
- Zakon o spodbujanju razvoja turizma (Ur.l. RS, št. 2/04; v nadaljevanju ZSRT);
- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur.l. RS, št. 93/05 in 127/06 – ZJZP; v nadaljevanju ZSRR-1);
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Ur.l. RS, št. 33/07 – v nadaljevanju: ZPN);
- Zakon o javnih financah (Ur.l. RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 6/02 – ZJU, 110/02 - ZDT-B; 127/06 – ZJZP in 14/07 - ZSPDPO);
- Zakon o varnosti na smučiščih (Ur.l. RS št. 3/06 – uradno prečiščeno besedilo UPB1);
- Zakon o splošnem upravnem postopku (Ur.l. RS, št. 24/06 (uradno prečiščeno besedilo ZUP – UPB2) in 105/06 – ZUS-1);
- Zakon o graditvi objektov (Ur.l. RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo UPB1), 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odločba US in 120/06 – odločba US);
- Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena (Ur.l. RS, št. 33/03 in 78/05);
- Uredba o razvojnih spodbudah za turizem (Ur.l. RS, št. 132/06).

3.5.2 Koncesija za izgradnjo žičniške naprave

3.5.2.1 Uvod

Nedvomno je poseben zakon, ki ureja koncesijo za graditev žičniške naprave za prevoz oseb (v nadaljevanju: žičniška naprava), Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO, Ur.l. RS, št. 126/03). Ta zakon v 20. in naslednjih členih določa koncesijo za graditev vsake žičniške naprave. To koncesijo mora pridobiti investitor pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja nove žičniške naprave, v nekaterih primerih pa tudi za rekonstrukcijo obstoječe žičniške naprave (2. odstavek 20. člena ZŽNPO), nekatere manjše in občasne naprave pa so izvzete iz te obveznosti. Kot ločeno vrsto koncesije pa ZŽNPO ureja tudi koncesijo gospodarske javne službe javnega prevoza po žičniških napravah v 38. in naslednjih členih. Podelitev obeh koncesij sicer deloma ureja ZŽNPO, v ostalem pa se sklicuje na zakon, ki ureja gospodarske javne službe (22. člen ZŽNPO to določa za koncesijo za graditev žičniške naprave, za koncesijo

javne službe pa se to razume samo po sebi). Ta zakon je Zakon o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/1993, 30/98 – ZZLPPO in 127/06 – ZJZP; v nadaljevanju: ZGJS).

Poseben problem pa je, da je bil konec leta 2006 sprejet Zakon o javno - zasebnem partnerstvu (Uradni list RS, št. 127/2006; v nadaljevanju: ZJZP), ki je odprl številna vprašanja o tem, kako po njegovi uveljavitvi podeljevati različne koncesije, ki jih urejajo različni zakoni, sprejeti pred njegovo uveljavitvijo. Gre za različna vprašanja interpretacije veljavnosti in dosega uporabe posameznega zakona, ki so kombinirana še s problemom primarne veljave prava Evropske skupnosti (v nadaljevanju: EU).

Že brez tega slednjega elementa primarne veljave je vprašanje razmerja med ZJZP in posameznimi področnimi zakoni težavno. Pri tem je treba poudariti, da ZJZP sam deloma rešuje le problem razmerja do ZGJS (npr. v 24., 25. in 41. členu). Razmerje do drugih predpisov je ostalo še bolj neopredeljeno.

3.5.2.2 Pomen in namen ZJZP

ZJZP je mnogo bolj vseobsežen in vpliven zakon, kot se zdi na prvi pogled, zato pomembno vpliva na podeljevanje različnih koncesij. Preden se lotimo vprašanja, v kakšni meri vpliva na koncesijo za izgradnjo žičniške naprave, si je potrebno pogledati razloge za ta pomen ZJZP.

ZJZP sicer na eni strani uvaja nov pravni institut javno - zasebnega partnerstva, katerega namen je razbremeniti javne finance neposrednega bremena investicij in financiranje nekaterih storitev v javnem interesu (v slovenski terminologiji – javnih služb). Res je tudi, da ureja nekatera vprašanja preoblikovanja javnih podjetij in javnih zavodov. Vendar je vsaj glede vprašanja podelitve koncesije ZJZP zakon, ki v slovenski pravni red prenaša zahteve prava EU. Sam zakon sicer v 1. členu navaja, da prenaša v slovenski pravni red le nekatere določbe Direktive 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev (UL L št. 134 z dne 30. 4. 2004, str. 114). Gre zlasti za določbe o koncesijah gradenj, katerih podelitev ta direktiva ureja.

Poleg tega je potrebno poudariti, da ZJZP v slovenski pravni red prenaša tudi zahteve prava EU glede pogodb, ki jih sklepajo javni naročniki, pa niso urejene z direktivo 2004/18/ES. Te zahteve se nanašajo zlasti na postopek podelitve koncesije storitev, čeprav sama direktiva v 17. členu izrecno določa, da se ne nanaša na koncesije storitev.

Temeljna pravila prava EU, ki jih je potrebno upoštevati pri razumevanju pomena ZJZP, so naslednja:

1. Vsaka odplačna pogodba, ki jo sklene eden ali več javnih naročnikov v smislu Direktive 2004/18/ES, katere predmet je dobava blaga, izvedba storitev ali gradenj, je javna pogodba, ki je bodisi javno naročilo, bodisi javna koncesija, ne glede na poimenovanje v nacionalnem pravu države članice.

Javna koncesija je vsaka javna pogodba, pri kateri je odmena (consideration) dana s pravico izkoriščati gradnjo ali storitve, lahko tudi v kombinaciji s plačilom. Vprašanje je, kaj natančno to pomeni. Brez daljše razlage naj poudarimo, da je tveganje bistveno za ločitev javnih naročil od koncesij. Če večino tveganja v zvezi s povračilom investicije nosi izvajalec del, gre za koncesijo, če pa tveganje pretežno nosi naročnik (država ali lokalna skupnost), pa gre za javno naročilo. Gre zlasti za tveganje povpraševanja, to je tveganje, ki se nanaša na dogodke, ki so zunaj sfere zasebnega partnerja in zmanjšajo povpraševanje po storitvah; povpraševanje po storitvah je tako zmanjšano neodvisno od njihovega obsega in kvalitete. To je običajno ekonomsko tveganje, ki ga nosijo zasebni subjekti na trgu.

V mejnih primerih je potrebno upoštevati še dodatna kriterija, in sicer:

- Kaj se zgodi z objekti in napravami po končanem pogodbenem razmerju, torej ali ostanejo zasebnemu partnerju, ali postanejo last države ter za kakšno plačilo;
 - Ali država nudi kakršnekoli garancije, s katerimi podpira financiranje projekta s strani zasebnega partnerja.
2. Za sklenitev vsake pogodbe, ki v skladu s pravili direktiv predstavlja javno naročilo, je potrebno uporabiti pravila oddaje javnega naročila, ne glede na to, če se po pravu države članice taka pogodba imenuje koncesijska. Ne velja pa to za pogodbe, ki so javne koncesije po pravu EU.
 3. Direktiva 2004/18/ES ureja le postopek podelitve koncesije gradnje, katere vrednost presega znesek 5.278.000 EUR⁴. Zahteve glede postopka, ki jih določa direktiva, se nanašajo na način objave (58. člen), rok za predložitev vlog za koncesijo (59. člen) in morebitnih zahtev naročnika glede oddaje del podizvajalcem (60. člen). Direktiva ureja tudi pogoje glede dodatnih gradenj, ki se lahko oddajo istemu izvajalcu (61. člen).
 4. Koncesije storitev direktiva ne ureja. Pri tem nastane vprašanje, kakšno je razmerje med koncesijami gradenj in koncesijami storitev. Tu je potrebno izhajati iz opredelitev Direktive 2004/18/ES glede tega, kdaj se šteje javna pogodba kot pogodba o gradnjah oziroma kot pogodba o storitvah. Pri tem je potrebno izhajati iz opredelitve člena 1(2)(d) te direktive, ki opredeljuje "javno naročilo storitev" (pravilno bi bilo "javno pogodbo o storitvah") kot javno naročilo, katerega predmet je opravljanje storitev iz Priloge II, razen javnih naročil gradenj. Člen 1(2)(b) pa opredeljuje naročilo gradnje kot naročilo, katerega predmet je bodisi izvedba bodisi izvedba in projektiranje gradenj, povezanih z eno od dejavnosti v skladu s pomenom iz Priloge I, ali gradnja ali izvedba neke gradnje. Pri sami ločitvi koncesij gradenj in koncesij storitev pa se je potrebno opreti še na preambulo Direktive 2004/18/ES, ki v 10. točki določa:

"(10) Za naročilo se šteje, da je javno naročilo gradenj, le če njegov predmet izrecno zajema izvedbo dejavnosti s seznama v Prilogi I, tudi takrat, ko naročilo zajema opravljanje drugih storitev, potrebnih za izvedbo teh dejavnosti. Javna naročila storitev, zlasti na področju gospodarjenja z nepremičninami, lahko v nekaterih primerih vključujejo gradnje. Vendar — če so te gradnje priložnostne glede na osnovni predmet naročila in so njegova morebitna posledica ali dodatek — dejstvo, da so te gradnje vključene v naročilo, ne upravičuje opredelitve naročila kot javnega naročila gradenj."
 5. Kar zadeva sam postopek podelitve koncesije storitev, je temeljna pravila zanj postavilo Sodišče evropskih skupnosti (v nadaljevanju SES) v zadevi *Telaustria*. V tej zadevi je poudarilo, da se sicer podrobne določbe direktiv o javnih naročilih ne uporabljajo za koncesije storitev. Vendar pa morajo države članice EU pri sklepanju pogodb o koncesijah storitev uporabljati pravila Pogodbe EU in splošna načela prava EU. V zadevi je SES navedlo zlasti uporabo načela enakosti in nediskriminatornosti, preglednosti, sorazmernosti ter vzajemnega priznavanja. Pri tem je potrebno poudariti, da sama direktiva v 17. členu poudarja, da je potrebno tudi pri podeljevanju koncesij ravnati v skladu s členom 3. direktive. Ta člen pa določa poseben vidik nediskriminatornosti, saj zahteva, da mora naročnik v primeru, ko podeli posebne ali izključne pravice za opravljanje javne storitve osebi, ki ni naročnik, določiti, da mora ta oseba v zvezi z oddajo javnih naročil za dobavo blaga, ki jih odda tretjim osebam kot del svojih dejavnosti, upoštevati načelo nediskriminacije na podlagi državljanstva.

⁴ Po sami direktivi je ta prag 6.242.000 EUR, vendar se je z Uredbo Komisije (EU) št. 2083/2005 z dne 19. decembra 2005 o spremembah direktiv 2004/17/ES in 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta glede njihovih pragov uporabe za postopke za oddajo naročil s 1.1.2006 zmanjšal na 5.278.000 EUR.

6. Omeniti je potrebno še vprašanje notranjih izvajalcev. Vse povedano o sklepanju pogodb velja namreč tudi za sklepanje pogodb javnih naročnikov z osebami, ki so deloma v javni, deloma v zasebni lasti. Notranji izvajalec je konstrukt SES, ki je v več primerih postavilo na stališče, da lahko javni naročnik prepusti izvedbo naročila ali koncesije svoji enoti, ki ni pravna oseba, lahko pa tudi subjektu, ki je ločena pravna oseba, če z njim sestavlja ekonomsko celoto. Tak notranji izvajalec pa mora ustrezati naslednjim kriterijem:

- Da gre za pravno osebo, ločeno od javnega naročnika;
- Da ta pravna oseba opravlja prevladujočo večino svoje dejavnosti s konkretnim javnim naročnikom (namen te zahteve je, da tako monopolno javno podjetje zaradi svojega ugodnega položaja ne izkrivlja konkurence na trgu);
- Da javni naročnik nad to pravno osebo izvaja enak nadzor kot nad svojimi lastnimi organi;
- Da je v celoti v lasti tega javnega naročnika.

Te kriterije je ZJZP poenostavil zgolj v zadnjega, čeprav je res, da je iz tega elementa mogoče ostale (razen druge alineje) nekako izpeljati samo po sebi. Zato je potrebno opozoriti, da glede na načelo primarnosti prava Evropske skupnosti javna podjetja, ki bodo opravljala javne službe ali druge storitve za občino brez javnega razpisa, ne bodo smela opravljati druge dejavnosti (natančno dejavnosti za druge naročnike) v omembe vrednem obsegu.

3.5.2.3 Kdaj se ZJZP uporablja za koncesije za izgraditev žičniške naprave

Temeljno vprašanje je, kdaj je poleg ZŽNPO zato potrebno za podelitev koncesije za zgraditev žičniške naprave upoštevati še ZJZP. Iz navedene kratke in zelo okvirne predstavitev zahtev prava EU glede sklepanja javnih pogodb je povsem očitno, da se mora ZJZP, v kolikor prenaša v slovenski pravni red te zahteve prava EU, uporabljati za vse javne pogodbe, ki jih sklepajo javni naročniki. Tako ni mogoče ločiti javno - zasebnega partnerstva in nekakšne klasične koncesije – vse koncesije, katerih predmet je izvajanje gradenj ali storitev, spadajo v okvir ZJZP. Pri tem ni pomembno, kako se te pogodbe imenujejo – posebej je potrebno opozoriti, da se tudi v t.i. pogodbah o upravljanju, s katerimi je zlasti različnim društvom in drugim organizacijam (ki niso notranji izvajalci v smislu zgoraj povedanega) zaupano upravljanje raznih nepremičnin, skrivajo javno - zasebna partnerstva, praviloma koncesije storitev ali gradenj. Take koncesije se lahko skrivajo tudi v najemni pogodbi, če mora npr. najemnik vzdrževati predmet najema, v pogodbi o stavbni pravici (ker objekt po prenehanju preide v last lastnika nepremičnine), urbanistični pogodbi ali katerikoli drugi brezimni pogodbi (*inominatni kontrakti*).

Seveda pa je potrebno od položajev, ko koncedent glede izgradnje žičniške naprave vstopi v javno - zasebno partnerstvo s koncesionarjem ločiti tiste primere žičniških naprav, ko država ali lokalna skupnost kot koncedent zgolj podeli dovoljenje za postavitve žičniške naprave, to dovoljenje pa se po ZŽNPO podeli v postopku podelitve koncesije, ker gre za konkurenčni postopek, saj se za dovoljenje za isto lokacijo lahko poteguje več zainteresiranih investitorjev. Takega položaja ni mogoče šteti za javno - zasebno partnerstvo v smislu ZJZP, saj je to partnerstvo razmerje med javnim partnerjem in posameznikom ali pravno osebo zasebnega prava (zasebni partner), katerih predmet je izvajanje storitev in/ali gradenj, pri kateri vsaj del poslovnega tveganja nosi zasebni partner, del pa javni partner, kot izhaja iz 15. člena ZJZP. Če javni partner sploh nima nobenega interesa v zvezi s projektom, ampak ga zgolj dovoljuje, četudi v postopku podelitve koncesije, se ZJZP ne uporablja.

Potrebno je še omeniti, da koncesija za zgraditev žičniške naprave predstavlja v smislu Zakona o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 128/06; ZJN-2) javno naročilo. V bistvu gre za vprašanje, kakšna je razlika med javnim naročilom in javnonaročniškim javno - zasebnim partnerstvom. To vprašanje z gledišča prava EU ni relevantno – za oba je potrebno uporabljati določbe Direktive 2004/18/ES o javnih naročilih. Vprašanje pa je, ali je potrebno z gledišča

slovenskega prava uporabljati le ZJN-2, ali pa tudi ZJZP in uporabljati ZJN-2 le, v kolikor se glede izvedbe postopka sklenitve javnonaročniškega javno - zasebnega partnerstva ZJZP sklicuje na ZJN-2. V nekaterih elementih je razlika bistvena: gre zlasti za vprašanje izvedbe predhodnega postopka po ZJZP in za vprašanje javnofinančnih omejitev glede sklepanja dolgoročnih pogodb, torej pogodb, za katera sredstva niso zagotovljena v proračunu.

Čeprav je potrebno glede vprašanja, ali je za podelitev koncesije potrebno uporabljati ZJZP ali ne, opazovati vsak primer posebej, pa je mogoče postaviti nekaj splošnih usmeritev glede tega:

- Če je v pogodbenem razmerju predvideno, da mora po prenehanju koncesije koncedent odstraniti žičniško napravo, hkrati pa na njej ne izvaja gospodarske javne službe javnega prevoza potnikov po žičniški napravi, koncedent pa tudi drugače ni vpleten v izgradnjo ali poslovanje žičniške naprave, potem je potrebno uporabljati za podelitev koncesije zgolj ZŽNPO;
- V ostalih primerih je potrebno uporabljati ZJZP v povezavi z ZŽNPO in ZGJS, pri čemer je potrebno upoštevati ali gre bodisi za javno - naročniško bodisi za koncesijsko javno-zasebno partnerstvo.

V nadaljevanju so na kratko predstavljeni okvirni postopki v teh primerih.

3.5.2.4 Koncesija v primeru, ko ne gre za javno - zasebno partnerstvo

V teh primerih se torej, kot je navedeno zgoraj, uporablja za podelitev koncesije ZŽNPO v povezavi z ZGJS, kolikor se na ta zakon subsidiarno sklicuje.

To koncesijo za graditev žičniške naprave določa ZŽNPO kot posebne vrste koncesijo (*sui generis*), ki sama po sebi ni niti koncesija gospodarske javne službe niti koncesija gradnje, lahko pa je v določenih primerih z navedenim združena. Koncesija za graditev žičniške naprave je v zakonu predvidena zato, ker so možne lokacije žičniške naprave relativno omejena naravna dobrina in je potrebno zagotoviti enake možnosti vseh možnih investitorjev za graditev naprave na tej lokaciji, čeprav seveda ZŽNPO predvideva v 28. in 29. členu nekatere možnosti neposredne podelitve te koncesije.

3.5.2.4.1 *Predhodni postopek*

Ta postopek je potrebno praviloma izvesti pred sprejemom prostorskega akta za žičniško napravo, čeprav to ni v celoti nujno, vendar pa mora v tem primeru biti žičniška naprava, za katero je v predhodnem postopku ugotovljena zadostna potreba, predvidena v prostorskem aktu. V vsakem primeru mora biti predhodni postopek izveden pred izdajo koncesijskega akta, pred izdajo tega akta pa mora biti sprejet tudi ustrezen prostorski akt.

Koncedent lahko začne predhodni postopek na lastno pobudo, na pobudo lokalne skupnosti (če ta seveda ni sama koncedent) ali na podlagi vloge vlagatelja, ki želi graditi žičniško napravo na določeni lokaciji. Ker je predhodni postopek upravni postopek, saj se konča z upravno odločbo, gre v prvih dveh primerih (na pobudo) za upravni postopek, uveden po uradni dolžnosti, v tretjem primeru pa gre za postopek, ki se začne na zahtevo stranke.

Po končanem predhodnem postopku organ izda odločbo, s katero bodisi ugotovi zadostno potrebo po žičniški napravi bodisi ugotovi, da ni zadostne potrebe. Odločba je ugotovitvena in mora biti obrazložena. V obrazložitvi mora biti navedeno, zakaj predlagana žičniška naprava izpolnjuje ali ne izpolnjuje kriterijev iz 3. odstavka 24. člena ZŽNPO. Zoper odločbo, ki jo izda občinski organ, je dovoljena pritožba na župana, zoper odločbo ministra pa je dopusten le upravni spor.

Že v predhodnem postopku je smotrno ugotavljati, ali bo na predmetni žičniški napravi izvajana javna služba javnega prevoza po žičniških napravah. To sicer ni neposredno predmet upravnega odločanja in se ne navede v izreku, je pa dejstvo, ki ga je smiselno v predhodnem postopku ugotavljati, saj vpliva na poznejšo vsebino koncesijskega akta.

3.5.2.4.2 Koncesijski akt

Procesno ta faza ni posebno zapletena, saj se sprejme koncesijski akt bodisi kot odlok občinskega sveta ali kot uredba vlade, odvisno od pristojnosti za podelitev koncesije. Pristojni organ lahko sprejme koncesijski akt šele, ko je uveljavljen prostorski akt, ki to napravo določa kot poseg v prostor, kar pomeni, da je ta akt moral biti objavljen na predpisan način in, da je potekel vakacijski rok.

Koncesijski akt je uredba vlade, če je koncedent država, ali odlok občinskega sveta, če je koncedent občina, kar pa na njegovo vsebino ne vpliva. Kadar podeli koncesijo več občin, morajo vsi občinski sveti sprejeti odlok v enakem besedilu. Ker je koncesijski akt podzakonski predpis, mora izpolnjevati vse pogoje ustavnosti in zakonitosti teh predpisov kot izhajajo iz ustave in prakse Ustavnega sodišča.

Vsebina koncesijskega akta mora biti prilagojena posamezni koncesiji, torej posebnostim posameznega postopka podelitve koncesije in posameznemu koncesijskemu razmerju. ZŽNPO ima le zelo malo določb o vsebini koncesijskega akta v 27. členu, v ostalem pa odkazuje na uporabo ZGJS glede tega vprašanja, ki ga ureja ta zakon ureja v 33. členu. Vsebino koncesijskega akta je mogoče razdeliti na dva dela: določbe o koncesijskem razmerju, torej o vsebini koncesije in določbe o postopku podelitve koncesije.

Pred naslednjo fazo postopka podelitve koncesije mora biti koncesijski akt objavljen in stopiti v veljavo.

3.5.2.4.3 Podelitev koncesije

Koncedent mora praviloma objaviti javni razpis za graditev žičniške naprave, ne glede na to, ali je bila ugotovljena potreba po žičniški napravi na podlagi vloge zainteresiranega investitorja. Glede načina objave javnega razpisa in njegove izvedbe niti ZŽNPO niti ZGJS nimata nobenih posebnih določb. Ker gre za gospodarsko dejavnost, pa je treba verjetno uporabiti temeljna načela, ki ji pravo EU in slovensko pravo predpisuje za ravnanje javnih oblasti: načelo transparentnosti, zagotavljanja konkurence, sorazmernosti in prepovedi diskriminacije.

Ne da bi se spuščali v podrobnosti je potrebno omeniti, da mora biti javni razpis jasen in jasno določati, kaj je njegov predmet, kakšni so pogoji za udeležbo na razpisi, kakšna so merila za izbiro, kakšni so temeljni pogoji koncesijskega razmerja, pri čemer se lahko sklicuje na koncesijski akt. Naveden mora biti tudi način in rok predložitve vloge, ki mora biti dovolj dolg, da omogoča kvalitetno prijavo. Navedeno mora tudi biti, kje in kako je na razpolago razpisna dokumentacija in kdo daje pojasnila in informacije v zvezi z razpisom. Objavljen mora biti na način, ki možnim vlagateljem vlog omogoča resnično in pravočasno seznanitev z objavo javnega razpisa.

Hkrati z objavo javnega razpisa mora biti zainteresiranim ponudnikom na razpolago (lahko proti plačilu stroškov) razpisna dokumentacija. Razpisna dokumentacija mora vsebovati podrobnejšo določitev značilnosti žičniške naprave, skladno z odločbo o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi, prostorskim aktom in koncesijskim aktom, natančno opredelitev vsebine vloge in obrazce za posamezne priloge vlogi. Razpisni dokumentaciji je lahko priložen vzorec koncesijske pogodbe, kar pa se ne zdi nujno potrebno, pravzaprav niti ne smotrno. Prednost tega je, da olajša ali v celoti odpravi pogajanja, slaba stran pa je, da praktično ne omogoča pogajanj in s tem podrobnejše prilagoditve projekta zahtevam investitorja.

Razpis za podelitev koncesije vodi pristojni organ koncedenta. Imenovanje morebitne strokovne komisije sicer ni nujno, je pa smotrno.

ZŽNPO omogoča v 2. odstavku 28. člena v nekaterih primerih podelitev brez javnega razpisa. Gre za žičniške naprave, ki so prometno povezane z že obstoječo žičniško napravo ali napravami, ali v primeru, da bodo uporabniki teh žičniških naprav uporabljali smučišče oziroma druge rekreacijske površine oziroma objekte, ki jih je uredil koncesionar že obstoječih žičniških naprav, razen če je teh koncesionarjev več. V takem primeru se izda osebi, ki pridobi koncesijo neposredno, odločba o določitvi koncesionarja, kot je navedeno v nadaljevanju.

Po izvedenem javnem razpisu se izda odločba o izbiri koncesionarja, če pa takega razpisa ni, pa odločba o določitvi koncesionarja. Če je koncedent lokalna skupnost, mora odločbo izdati občinska uprava oziroma pristojni organ občinske uprave (v nobenem primeru ne občinski svet), če je koncedent država pa vodi postopek ministrstvo, pristojno za promet, odločbo pa izda vlada.

Upravni postopek se uvede po uradni dolžnosti na podlagi ocene prejetih vlog oziroma poročila komisije in predloga za izbiro najugodnejšega ponudnika. V tem postopku je potrebno strankam omogočiti vpogled v spis, pridobiti njihove izjave in omogočiti vlaganje pisnih vlog ter po potrebi izvesti ustno obravnavo (to je poseben problem, saj je po 154. členu ZUP ustna obravnavo potrebna vselej, ko nastopajo stranke z nasprotujočimi si interesi, to pa je pri javnem razpisu vedno). Praktično je predlagati, da pristojni organ koncedenta pošlje poročilo komisije strankam z zahtevo, da se o njem pisno ali ustno izjavijo, pri tem pa bi jih bilo primerno opozoriti na njihovo pravico pregledovanja spisov. Na podlagi teh navedb strank uradna oseba presodi, ali je potrebna ustna obravnavo in katere dokaze bo potrebno izvesti na morebitni ustni obravnavi ter v smislu 157. člena ZUP pripravi vse potrebno za obravnavo. Na podlagi ugotovitev upravnega postopka izda pristojni organ odločbo o izbiri koncesionarja, če je sam pooblaščen za odločanje, sicer izda poročilo za organ, ki je pristojen za odločanje (npr. vlada) in predlog odločbe.

Če se koncesija za graditev žičniške naprave podeli neposredno, se izda koncesionarju v upravnem postopku, ki se začne na njegovo zahtevo z vlogo za podelitev koncesije, odločba o določitvi koncesionarja.

Po dokončnosti odločbe koncedent in koncesionar skleneta koncesijsko pogodbo. S sklenitvijo koncesijske pogodbe koncesionar za graditev žičniške naprave pridobi koncesijske pravice, čeprav je potrebno opozoriti, da mora za samo pridobitev pravice graditi potrebne objekte seveda pridobiti še gradbeno dovoljenje.

Obseg pogajanj ob sklenitvi koncesijske pogodbe je odvisen od tega, ali je bil vzorec koncesijske pogodbe sestavni del razpisne dokumentacije ali ne. V prvem primeru se stranki o spremembah besedila ne moreta dogovarjati, v drugem primeru pa se lahko dogovarjata o spremembah, ki ne vplivajo na razpisane elemente koncesije in na tista vprašanja, ki so urejena s koncesijskim aktom (vrsta objekta, trajanje, razgradnja, koncesijska dajatev, ...).

Koncesijska pogodba mora biti sklenjena v pisni obliki (3. odstavek 39. člena ZGJS).

3.5.3 Koncesija v primeru, ko gre za javno - zasebno partnerstvo

Kot že rečeno, gre za primere, ko koncedent (občina ali država) ni zgolj javna oblast, ki dovoljuje zgraditev žičniške naprave na neki omejeni lokacije, ki bo zgrajena in obratovala v komercialnem interesu izvajanja gospodarske dejavnosti, pač pa je podan vsaj eden od naslednjih pogojev:

- Koncedent zagotavlja določena sredstva, bodisi z vlaganjem v skupno projektno podjetje, bodisi s tem, da zagotavlja neko državno pomoč koncesionarju (lahko v obliki denarja, praviloma pa v stvarih, npr. v stavbni pravici na zemljiščih);
- Koncedent zavezuje koncesionarja za opravljanje storitev v javnem interesu (javna služba prevoz potnikov po žičniški napravi), ne glede na to, ali zagotavlja nadomestilo po 47. členu ZŽNPO; če ga zagotavlja, je državna pomoč (o tem več v nadaljevanju);
- Koncedent bo pridobil del ali celoto zgrajenih objektov v okviru pogodbe (npr. bodisi celotno žičniško napravo skupaj s pripadajočimi objekti, lahko le del, npr. parkirišča; pri tem je nebitveno, ali pridobi te gradnje koncedent ali tretja oseba po odredbi koncedenta, brezplačno ali za plačilo – bitveno je, da je v pogodbeno razmerje vključeno, da se gradnje prenesejo v koncedentovo sfero; praktično to velja za vse primere, ko koncesionar ni dolžan odstraniti žičniške naprave po koncu koncesije);
- Koncedent je na kakršenkoli drug način vpleten v poslovanje koncesionarja, npr. s tem, da kot koncesijsko dajatev prejema udeležbo na prihodku ali dobičku, da odloča ali soodloča o cenah, karkoli drugega.

Očitno je, da so možnosti za to, da bo potrebno pri podelitvi koncesije za gradnjo žičniške naprave uporabiti ZJZP, precej velike. V nadaljevanju so obravnavana vprašanja podelitve koncesije v tem primeru.

3.5.3.1 Predhodni postopek

V tem primeru je problem, da ZJZP ureja ta predhodni postopek v 8. in 31. do 35. členu. Vendar je ta postopek naravnano na primere, ko se javni partner odloča, ali bo nek projekt v javnem interesu financiral neposredno iz proračuna oziroma v okviru javnih financ, ali pa bo stopil v javno - zasebno partnerstvo. Nikakor ni ta postopek namenjen ugotavljanju potrebe po žičniški napravi, čemur je namenjen predhodni postopek po 23. in 24. členu ZŽNPO.

Ker je ZŽNPO *lex specialis* v razmerju do ZJZP, ga je potrebno uporabiti povsod tam, kjer ima posebne določbe, pa ne gre za tiste določbe ZJZP, ki pomenijo prenos zahtev prava EU v slovenski pravni red. Predhodni postopek ne predstavlja teh zahtev, zato je potrebno izvesti predhodni postopek pa ZŽNPO, kot je opisan zgoraj (točka 2.4.1.). Vendar je potrebno tudi upoštevati, da gre za javno - zasebno partnerstvo, zato je potrebno ta postopek kombinirati z zahtevami ZJZP, ki so k sreči dovolj kompatibilne.

Zlasti to pomeni, da mora koncedent po 32. členu ZJZP praviloma enkrat letno z javnim pozivom pozvati morebitne promotorje k podaji vlog o zainteresiranosti za izvedbo javno - zasebnega partnerstva na področjih, kjer bi lahko bili izpolnjeni pogoji za javno sofinanciranje zasebnega projekta (zakon primeroma našteva izgradnjo zasebnega, javnosti dostopnega parkirišča, vendar se to nedvomno lahko nanaša na žičniške naprave), ali kjer obstaja interes za zasebno vlaganje v javne projekte (kot primer zakon našteva komunalne gospodarske javne službe na področju kanalizacije, plinifikacije, gotovo pa to velja tudi za javno službo prevoz potnikov po žičniški napravi). Seveda pa mora v pozivu opozoriti, da morajo vloge o zainteresiranosti izpolnjevati tudi pogoje iz 23. člena ZŽNPO.

Poleg tega mora javni partner v takem primeru ločeno odločiti kot koncedent po 24. členu ZŽNPO (in ne le po 34. členu ZJZP, ki v bistvu zahteva le uvedbo predhodnega postopka) o potrebnosti po žičniški napravi, hkrati pa izdelati oceno upravičenosti javno - zasebnega partnerstva po 8. in 31. členu ZJZP. Glede na to se lahko zgodi, da bo sicer potreba po žičniški napravi ugotovljena, vendar bo tudi ugotovljeno, da ne obstoji javni interes za javno - zasebno partnerstvo. V tem primeru bo šlo seveda za podelitev koncesije le po ZŽNPO, ne pa tudi po ZJZP.

3.5.3.2 Koncesijski akt

Ta del postopka je tudi v primeru, ko gre za javno - zasebno partnerstvo, precej podoben postopku v primeru, da se uporablja le ZŽNPO. V temelju je potrebno sprejeti koncesijski akt po 26. in 27. členu ZŽNPO. Vsebina koncesijskega akta je tudi odvisna od tega, ali se bo na žičniški napravi izvajala javna služba. Pri tem je potrebno opozoriti, da je mogoče javno službo in zgraditev žičniške naprave urediti v istem koncesijskem aktu le, ko je v skladu s 1. odstavkom 41. člena ZŽNPO mogoče koncesijo za graditev žičniške naprave in koncesijo gospodarske javne službe javnega prevoza po žičniških napravah podeliti v istem postopku. To je mogoče pod naslednjimi pogoji:

- Koncedent za obe koncesiji je isti (ker gre pri obravnavani javni službi za lokalno gospodarsko javno službo, je to mogoče torej le v primeru, ko je tudi koncedent za graditev žičniške naprave ista lokalna skupnost ali več lokalnih skupnosti);
- Koncesionar za graditev žičniške naprave je isti kot koncesionar javne službe (če koncesionar za graditev žičniške naprave določi drugega upravljavca, se temu upravljavcu po podelitvi koncesije za graditev žičniške naprave podeli koncesija javne službe v posebnem postopku, razen če ne določi drugega upravljavca šele potem, ko sta mu že bili podeljeni obe koncesiji);
- Lokalna skupnost gospodarsko javno službo za predmetno žičniško napravo določi že pred začetkom postopka podelitve koncesije za graditev te žičniške naprave.

V tem primeru je potrebno kombinirati uporabo ZŽNPO in ZGJS. V zvezi s tem je potrebno opozoriti, da ZGJS v 3. in 7. členu predvideva, da občina glede načina izvajanja lokalne gospodarske javne službe sprejme poseben odlok, s katerim uredi zlasti:

- Organizacijsko in prostorsko zasnovo njenega opravljanja po vrstah in številu izvajalcev (v režijskem obratu, javnem gospodarskem zavodu, javnem podjetju, na podlagi koncesije ali javnih kapitalskih vložkov);
- Vrsto in obseg javnih dobrin ter njihovo prostorska razporeditev;
- Pogoje za zagotavljanje in uporabo javnih dobrin;
- Pravice in obveznosti uporabnikov;
- Vire financiranja javne službe in način njihovega oblikovanja;
- Vrsto in obseg objektov in naprav, potrebnih za izvajanje gospodarske javne službe, ki so lastnina Republike Slovenije ali lokalne skupnosti ter del javne lastnine, ki je javno dobro in varstvo, ki ga uživa;
- Druge elementi pomembni za opravljanje in razvoj gospodarske javne službe.

Tudi tu je mogoče vsebino koncesijskega akta razdeliti na dva dela: določbe o koncesijskem razmerju, torej o vsebini koncesije in določbe o postopku podelitve koncesije. Določbe o vsebini koncesijskega razmerja je mogoče razdeliti na tiste, ki se nanašajo na graditev in tiste, ki se nanašajo na javno službo in skupne določbe.

Vprašanje je še, kaj določa o koncesijskem aktu ZJZP. Ta zakon ureja akt o javno - zasebnem partnerstvu v 36. do 41. členu. Akt o javno - zasebnem partnerstvu je potreben glede na drugi odstavek 36. člena ZJZP, če izvajalec javno-zasebnega partnerstva pridobi posebno ali izključno pravico izvajati gospodarsko javno službo oziroma drugo dejavnost v javnem interesu, kjer zakon zaradi varstva javnega interesa zahteva izdajo koncesijskega oziroma drugega splošnega akta. Kadar gre za koncesijsko javno - zasebno partnerstvo, določa ZJZP v tretjem odstavku 36. člena, da se za akt o javno - zasebnem partnerstvu uporablja izraz "koncesijski akt". Poleg tega določa še pravno obliko tega akta in pristojnost za izdajo – uredba vlade, odlok predstavnikega organa lokalne skupnosti ali splošni akt za izvrševanje javnih pooblastil, kar pa mora biti določeno s posebnim zakonom.

Kar zadeva vsebino koncesijskega akta ZJZP v drugem in tretjem odstavku 40. člena določa zlasti naslednje:

- Organizacijska in prostorska zasnova izvajanja javno - zasebnega partnerstva (vrsta izvajalcev, morebitne posebne ali izključne pravice, če so za to izpolnjeni pogoji);

- Ugotovitev javne koristi za izvedbo razlastitve oziroma omejitve lastninske pravice na nepremičninah po zakonu, ki ureja posege v prostor;
- Ureditev posameznih obveznosti izvajalca javno - zasebnega partnerstva;
- Določitev splošnih pogojev, pod katerimi lahko uporabniki uporabljajo dobrine in storitve javno - zasebnega partnerstva, ki morajo biti za iste kategorije uporabnikov enaki;
- Določitev pravic in obveznosti uporabnikov dobrin ali storitev javno - zasebnega partnerstva, način njihovega uveljavljanja in varstva;
- Ureditev predvidenih načinov financiranja javno - zasebnega partnerstva ter druga finančna razmerja med javnim in zasebnim partnerjem (npr. delitev izgube in dobička, delitev dobičkov, če pride do refinanciranja dolga);
- Ureditev drugih vprašanj urejanja javno - zasebnega partnerstva, če jih po zakonu ureja vlada oziroma predstavniški organ samoupravne lokalne skupnosti ali če morajo biti iz drugih razlogov določena v splošnem aktu, sicer pa se ta vprašanja uredijo v pogodbi o javno - zasebnem partnerstvu.

Poleg vprašanj, ki sicer zadevajo zgraditev žičniške naprave in izvajanje javne službe, mora koncesijski akt torej v tem primeru urejati še navedena vprašanja, ki jih za urejanje javno - zasebnega partnerstva določa ZJZP.

3.5.3.3 Podelitev koncesije

Sam postopek, po katerem koncedent podeli koncesijo, je odvisen od narave javno - zasebnega partnerstva, pa tudi od tega, ali zahteva poseben zakon za podelitev koncesije oziroma za izbiro koncesionarja izdajo upravne odločbe ali drugega posamičnega akta. Postopek pa je odvisen tudi od tega, ali so predmet pogodbe gradnje ali storitve v zgoraj navedenem smislu. Zato so ti primeri v nadaljevanju obravnavani ločeno.

3.5.3.3.1 *Javnonaročniška javno - zasebna partnerstva*

Kadar je iz razporeditve tveganj med koncedentom in koncesionarjem mogoče ugotoviti, da je koncesija, ki jo predvideva nek poseben zakon, javnonaročniško javno - zasebno partnerstvo, se za postopek podelitve koncesije uporabljajo določbe ZJN-2 in to ne glede na določbe posebnega zakona o izvedbi javnega razpisa. ZJZP v 43. členu sicer omejuje uporabo ZJN-2 na "javni razpis oziroma neposredno sklenitev in izbiro izvajalca javno - zasebnega partnerstva ter dodelitev del tretjim osebam", vendar je potrebno to določbo razumeti tako, da se nanaša na ves postopek podelitve koncesije.

To pomeni, da je potrebno po morebitni izvedbi predhodnega postopka in sprejemu koncesijskega akta izvesti postopek oddaje javnega naročila, pri čemer se seveda sklep o začetku postopka v smislu 2. točke prvega odstavka 70. člena ZJN-2 ne zdi smiseln. V ostalem pa je potrebno pripraviti razpisno dokumentacijo, ki mora seveda biti skladna s koncesijskim aktom (če obstoji), objaviti potrebne objave, in sicer izvesti enega od postopkov oddaje javnega naročila, skladno s pogoji, pod katerimi se lahko uporabi glede na ZJN-2. Pri tem je potrebno upoštevati še naravo javnega naročila, torej ali gre za naročilo storitev ali naročilo gradenj. Odločitev o podelitvi koncesije se v takem primeru izvede kot odločitev o oddaji javnega naročila v smislu 79. člena ZJN-2.

V zvezi s tem postopkom se postavljata glede razlage ZJZP zlasti dve vprašanji. Prvo je, kako ravnati v primeru, ko poseben zakon zahteva za izbiro koncesionarja ali za podelitev koncesije izdajo upravne odločbe (kot npr. ZGJS), saj tega vprašanja ZJZP izrecno ne rešuje. Menimo, da je v takem primeru kljub temu potrebno izdati ta upravni akt, saj ga ZJZP ne prepoveduje in v tem primeru ravnati s smiselno uporabo 85. člena ZJZP. Koncedent mora torej izbranemu koncesionarju pred sklenitvijo koncesijske pogodbe izdati odločbo, s katero mu podeli pravico

izvajati to dejavnost, pri čemer zakon izrecno določa, da v tem upravnem postopku ni drugih udeležencev (strank, stranskih udeležencev).

Drugo vprašanje je povezano z uporabo konkurenčnega dialoga, ki ga ZJZP v 46. in 47. členu ureja posebej za javno - zasebna partnerstva, pri čemer je ta ureditev v podrobnostih malo drugačna od ureditve v 27. členu ZJN-2. Menimo, da je potrebno upoštevati določbo drugega odstavka 3. člena ZJZP, ki daje v tem primeru prednost uporabi določb o konkurenčnem dialogu iz ZJZP, in ne iz ZJN-2.

3.5.3.3.2 *Koncesijska javno - zasebna partnerstva – koncesije storitev*

Pri koncesijskih javno - zasebnih partnerstvih je potrebno v celoti uporabljati ZJZP, upoštevaje seveda njegovo razmerje do posebnega zakona. Pri tem je ključno vprašanje, kako interpretirati določbe tega zakona v razmerju do posebnega zakona glede potrebnosti javnega razpisa.

3.5.3.3.2.1 *Javni razpis*

ZJZP v 42. členu postavlja pravilo, da se izvajalec javno - zasebnega partnerstva (koncesionar v našem primeru) izbere na podlagi javnega razpisa, razen če poseben zakon ne določa drugače, v 44. členu pa se za koncesijsko partnerstvo izrecno sklicuje na ZGJS, najsi gre za gospodarsko javno službo ali ne. Upoštevaje ZJZP, je potrebno za koncesijo storitev objaviti javni razpis:

- Kadar poseben zakon ne določa drugače;
- Če poseben zakon ne zahteva, kadar so podani razlogi za uporabo načela konkurenčnosti po pravu EU.

V zvezi s prvo alinejo je potrebno poudariti, da ni mogoče uporabiti pravil ZŽNPO o tem, kdaj se lahko koncesija za graditev žičniške naprave podeli brez javnega razpisa (2. odstavek 28. člena). Ta pravila so namreč neskladna s pravili s pravom EU v primeru, če je koncesija za graditev žičniške naprave hkrati tudi javno-zasebno partnerstvo.

Ker je torej v vsakem primeru potreben javni razpis, ga je potrebno izvesti v skladu z določbami 48. do 51. člena ZJZP, pri čemer je za izvedbo postopka potrebno imenovati komisijo skladno z 52. členom ZJZP.

ZJZP z ničemer ne ureja pogojev, ki jih mora izpolnjevati koncesionar, saj so ti praviloma stvar področnega zakona. Čeprav se zahteve Direktive 2004/18/ES ne nanašajo na koncesijske storitve, pa se zdi smotrno, da bi med pogoji koncedent določil vsaj pogoje za osnovno sposobnost kandidata iz 42. člena ZJN-2. Gre za pogoje, ki naj zagotavljajo integriteto koncesionarja. Seveda pa je mogoče smiselno uporabljati tudi druge določbe o pogojih iz ZJN-2, zlasti glede poklicne sposobnosti, ekonomske in finančne sposobnosti ter tehnične in kadrovske sposobnosti, nikakor pa to ni nujno in je stvar presoje. Upoštevati je potrebno tudi poseben zakon in na njegovi podlagi izdane predpise, ki določajo pogoje. V kolikor je bil izdan koncesijski akt, je mogoče v primeru, ko je akt izbire upravna odločba, upoštevati le pogoje, ki jih določa koncesijski akt ali drug predpis, ki ureja izdajo te upravne odločbe, saj mora upravna odločba temeljiti na zakonu ali zakonitem predpisu.

Glede tehničnih specifikacij pa ZJZP v 49. členu splošneje kot ZJN-2 v 37. členu zagotavlja zgolj splošno načelo diskriminatornosti. Zato zadošča, da koncedent sledi tem splošnim zahtevam.

Po poteku razpisnega roka, katerega trajanje ZJZP ne ureja, vendar mora seveda zagotavljati dovolj časa za predložitev ponudb, mora strokovna komisija najprej vrniti prepozne in nepravilno predložene ponudbe (četrti odstavek 53. člena ZJZP), ostale pa odpreti na praviloma javnem

odpiranju (tretji odstavek 53. člena ZJZP), jih pregledati in oceniti v skladu z merili, ter pripraviti poročilo (55. člen ZJZP). Ta del postopka je enak ne glede na vrsto akta izbire.

3.5.3.3.2.2 *Upravna narava odločitve*

V nadaljevanju je postopek podelitve koncesije odvisen od tega, ali posebej zahteva, da se koncesionar izbere z upravno odločbo, ali pa take zahteve ne določa. ZŽNPO tega sicer izrecno ne določa, ker pa se sklicuje na ZGJS s tem določa, da je akt izbire upravna odločba. Ker je akt izbire upravna odločba, je potrebno izvesti upravni postopek, katerega posebnosti določa 58. člen ZJZP, v ostalem pa se seveda uporablja Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 (uradno prečiščeno besedilo ZUP – UPB2) in 105/06 – ZUS-1; v nadaljevanju: ZUP)). Problem tega postopka je, da gre za konkurenčni postopek, kakršnega ZUP ne ureja. Vprašanje je že začetka postopka. Postopek se uvede po uradni dolžnosti, pri čemer je nekoliko odprto vprašanje, kdaj je postopek v konkretnem primeru uveden. Naša razlaga 58. člena ZJZP je, da je potrebno že objavo razpisa in dejanja komisije v zvezi z odpiranjem vlog in njihovim ocenjevanjem šteti za dejanja v upravnem postopku, saj gre za dejanja, ki vodijo do upravne odločitve. Res pa je, da je lahko z uporabo pravil upravnega postopka v fazi javnega razpisa in odpiranja ponudb nekaj težav, čeprav ZJZP določa posebna pravila o tem, kdaj se šteje vloga za pravočasno in kako ravnati z nepravilnimi in prepoznimi vlogami. Druga možna razlaga bi bila, da se šteje za uvedbo postopka šele trenutek, ko uradna oseba koncedenta prejme poročilo komisije. V vsakem primeru pa je potrebno obvestiti vse kandidate v postopku o vsebini poročila in oceni ter izvesti ustno obravnavo. Po obravnavi se jim omogoči še dodaten rok največ 15 dni za pripombe.

V zvezi s tem nastane vprašanje, kako daleč mora uradna oseba raziskovati dejansko stanje onkraj dokazil, ki so bila predložena v vlogi kandidata na javnem razpisu. Posebno dodatno vprašanje je, kako je z okoliščinami, ki se spremenijo po vložitvi vloge na javnem razpisu. Naše mnenje je, da je potrebno ravnati v skladu z načelom materialne resnice in da mora uradna oseba preizkusiti vsa dokazila in izvesti potrebne dokaze, ki jih predlagajo stranke in drugi udeleženci v postopku, v kolikor je to potrebno za ugotovitev dejstev in okoliščin, ki so pomembna za odločitev, kar velja tudi za dejstva ali okoliščine, ki se spremenijo po vložitvi vloge na javnem razpisu.

Posebno vprašanje je določitev roka za sklenitev koncesijske pogodbe, ki je obvezna sestavina odločbe o izbiri koncesionarja. To je razumljivo, saj se je v praksi izkazalo, da pogosto zaradi nesporazumov v zvezi z vsebino pogodbe po dokončnosti ali celo pravnomočnosti odločbe o izbiri koncesionarja ni prišlo do sklenitve pogodbe. Vprašanje pa je, kako razlagati določbo o prenehanju veljavnosti odločbe. Menimo, da odločba preneha veljati s potekom roka in poseben akt razveljavitve te odločbe ni potreben. Pri tem pa lahko koncedent ravna po 60. členu ZJZP in izbire naslednjega na ocenjevalni lestvici.

Tudi ta, torej 60. člen ZJZP sicer ni brez problemov, saj ni povsem jasno, kako ravnati z odločbo o izbiri kandidata, ki ne bo mogel izpolnjevati obveznosti po pogodbi. Menim, da mora upravni organ, ki vodi postopek, v tem primeru izdati posebno odločbo, s katero razveljavi odločbo o izbiri iz razlogov, določenih v drugem odstavku 60. člena ZJZP, pri čemer je odločanje o tem poseben upravni postopek in ne gre za obnovo ali drugo izredno pravno sredstvo zoper odločbo o izbiri.

3.5.3.3.3 *Podelitev koncesije gradenj*

Najprej je potrebno poudariti, da ZJZP koncesijo gradnje ureja posebej zaradi prenosa določb Direktive 2004/18/ES v slovenski pravni red, saj v tem delu ta direktiva ni prenesena z ZJN-2. Glede opredelitve koncesije gradnje velja vse, kar je bilo o tem povedanega zgoraj. Prav tako je

potrebno upoštevati, da velja za koncesijo gradenj vse, kar je bilo zgoraj povedano o predhodnem postopku in koncesijskem aktu pri koncesiji storitve.

Za koncesijo gradnje zlasti velja, da ne glede na določbe posebnega zakona (ZŽNPO ali ZGJS) je ni mogoče podeliti brez konkurenčnega postopka, skladnega z 82. do 85. členom ZJZP. Ne le, da to izrecno izhaja iz drugega odstavka 3. člena ZJZP, zlasti seveda to izhaja iz Direktive 2004/18/ES.

3.5.3.3.3.1 Izvedba javnega razpisa

ZJZP določa obveznost izvedbe javnega razpisa, pri čemer so možnosti za sklenitev koncesijske pogodbe brez javnega razpisa omejene na primere, ko to določa ZJN-2 za oddajo javnega naročila gradenj, poleg tega pa še v primerih iz drugega odstavka 83. člena ZJZP, kjer gre za prenos člena 61 Direktive 2004/18/ES v slovenski pravni red.

Opozoriti je potrebno še na pravila o objavi javnega razpisa, ki so bolj podrobna od splošnih pravil objave javnega razpisa, na določitev roka za predložitev vlog in na podrobna pravila o dodelitvi koncesioniranih gradenj tretjim osebam, pri čemer so izvzete povezane družbe in družbe, ki so člani konzorcija, ki je predložil skupno vlogo.

V ostalem je potrebno pri odločanju o izbiri koncesionarja ravnati v zvezi z odpiranjem in ocenjevanjem vlog enako, kot je to določeno na splošno za koncesijska javno - zasebna partnerstva v 48. do 56. členu ZJZP. Opozoriti je potrebno tudi na to, da je v primeru koncesije gradnje zaradi zahteve 62. člena ZJZP, da mora biti zagotovljeno pravno varstvo v revizijskem postopku, odločanje o izbiri potrebno voditi tako, da je revizijski postopek mogoč. To pomeni, da morajo odločitve, ki predstavljajo akte poslovanja, biti izdane vsaj ob smiselni uporabi določb ZJN-2, ki omogočajo vložitev revizijskega zahtevka.

3.5.3.3.3.2 Upravna narava odločitve

Na koncu naj še posebej opozorimo, da je razlika v postopku tudi v primeru, da je s posebnim zakonom določeno, da se koncesionar izbere z upravno odločbo. Tudi v tem primeru namreč akt izbire ni upravna odločba, pač pa odločitev o podelitvi koncesije, ki je akt poslovanja. V tem primeru pa mora po 85. členu koncedent izbranemu koncesionarju po dokončni odločitvi v morebitnih revizijskih postopkih izdati še upravno odločbo. V tem primeru pa se upravni postopek začne šele po dokončni izbiri koncesionarja, tako da je vsebina upravne zadeve javnopravna podelitev koncesije že prej izbranemu koncesionarju. Zakon zato izrecno določa, da drugih udeležencev tega postopka ni. V tem upravnem postopku se torej ne odloča o izbiri koncesionarja, pač pa o podelitvi koncesije že izbranemu koncesionarju.

3.5.4 Načrtovanje gradnje žičniških naprav v prostorskih aktih in posamični akti (gradbeno, uporabno in obratovalno dovoljenje)

3.5.4.1 Splošno

ZŽNPO v 25. členu določa, da je treba najkasneje pred sprejemom koncesijskega akta sprejeti ustrezen prostorski akt, ki umesti nameravano žičniško napravo v prostor.

Načrtovanje posegov v prostor oziroma gradnje različnih objektov ureja Zakon o prostorskem načrtovanju (Ur.l. RS, št. 33/07 – v nadaljevanju: ZPN). Omenjeni zakon ureja dva temeljna vsebinska sklopa, in sicer sistem prostorskih aktov in postopek njihovega sprejemanja, hkrati pa tudi opremljanje zemljišč za gradnjo ter prostorski informacijski sistem.

3.5.4.2 Pristojnost za prostorsko načrtovanje žičniških naprav

Glede na določbe 12. člena ZPN je država pristojna za načrtovanje tistih žičniških naprav, ki segajo na območje več občin ali njihov vpliv sega na območje več občin. Za načrtovanje vseh drugih žičniških naprav pa je pristojna občina.

Te določbe lahko vodijo do tega, da poseg v prostor načrtuje država, kljub temu, da je za podelitev koncesije za graditev žičniške naprave pristojna občina ali mestna občina. Po 21. členu ZŽNPO podeli koncesijo za vlečnico občina, v kateri leži vlečnica, če pa leži v več občinah, podelijo koncesijo skupaj vse te občine. Koncesijo za kakršnokoli žičniško napravo, ki leži na območju mestne občine, podeli mestna občina, če pa leži taka žičniška naprava le deloma na območju mestne občine, podelijo koncesijo skupaj mestna občina in ostale občine, na območju katerih leži ta naprava.

Očitno je torej, da v primeru, ko je za podelitev koncesije pristojna občina ali več občin, žičniška naprava ali njen vpliv pa seže na območje več občin, pristojnost za koncesijo in za prostorsko načrtovanje ni identična. To je sicer neugodno in lahko vodi do določenih težav, vendar je taka trenutna zakonska ureditev.

3.5.4.3 Sistem prostorskih aktov

Pri prostorskem načrtovanju se odločitve sprejemajo in usklajujejo na več stopnjah. Temu mora slediti tudi sistem prostorskih aktov in razmerja med njimi. Na prvi stopnji se določajo cilji prostorskega razvoja ter določijo zasnove prostorskih ureditev na določenem območju, ki se nato na naslednjih stopnjah umestijo v prostor tako natančno, da je mogoče za vsako parcelo ugotoviti njen status in v primeru zazidljivosti tudi prostorske izvedbene pogoje za vsak poseg v prostor.

Sistem prostorskih aktov v predlaganem zakonu sledi opisani logiki. Prostorski akti države in občine so splošni pravni akti, s katerimi država in občina določata možne prostorske ureditve na območju države oziroma občine. Predlagani zakon ureja tudi tako imenovane regionalne prostorske akte, ki pa so, glede na to, da jih sprejemajo občine, v bistvu posebna vrsta medobčinskih prostorskih aktov.

V ZPN so za vse prostorske akte določeni novi enotni nazivi. Glede na to, da so vsi prostorski akti prostorski načrti, pri katerih je bistvena njihova grafična ponazoritev, se to odraža tudi v njihovem imenu. Zato je na koncu imena vsakega prostorskega akta beseda "prostorski načrt". Prvi del imena ponazarja raven prostorskega načrtovanja (državni, občinski, regionalni), srednji del imena pa podrobost rešitev v posameznem prostorskem načrtu (strateški, podrobni).

3.5.4.3.1 *Državni in občinski strateški prostorski načrt*

Prvi akt v procesu prostorskega načrtovanja, s katerim država ali občina določi cilje prostorskega razvoja, usmeritve za načrtovanje prostorskih ureditev ter njihove zasnove, je **strateški prostorski načrt**. Strateški prostorski načrt je akt, s katerim se določa t.i. "policy" v zvezi s posegi v prostor.

Državni strateški prostorski načrt je prostorski akt, s katerim se z namenom zagotovitve usklajenega in učinkovitega prostorskega razvoja ob smotrni rabi naravnih, prostorskih in drugih razvojnih potencialov, določijo cilji prostorskega razvoja države, ki se nanašajo na prostorske ureditve državnega pomena ter določijo usmeritve za načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena. Državni prostorski strateški načrt sprejema Državni zbor Republike Slovenije.

Državni prostorski načrt za razliko od veljavne Strategije prostorskega razvoja Slovenije, ki določa le zasnove razvoja prostorskih sistemov (poselitve, krajine in gospodarske infrastrukture) in ostaja na izrazito abstraktni ravni, določa zasnove posameznih državnih prostorskih ureditev, ki izhajajo iz razvojnih programov, strategij in drugih razvojnih dokumentov države, usklajene z zahtevami varstva okolja, ohranjanja narave, trajnostne rabe naravnih dobrin, varstva kulturne dediščine ter ohranjanja človekovega zdravja.

Posebej je potrebno omeniti, da v ZPN ni več državnega prostorskega akta, kot je veljavni Prostorski red Slovenije, saj ta akt, kot je že bilo omenjeno, sploh nima narave prostorskega pravnega akta. Posamezni deli vsebine Prostorskega reda Slovenije bodo kot usmeritve za načrtovanje poselitve ter načrtovanje prostorskih ureditev vključeni v državni strateški prostorski načrt ter v izvršilne predpise, ki jih določa predlagani zakon. Tisti njegovi deli, ki nimajo narave predpisa, pa bodo kot pripomoček prostorskim načrtovalcem v naslednjem obdobju vključeni v posamezne tovrstne priročnike in primere dobre prakse, ki jih bo zagotavljalo ministrstvo za prostor v okviru svojega rednega dela.

Občinski strateški prostorski akt je **občinski strateški prostorski načrt**, ki določa izhodišča in cilje prostorskega razvoja občine, usmeritve za razvoj poselitve in razvoj v krajini ter zasnove gospodarske javne infrastrukture.

V primerjavi s strategijo prostorskega razvoja občine, kot jo predpisuje ZUreP-1, ZPN temu strateškemu prostorskemu aktu daje nekoliko manjšo težo, saj so z ZUreP-1 predpisane vsebine za občinsko strategijo preveč obsežne glede na dejansko stanje predvidenega prostorskega razvoja v občinah, predvsem pa glede na njeno uporabnost pri pripravi hierarhično nižjih prostorskih aktov. Občinski strateški prostorski akt v ZPN iz opisanih razlogov tudi ne vsebuje več sestavin, ki jih za tak akt predpisuje ZUreP-1, to je posebnih krajinskih in urbanističnih zasnov.

Glede na nov pomen in vsebino občinskih strateških prostorskih aktov ZPN določa, da se občinski strateški prostorski načrt praviloma pripravlja in sprejme kot del oziroma obvezna sestavina občinskega prostorskega načrta, lahko pa se pripravlja in sprejme tudi kot samostojni prostorski akt, v kolikor se posamezna občina tako odloči.

3.5.4.3.2 *Državni in občinski prostorski načrt*

Cilji, usmeritve in zasnove prostorskih ureditev iz strateških prostorskih aktov se konkretizirajo v **državnem oziroma občinskem prostorskem načrtu**.

Državni prostorski načrt se pripravlja za več prostorskih ureditev državnega pomena na določenem območju, in sicer tako natančno, da je mogoče na njegovi osnovi pripraviti projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Državni prostorski načrt, kot ga določa ZPN, je nov prostorski akt, ki ga veljavna zakonska ureditev ne določa. Ta državni načrt bo v sistemu prostorskih aktov nadomestil sedanje državne lokacijske načrte, ki se pripravljajo le za posamezno prostorsko ureditev (npr: državno cesto) ali celo za njen posamezni del (npr: določen odsek državne ceste). Z njim bo omogočeno celovito obravnavanje vseh ureditev državnega pomena na določenem območju (ceste, železnice, energetske objekti, ipd.), upoštevana bo njihova medsebojna soodvisnost in zagotovljena medsebojna usklajenost teh državnih prostorskih ureditev. Priprava tega prostorskega akta bo sicer vsebinsko in organizacijsko precej zahtevna, saj bo posebej pomembna pravočasna in učinkovita koordinacija dela posameznih državnih resorjev, istočasno pa bo zaradi izvedbe enega samega postopka za več prostorskih ureditev hkrati, priprava državnega prostorskega načrta pomenila racionalizacijo dela, časa in sredstev na področju prostorskega načrtovanja na ravni države.

Občinski prostorski načrt se pripravlja za načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena. Občinski prostorski načrt, ki se pripravlja in sprejema kot enovit dokument je hkrati strateški in izvedbeni prostorski akt. Na območjih, kjer ni predvidena priprava podrobnih prostorskih načrtov, je podlaga za pripravo projektov za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Občinski prostorski načrt v veljavnem sistemu nadomešča prostorski red občine oziroma prostorski red in strategijo prostorskega razvoja občine.

Občinski prostorski načrt ima naslednje obvezne sestavine: strateški del, urbanistični načrt, namensko rabo prostora in prostorske izvedbene pogoje. Nova sestavina občinskega prostorskega načrta, ki jo določa ta zakon, je **urbanistični načrt**, ki se pripravlja za vsa naselja v občini, kjer je predviden prostorski razvoj ali celovita prenova. Vsebina urbanističnega načrta se prilagaja velikosti in prostorskim značilnostim naselja.

Urbanistični načrt je obvezna sestavina občinskega prostorskega načrta zaradi dejstva, opredeljenega v temeljnem načelu tega zakona, da se prostorski razvoj prednostno usmerja v območje obstoječih naselij na proste oziroma nezadostno izkoriščene površine. S tem se naselja zgoščujejo in gradijo tako, da ponovno vzpostavljajo svojo prepoznavnost. Urbanistični načrt se notranje strukturira v enote urejanja v skladu z značilnostmi grajene strukture in nameravanimi prostorskimi ureditvami.

Odprti prostor, ki se celovito analizira in oblikuje v enote urejanja v skladu z identiteto in tipologijo prostora, se ohranja v največji možni meri, zato je predlagatelj zakona ocenil, da zanj ni potrebno pripravljati posebnega prostorskega akta.

Rešitve v okviru enot urejanja, ki pokrivajo območje občine v celoti, skupaj predstavljajo določitev namenske rabe prostora, ki, s prostorskimi izvedbenimi pogoji, predstavljajo izhodišče za izdajo gradbenega dovoljenja. Tak pristop izhaja iz podrobnega in celovitega poznavanja prostora in zahteva obsežno interdisciplinarno strokovno analitično delo, ki na posamezno enoto urejanja določi jasne in natančne pogoje za poseganje v prostor.

Opredelitev zasnove gradnje različnih objektov v strateškem prostorskem načrtu še nima neposrednih pravnih učinkov za lastnike zemljišč, na katere se nanaša strateški prostorski načrt. Ključnega pomena je zato naslednji korak v procesu prostorskega načrtovanja, to je določitev območij namenske rabe prostora za gradnjo objektov, povezanih z opravljanjem različnih dejavnosti oziroma z bivanjem. S tem država oziroma občina določita območja oziroma zemljišča, na katerih je mogoče graditi. Takšna zemljišča s tem pridobijo status stavbnih zemljišč. Gre torej za opredelitev zemljišč, na katerih bo mogoče graditi. Ključnega pomena pri tem je, da se morajo ta območja določiti na parcelo natančno. To pa pomeni, da ima takšna določitev neposredne pravne učinke za lastnike zemljišč, na katere se nanaša.

3.5.4.3.3 *Državni in občinski podrobni prostorski načrt*

Ko gre za prostorske ureditve lokalnega pomena so usmeritve za pripravo **občinskega podrobnega prostorskega načrta** določene že v občinskem prostorskem načrtu. Po predlaganem zakonu se bo občinski podrobni prostorski načrt izdelal zlasti za prostorske ureditve, ki so potrebne za izvajanje lokalnih javnih služb, za prostorske ureditve na območjih, ki se kompleksno urejajo in na katerih se načrtuje več med seboj povezanih posegov v prostor (industrijske cone, stanovanjske soseske, območja za šport in rekreacijo, ipd.), za prostorske ureditve, s katerimi se širi naselje, za prostorske ureditve, ki so potrebne za prenavo degradiranega urbanega območja in za prostorske ureditve, ki so potrebne za sanacijo degradiranih urbanih in naravnih območij. Tu se bodo praviloma iskale najboljše urbanistične in arhitekturne rešitve s pomočjo natečajev.

Občinski podrobni prostorski načrt je podlaga za izdajo gradbenega dovoljenja. V sistemu prostorskih aktov, kot ga določa ta zakon, bo nadomestil sedanji občinski lokacijski načrt.

3.5.4.3.4 Regionalni prostorski načrt

ZPN ureja tudi t.i. regionalne (medobčinske) prostorske akte, in sicer **regionalne prostorske načrte**. V primeru omenjenih prostorskih aktov gre za posebno ureditev, ki jo je predlagatelj pripravil zaradi lažje implementacije regionalnega razvojnega programa, ki ga določa Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Ur.l. RS, št. 83/2003; uradno prečiščeno besedilo, ZSRR-UPB1). Če ta zahteva načrtovanje prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo na območje več občin ali imajo vpliv na območje več občin, morajo občine, ki so skupaj pripravile regionalni razvojni program, pripraviti regionalni prostorski načrt. Čeprav je predlagatelj regionalnega razvojnega programa skladno z omenjenim zakonom poseben skupni organ občin (ki ga sestavljajo župani udeleženih občin), je jasno, da ne moremo govoriti o razvojnem programu regije kot posebne enote (druge stopnje) lokalne samouprave. Podobno je tudi v primeru regionalnega prostorskega načrta. Ta je "regionalni" le po imenu, saj ga morajo v enakem besedilu z odlokom sprejeti vse udeležene občine oziroma zveza občin, sicer ne more pričeti veljati.

Zaradi lažjega dostopanja do sredstev, ki jih EU namenja skladnemu regionalnemu razvoju, predlagani zakon določa, kateri so tisti posegi, za katere se sprejme regionalni prostorski načrt. Gre seveda za tiste posege, za katere EU namenja sredstva iz svojih virov in ki izhajajo iz regionalnega razvojnega programa. Ti posegi so na primer posegi v prostor, ki so neposredno namenjeni opravljanju občinskih gospodarskih javnih služb (naprave za čiščenje komunalnih odpadnih voda, odlagališča komunalnih odpadkov idr.).

Regionalni prostorski načrt je neposredna podlaga za izdajanje gradbenih dovoljenj po predpisih o graditvi objektov.

3.5.4.3.5 Razmerja med omenjenimi tremi vrstami prostorskih aktov

Glede na opisano logiko postopnosti prostorskega načrtovanja ZPN določa, da mora biti (državni oziroma občinski) prostorski načrt v skladu z (državnim oziroma občinskim) strateškim prostorskim načrtom, občinski podrobni prostorski načrt pa mora biti v skladu z občinskim prostorskim načrtom. V primeru načrtovanja prostorskih ureditev z državnim prostorskim načrtom, ki so skladno s predpisi potrebni zaradi sanacije posledic naravnih in drugih nesreč, zakon zaradi nenapovedljivosti in interventnosti tovrstnih ureditev odstopa od načela usklajenosti z nadrejenim strateškim državnim prostorskim načrtom. Tudi v teh primerih in iz istega razloga zakon predvideva skrajšani postopek.

ZPN ureja tudi razmerja med državnimi in občinskimi ter regionalnimi prostorskimi akti. Eno temeljnih izhodišč zakona je, da država in občina, vsaka v okviru svojih pristojnosti, samostojno načrtujeta prostorske ureditve z omenjenimi prostorskimi akti. Vendar pa predlagani zakon deloma odstopa od tega načela, saj določa, da občinski prostorski akti ne smejo biti v nasprotju z državnimi prostorskimi akti. Razlog za takšno ureditev je v potrebi po zagotavljanju enakih splošnih usmeritev prostorskega razvoja na celotnem območju države. Takšen pristop se konkretizira v določbah zakona, ki določajo, da se omenjene usmeritve določijo z državnim strateškim načrtom.

Skladno z omenjeno vlogo regionalnega prostorskega načrta, ZPN določa, da mora ta slediti državnim in občinskim prostorskim aktom. Pri tem pa je pomembno, da regionalni prostorski načrt spremeni občinski prostorski načrt v delu, ki se nanaša na prostorske ureditve, ki so predmet regionalnega prostorskega načrta.

3.5.4.4 Postopek sprejemanja prostorskih aktov in celovita presoja vplivov na okolje

Postopki sprejemanja državnih prostorskih aktov se razlikujejo od postopkov sprejemanja občinskih prostorskih aktov in tudi postopki sprejemanja posameznih vrst prostorskih aktov se med seboj nekoliko razlikujejo. Skupno pa jim je, da se vsi sprejemajo v dveh fazah, in sicer najprej kot osnutek oziroma dopolnjeni osnutek, potem pa kot predlog posameznega prostorskega akta.

Priprava **državnega strateškega prostorskega načrta** se prične s sklepom, ki ga sprejme Vlada RS. Osnutek državnega prostorskega načrta pripravi pristojni državni organ, to je ministrstvo, pristojno za urejanje prostora (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) na podlagi prikaza stanja ter programov, strategij in drugih aktov, s katerimi se določa celovita državna politika razvoja države in državna politika na posameznih področjih (energetika, promet, obramba, elektronske komunikacije, varstvo okolja, upravljanje z vodami ipd.). Za osnutek ministrstvo zagotovi tudi pripravo poročila o presoji vplivov izvedbe tega načrta s stališča upoštevanja trajnostnega razvoja.

V drugi fazi s pripombami in predlogi sodelujejo ministrstva in občine. Ministrstvo mora dane pripombe in predloge proučiti, do njih zavzeti stališče, ga posredovati ministrstvom in občinam ter objaviti v svetovnem spletu in na njegovi podlagi pripraviti predlog, ki ga skupaj z dopolnjenim poročilom o presoji vplivov pošlje v sprejem Vladi RS. Vlada ga posreduje v sprejem Državnemu zboru RS.

Tudi **državni prostorski načrt** se prične pripravljati na podlagi sklepa Vlade RS, s katerim ta pozove resorje in svete regij, da glede na svoje časovne prioritete podajo razvojne potrebe. Na podlagi prikaza stanja prostora, strateškega prostorskega načrta in izkazanih razvojnih potreb nato ministrstvo pripravi osnutek državnega prostorskega načrta. Ker je prostorski načrt osrednji prostorski akt, je postopek njegovega sprejemanja precej bolj kompleksen kot postopek sprejemanja strateškega načrta. V okviru postopka njegovega sprejemanja se namreč izvede tudi poseben postopek celovite presoje vplivov načrtovanih prostorskih ureditev na okolje, ki ga sicer izvede na splošno (za vse splošne akte, ki vsebujejo posege v okolje ureja ZVO-1). Gre za relativno kompleksen postopek, ki se izvede, če prostorski načrt vsebuje prostorske ureditve, ki jih določa ZVO-1 ter v okviru katerega ima pomemben položaj tudi javnost.

Ministrstvo najprej pridobi smernice, na podlagi katerih osnutek dopolni tako, da vsako posamezno prostorsko ureditev pridobi na podlagi vrednotenja in primerjave več variantnih rešitev. V primeru, da te zaradi prostorskih danosti niso mogoče, je to potrebno posebej utemeljiti. Predlagani izbor variantnih rešitev ministrstvo posreduje občinam in javnosti v pripombe in predloge ter javno razgrne. Ministrstvo mora pridobljene pripombe in predloge občin ter javnosti preučiti, do njih zavzeti stališče in na njegovi podlagi ter na podlagi ugotovitev v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje pripraviti predlog prostorskega načrta, ki ga pošlje v sprejem Vladi.

Postopek priprave **občinskega prostorskega načrta** se začne s sklepom, ki ga sprejme občinski svet. Občina pripravi osnutek prostorskega načrta na podlagi prikaza stanja prostora, usmeritev iz občinskega in državnega strateškega prostorskega načrta ter razvojnega programa, če je bil izdelan za območje, ki ga obravnava prostorski akt in lastnih razvojnih potreb ter izraženih razvojnih potreb drugih oseb.

V prvi fazi torej občina pripravi osnutek prostorskega načrta tako, da uskladi lastne razvojne potrebe z razvojnimi potrebami drugih pravnih ali fizičnih oseb. Le-te lahko svoje interese, povezane z načrtovanjem izrazijo na podlagi javnega poziva občine.

Ključni element v postopku priprave občinskega prostorskega načrta je uskladitev njegovega osnutka s smernicami različnih ministrstev oziroma nosilcev javnih pooblastil (v nadaljevanju: ministrstva). Gre za ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, ohranjanje narave in upravljanje z

vodami, za ministrstvo, pristojno za kmetijska zemljišča in gozdove, ministrstvo, pristojno za varstvo kulturne dediščine, ministrstvo, pristojno za energetiko, ministrstvo, pristojno za ceste, pristanišča in letališča, itd.

Smernice so poseben akt, s katerim omenjena ministrstva konkretizirajo določbe predpisov in drugih aktov, ki se nanašajo na osnutek prostorskega načrta. Gre za področne zakone in na njihovi podlagi izdane predpise, pa tudi druge akte. Primer takega področnega zakona je zakon, ki ureja ohranjanje narave, po katerem mora Zavod za ohranjanje narave pripravljavcu prostorskega akta izdati naravovarstvene smernice, s katerimi opredeli, kako naj občina pri pripravi predloga prostorskega načrta upošteva interese varstva biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot. Omenjene smernice se nanašajo na v osnutku predvidene prostorske ureditve. Pri tem je pomembno, da občina že pri pripravi osnutka prostorskega načrta v celoti upošteva vse omejitve, ki jih opredeljuje prikaz stanja prostora. Le v primerih, ko posameznega interesa ni mogoče vnaprej zavarovati z izdajo ustreznega pravnega akta, ki je del prikaza stanja prostora, pride v poštev uskladitev na podlagi smernic. Pri usklajevanju osnutka prostorskega načrta s smernicami bo imelo po predlaganem zakonu pomembno vlogo ministrstvo. ZPN namreč predvideva, da v primeru, če občina zaradi smernic ne more uskladiti osnutka prostorskega načrta, o tem obvesti ministrstvo, ki zagotovi usklajevanje med občino in ministrstvi, katerih smernice občina ni mogla uskladiti z osnutkom načrta. Ministrstva morajo svoje smernice izdati v določenem roku (30 dni), sicer se šteje, da jih nimajo.

Poleg že opisane vloge smernic ministrstev, se tudi v okviru postopka sprejemanja občinskega prostorskega načrta izvede poseben postopek celovite presoje vplivov na okolje, po postopku, ki velja za državni prostorski načrt.

Občina pripravi predlog občinskega prostorskega načrta na podlagi pripomb in predlogov javnosti ter ga pošlje ministrstvu. To pa ga nemudoma posreduje (drugim) ministrstvom, da dajo v določenem roku (30 dni) od prejema mnenje, ali predlog občinskega prostorskega načrta upošteva njihove smernice. V omenjenem roku preuči predlog občinskega prostorskega načrta tudi ministrstvo in pripravi svoje mnenje s stališča poselitve ter preveri ali predlog občinskega prostorskega načrta vsebuje zgoraj omenjene sestavine, ali temelji na prikazu stanja prostora in, ali upošteva usmeritve in določitve državnih prostorskih aktov.

Če je za občinski prostorski načrt potrebno izvesti celovito presojo vplivov na okolje, se ministrstva v mnenju opredelijo tudi o sprejemljivosti vplivov plana na okolje s stališča svoje pristojnosti, ministrstvo pa jih pošlje ministrstvu, pristojnemu za varstvo okolja. Na podlagi mnenj ministrstev iz prejšnjega odstavka, ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, odloči o sprejemljivosti vplivov izvedbe občinskega prostorskega načrta, skladno z ZVO-1.

Ministrstvo nato predloži Vladi predlog občinskega prostorskega načrta v potrditev, če je iz mnenj ministrstev razvidno, da so v predlogu občinskega prostorskega načrta smernice upoštewane, v primeru, ko je predpisan postopek celovite presoje vplivov na okolje pa se zahteva tudi, da je ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, skladno z ZVO-1 izdalo potrdilo, da so vplivi njegove izvedbe na okolje sprejemljivi. Vlada s sklepom potrdi predlog občinskega prostorskega načrta najkasneje v določenem roku 30 dni.

Postopek priprave in sprejema **občinskega podrobnega prostorskega načrta** je podoben opisanemu postopku priprave in sprejema občinskega prostorskega načrta, s to razliko, da ga ne potrjuje Vlada, pridobivanje smernic in mnenj pa ne poteka preko ministrstva, pristojnega za prostor, ampak to izvaja občina sama.

Glede postopka priprave in sprejema **regionalnega prostorskega načrta** zakon določa smiselno uporabo že opisanega postopka za pripravo občinskega prostorskega načrta, pri čemer se osnutek pripravi na podlagi prikaza stanja prostora, regionalnega razvojnega programa, usmeritev iz državnega strateškega prostorskega načrta in ob upoštevanju občinskega prostorskega načrta, potrditi pa ga morajo občinski sveti udeleženih občin. Zaradi

narave regionalnega prostorskega načrta kot medobčinskega prostorskega akta pa je specifičen tudi sam njegov sprejem. Občinski sveti udeleženih občin ali svet zveze občin morajo sprejeti regionalni prostorski načrt v enakem besedilu z odlokom, ki ga objavijo v uradnih glasilih vseh udeleženih občin. Regionalni prostorski načrt je tako sprejet, ko ga sprejmejo vsi občinski sveti udeleženih občin ali svet zveze občin.

3.5.4.5 Posamični akti

Glede posamičnih aktov ni kakšne nove ureditve. Še vedno gre za gradbeno dovoljenje, uporabno dovoljenje in obratovalno dovoljenje.

3.5.4.5.1 *Gradbeno dovoljenje*

Gradbeno dovoljenje ureja Zakon o graditvi objektov ((Uradni list RS, št. 102/04 – uradno prečiščeno besedilo UPB1), 92/05 – ZJC-B, 93/05 – ZVMS, 111/05 – odločba US in 120/06 – odločba US). Ker so po 3. alineji 8. točke Priloge 2 Uredbe o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena (Uradni list RS, št. 33/03 in 78/05) vse vzpenjače in žičniške naprave za prevoz oseb objekti državnega pomena, je pristojni organ za izdajo gradbenega dovoljenja za vsako žičniško naprave, ne glede na pristojnost za sprejem prostorskega akta in/ali za podelitev koncesije, Ministrstvo za okolje in prostor. Glede na to po trenutni ureditvi ni uporaben 34. člen ZŽNPO, ki predvideva, da vodi postopek in izda dovoljenje v primeru, ko sta za izdajo gradbenega dovoljenja po predpisih o graditvi objektov krajevno pristojna dva ali več organov, tisti organ, ki je pristojen za spodnjo postajo žičniške naprave.

V ostalem glede pridobitve gradbenega dovoljenja ni posebnosti. Investitor mora na način, urejen v 45. do 53. členu ZGO-1 zagotoviti izdelavo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja. Opozoriti je potrebno, da je se mora zahtevati za izdajo gradbenega dovoljenja poleg vsebine, ki jo določa 54. člen ZGO-1 priložiti tudi koncesijsko pogodbo, saj tako določa drugi odstavek 33. člena ZŽNPO, pri čemer lahko dobi gradbeno dovoljenje le imetnik koncesije.

Ob tem je potrebno opozoriti, da bo verjetno prav za žičniške naprave večkrat potrebno uporabiti izjemo, določeno v 55. členu ZGO-1. Ta določa, da investitorju zahtevati za izdajo gradbenega dovoljenja ni potrebno priložiti projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja, če gre za objekt državnega pomena, ki naj bi se gradil na območju, ki se ureja s prostorskim redom in če pri tem zahteva določitev smernic za izdelavo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja. V takšnem primeru je potrebno zahtevati za izdajo gradbenega dovoljenja priložiti samo lokacijsko informacijo in idejni projekt. V tem primeru po določenem postopku pristojni upravni organ za gradbene zadeve določi spisek pristojnih soglasjedajalcev, opredeli projektne pogoje, hkrati pa določi rok za dopolnitev vloge, v katerem mora investitor predložiti projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja s predpisanimi sestavinami. Vloga je popolna šele, ko je zahteva tako dopolnjena.

3.5.4.5.2 *Uporabno dovoljenje*

V zvezi z uporabnim dovoljenjem je potrebno opozoriti na posebnost, da je pred splošnim tehničnim pregledom po 90. in 91. členu ZGO-1 potrebno izvesti poseben strokovno tehnični pregled žičniške naprave po 55. členu ZŽNPO. Zapisnik tega pregleda, ki ga izvedejo skladno s petim odstavkom 55. člena ZŽNPO pooblaščen pravnne osebe ali podjetniki posamezniki, je dokazilo o zanesljivosti objekta skladno z 92. členom ZGO-1., če seveda v njem niso bile ugotovljene pomanjkljivosti.

Po opravljenem tehničnem pregledu oziroma zaključnem tehničnem pregledu, če je moral investitor odpraviti pomanjkljivosti, izda Ministrstvo za okolje in prostor uporabno dovoljenje. Opozoriti je potrebno, da se glede žičniških naprav ne uporablja četrti odstavek 99. člena ZGO-1 po katerem se uporabno dovoljenje šteje tudi kot obratovalno dovoljenje za tiste inštalacije in tehnološke naprave, ki so vgrajene v objekt.

3.5.4.5.3 Obratovalno dovoljenje

ZŽNPO v 57. členu namreč določa posebno obratovalno dovoljenje, ki ga po dokončnosti uporabnega dovoljenja izda Ministrstvo za promet, če so izpolnjeni naslednji pogoji: da je opravljen strokovno tehnični pregled; da so izpolnjeni pogoji, ki so pomembni za začetek obratovanja v skladu s koncesijo; da je zahtevi za obratovalno dovoljenje priloženo varnostno poročilo in da je organizirano in pripravljeno obratovanje in vzdrževanje, organizirano reševanje in zagotovljeno strokovno usposobljeno osebje.

Dovoljenje za obratovanje se izda za določen čas, ki je štiri leta od njegove dokončnosti za prvo obratovanje na prvi lokaciji, tri leta vsako naslednje dovoljenje za obratovanje in dve leti za dovoljenje, ki je izdano po preteku 13 let od dokončnosti prvega dovoljenja za obratovanje. Omeniti je tudi potrebno, da lahko Ministrstvo za promet z odločbo odvzame dovoljenje za obratovanje, če ugotovi, da obratovanje in vzdrževanje žičniške naprave ni v skladu z veljavnimi predpisi, zlasti če prometni inšpektor začasno prepove obratovanje žičniške naprave

3.5.4.5.4 Dovoljenje za obratovanje smučišča

Smučišče je v večini primerov tesno povezano z obratovanjem žičniške naprave, zato naj na tem mestu omenimo še dovoljenje za obratovanje smučišča. To dovoljenje ureja 6. člen Zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč; Ur.l. RS št. 3/2006 – uradno prečiščeno besedilo UPB1). To dovoljenje mora pridobiti upravljavec smučišča pred začetkom njegovega obratovanja, pri čemer to nikakor ni nujno ista oseba kot je koncesionar ali obratovalec žičniške naprave. Dovoljenje izda Ministrstvo za promet, če so izpolnjeni pogoji iz 5. člena ZVSmuč.

V zvezi s smučiščem je potrebno še omeniti 36. člen ZŽNPO, ki v skrajnem primeru omogoča prisilno omejitev lastninske pravice s smiselno uporabo določb Zakona o razlastitvi in omejitvi lastninske pravice na nepremičnini, namenjeni za smučišče. Ustanovi se stvarna služnost uporabe zemljišča za smučanje v korist lastnika nepremičnine, ki jo predstavlja zemljišče z zgrajeno žičniško napravo, uresničuje pa se lahko le v času obratovanja smučišča, vendar ne več kot za čas od 15. oktobra do 15. maja. Stvarna služnost uporabe zemljišča za smučanje se lahko ustanovi tudi kot nepravna stvarna služnost s pravnim poslom, sklenjenim med lastnikom zemljišča in upravljavcem smučišča, pri čemer se ta nepravna stvarna služnost uporabe zemljišča za smučanje lahko prenese na novega upravljavca smučišča.

3.5.5 Zagotavljanje razvojnih spodbud

3.5.5.1 Uvod

Žičniške naprave so komercialni objekti, torej objekti namenjeni opravljanju gospodarske dejavnosti na trgu. Zato mora praviloma financirati njihovo izgradnjo investitor sam, torej tisti gospodarski subjekt ali subjekti, ki bodo tudi izvajali gospodarsko dejavnost.

Seveda pa je v okviru spodbujanja potrebno omeniti tudi pravno problematiko morebitnega spodbujanja tega razvoja. V tem smislu je potrebno vsaj na kratko prikazati in analizirati različne možnosti spodbujanja razvoja na tem področju.

Seveda ni namen te pravne analize prikazati vse različne možnosti razvojnih spodbud, saj je mogoče za spodbujanje razvoje na tem področju sprejeti posebno zakonsko ureditev. Zlasti je namen tega vsaj okvirno prikazati omejitve pri razvojnih spodbudah, torej pravila o prepovedi državnih pomoči in njihovih možnih dopustitvah. Še pred tem pa je vsaj na kratko prikazana zakonska ureditev dveh zakonov, ki urejata v našem pravnem spodbujanje razvoja na področjih, ki so primerna tudi za izgradnjo žičniških naprav.

3.5.5.2 Veljavna ureditev spodbujanja razvoja

V splošnem ureja podeljevanje državnih pomoči drugi odstavek 53. člena Zakona o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 6/02 – ZJU, 110/02 - ZDT-B; 127/06 – ZJZP in 14/07 – ZSPDPO; v nadaljevanju ZJF), ki določa, da se državne pomoči dodelijo na podlagi predhodno izvedenega javnega razpisa, objavljenega v Uradnem listu Republike Slovenije, pod pogoji in o postopku, ki ga predpiše minister, pristojen za finance, če s posebnim zakonom ni drugače določeno.

Vendar je to splošno pravilo redko uporabljeno, saj so razvojne spodbude praviloma posebej urejene. Za obravnavano tematiko sta zanimiva zlasti dva zakona, in sicer Zakon o spodbujanju razvoja turizma (Uradni list RS, št. 2/04; v nadaljevanju ZSRT) in Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 93/05 in 127/06 – ZJZP; v nadaljevanju ZSRR-1).

ZSRT zagotavlja tako spodbude na državni ravni, kjer je po 8. členu ZSRT finančni vir zlasti namenska sredstva proračuna Republike Slovenije iz koncesijskih dajatev za prirejanje posebnih iger na srečo, ki so namenjena za razvoj in promocijo turizma na nacionalni ravni, kot to določa 74. člen Zakona o igrah na srečo (Uradni list RS, št. 27/95, 35/97 – sklep US, 43/97 – popr., 22/2000 – obvezna razlaga, 85/2001, 52/2002 - ZDU-1, 54/2002 – odl. US in 60/2002 – sklep US), pa tudi iz drugih proračunskih virov, kot tudi na lokalni ravni, kjer se razvojna politika načrtuje in spodbuja na ravni turističnega območja. Sredstva, ki se v ta namen zagotavljajo v občinskem proračunu, izvirajo zlasti iz dveh virov; iz turistične takse in dela koncesijske dajatve, ki se po 74. členu Zakona o igrah na srečo nameni lokalnim skupnostim v zaokroženem turističnem območju in se uporablja za ureditev prebivalcem prijaznejšega okolja in za turistično infrastrukturo.

Podrobneje podeljevanje teh državnih pomoči ureja Uredba o razvojnih spodbudah za turizem (Uradni list RS, št. 132/06). Ta uredba v 15. členu izrecno omenja, da se lahko investicijske spodbude namenijo tudi za vlaganje v žičniške naprave in dodatno zasneževanje smučišč. Vendar je potrebno opozoriti, da lahko za tako investicijsko spodbudo v žičniške naprave, ki štejejo za javno infrastrukturo (povsem odprto vprašanje je, kaj to po uredbi pomeni), zaprosijo po 16. členu uredbe le občine in institucije, ki skrbijo za spodbujanje razvoja turizma v določeni regiji oziroma turistični destinaciji. Za razvojne spodbude v "investicije turističnega gospodarstva", kamor po vsem videzu tudi spadajo žičniške naprave, pa lahko po 17. členu zaprosijo podjetniki, gospodarske družbe in zavodi. Omeniti je še potrebno, da je uredba dobro usklajena z zahteva prava EU o omejitvah državnih pomoči, saj jih bodisi omejuje na pomoči "de minimis", ali na katero od skupinskih izjem, o čemer nekaj v nadaljevanju.

Še prej naj omenimo ZSRR-1. Ta zakon ureja regionalni razvoj na ravni kohezijskih razvojnih regij NUTS 2 in glede na to sploh ni prilagojen pokrajinam, ki bodo po vsem videzu mnogo manjše. ZSRR-1 le precej splošno ureja oblikovanje in izvajanje regionalne politike v okviru državnega razvojnega programa in razvojnih programov EU regionalnih razvojnih programov in območnih razvojnih programov. ZSRR-1 zagotavlja med drugim tudi dodeljevanje regionalnih spodbud, čeprav izrecne omembe žičniških naprav v podzakonskih predpisih ni najti. ZSRR-1 ima v tretjem odstavku 34. člena le zelo splošno klavzulo, da se regionalne spodbude tržnim subjektom, ki imajo značaj državnih pomoči, dodeljujejo v skladu s predpisi, ki urejajo dodeljevanje državnih pomoči.

3.5.5.3 Omejitve glede državne pomoči

Pravno je seveda najpomembnejše vprašanje, koliko in v kakšnih okvirih so državne pomoči dovoljene. Skladno s prvim odstavkom 87. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (v nadaljevanju: Pogodba) je namreč vsako dodeljevanje pomoči države ali iz državnih virov v kakršnikoli obliki, ki izkrivlja ali grozi, da bo izkrivila konkurenco, prepovedano. V drugem odstavku 87. člena PES so nato določeni primeri, ko je pomoč dovoljena, pri čemer gre zlasti za pomoč, dodeljeno posameznikom kot potrošnikom, če ne diskriminira izvora blaga in pomoč ob naravnih nesrečah. V tretjem odstavku 87. člena PES so dovoljeni primeri, ko je pomoč lahko dovoljena, pri čemer za obravnavano problematiko pridejo v poštev zlasti pomoč za območja, kjer je življenjski standard nenormalno nizek ali je visoka brezposelnost, za razvoj določenih gospodarskih dejavnosti ali območij, če to ne učinkuje negativno na tržne razmere tako, da bi ogrozilo skupni trg in drugi primeri, ki jih določi Svet s kvalificirano večino na predlog Komisije.

Ob tem je potrebno opozoriti, da predstavlja državno pomoč vsakršna korist iz kakršnikoli virov, ki jih obvladuje država (sem spadajo vse lokalne skupnosti in javna podjetja ter drugi javni subjekti), ki je zagotovljena podjetjem na trgu, ne le neposredna subvencija ali drugačno plačilo države. Zlasti je potrebno opozoriti na dajanje državnih poroštev, na prodajo zemlje ali objektov pod neekonomskimi pogoji, na vlaganje kapitala javnih subjektov pod neekonomskimi pogoji, na morebitna zavarovanja, ki jih nudijo javni subjekti (izvozna zavarovanja) in davčne oprostitve.

Kar zadeva državne pomoči, ki so v skladu s tretjim odstavkom 87. člena PES lahko dovoljene, je potrebno ločiti t.i. skupinske izjeme, to je kategorijo državnih pomoči, ki so dovoljene glede na splošne značilnosti, in ostale dovoljene pomoči, pri katerih mora Komisija dovoliti vsako posamezno shemo pomoči glede na določena pravila. Skupinske izjeme so:

- Pomoči, ki jih država da majhnim ali srednje velikim podjetjem⁵ (pri investicijah je to med 7,5% in 75% investicije, odvisno od velikosti podjetja in tega, ali je podjetje na območju, ki je kvalificirano za regionalno pomoč);
- Pomoč za usposabljanje⁶, ki se dodeljuje posameznim podjetjem specifično za določene namene v zvezi z usposabljanjem zaposlenih;
- Majhna pomoč ("de minimis")⁷, ki izvzema vsakršno pomoč, manjšo od 200.000 EUR (100.000 EUR na področju cestnega transporta);
- Pomoč za zaposlovanje⁸.

V ostalih primerih mora vsako državno pomoč posebej dovoliti komisija, pri čemer obstoji večje število pravil o tem, v katerih primerih je dovoljena določena vrsta pomoči. Za žičniške naprave je zlasti pomembna regionalna pomoč, ki jo ureja Uredba Komisije (EU), št. 1628/2006 z dne 24. oktobra 2006, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni regionalni pomoči za naložbe (UL L št. 302 z dne 1.11.2006, str. 29) in okoljske pomoči, ki jih urejajo Smernice o državnih pomočeh za okoljske projekte (UL C 37 z dne 3.2.2001).

V okviru prava EU je treba omeniti tudi 73. člen Pogodbe EU, ki govori o tem, da države članice lahko zagotavljajo državno pomoč, če se nanašajo na usklajevanje prometa ali če gre za povračilo izvajanja obveznosti javne službe. Čeprav je ta določba v poglavju o prometu (Poglavje V.), pa ima njen drugi del, ki se nanaša na kompenzacijo obveznosti javne službe, širšo in splošno uporabo.

⁵ Uredba Komisije (EU), št. 70/2001 z dne 12. januarja 2001, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe Evropske skupnosti pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL L št. 10 z dne 13. 1. 2001, str. 33, z vsemi spremembami).

⁶ Uredba Komisije (EU), št. 68/2001 z dne 15. decembra 2006, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe EU pri pomoči za usposabljanje (UL L št. 10 z dne 13.01.2001, str. 20, z vsemi spremembami)

⁷ Uredba Komisije (EU), št. 1998/2006 z dne 12. januarja 2001, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe EU za pomoč de minimis (UL L št. 379 z dne 28.12.2006, str. 5)

⁸ Uredba Komisije (EU) št. 2204/2002 z dne 12. decembra 2002 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe o EU za državne pomoči na področju zaposlovanja (UL L 337, 13.12.2002, str. 3)

To pomeni, da lahko država članica zagotavlja državno pomoč izvajalcu javne službe, vendar le v tistem nujno potrebnem obsegu, kolikor je to potrebno za plačilo dodatnih stroškov, ki jih povzročajo obveznosti javne službe, ki jih ni mogoče financirati na trgu. Obveznosti javne službe so posebne obveznosti, ki jih imajo ti izvajalci in ki so jim naložene pri izvajanju določene dejavnosti. Te obveznosti morajo biti naložene skladno z načeli in pravili prava EU z ustreznim aktom nacionalne zakonodaje. Načela, ki jih je pri tem treba upoštevati so zlasti:

- Načelo zanesljivosti prava: obveznosti javne službe morajo biti določene jasno in določno; pri tem morajo biti v zvezi s storitvami javne službe, na katero se nanašajo;
- Načelo prepovedi diskriminacije: čeprav je v pravu EU ta prepoved relativno široka, je po naravi stvari glede obveznosti javne službe uporabna prepoved diskriminacije na podlagi nacionalnosti iz 12. člena Pogodbe EU, bodisi pri naložitvi obveznosti javne službe ali pri dostopu do nje;
- Načelo preglednosti (transparentnosti): obveznosti javne službe morajo biti določene v objavljenem aktu in na pregleden način;
- Načelo sorazmernosti: gre za razmerje med obveznostmi javne službe in javnim interesom, zaradi katerega so naložene; obveznosti javne službe morajo biti določene tako, da objektivno prispevajo k javnemu interesu, zaradi katerega so vzpostavljene, da predstavljajo najblažje breme izvajalcev in da so po svojih posledicah primerljive pomenu javnega interesa.

V okviru nadomestila za izvajanje obveznosti javne službe ni dopustno financirati celotnih stroškov obveznosti javne službe, pač pa le tistih, ki jih ni mogoče pokriti na trgu ali na drug način⁹ (npr. navzkrižno subvencioniranje ali s podelitvijo posebne oziroma izključne pravice). Vendar pa to ne pomeni, da med temi dodatnimi stroški, ki jih je potrebno tako financirati ni potrebno računati tudi normalnega tržnega donosa na vloženi kapital. Te kriterije je Sodišče evropskih skupnosti prvič jasno določilo v primeru *Altmark* (C 280/00), ki se sicer nanaša na področje prometa z uporabo 73. člena Pogodbe, vendar imajo ti kriteriji splošno uporabo. Kriteriji so naslednji:

- Da so izvajalcu javne službe v resnici naložene obveznosti javne službe, skladno z zgoraj navedenimi načeli prava EU;
- Da so pogoji za določitev nadomestila določeni vnaprej na pregleden in objektivni način;
- Da višina nadomestila ne preseže stroškov, povzročenih z izvajanjem obveznosti javne službe, upošteva prihodke dejavnosti in razumen dobiček;
- Da je bodisi podjetje izbrano v postopku oddaje javnega naročila, sicer pa mora biti višina nadomestila določena z analizo stroškov primerljivega in dobro vodenega podjetja.

Posebej je potrebno opozoriti, da nadomestilo za izvajanje obveznosti javne službe, ki izpolnjuje te pogoje, ni državna pomoč in ga sploh ni potrebno prijaviti Komisiji. Zato je potrebno poudariti, da mora tudi nadomestilo za izvajanje javne službe iz 47. člena ZŽNPO upoštevati te omejitve.

3.5.6 Povzetek analize pravnega in upravnega okolja

Analiza pravnega in upravnega okolja izgradnje žičniških naprav prikazuje pravne okvire in upravne postopke in pristojnosti v zvezi z njimi, povezano z gradnjo teh naprav. Pri tem obravnava vprašanja prostorskega načrtovanja gradnje žičniških naprav in posamičnih aktov, s katerimi se dovoli poseg v prostor. Posebna pozornost je namenjena problemom koncesije za gradnjo žičniške naprave kot temeljnemu regulatornemu instrumentu za ugotavljanje potrebe po žičniških napravah in za usmerjanje njihove gradnje. Pravna analiza obsega tudi problematiko razmerja teh koncesij z javno-zasebnimi partnerstvi in javnimi naročili. Posebej so obravnavana vprašanja državnih pomoči, njihove opredelitve in meja, v katerih so te pomoči dovoljene.

⁹ Services of General Economic Interest and State Aids (non paper); European Commission, DG Competition, November 12, 2002; str. 21-24.

Analiza je pokazala, da je za usklajeno načrtovanje in usmerjanje razvoja žičniških zmogljivosti potrebna iniciativa občin in države ter njihovo tesno sodelovanje, na drugi strani pa je mogoče zainteresiranim investitorjem dopustiti iniciativo le v omejenem obsegu.

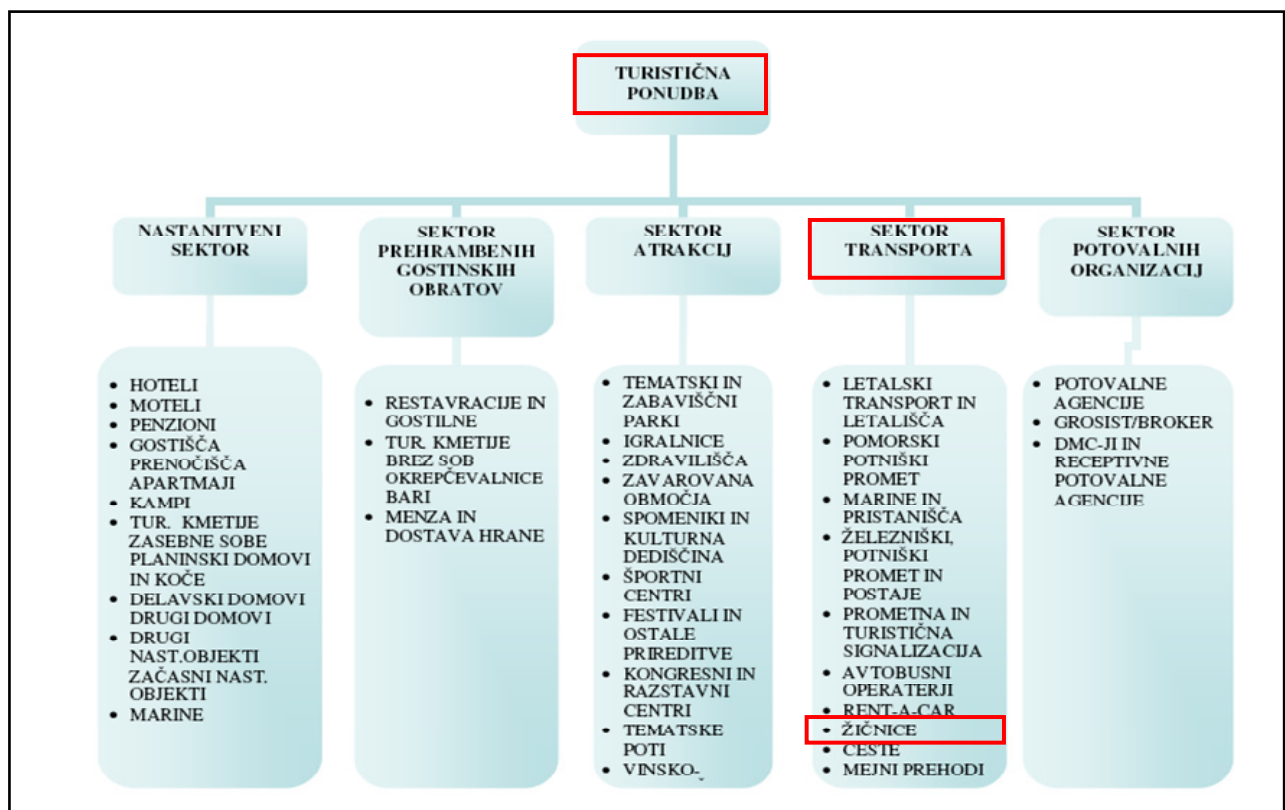
3.6 ANALIZA TURISTIČNE PONUDBE IN POVPRŠEVANJA

Turistična dejavnost je sestavljena gospodarska dejavnost, ki obsega:

- osnovne turistične dejavnosti: prenočitvena, gostinsko – prenočitvena dejavnost, dejavnost organiziranja turističnih potovanj itn.;
- dopolnile turistične dejavnosti: rekreacija, zabava, igralništvo, kongresi itn.;
- dejavnosti javnega turističnega značaja: turistična promocija, zagotavljanje turističnih informacij itn.

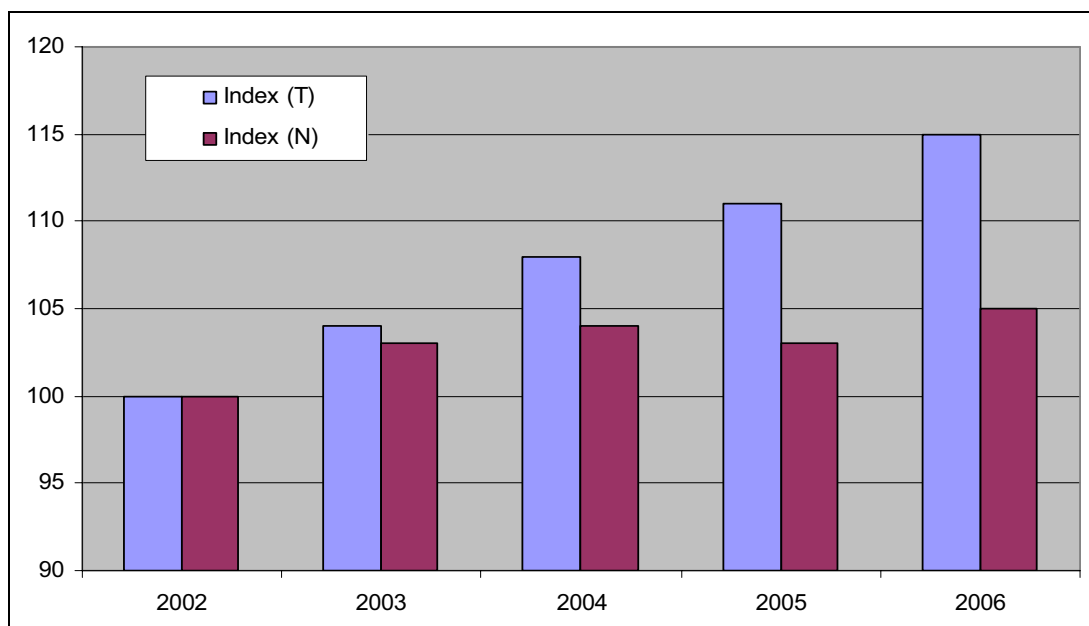
Glede na to, da je turistična dejavnost sestavljena, je sestavljen tudi turistični proizvod, ki se pojavlja na trgu oziroma v sklopu turistične destinacije. Govorimo o integralnem turističnem proizvodu, ki ga sestavljajo turistične privlačnosti in s turizmom povezane dejavnosti. Turizem ima multiplikativni učinek in pozitivno vpliva na vrsto drugih dejavnosti, ki so direktno ali indirektno povezane z njim. Turistična dejavnost se uvršča med dejavnosti z najvišjim panožnim multiplikatorjem v Sloveniji.

Turizem dobiva v zadnjem času vse večji pomen tudi v Sloveniji. Njegova rast v zadnjih letih je konstantna, vendar turističnega prometa, ki smo ga v Sloveniji zabeležili leta 1987 (po številu turistov in po številu nočitev) še nismo dosegli. Glede na svetovne in evropske trende v turistični dejavnosti lahko z gotovostjo trdimo, da bomo obseg turističnega prometa iz druge polovice osemdesetih let dosegli do leta 2010 (RUNST).

Slika 3.24: Turistična ponudba po sektorjih (Vir: RUNST 2007 – 2011)

Žičnice predstavljajo pomemben del turistične ponudbe v sklopu javne prometne infrastrukture (slika 3.24). Razvoj žičniških sistemov je nujno potreben za izboljšanje celotne integralne turistične ponudbe.

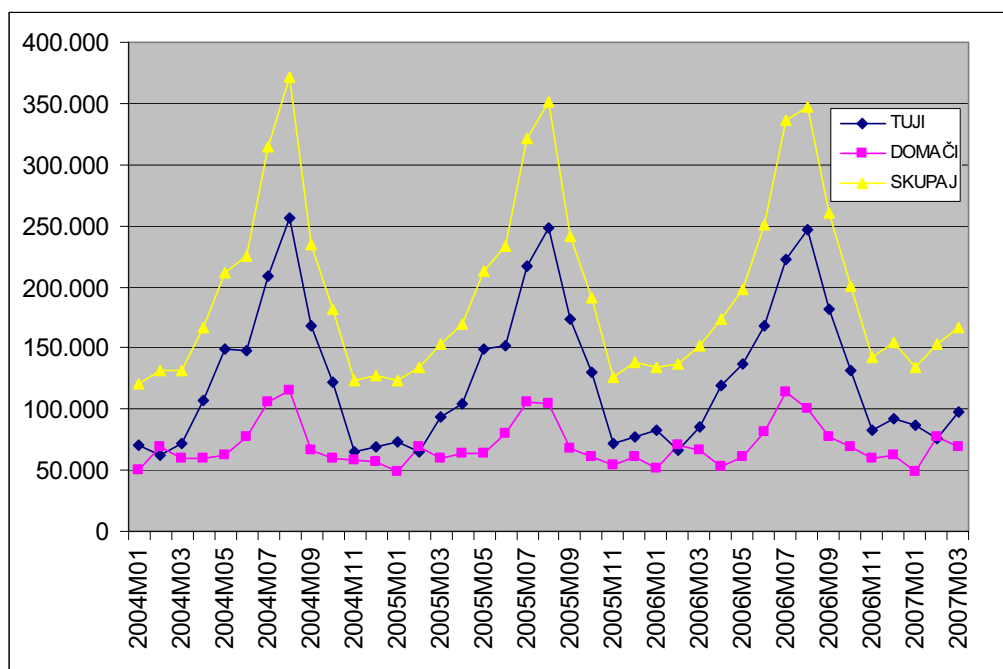
Slika 3.25: Turistični promet, 2002 – 2006

Turistični promet v Sloveniji v zadnjih letih narašča (slika 3.25), vendar obseg še vedno ni tak, kot smo ga beležili pred osamosvojitvijo. Turistični promet v Sloveniji je začel upadati v drugi polovici osemdesetih let in dosegel najnižji nivo leta 1992. Po letu, ko smo v Sloveniji beležili najmanjši promet, število turistov iz leta v leto postopoma narašča, prva tako tudi prenočitve.

3.6.1 Prihodi, prenočitve in prenočitvene zmogljivosti

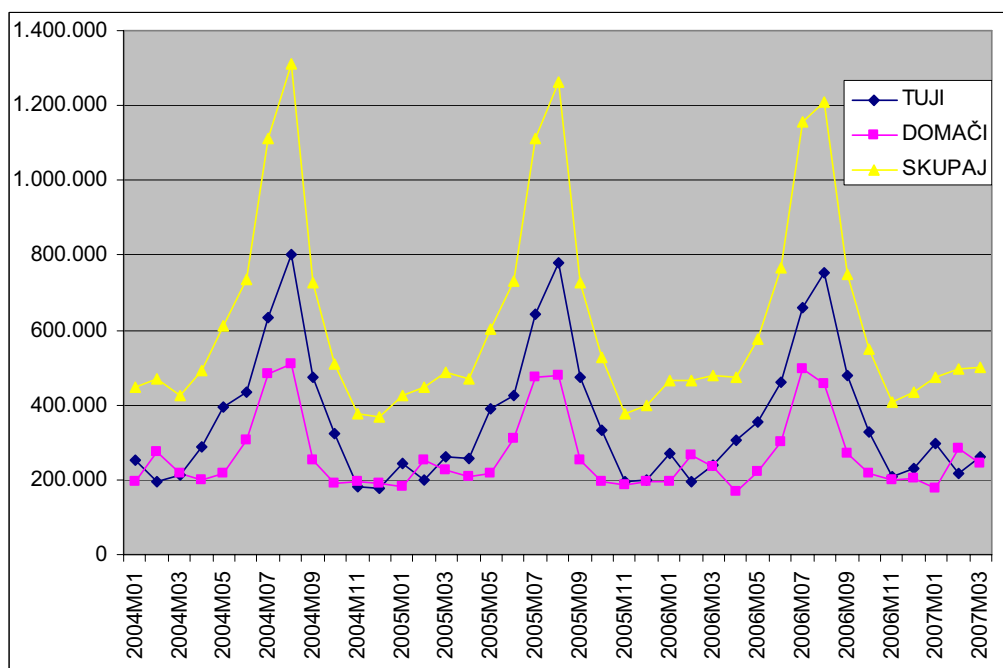
V povprečju je bilo v obdobju 2004 – 2007 v Slovenijo 225.000 turistov na mesec, od teh približno 125.000 tujih in 75.000 domačih. Trend obiskov kaže, da daleč največ tujih turistov pride v Slovenijo v poletnem času, ko obratuje manj kot desetina vseh žičnic (slika 3.26). Tujih turistov je v poletnem času, ko jih pride tudi do 250.000, približno dvakrat več kot domačih. Največji delež prihodov domačih gostov je v zimskem času, ko se začne tradicionalna smučarska sezona in večinoma vse žičnice tudi že obratujejo.

Pozimi je obseg prihodov tujih turistov znatno manjši, okoli 65 tisoč ali skoraj četrtnina toliko kot poleti, medtem ko je število domačih turistov manjše za 35%. Vsekakor bi glede na podatke lahko na prvi pogled dejali, da ima Slovenija priložnost povečati obseg turističnega prometa (tako tujih, kot tudi domačih turistov) v zimskem času, ko obratuje večina žičnic.

Slika 3.26: Prihodi domačih in tujih turistov v Slovenijo, 2004 – 2007

Število prenočitvev domačih in tujih turistov (slika 3.27) kažejo podobno sliko kot prihodi. Prenočitev v poletni sezoni je več kot v zimski sezoni. Za razliko od prihodov pa je približno enako število domačih turistov kot tujih v zimski sezoni. Tujih turistov prenoči v poletnem času tudi do 800.000 ali skoraj dvakrat več kot domačih.

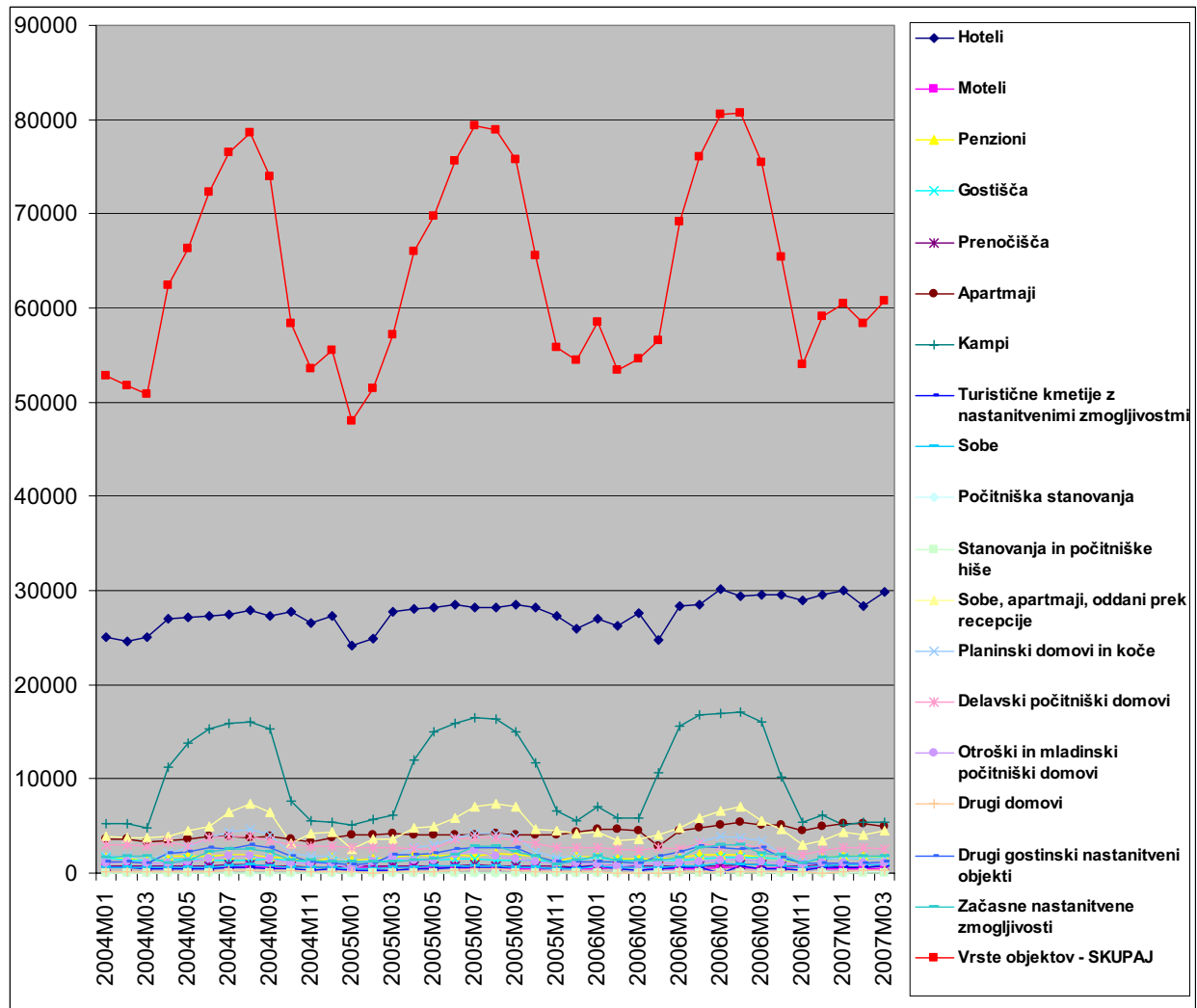
Slika 3.27: Prenočitve domačih in tujih turistov v Sloveniji, 2004 – 2007

V povprečju je v obdobju 2004 – 2007 v Sloveniji ustvarjenih 900.000 nočitev na mesec. Po strukturi nočitev je bilo približno 520.000 tujih in 380.000 domačih.

Skupaj nudijo turistični objekti v Sloveniji povprečno 50.000 ležišč mesečno pozimi in nekaj čez 80.000 ležišč mesečno poleti. Upošteva se sezona je vključena naslednja prenočitvena

infrastruktura: hoteli, moteli, penzioni, gostišča, prenočišča, apartmaji, kampi, turistične kmetije z nastanitvenimi zmogljivostmi, sobe, počitniška stanovanja, stanovanja in počitniške hiše, sobe, apartmaji, oddani prek recepcije, planinski domovi in kočje, delavski počitniški domovi, otroški in mladinski počitniški domovi, drugi domovi, drugi gostinski nastanitveni objekti ter začasne nastanitvene zmogljivosti.

Turistom v Sloveniji nudijo daleč največ nastanitvenih kapacitet hoteli, okoli 30.000 ležišč v letu 2007. Prenositvene zmogljivosti se razlikujejo v poletni in zimski sezoni, kajti poleti se pojavijo dodatne kapacitete, ki so v zimski sezoni zaprte in ne obratujejo, npr. kampi, določeni hoteli, visokogorske planinske postojanke itn. Prenositvene zmogljivosti po vrstah turističnih objektov v Sloveniji v obdobju 2004 – 2007 so prikazane na sliki 3.28.

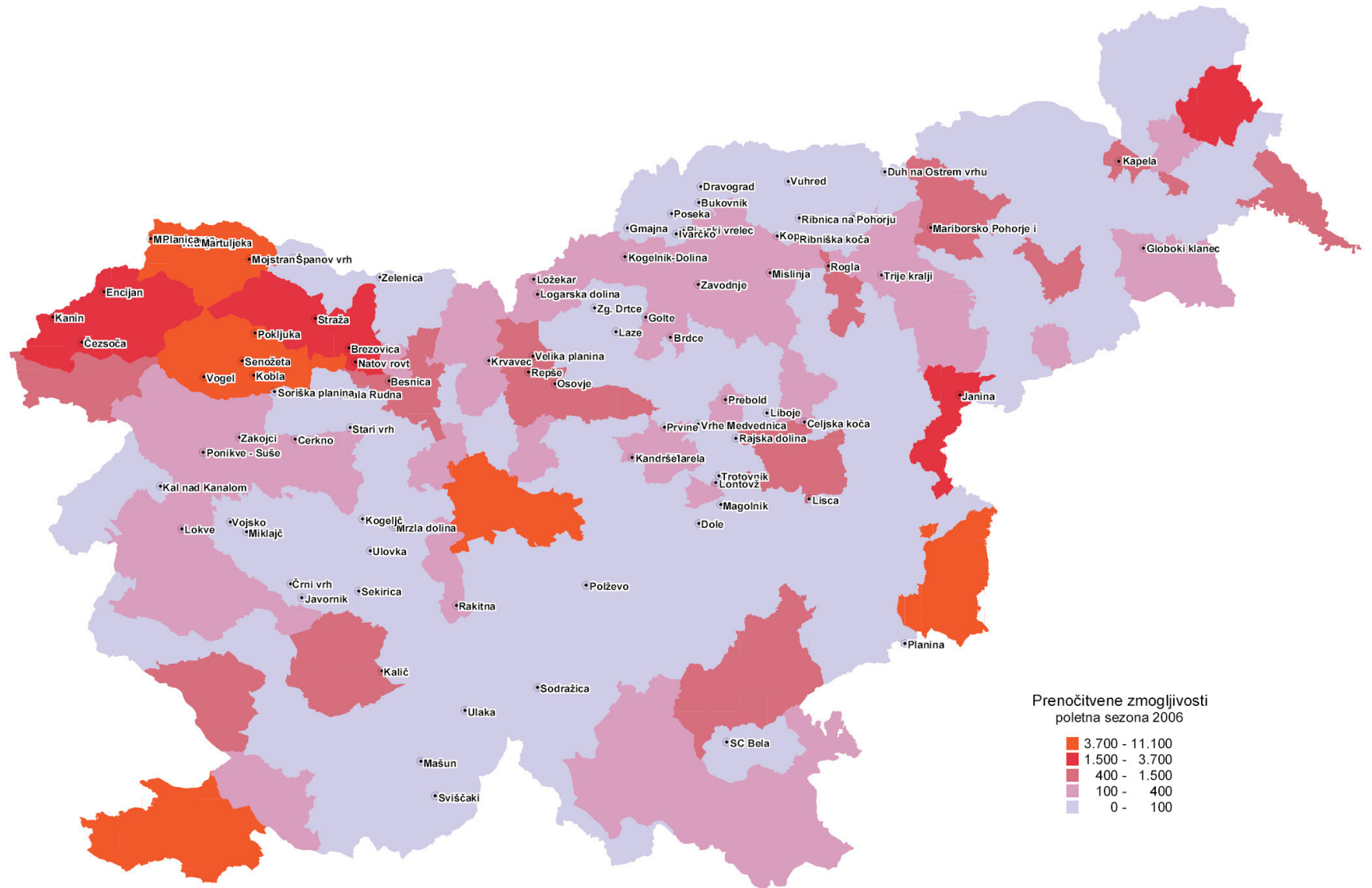
Slika 3.28: Prenositvene zmogljivosti v Sloveniji po vrstah turističnih objektov, obdobje 2004 – 2007

Prenositvene zmogljivosti, prihodi turistov in nočitve v Sloveniji v obdobju od leta 2004 do 2006 so izračunane na osnovi podatkov po občinah in povprečne mesečne vrednosti. Prenositvene zmogljivosti so se v opazovanem obdobju povečale in to bolj v letni (5%) kot zimski sezoni (3%).

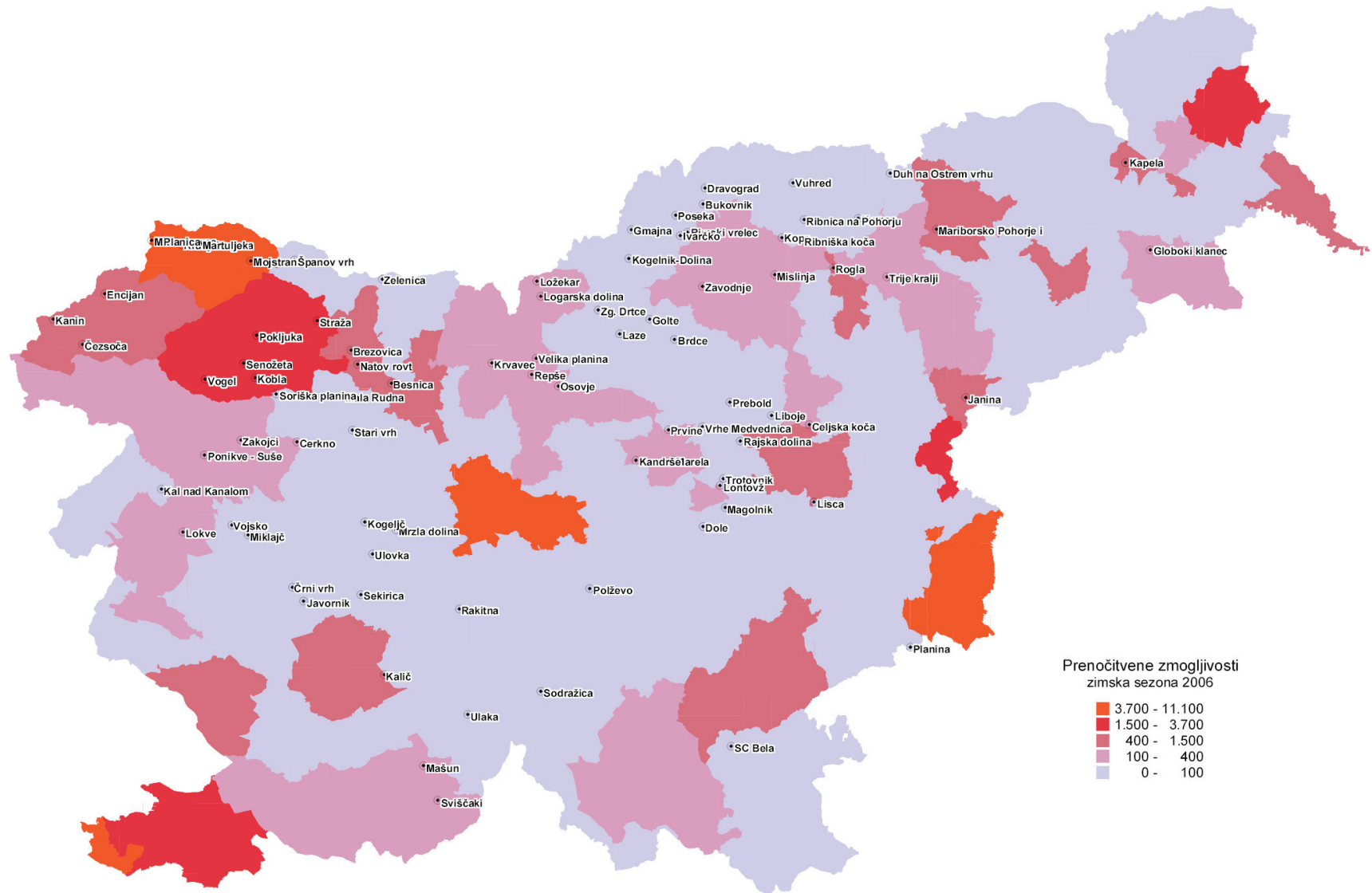
Povečali so se prihodi gostov (dnevni obiski) tako v letni kot zimski sezoni. Pri tem je zanimivo, da se je obisk gostov povečal v zimski sezoni kar za 10%, med katerimi je naraščal tudi delež tujih turistov. Povečalo se je tudi število nočitev predvsem v zimski sezoni za 5%. Delež nočitev

tujih turistov je porasel s 50% v letu 2004 na 53% v letu 2006. Delež tujih turistov se povečuje v vseh opazovanih segmentih in slovenski turizem postaja vedno bolj odvisen od tujih turistov.

Sliki 3.29 in slika 3.30 prikazujeta razporeditev prenočitvenih zmogljivosti po občinah v Sloveniji v povezavi z lokacijami žičniških centrov. Iz slik je razvidno, da so v okolici predvsem večjih žičniških centrov ustrezne prenočitvene kapacitete (npr. Kranjska gora).

Slika 3.29 Prenočitvene zmogljivosti v poletni sezoni 2006 po občinah

Slika 3.30 Prenočitvene zmogljivosti v zimski sezoni 2006 po občinah

3.6.2 Turistične destinacije

Žičniških naprav in žičniških centrov ne moremo obravnavati samih zase, ampak samo v okviru turistične dejavnosti kot celote. Žičniška dejavnost je samo del turistične destinacije s svojim integralnim proizvodom, ki šele kot tak lahko zadovolji turista. V turistični destinaciji se srečujeta turistična ponudba in turistično povpraševanje.

Mihalič (2006) pod pojmom turistična destinacija označuje "geografski prostor, ki ga turisti izberejo za cilj potovanja", pri čemer ni nujno opredeljena velikost geografskega kraja, saj se le ta lahko spreminja glede na oddaljenost med ciljem potovanja, krajem bivanja in subjektivno presojo turista. Prostor mora vsebovati vso nujno opremo, objekte za prenočevanje, oskrbo, zabavo in poslovne zadeve (Bieger, 2000, str. 74).

Turistične destinacije so zmes privlačnosti, storitvenih dejavnosti in transportnega sistema. V kolikor manjka eden od navedenih elementov, ne more priti do razvoja turistične dejavnosti. Še več, med navedenimi elementi mora biti vzpostavljena neka vrsta složnosti in dosledna kakovost (Cooper et al., 1993, str. 77). Turistična destinacija se pojavlja kot samostojen proizvod in kot konkurenčna enota, ki mora biti vodena kot strateška poslovna enota (Konečnik, 2003, str. 4). Pri tem se je potrebno zavedati, da turistične destinacije niso statične ampak se stalno spreminjajo, se razvijajo, rastejo, propadajo, nastajajo nove destinacije. Tudi destinacije so podvržene življenjskemu ciklusu enako, kot vsi drugi proizvodi na trgu.

Zaradi boljšega razumevanja kaj je turistična destinacija navedimo kriterije, ki jih moramo upoštevati pri opredeljevanju in identifikaciji destinacije (Hall, 2000):

- Destinacija naj vključuje sklop kulturnih, fizičnih in socialnih značilnosti, ki skupaj tvorijo regionalno identiteto.
- Destinacija naj vsebuje primerno turistično infrastrukturo za podporo turističnega razvoja.
- Destinacija naj bi bila večja kot samo ena skupnost ali privlačnost.
- Destinacija naj vključuje obstoječe privlačnosti ali ima potencial za podporo razvoja uspešnih privlačnosti, ki naj bi privabljale turiste.
- Destinacija naj bi bila sposobna podpirati planiranje in trženje tega območja, ki pomeni nekakšno vodilo in vzpodbudo prihodnjemu razvoju.
- Destinacija naj bo dostopna veliki skupini obiskovalcev. Dostopnost je lahko omogočena preko cestne, zračne ali vodne povezave.

Vsaka destinacija lahko nastopa v več vlogah in predstavlja v tej vlogi tudi (vsaj delni) motiv za obisk destinacije (Lebe 2007, 125):

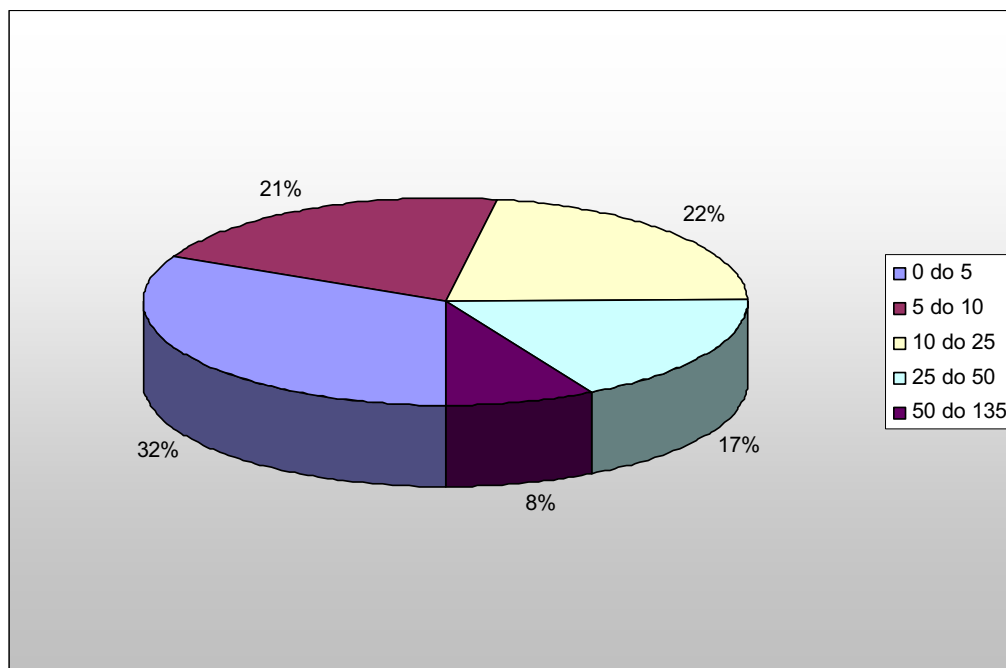
- Najmanjšo pojavno obliko destinacije lahko tvori hotel ali počitniško naselje (resort) pod pogojem, da je postal v svojem okolju razpoznaven in ga lahko opišemo kot dejavnik, ki je sposoben iz lastne moči pritegniti goste (kakovost, izvirnost ponudbe, edinstvena prodajna prednost).
- Naslednji koncentrični krog tvori kraj – kadar ostajajo gostje v hotelu več kot eno noč, si želijo ogledati tudi okolico hotela – ureditev kraja, kaj izvirnega (naravna vrednota, kulturna dobrina), a tudi njegov prikupen izgled ter turistom prijazna urejenost sta zelo pomembni prvini ponudbe v krajih, ki želijo veljati za turistične.
- Tretji koncentrični krog zarišemo okrog regije, ki lahko seže tudi preko državnih meja, spet naslednji označuje država, še širše pa skupina držav (v primeru Slovenije osrednja Evropa) in končno celotna celina (na primer trženje Evrope v ZDA).
- Poslednji krog je pomemben, kadar izberejo gostje določen kraj kot izhodišče za svoje spoznavanje regije – iz njega v obliki zvezdnih krakov spoznavajo okolico, zvečer pa se vselej vrnejo v sojo "bazo" (predvsem starejši turisti – teh je zaradi spremenjene demografske piramide vse več – ne marajo pogostega pakiranja kovčkov in menjavanja hotelov).

Ob upoštevanju strateškega dokumenta Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 (RUNST), ki v osnovi poudarja oblikovanje in razvoj turističnih destinacij kot ključna strategija razvoja turizma v Sloveniji, lahko žičniške centre uvrstimo v tri skupine in to glede na kriterij turističnih destinacij:

- Žičniški center je sestavni del turistične destinacije in ima vse možnosti za nadaljnji razvoj v okviru celovite turistične ponudbe.
- Žičniški center deluje v okolju, ki bi se lahko razvil v turistično destinacijo.
- Žičniški center deluje v okolju, ki nima možnosti, da bi se v krajšem časovnem obdobju razvil v turistično destinacijo. Center služi zgolj zadovoljevanju potreb lokalnih uporabnikov in bolj kot ne slučajnim dnevnim obiskovalcem.

Razvrstitev žičniških centrov v tri zgoraj navedene kategorije glede vključenost v turistično destinacijo je v nadaljevanju ena od osnov pri izdelavi scenarijev razvoja dejavnosti.

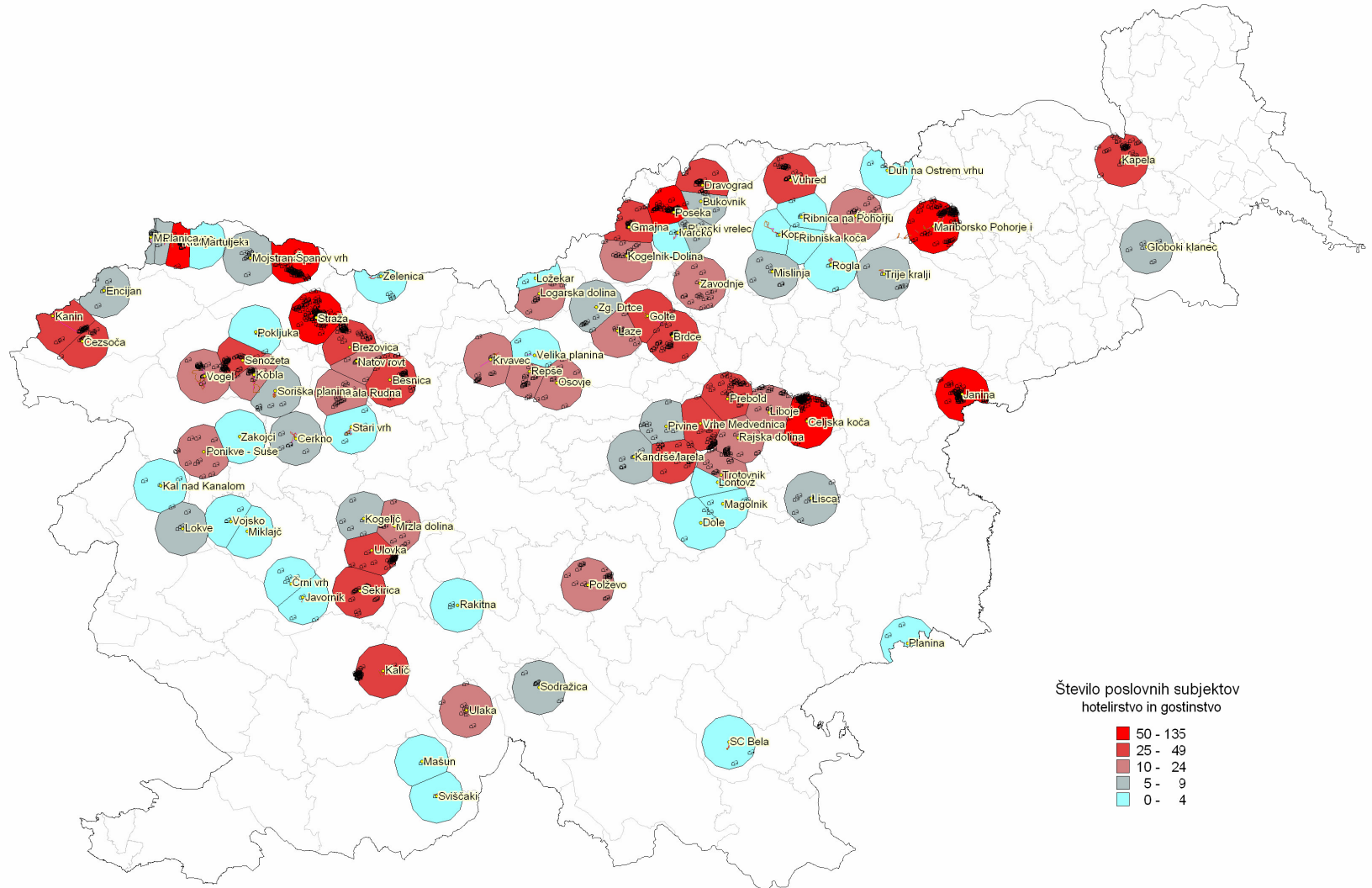
V nadaljevanju so prikazani deleži žičniških centrov glede na število prisotnih poslovnih subjektov (prenočitveni in gostinskih) v okolici posameznega smučarskega centra, kar je vidno iz slik 3.31 in 3.32. Pri tem smo upoštevali pet kilometrsko okolico posameznega centra.

Slika 3.31: Število poslovnih subjektov hoteli – gostinstvo)

Samo 8% centrov ima v svoji bližini več kot 50 ponudnikov gostinskih storitev in prenočitvenih zmogljivosti, 17% centrov ima v svoji bližini med 25 in 50 ponudniki. V okolici večine centrov (75%) pa je manj kot 25 ponudnikov turističnih storitev.

Ugotovimo lahko, da ima več kot polovica smučarskih centrov dokaj majhno število hotelske in gostinske ponudbe v svoji bližnji okolici. Pri tem je pomembno vedeti, da so nekateri smučarski centri izrazito orientirani na dnevne obiskovalce (primer: Krvavec), nekateri centri pa imajo v svoji bližnji okolici izrazito veliko število počitniških hišic (primer: Velika planina). Zaradi tega nam razvrstitev poslovnih subjektov v okolici posameznega žičniškega centra še ne pokaže pravega stanja.

Slika 3.32 Število poslovnih subjektov, hoteli in gostinstvo, v bližini žičniških centrov

3.6.3 Analiza in primerjava turizma v izbranih državah EU

Za analizo in primerjavo turizma v Sloveniji s turizmom v območju Evrope, smo izbrali predvsem alpske dežele v bližini Slovenije. Te štiri države vključujejo dve sosednji državi, Avstrijo in Italijo in eno bolj oddaljeno, državo Francijo. Z vsemi tremi delimo Alpsko območje. V analizo smo vključili tudi Slovaško, ki ima podobne naravne danosti kot Slovenija in dobro razvito tradicijo gorskega turizma v Tatrah. Vse države so članice Evropske unije.

Predvsem so nas zanimali podatki o razlikah oz. relativni uspešnosti slovenskega turizma v primerjavi z podobnimi državami v dveh najbolj pomembnih turističnih sezonah, zimski in poletni. Potrebno se je zavedati, da so primerljivi podatki zbrani na nivoju držav, ki so večje in turistično bolj razvite.

3.6.3.1 Zimska turistična sezona v izbranih državah EU

Za namen analize smo uporabili podatke iz publikacije *Winter season tourism trends* (EUROSTAT, 2004, 2005) in to za zimske turistične sezone 2002/03, 2003/04 in 2004/05. Podatki o prenočitvah v zimski turistični sezoni v izbranih državah EU so prikazani v tabeli 3.4.

Tabela 3.4: Prenočitve v zimski turistični sezoni v izbranih državah EU, 2002 – 2005

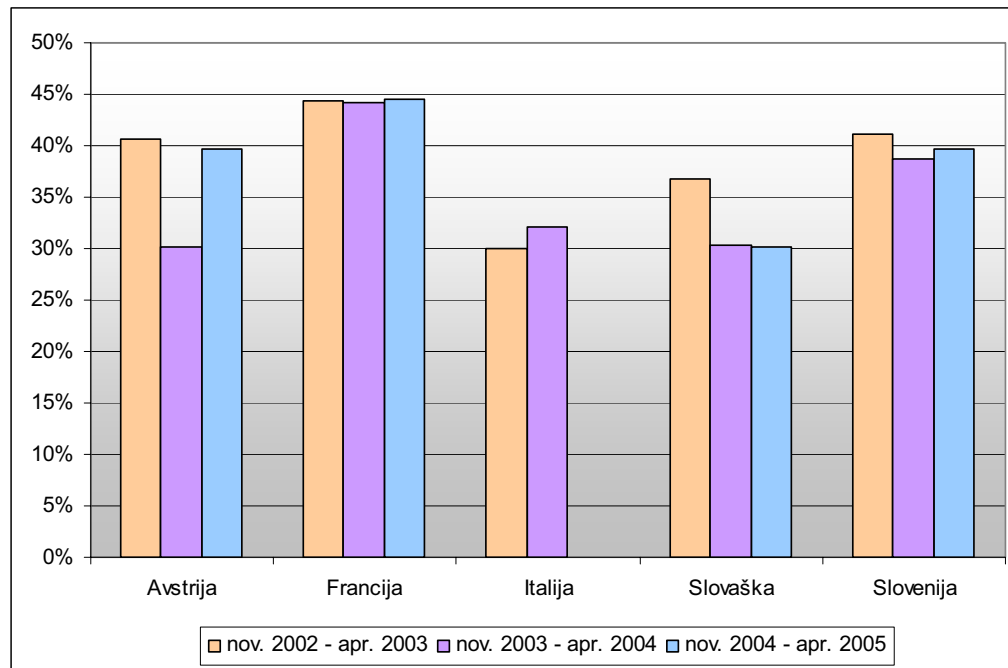
Država	Prenočitve v zimski turistični sezoni v izbranih državah EU, 2002 – 2005, (v 1.000)							
	nov. 2002 - apr. 2003	Delež tujih turistov	nov. 2003 - apr. 2004	Delež tujih turistov	nov. 2004 - apr. 2005	Delež tujih turistov	plsr 03/04	plsr 04/05
Avstrija	36.101	77,7%	36.942	77,2%	36.041	73,1%	2,3%	-2,4%
Francija	74.646	35,2%	73.979	34,6%	75.962	40,6%	-0,9%	1,1%
Italija	71.608	41,3%	71.704	41,7%	/	/	0,1%	/
Slovaška	/	/	2.837	48,8%	2.839	48,8%	/	0,1%
Slovenija	1.957	58,9%	1.938	59,3%	1.934	59,8%	-1,0%	-0,2%
Povprečje	46.078	53,3%	37.480	52,3%	29.194	50,7%	0,1%	-0,3%

Daleč največ prenočitev pozimi je v analiziranem obdobju ustvarila Francija, okoli 74 – 76 milijonov prenočitev. Drugo največje število prenočitev je imela Italija, s skoraj 72 milijoni prenočitev, tretje največje število pa Avstrija s 36 – 37 milijonov prenočitev. Najbolj primerljiva z Slovenijo je Slovaška, ki je ustvarila skoraj tri milijone prenočitev v štiriletnem obdobju, kar je milijon več kot Slovenija.

Delež tujih turistov je bil v povprečju v zimskih turističnih sezonah 2002 – 2005 malo nad 50%. Avstrijci so imeli najvišji delež tujih turistov v zimskih sezonah, skoraj 78%. Presenetljivo pa med analiziranimi državami izstopa tudi Slovenija, ki ima v zimskih sezonah 2002 – 2005 kar 60% tujih turistov. Visok delež tujih turistov v zimski sezoni ima dva glavna razloga. Prvi razlog je dobra dostopnost zimskih turističnih destinacij in posledično so domači gostje predvsem dnevni obiskovalci. Drug razlog pa je, da slovenske turistične destinacije ne vzpodbudijo domačih gostov v zadostni meri, da bi počitnikovali v turističnih objektih v Sloveniji. Italija sledi z 41% deležem tujih turistov, Francija pa s 35%, kar je najnižji delež tujih turistov v državi, ki hkrati ustvari največ prenočitev. To kaže, da je država uspešna v privabjanju svojih državljanov, da prenočijo v turističnih objektih, oz. da pozimi počitnikujejo v lastni državi.

Zimska sezona 2003/04 je bila v primerjavi z zimsko sezono 2002/03 v povprečju enako uspešna v vseh opazovanih državah, z izjemo Francije in Slovenije, ki sta doživeli eno odstotni padec v številu prenočitev. Zimska sezona 2004/05 je bila v primerjavi z zimsko sezono 2003/04 v povprečju manj uspešna za obravnavane države, saj so prenočitve upadle za približno pol odstotka; v Sloveniji za 0,2%. Najboljšo sezono je imela Francija, z enim odstotkom več prenočitev, najslabšo sezono pa Avstrija, kjer so prenočitve v zimski sezoni upadle za skoraj dva in pol odstotka v obravnavanem obdobju.

Zasedenost ležišč v zimski turistični sezoni 2002/03, 2003/04 in 2004/05 v izbranih državah EU je predstavljena v sliki 3.33. V zimski sezoni 2002-03 je bila povprečna zasedenost ležišč 39%. V naslednji sezoni 2003/04 je padla na 35%, in v zimski sezoni 2004/05 ponovno upadla na 31%. Med izbranimi državami je imela najbolj zasedena ležišča Francija z skoraj 45%. Visoko zasedenost je v analiziranih zimskih sezonah imela tudi Slovenija, z 39 – 41% zasedenostjo ležišč. V Avstriji je zasedenost ležišč zelo upadla v zimski sezoni 2003/04 na 30%, in se v naslednji sezoni zopet dvignila na 40%. Na Slovaškem je zasedenost ležišč z 37% v zimski sezoni 2002/03 padla na samo 30% v naslednji sezoni. Italija je imela z 30 – 32% relativno najslabšo zasedenost ležišč v zimskem času od vseh držav zajetih v analizo.

Slika 3.33: Zasedenost ležišč v zimski turistični sezoni v izbranih državah EU, sezone 2002 – 2005

3.6.3.2 Poletna turistična sezona v izbranih državah EU

Za namen analize smo koristili podatke iz publikacije *Summer season tourism trends* (EUROSTAT 2005, 2006) za poletne turistične sezone 2003, 2004 in 2005 v izbranih državah EU, vključno s Slovenijo. Podatki o prenočitvah v poletni turistični sezoni v izbranih državah EU so prikazani v tabeli 3.5.

Tabela 3.5: Prenocitve v poletni turistični sezoni v izbranih državah EU, 2002 – 2005

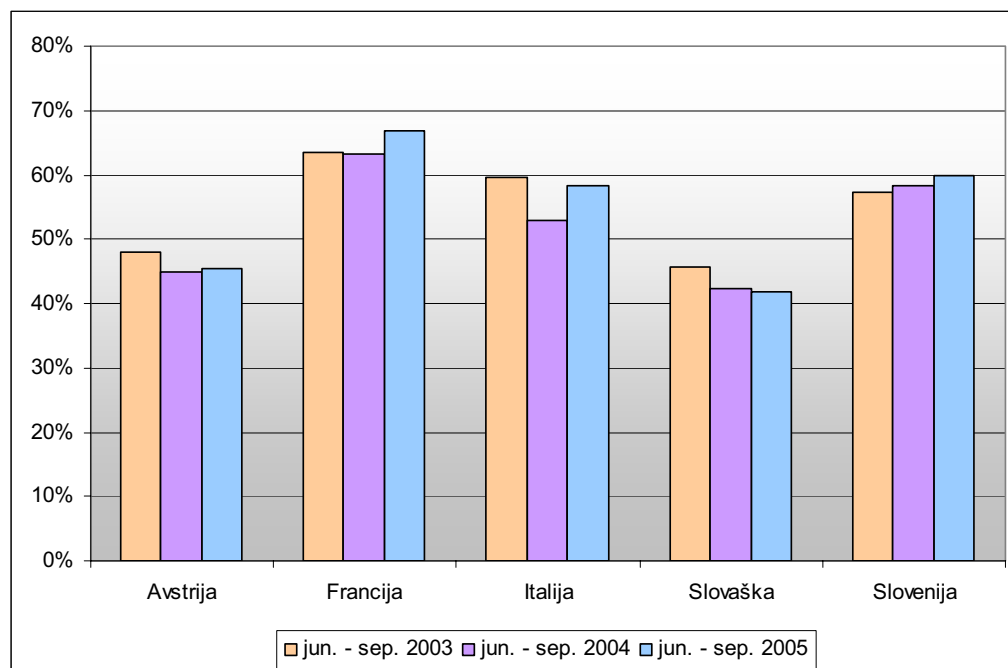
Država	Prenocitve v poletni turistični sezoni v izbranih državah EU, (v 1.000)							
	jun. - sep. 2003	Delež tujih turistov	jun. - sep. 2004	Delež tujih turistov	jun. - sep. 2005	Delež tujih turistov	plsr 03/04	plsr 04/05
Avstrija	29.321	73,6%	29.011	73,7%	29.120	73,1%	-1,1%	0,4%
Francija	79.278	40,1%	79.441	40,1%	82.594	40,6%	0,2%	4,0%
Italija	122.903	37,6%	121.153	37,5%	126.341	38,1%	-1,4%	2,1%
Slovaška	3.000	53,3%	2.793	54,4%	2.811	55,7%	-6,9%	0,6%
Slovenija	2.108	69,2%	2.167	70,1%	2.171	71,2%	2,8%	0,2%
Povprečje	47.322	54,7%	46.913	55,2%	48.607	55,7%	-1,3%	1,5%

Daleč največ prenočitev poleti je v analiziranem obdobju ustvarila Italija, 121 milijonov leta 2004, do celo 126 milijonov leta 2005. Na drugem mestu je Francija z 80 milijonov leta 2003 in 2004 do 83 milijonov leta 2005. Avstrija pa je v vseh treh poletnih sezonah ustvarila okrog 29 milijonov prenočitev. Najbolj primerljiva z Slovenijo je Slovaška, ki je ustvarila približno tri milijone prenočitev, kar je bilo milijon več kot Slovenija leta 2003, a samo še pol milijona več v poletni turistični sezoni leta 2005.

Kar se tiče deleža tujih turistov, je bilo povprečje v analiziranih državah približno 55%. Avstrijci so imeli najvišji delež tujih turistov v poletni sezoni, ki se je gibal med 73% in 74%. Med analiziranimi državami je tudi v poletni turistični sezoni izstopa Slovenija, s 70 - 71% deležem tujih turistov v poletnih turističnih sezonah 2003 – 2005. Seveda to bi lahko tudi pomenilo da slovenske turistične destinacije ne privabijo zadosti domačih gostov v poletni sezoni oz. jih ne vzpodbude, da bi počitnikovali doma. Slovaška sledi s 53%-55% deležem tujih turistov, Italija pa z 38%, kar je najnižji delež tujih turistov v državi, ki hkrati ustvari največ prenočitev. To kaže, da je država uspešna v privabljanju svojih državljanov, da prenočijo v turističnih objektih oz., da poleti počitnikujejo v lastni državi.

Poletna sezona 2004 je bila v primerjavi z poletno sezono 2003 v povprečju slabša, ker so prenočitve upadle za 1,3%. Izjema je bila prav Slovenija, ki je v istem obdobju povečala prenočitve za skoraj 3%. Slovaška je zabeležila kar 7% padec v prenočitvah. Poletna turistična sezona leta 2005 je bila v primerjavi z letom 2004 v povprečju bolj uspešna za obravnavane države ker so prenočitve zrasle za en in pol odstotka; v Sloveniji samo za 0,2%. Najboljšo sezono je imela Francija, s 4% povečanjem prenočitev.

Zasedenost ležišč v poletni turistični sezoni 2003, 2004 in 2005 v izbranih državah EU je predstavljena na sliki 3.34.

Slika 3.34: Zasedenost ležišč v poletni turistični sezoni v izbranih državah EU, sezone 2003 – 2005

V poletni turistični sezoni 2003 je bila povprečna zasedenost ležišč 55%, nakar je v naslednji sezoni, leta 2004, padla na 52% in se leta 2005 dvignila nazaj na 55%. Med izbranimi državami je imela najbolj zasedena ležišča v poletni turistični sezoni Francija, med 63% leta 2003 in 2004 do celo 67% leta 2005. Dobro zasedenost ležišč je imela tudi Slovenija, s 57% zasedenost ležišč v poletni sezoni leta 2003 do celo 60% v poletni sezoni 2005. V Italiji je zasedenost ležišč

precej upadla med poletnimi sezonami 2003 na 2004, in to s 60% na manj kot 53%, nato se je v naslednji sezoni zopet dvignila na 58%. V Avstriji je zasedenost ležišč padla od 48% v poletni turistični sezoni leta 2003 na 45% leta 2004 in 2005. Na Slovaškem je zasedenost ležišč padla z 46% v poletni sezoni leta 2003 na samo 42% v naslednjih dveh sezonah.

3.6.3.3 Primerjava zimske in poletne turistične sezone v izbranih državah EU

V analiziranih državah je bilo v poletnih sezonah več turistov kot v zimskih. Zaradi popolnosti podatkov sta še najbolj primerljivi zimska sezona leta 2003/04 in poletna sezona leta 2004. Razlika med tema dvema sezonama znaša za analizirane države skupaj 25% več prenočitev poleti kot pozimi. Turizem v Sloveniji kaže podoben trend, s tem da je bilo v poletni turistični sezoni ustvarjeno do 2,2 milijonov prenočitev in v zimski turistični sezoni manj kot dva milijona, kar predstavlja približno 12% več turizma poleti kot pozimi. Ugotovimo lahko, da medtem ko se poletne sezone krepijo, se zimske sezone v izbranih državah slabšajo z vidika prenočitev.

Ugotovimo lahko, da je Slovenija znatno pospešila svoj poletni turizem, medtem ko je zimski turizem ostal na istem nivoju. Kljub temu, da so prenočitvene kapacitete v zimski sezoni nadpovprečno zasedene, je razlika med poletno in zimsko sezono občutna in bi jo bilo potrebno popraviti.

3.7 ANALIZA UČINKOV NA NARODNO GOSPODARSTVO

Evropa s svojo zgodovinsko, geografsko in kulturno raznolikostjo pritegne največ turistov na svetu. Kar šest držav članic EU je med deset najbolj obiskanimi turističnimi destinacijami na svetu.

Ob upoštevanju multiplikacijskega učinka na druge dejavnosti, je prispevek evropskega turizma k BDP okrog 11% in zagotavlja zaposlitev več kot 12% aktivnega prebivalstva oz. zagotavlja 24 milijonov delovnih mest. Poleg gospodarske rasti in novih delovnih mest turizem pomembno vpliva na rast mnogih evropskih držav in regij (MG, 2007).

V dokumentu Ministrstva za gospodarstvo: *Stanje in perspektive slovenskega in evropskega turizma* (MG, 2007), je turizem opredeljen kot dejavnost, ki ima v narodnih gospodarstvih povezovalni medsektorski značaj in je pomembna ter perspektivna dejavnost z visokimi multiplikativnimi učinki, zato ji tudi v slovenskem gospodarstvu namenjamo velik pomen. V Sloveniji znaša turistični multiplikator 1,7, kar to dejavnost uvršča med dejavnosti z najvišjim panožnim multiplikatorjem pri nas (MG, 2007).

Turizem povezuje številne gospodarske dejavnosti, pospešuje regionalni razvoj, ekonomsko valorizira naravne, kulturne, zgodovinske in druge znamenitosti. Turizem je izjemno pomemben ravno za razvoj manj razvitih področij.

Struktura dejavnosti po posameznih regijah tako pojasnjuje velik del razlik v razvitosti regij. Primerjava BDP na prebivalca po statističnih regijah Slovenije kaže, da se razlike med najbolj in najmanj uspešnimi regijami dejansko povečujejo. Te razlike izhajajo iz strukturnih nesorazmerij. Turizem se uvršča med terciarne dejavnosti, ki imajo z visoko dodano vrednostjo pozitiven učinek na zmanjševanje strukturnih neenakosti in razvojne ogroženosti regij.

V letu 2006 je obiskalo Slovenijo skoraj 2 milijona in pol turistov, ki so ustvarili 7,8 milijonov nočitev, kar je 2% več kot v letu 2005. Tujih turistov je bilo kar 65% (1,6 milijona) in so ustvarili blizu 4,5 milijonov nočitev. Delež tujih nočitev je 58% vseh turističnih nočitev pri nas. Glede na leto 2005 je v letu 2006 Slovenijo obiskalo 4% več tujih gostov.

Po podatkih Statističnega urada RS, je Slovenijo v letu 2007 obiskalo okoli 2,8 milijona turistov oz. 8% več kot v letu 2006. Domačih turistov je bilo za 7%, tujih pa za 8% več kot v letu 2006. Vsi turisti so ustvarili okoli 8,2 milijona nočitev, kar je 7% več kot v letu 2006. Pri domačih turistih se je število nočitev povečalo za 5% in pri tujih turistih za 8%. Ti podatki jasno kažejo na rast turističnega obiska in prometa v Sloveniji v zadnjem obdobju.

Turistični devizni priliv je v letu 2006 znašal nekaj več kot 1,5 milijarde EUR. Glede na leto 2005 je Slovenija zabeležila 3,7% več deviznega priliva iz naslova turizma. Celotna realizacija turizma (skupni turistični promet) je v letu 2006 znašala približno 2,7 milijard EUR. V slovenski plačilni bilanci predstavlja turizem več kot polovico celotnega izvoza storitev. Le segment potovanj, ki jih spremlja Banka Slovenije, predstavlja 47,2% delež celotnega izvoza storitev, 8,4% celotnega izvoza blaga in storitev ter 5,1% BDP (podatki za leto 2005).

Pomen turizma in njegov hiter razvoj v zadnjem obdobju nam kažejo rezultati projekta: "Ocena satelitskih računov za turizem (SRT) za leto 2003 ter ekstrapolacija za leto 2006" (Zagoršek, 2007). Pomen turizma v letu 2003:

- Turistična dodana vrednost je znašala 824 mio EUR. To predstavlja 3,82% dodane vrednosti gospodarstva.
- Turistični BDP je znašal 1.229 mio EUR, kar predstavlja 4,94% celotnega BDP-ja v celotnem slovenskem BDP-ju.
- V turizmu je bilo zaposlenih 30.644 delavcev, kar predstavlja 3,94% vseh zaposlenih v Sloveniji.
- BDP ustvarjen v gospodarstvu kot posledica turističnih aktivnosti je znašal 1.921 mio EUR oziroma 7,72% celotnega BDP-ja Slovenije.

Pomen turizma za leto 2006 ocenjen z metodo ekstrapolacije:

- Turistična dodana vrednost je znašala 1.088 mio EUR. To predstavlja 4,11% skupne bruto dodane vrednosti gospodarstva v Sloveniji in pomeni 32% povečanje glede na leto 2003.
- Turistični BDP je znašal 1.678 mio EUR, kar predstavlja 5,5% celotnega BDP-ja v celotnem slovenskem BDP-ju.
- Zaposlenost v turizmu se je v obdobju 2003 – 2006 povečala za nekaj več kot 7% in je znašala 32.885 zaposlenih, kar predstavlja 3,99% vseh zaposlenih v Sloveniji.

V slovenskem turizmu se močno izraža izrazita sezonska komponenta, saj je največ turističnih nočitev in s tem prometa ustvarjenih v poletnih mesecih: avgust, julij, september in junij. V teh 4 mesecih je ustvarjenih kar dobrih 50% vseh turističnih nočitev. V gorskih krajih Slovenije je bilo v letu 2006 ustvarjenih 24,1% turističnih nočitev, v naravnih zdraviliščih 32,5% in na obali 25,7% prenočitev.

Celotni prihodki vseh upravljavcev žičniških centrov so leta 2006 znašali približno 63 milijonov EUR. V primerjavi s celotnim turističnim prometom to znaša približno 2% celotne ocenjene realizacije turizma. Glede na ocenjeni skupni turistični promet, predstavlja skupni prihodek poslovnih subjektov, registriranih za prenočitveno – gostinsko dejavnost in upravljavcev žičniških naprav, nekaj več kot 9% od ocenjenega celotnega turističnega prometa v Sloveniji. To pomeni, da je žičniška dejavnost v Sloveniji tesno povezana s približno 10% celotne realizacije slovenskega turizma, kar predstavlja pomemben delež.

Turistični promet v Sloveniji v zadnjih letih narašča, vendar obseg še vedno ni tak, kot smo ga beležili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Turizem ima visok multiplikativni učinek in predstavlja 9,9% BDP Slovenije. Samo 15 žičniških centrov je lociranih v turističnih destinacijah, kjer je zagotovljeno več kot 4.000 prenočitvenih kapacitet v času zimske sezone.

3.8 ANALIZA POSLOVANJA OBSTOJEČIH UPRAVLJALCEV ŽIČNIŠKIH CENTROV

Športno turistični centri v Republiki Sloveniji so v časovnem obdobju med leti 2004 in 2007 obratovali skupaj 6.358 dni. V obravnavanem obdobju posamezni žičniški centri povprečno izkazujejo med 60 in 125 obratovalnih dni, to so dnevi, ko žičniške naprave obratujejo, pripadajoče smučišče pa je usposobljeno za smučanje. Žičniških centrov, ki v povprečju izkazujejo med 60 in 85 obratovalnih dni je 54%. Le 12% žičniških centrov v analiziranem časovnem obdobju v povprečju izkazuje več kot 100 obratovalnih dni.

Največ obratovalnih dni je bilo realiziranih v sezoni 2005/06. V tem letu so vsi žičniški centri obratovali med 40 in 160 dnevi, povprečno je bilo 93 obratovalnih dni. V tej sezoni 42% žičniških centrov izkazuje več kot 100 obratovalnih dni.

Žičniški sistemi športno turističnih centrov v republiki Sloveniji so po podatkih Statističnega urada v triletnem zimskem in poletnem obdobju 2004 – 2006 skupaj prepeljali 76,5 mio potnikov, oziroma povprečno 25,5 mio potnikov letno.

V obravnavanem triletnem časovnem obdobju je bilo po podatkih Združenja slovenskih žičničarjev, GIZ povprečno skupno realiziranih 1,4 mio smučarskih dni na leto. V najuspešnejši sezoni 2005/06 je bilo skupno realiziranih 1,8 mio smučarskih dni.

Analiza poslovanja obstoječih ponudnikov – poslovnih subjektov v dejavnosti "I 60.213 – Dejavnost žičnic", je tisti del analize, ki se nanaša na organizacije, ki se ukvarjajo z upravljanjem in gospodarjenjem z žičniškimi napravami v posameznih žičniških (smučarskih) centrih. Analiza omogoča pregled poslovnih subjektov po njihovi organiziranosti in uspešnosti njihovega poslovanja.

Podatke za analizo obstoječih ponudnikov žičniških storitev smo zbirali tako pri uradnih organizacijah (SURS, AJPES – iBON, FI-PO, IPIS) kot tudi pri ponudnikih direktno. Poskušali smo zajeti obdobje zadnjih petih let, vendar nam to, zaradi težavnosti dostopa do določenih podatkov, ni uspelo v celoti in smo zaradi tega za posamezna leta podatke zgolj ocenili na osnovi dostopnih podatkov.

Na osnovi dostopnih podatkov je z 214 žičniškimi napravami (2006) v 87 žičniških centrih upravlja 81 pravnih subjektov. Nekateri upravljajo po dva ali več centrov, vendar je teh le pet (tabela 3.6).

Tabela 3.6: Organizacije, ki upravljajo več žičniških centrov – 2006

Upravljavec	Število centrov v upravljanju
ATC d.o.o., Kanin	2
GTC d.o.o., Kope	2
RTC Žičnice d.d., Kranjska gora	3
Smučarski klub Iverka, Šentjanž	2
Smučarsko društvo, Trbovlje	2

Zanimivo je, da je v letu 2006, od vseh upravljavcev žičniških centrov, samo 10 upravljavcev imelo registrirano dejavnost žičnic (I 60.213 – Dejavnost žičnic) kot glavno dejavnost (tabela 3.7). Od teh je 8 gospodarskih družb in dva samostojna podjetnika (po podatkih AJPES-a). Seveda so pri tem upoštevane samo gospodarske družbe in samostojni podjetniki. Vsi ostali upravljavci žičniških naprav, opravljajo to dejavnost samo kot dopolnilno gospodarsko dejavnost ali pa kot del klubske – društvene dejavnosti. To seveda kaže na to, da se velika večina upravljavcev v osnovi ukvarja z drugimi dejavnostmi, ki so, vsaj pri večini, v tesni povezavi z

osnovno dejavnostjo za katero so registrirani. Žičnice jim pomenijo komplementarno ponudbo, tesno povezano s prenočitveno in gostinsko dejavnostjo.

Tabela 3.7: Organizacije registrirane z osnovno dejavnostjo I 60.213 – Dejavnost žičnic

Upravljavlec
Planum d.o.o., Bohinjska Bistrica
KOBLA d.o.o., Bohinjska Bistrica
Žičnice Javornik d.o.o., Črni vrh
RTC Krvavec d.d., Cerklje na Gorenjskem
Velika planina d.o.o., Stahovica
RTCŽ d.d., Kranjska gora
TC Soriška planina d.o.o., Škofja Loka
Žičnice Vogel Bohinj d.d., Bohinjsko jezero
Dušan Bombač s.p., Kamnik
Vojko Kokalj s.p., Bled

Vir: AJPES / FI-PO

Tudi pravna oblika upravljavcev je zelo pestra (tabela 3.8): od gospodarskih družb do društev, ki jih je po številu največ in to kar 36, skoraj polovica od vseh upravljavcev. Približno polovico vseh organizacij, ki upravljajo z žičniškimi centri oz. žičniškimi napravami, je nepridobitnih (društva, občine, zavodi). To kaže na to, da veliko centrov dejansko deluje predvsem za potrebe lokalnega okolja ali kot del društvene dejavnosti.

Tabela 3.8: Upravljavci žičniških centrov po pravni obliki – 2006

Oblika subjekta	2006	v %
Gospodarske družbe:		
a) d.d. (4)	27	33%
b) d.o.o. (23)		
Samostojni podjetniki	8	10%
Dopolnilna dejavnost v kmetijstvu	3	4%
Zavodi	3	4%
Občine	3	4%
Društva	36	45%
Skupaj:	80	100%

Iz podatkov je razvidno, da velika večina upravljavcev vodi in upravlja samo en center in le pet subjektov upravlja več centrov. To kaže na veliko razdrobljenost in razpršenost upravljavcev, istočasno pa tudi na drobljenje strokovnih kadrov, potrebnih za vodenje in upravljanje z žičniških centrov.

Zaradi različnih pravnih subjektov, njihovi velikosti, veliki razpršenosti po Sloveniji in ker je žičniška dejavnost v veliki večini primerov zgolj dopolnilna dejavnost, je analiza poslovanja obstoječih ponudnikov dokaj težavna. Predvsem podatki o društvih in njihovem poslovanju nam nikoli ne dajo prave slike o uspešnosti, posebej če vemo, da so to predvsem nepridobitne dejavnosti in da se društva in njihova dejavnost spremlja drugače kot pri poslovnih subjektih. Prav tako šele od konca junija 2006 velja nov Zakon o društvih (Ur.l. RS št. 61/2006, 13.6.2006), ki tudi te subjekte postavlja v podoben položaj kot gospodarske družbe, v kolikor se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo. Tudi pregled poslovanja delovanja javnih zavodov, občin in kmetij z dopolnilno dejavnostjo je vprašljivo, oziroma je do točnih podatkov skoraj nemogoče priti. Poleg opisanih oblik lastništva, je nekaj poslovnih subjektov, ki jim je žičniška dejavnost osnovna dejavnost. Kljub temu smo se pri podrobni analizi poslovanja omejili samo na poslovne subjekte (gospodarske družbe in samostojne podjetnike) in to ne glede na njihovo osnovno dejavnost. Pri ugotavljanju skupnih prihodkov (tabela 3.9) je bila turistično dejavnost pri nekaterih družbah ocenjena. Te družbe spadajo v večje organizacije in upoštevanje celotnih

podatkov v analizi ni reprezentativno (npr. UNIOR d.d., Zreče, Infrastruktura d.o.o., Bled in Iskra Turizem d.o.o., Semič).

Tabela 3.9: Skupni prihodki 2002 – 2004 (v EUR)

Oblika subjekta	2002	2003	2004	2005	2006
D.D.	22.165.063	25.781.420	25.475.575	29.296.689	31.174.716
D.O.O.	12.123.772	14.148.987	17.205.581	17.943.690	19.806.084
S.P.	1.308.619	1.720.612	2.147.270	2.293.389	3.167.643
Skupaj posl. subjekti:	35.597.454	41.651.019	44.828.426	49.533.768	54.148.443
Delež v %	82,7%	83%	83,2%	83,8%	85,5%
Indeks 2002	100	117	126	139	152
Dop. dejav. v kmetijstvu	-	-	-	-	-
Zavodi	3.596.980	4.030.534	4.410.957	4.791.381	4.481.285
Občine	-	-	-	-	-
Društva	3.835.337	4.493.919	4.647.244	4.800.570	4.735.630
Skupaj ostali:	7.432.317	8.524.453	9.058.201	9.591.951	9.216.915
Delež v %	17,3%	17%	16,8%	16,2%	14,5%
SKUPAJ VSI:	43.029.771	50.175.472	53.886.627	59.125.719	63.365.358
Skupaj v %	100%	100%	100%	100%	100%
Indeks 2002	100	117	125	137	147

Skupni prihodki upravljavcev žičniških naprav so se v obdobju 2002 – 2006 stalno povečevali. Kot je videti iz tabele 3.9, so poslovni subjekti, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo, v letu 2006 ustvarili skupaj kar 85,5% vseh prihodkov vseh upravljavcev. Pri tem se moramo zavedati, da so tukaj zajeti vsi ustvarjeni prihodki poslovnih subjektov in ne samo prihodki iz žičniških storitev. Tudi ko analiziramo poslovne subjekte med seboj vidimo, da so samostojni podjetniki ustvarili 4,9% vseh prihodkov in 5,9% skupnih prihodkov poslovnih subjektov.

V tabeli 3.10 je prikazana struktura turističnega prometa v Sloveniji v letu 2006.

Tabela 3.10: Turistični promet v Sloveniji

Skupni prihodek 2006	v milijardah EUR	kot % skupnega turističnega prometa
Skupni turistični promet v letu (ocenjen)	2,7	100%
Skupni prihodek vseh poslovnih subjektov v Sloveniji (gostinska dejavnost)	1,0	37%
Skupni prihodek vseh poslovnih subjektov okoli vseh žičniških centrov (gostinska dejavnost, krog 5 km)	0,182	6,7%
Skupni prihodek upravljavcev žičniških centrov (87)	0,063	2,3%
Skupni prihodek poslovnih subjektov in upravljavcev žičniških centrov	0,245	9,0%

Celotna realizacija turizma za leto 2006 znaša približno 2,7 milijarde EUR (Stanje in perspektive Slovenskega turizma, Ministrstvo za gospodarstvo RS, 2007). Celotni prihodki vseh upravljavcev žičniških centrov so leta 2006 znašali približno 63 milijonov EUR. V primerjavi s celotnim turističnim prometom to znaša približno 2% celotne ocenjene realizacije turizma. Glede na ocenjeni skupni turistični promet, predstavlja skupni prihodek poslovnih subjektov, registriranih za hotelsko - gostinsko dejavnost, in upravljavcev žičniških naprav, 9% ocenjenega celotnega turističnega prometa v Sloveniji. To pomeni, da je žičniška dejavnost v Sloveniji tesno povezana s približno 10% celotne realizacije slovenskega turizma. To potrjuje pomen žičniške dejavnosti, ki jo je potrebno obravnavati v celotnem sklopu turistične dejavnosti v turistični destinaciji.

Analiza gospodarskih družb (d.d. in d.o.o.) za leto 2006 pokaže, da prvih 10 družb po prometu ustvari kar 84% vseh prihodkov. Zaradi objektivne in pravilne analize celotne žičniške

dejavnosti, smo pri analizi upoštevali vse poslovne subjekte in zaradi velikosti celotnih prihodkov še ZPO Celje, ZŠ Jesenice in SK Branik. Analiza društev za leto 2006 pokaže še večjo koncentracijo po ustvarjenih prihodkih. Eno samo društvo ustvari kar 88% vseh prihodkov društev.

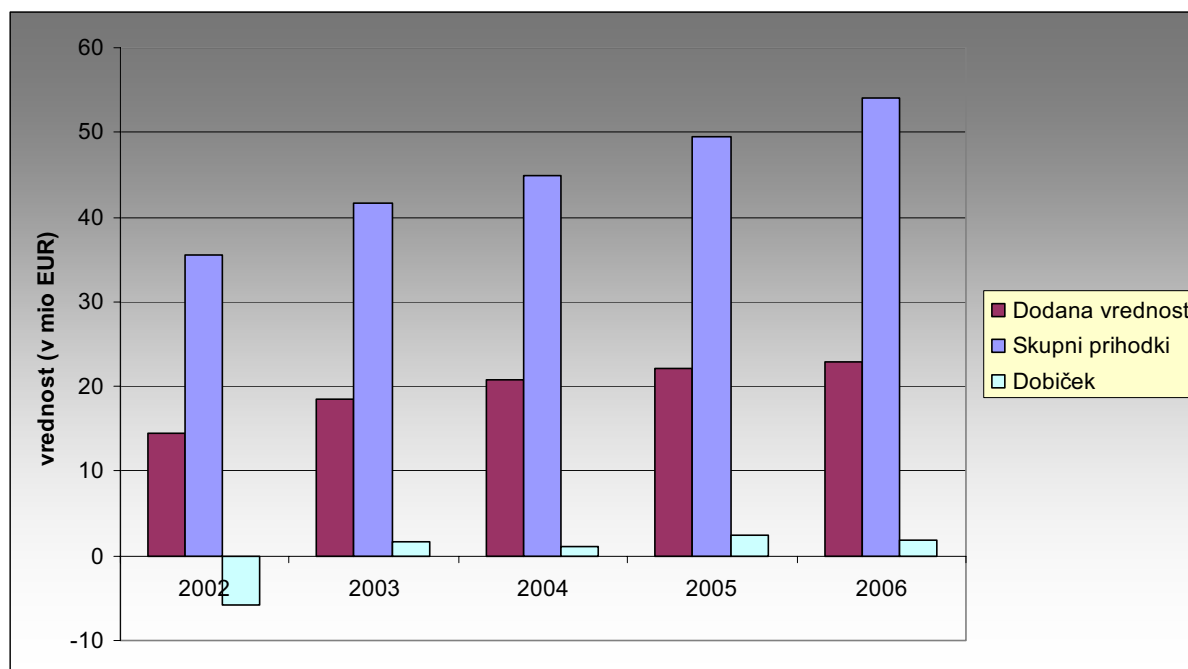
Od vseh ugotovljenih skupnih prihodkov vseh upravljavcev žičniških centrov, kar 80% prihodkov ustvari 12 največjih organizacij. Pri tem moramo vedeti, da vsi ti prihodki niso ustvarjeni samo z žičniško dejavnostjo ampak tudi z vrsto drugih dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo upravljavci. Največkrat je to gostinska in prenočitvena dejavnost. Skupni prihodki tako opazovanih upravljavcev žičniških centrov tako znaša 62.469.401 EUR oz. 97% vseh prihodkov, ki so jih ustvarili upravljavci v letu 2006.

Skoraj polovica upravljavcev žičniških naprav so društva (36). Žičniške naprave se uporabljajo predvsem za dejavnost s katero se ta društva ukvarjajo. Spodbujanje rekreacije in navajanje članov in prebivalcev v gravitacijskem območju takega centra je izjemno koristna funkcija društev. Društva so nepridobitne organizacije in za njih ni (vsaj v veliki večini ne) prvenstveno ustvarjanje prihodkov nad odhodki, ampak izvajanje njihove dejavnosti. Društva seveda prihodke ne ustvarjajo samo na osnovi prodaje storitev žičnic, ampak še na mnoge druge načine, kot so donacije, sponzorska sredstva, dotacije iz občinskih sredstev, dotacije iz državnih virov, itd. Prav zaradi tega njihova "prodajna cena" storitve mnogokrat pod dejansko lastno ceno (cene so subvencionirane). To so razlogi, da ti centri v glavnem niso primerljivi s centri, ki jih upravljajo poslovni subjeki. Glede na funkcijo, ki jo imajo te vrste upravljavci žičniških centrov, bi bilo potrebno opredeliti vlogo Ministrstva za šolstvo in šport.

Podobna ugotovitev velja o funkciji javnih zavodov in občin, kot upravljavcev žičniških centrov. Tukaj se predvsem izkazuje lokalni interes za ohranjanje teh centrov in dejavnosti. S tem se lokalnemu prebivalstvu ohranja čim bolj dostopno možnost rekreacije v zimskem času.

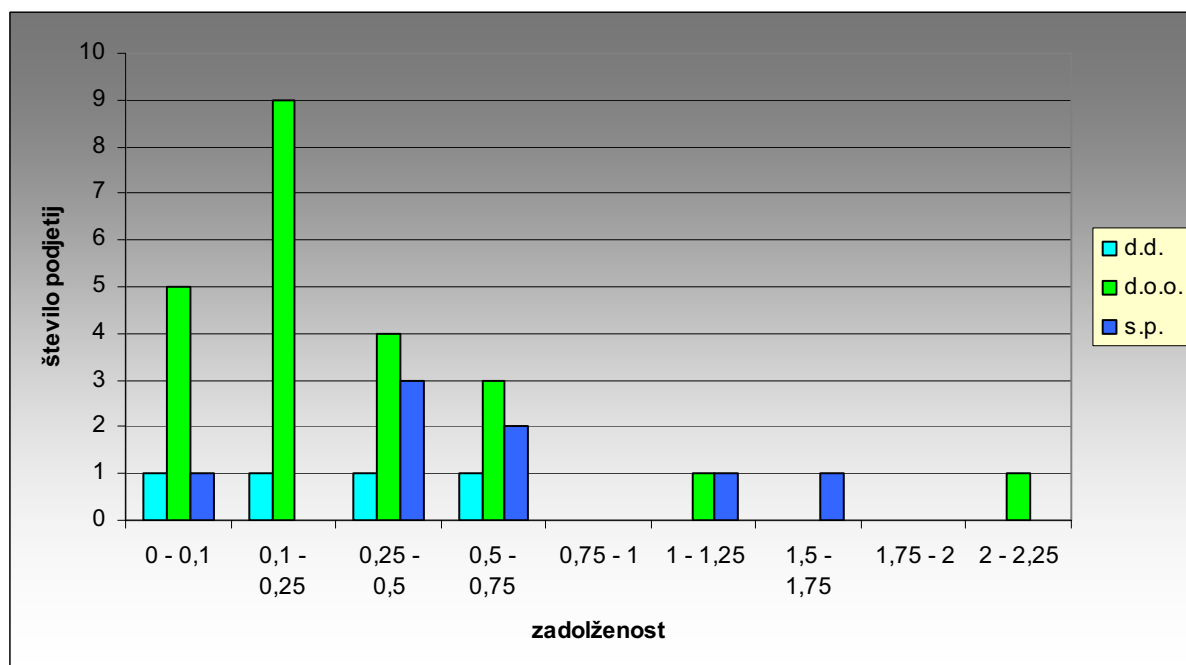
Pri analizi subjektov se moramo zavedati, da se posamezne vrste organizacij dokaj težko primerja med seboj. Gospodarski subjeki predstavljajo tudi večino gospodarske moči upravljavcev centrov. Prav tako moramo vedeti, da se računovodski izkazi različnih oblik organizacij med seboj razlikujejo in med seboj niso povsem primerljivi. V nadaljevanju bomo, zaradi zgoraj navedenih dejstev, analizirali samo poslovne subjekte: d.d., d.o.o. in s.p. (35 subjektov).

Na sliki 3.35 so združeni podatki o gibanju skupnega prihodka, dodane vrednosti in dobička pred obdavčitvijo za vse gospodarske subjekte, ki so tudi upravljavci žičniških centrov v obdobju 2002 – 2006. Skupni prihodki v opazovanem obdobju konstantno naraščajo, večja se tudi dodana vrednost. V opazovanem obdobju so upravljavci žičniških centrov izkazovali dobiček, razen v letu 2002, ko je bila poslovna uspešnost poslovnih subjektov zaradi slabe zime negativna.

Slika 3.35: Dodana vrednost, skupni prihodki in dobiček (v EUR) – vsi poslovni subjekti (upravljavci žičniških centrov), 2002 – 2006

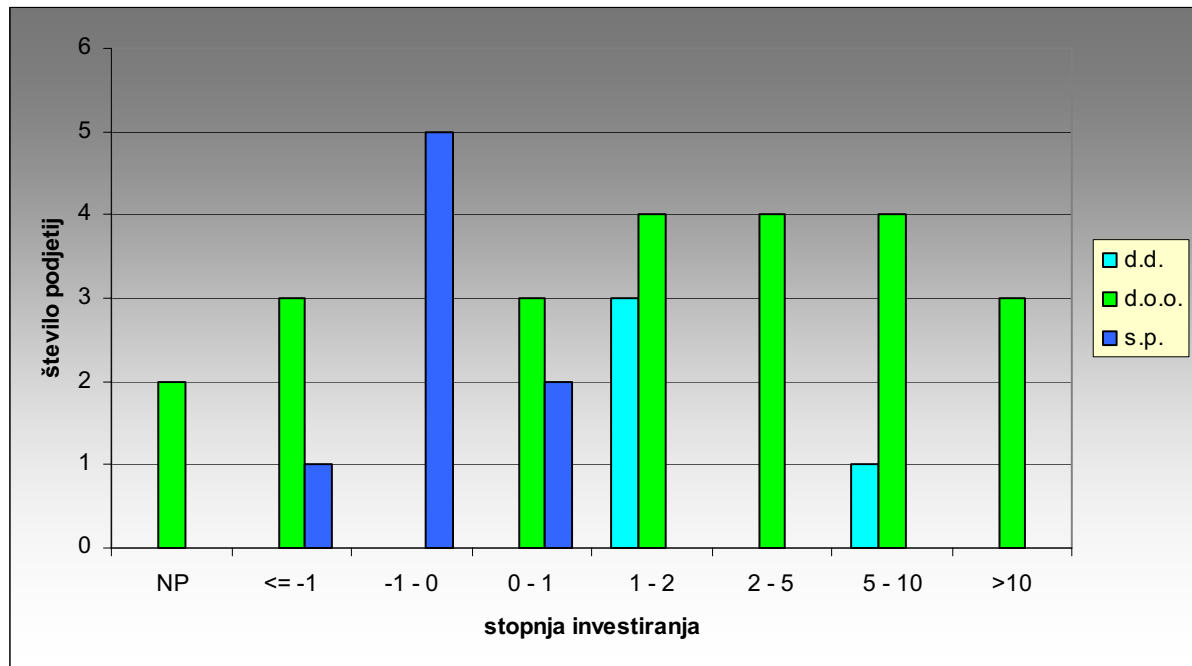
Zadolženost poslovnih subjektov v letu 2006 je prikazana na sliki 3.36 in sicer s koeficientom zadolženosti, ki prikazuje razmerje med obratnimi sredstvi in tujimi viri. Kot je videti, ima večina subjektov koeficient zadolženosti pod 1, kar kaže na dokaj visoko zadolženost večine poslovnih subjektov. Samostojni podjetniki so zadolženi bistveno manj.

Slika 3.36: Zadolženost poslovnih subjektov – 2006

Kazalnik stopnje investiranja prikazuje financiranje osnovnih sredstev z lastnim kapitalom. Nizke vrednosti pomenijo, da so osnovna sredstva v večjem obsegu financirana z lastnim kapitalom, nasprotno pa visoke vrednosti pomenijo, da so osnovna sredstva le v majhnem obsegu

financirana z lastnim kapitalom, večji del teh sredstev pa je financiranih s tujimi viri. Kot je razvidno iz slike 3.37, so osnovna sredstva pri večini poslovnih subjektov financirana s tujimi viri (d.d. in d.o.o.), izjema so samostojni podjetniki, ki imajo osnovna sredstva v večjem obsegu financirana z lastnim kapitalom.

Slika 3.37: Stopnja investiranja poslovnih subjektov – 2006

3.9 KLJUČNE UGOTOVITVE ANALIZE STANJA

Žičnice predstavljajo pomemben del turistične ponudbe v sklopu javne prometne infrastrukture in vlaganja v njih so nujno potrebna za izboljšanje celotne integralne turistične ponudbe.

3.9.1 Analiza ponudbe žičniških sistemov s tehničnega vidika

- Imamo 87 žičniških centrov, ki so razpršenih po vsej Sloveniji.
- V slovenskih žičniških centrih je leta 2006 delovalo 214 žičniških naprav.
- V veliki večini žičniških centrov obratuje ena ali dve žičniški napravi, takih je skoraj 60% takih centrov.
- Žičniške naprave so locirane v 61. občinah. V mestni občini Ljubljana deluje vzpenjača, ki se po svojem namenu bistveno razlikuje od ostalih žičniških naprav v Sloveniji.

3.9.2 Analiza žičniških centrov z vidika okolja

- Večina žičniških centrov je lociranih v območjih z resnimi in zelo resnimi okoljskimi omejitvami (več kot 85% vseh centrov).
- Velik del centrov se že sedaj srečuje z resnimi omejitvami pri sedanjem obsegu delovanja. Z vidika posegov v prostor je njihov nadaljnji razvoj omejen.

3.9.3 Analiza podnebnih značilnosti

- Na osnovi trenutno dosegljivih podatkov o klimatskih značilnostih po posameznih področjih, je velik del centrov lociranih v območjih z majhnim povprečnim letnim številom ledenih dni, kar jim ne daje možnosti uporabe žičniških naprav v celotnem zimskem obdobju. Pri tem so pomembne lokalne klimatske razmere. V Sloveniji je veliko žičniških centrov, ki so pozimi pod temperaturno inverzijo.
- Za žičniške centre bo v prihodnje najbolj kritična meja nadmorske višine nekje med 800m in 1.300m, a bo tudi ta meja odvisna od lege celotnega kompleksa žičniškega centra.
- Povprečna nadmorska višina zgornje točke žičniških centrov v Sloveniji je 900m. Nad 1.500m leži 11 centrov (13%).
- Po podatkih za obdobje 1961 – 1990, je bila povprečna letna višina novo zapadlega snega dokaj ugodna za večino žičniških centrov – več kot 60% je bilo lociranih v območja z več kot 200cm novo zapadlega snega. Po podatkih za obdobje 1971 – 2000, je bila povprečna višina novo zapadlega snega že manj ugodna za žičniške centre. Zmanjšalo se je število centrov, ki so locirani v območja z več kot 200cm novo zapadlega snega (39 centrov oz. 45% vseh centrov).
- Mednarodne študije predvidevajo, da se bo temperatura zemeljnega površja v 21. stoletju dvignila za 1,4 do 5,8°C. V primeru, da bo do tega res prišlo, se bodo pogoji za delovanje žičniških centrov bistveno spremenili (posledice globalnega segrevanja so v danem trenutku še nepredvidljive).
- Zaradi geografske lege in reliefa Slovenije so zelo pomembne lokalne klimatske razmere. V Sloveniji je veliko žičniških centrov, ki so pozimi pod temperaturno inverzijo. Za žičniške centre bo v prihodnje najbolj kritična meja nadmorske višine med 800m in 1.300m nadmorske višine, a bo tudi ta meja odvisna od lege žičniškega centra.
- V nadaljevanju analize in priprave strategije, ki zajema 10-letno obdobje 2008 – 2017, se predvideva, da se podnebne značilnosti v Sloveniji ne bodo bistveno spremenile, s tem pa tudi naravni pogoji delovanja žičniških centrov.

3.9.4 Analiza pravnega in upravnega okolja

- Pravno področje, ki se nanaša na žičniško dejavnost, je dokaj dobro pokrito.
- Od sprejetja Zakona o žičniških napravah za prevoz oseb v letu 2003 do danes, je prišlo do nekaterih zakonskih novosti, ki bistveno vplivajo na delovanje žičniških centrov:
 - Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev – 2004,
 - Zakon o gospodarskih javnih službah – dopolnilo 2006,
 - Zakon o javno-zasebnem partnerstvu – 2006,
 - Zakon o javnem naročanju – 2006,
 - Zakon o spodbujanju razvoja turizma – 2004,
 - Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja – 2005,
 - Zakon o prostorskem načrtovanju – 2007,
 - Zakon o javnih financah – dopolnitev 2007,
 - Zakon o varnosti a smučiščih – 2006,
 - Zakon o graditvi objektov – 2004,
 - Uredba o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in določitvi objektov javnega značaja – 2005,
 - Uredba o razvojnih spodbudah za turizem – 2006.
- Analiza pravnega in upravnega okolja izgradnje žičniških naprav prikazuje pravne okvire in upravne postopke in pristojnosti v z vezi z njimi, povezano z gradnjo teh naprav. Pri tem obravnava vprašanja prostorskega načrtovanja gradnje žičniških naprav in posamičnih aktov, s katerimi se dovoli poseg v prostor. Posebna pozornost je namenjena problemom koncesije za gradnjo žičniške naprave kot temeljnemu regulatornemu instrumentu za ugotavljanje potrebe po žičniških napravah in za usmerjanje njihove gradnje. Pravna analiza obsega tudi problematiko razmerja teh koncesij z javno-zasebnimi partnerstvi in javnimi naročili. Posebej so obravnavana vprašanja državnih pomoči, njihove opredelitve in meja, v katerih so te pomoči dovoljene. Analiza je pokazala, da je za usklajeno načrtovanje in usmerjanje razvoja žičniških zmogljivosti potrebna iniciativa občin in države ter njihovo tesno sodelovanje, na drugi strani pa je mogoče zainteresiranim investitorjem dopustiti iniciativo le v omejenem obsegu.

3.9.5 Analiza turistične ponudbe

- Turistični promet v Sloveniji v zadnjih letih narašča, vendar obseg še vedno ni tak, kot smo ga beležili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja.
- Turizem ima visok multiplikativni učinek in predstavlja 9,9% BDP Slovenije. V Sloveniji znaša turistični multiplikator 1,7, kar to dejavnost uvršča med dejavnosti z najvišjim panožnim multiplikatorjem pri nas.
- V Sloveniji je še vedno izražena izrazita sezonska komponenta. Največ turistov je zabeleženih v poletni sezoni (junij, julij, avgust in september). V teh štirih mesecih je ustvarjenih kar dobrih 50% vseh turističnih nočitev.
- Tujih turistov je v poletnem času približno dvakrat več kot domačih. Število tujih in domačih turistov je približno enako v zimski sezoni, vendar se delež tujih turistov povečuje tudi v zimski sezoni.
- Obseg prenočitvenih zmogljivosti se je v obdobju 2004 – 2006 povečal za okoli 5%. Največ prenočitvenih zmogljivosti se nudi turistom (tujim in domačim) v poletni sezoni. Daleč največ nastanitvenih kapacitet v Sloveniji turistom nudijo hoteli (preko 30.000).
- Samo 15 žičniških centrov je lociranih v turističnih destinacijah, kjer je zagotovljeno več kot 4.000 prenočitvenih kapacitet v času zimske sezone.

3.9.6 Analiza poslovanja obstoječih upravljavcev žičniških centrov

- 87 žičniških centrov upravlja 80 upravljavcev.
- Pravno – organizacijska oblika upravljavcev v letu 2006 je bila: 4 delniške družbe, 23 d.o.o., 8 s.p., 3 kmetje z dopolnilno dejavnostjo v kmetijstvu, 3 zavodi, 3 občine in 36 društev.
- Skupni prihodek vseh upravljavcev se je v opazovanem obdobju 2002 – 2006 stalno povečeval.
- Poslovni subjekti, ki se ukvarjajo z žičniško dejavnostjo – upravljavci žičniških centrov, so v letu 2006 ustvarili skupaj okoli 84% vseh prihodkov vseh upravljavcev. Analiza društev za leto 2006 pokaže še večjo koncentracijo po ustvarjenih prihodkih.
- Zadolženost upravljavcev žičniških centrov (poslovnih subjektov) je visoka.
- Poslovanje upravljavcev žičniških centrov, z vidika uspešnosti poslovanja, je težko primerljivo, ker upravljavci združujejo različne dejavnosti in jim žičniška dejavnost ni vedno osnovna in nosilna dejavnost.
- Upravljavci žičniških centrov so tudi društva, javni zavodi in občine. Ti centri lokalnemu prebivalstvu ohranjajo čim bolj dostopno možnost rekreacije v zimskem času. Glede na funkcijo in namen teh centrov bi pri delovanju teh centrov morale aktivno sodelovati Ministrstvo za šolstvo in šport. Ti centri aktivno prispevajo h kvaliteti in razvoju zdravega življenja.

4 SWOT ANALIZA

Na podlagi analize stanja žičniške dejavnosti v Sloveniji je izdelana SWOT analiza (matrika).

	Prednosti (S)	Slabosti (W)
Tehnični vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Veliko žičniških centrov (87 + 1) za relativno majhno deželo. - Prepustnost smučarskih prog je praviloma večja od kapacitete pripadajočih žičniških naprav. 	<ul style="list-style-type: none"> - Velika razpršenost žičniških centrov po vsej Sloveniji. - V večini žičniških centrov (60%) obratuje samo ena ali dve žičniški napravi. - Žičniške naprave so v 61. občinah. - Pri nekaterih obstoječih žičniških centrih primanjkuje parkirnih površin
Poslovno – organizacijski vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Trend skupnega prihodka upravljavcev žičniških centrov je v obdobju 2002-2006 je pozitiven. - Poslovni izid vseh opazovanih subjektov se od leta 2002, ko je bil rezultat negativen, popravlja. - Možnost za zaposlovanje lokalnega prebivalstva (tudi sezonsko). 	<ul style="list-style-type: none"> - Več kot 95% upravljavcev upravlja samo z enim žičniškim centrom. - Primerjava upravljavcev pokaže raznovrstnost pravno-organizacijskih oblik; od zavodov in občin do društev, delniških družb in s.p.-jev. - Analiza društev kaže veliko koncentracijo po ustvarjenih prihodkih; eno samo društvo (SK Branik, Maribor) ustvari kar 88% prihodkov vseh društev. - Zadolženost upravljavcev žičniških centrov je dokaj visoka; večino osnovnih sredstev z izjemo s.p. so bili financirani ne z lastnim kapitalom ampak s tujimi viri.
Okoljski vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Obstaja pestrost lokacij žičniških centrov glede na naravno okolje v katerem so locirani. - Žičniški centri so v bližini bogatih vodnih virov za možnost dodatnega zasneževanja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Več kot 85% žičniških centrov je lociranih v območjih z resnimi in zelo resnimi okoljskimi omejitvami. - Zaradi resnih omejitev je nadaljnji razvoj večine žičniških centrov vprašljiv. - Slovenska žičniška dejavnost zaostaja za konkurenčnimi državami kot so Avstrija, Italija, Francija in Švica. - Slabi vodni viri kot težava za možnost dodatnega zasneževanja.

	Prednosti (S)	Slabosti (W)
Turistični vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Leta 2005 je bila celotna realizacija turizma v Sloveniji 2,7 milijard EUR. - Turizem predstavlja z upoštevanjem multiplikativnega učinka skoraj desetino BDP Slovenije. - Za obdobje leta 2002 na 2006 je število turistov naraslo za 15%, število prenočitev pa za 5%. - Obseg prenočitvenih zmogljivosti se je v obdobju 2004-2006 povečal za 5%. - V zimski sezoni predstavljajo prenočitve tujih turistov 60% vseh prenočitev. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrazita sezonska komponenta turističnega prometa; v štirih mesecih poletja je ustvarjeno več kot polovica vseh turističnih nočitev. - Največ nastanitvenih kapacitet (30 tisoč mesečno) nudijo hoteli, druge kategorije prenočitvenih kapacitet, z izjemo kampov poleti, nudijo turistom manj kot 5.000 ležišč na mesec. - Samo 15 žičniških centrov je lociranih v občinah, kjer je zagotovljeno več kot 4.000 prenočitvenih kapacitet. - Približno 70% žičniških centrov ima v svoji bližini manj kot 25 gostinsko – turističnih subjektov.

	Priložnosti (O)	Nevarnosti (T)
Tehnični vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Razviti dodatne smučarske proge ali podaljšati obstoječe in zagotoviti dodatne, sodobnejše žičniške naprave za višjo kakovost in kapaciteto prevoza oseb. - Izgraditi sisteme za dodatno zasneževanje in s tem boljšo izkoriščenost zimske sezone. - Povečati kapaciteto sedežnic in dostavnih žičnic v primerjavi z vlečnicami. - Vzpostaviti boljše prometne povezave žičniških centrov z urbanimi centri. - Zagotoviti neodvisnost od naravnih vodnih virov z lastno vodno akumulacijo za dodatno zasneževanje.. 	<ul style="list-style-type: none"> - Če pomanjkljivosti in tehnične slabosti žičniških naprav ne bodo odpravljene, centrom v Sloveniji grozi upad prometa in to predvsem domačega. - Zaradi razpršenosti žičniških centrov je težji nadzor nad zagotavljanjem varnega delovanja naprav.
Poslovno – organizacijski vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Konsolidacija lastništva in poslovanja žičniških centrov, kar bi posledično lahko pomenilo večjo učinkovitost upravljavcev. - Povezovanje upravljavcev žičniških naprav in drugih izvajalcev turističnih storitev v skupne turistične grozde. - Povezovanje upravljavcev žičniških centrov na kapitalskih ali poslovnih osnovah bi centrom prineslo dodatne pozitivne sinergijske učinke. 	<ul style="list-style-type: none"> - Slovenska žičniška dejavnost bo zaostajala za konkurenčnimi državami. - Več kot polovica upravljavcev deluje v pravni obliki, ki je nepridobitna in s tem je povezano slabše gospodarjenje. - Zaradi slabega poslovanja upravljavcev bi lahko prišlo do zaprtja določenih centrov.

	Priložnosti (O)	Nevarnosti (T)
Okoljski vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Izkoristiti zdravo naravno okolje za aktivno preživljanje prostega časa. - Več kot 45% žičniških centrov ima letno povprečje nad 200cm novo zapadlega snega. - Nove tehnologije omogočajo dodatno zasneževanje tudi v centrih, ki imajo neugodne podnebne razmere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interes povečevanja žičniških centrov in interes družbe za ohranjanje okolja sta si velikokrat v navzkrižju. - Večina žičniških centrov leži na nadmorski višini do 1.000m. Nad 1.500m leži samo 13% centrov. Čeprav višina smučišča ni najbolj pomembna, bodo lahko v prihodnje nastopile težave zaradi globalnega segrevanja. - Štiri petine žičniških centrov ima dolgoletno povprečje pod 50 ledenih dni. - Več kot tretjina žičniških centrov je lociranih v območjih z manj kot 30 ledenih dni in nima možnosti uporabe žičniških naprav v daljših obdobjih. - Mednarodne študije predvidevajo, da se bo temperatura zemeljskega površja znatno dvignila v 21. stoletju in zaradi tega obstaja možnost da bi bili določeni centri zaprti, in s tem zmanjšali obseg ponudbe. - Število centrov, ki imajo letno povprečje več kot 200cm novo zapadlega snega se zmanjšuje.

	Priložnosti (O)	Nevarnosti (T)
Turistični vidik	<ul style="list-style-type: none"> - Razviti dodatne storitve in celostno turistično ponudbo, ki bi v sklopu žičniških centrov omogočala pestre rekreacijske priložnosti. - Dopolnitev z dodatno turistično ponudbo v poletni sezoni. - Povečati zasedenost ležišč, trenutno 40% pozimi in do 60% poleti. Razlika med poletno in zimsko sezono v zasedenosti je občutna in bi jo bilo potrebno popraviti z večjim poudarkom na promocijo Slovenije kot zimske destinacije (povečanje obiska tujih turistov). - V zimski sezoni, ko skoraj vsi žičniški centri obratujejo, povečati obseg prihodov s strani tujih turistov (ki jih je v primerjavi s poletjem do 75% manj). - Pozimi povečati obseg prenočitev, in posledično obisk žičniških centrov s strani domačih turistov. 	<ul style="list-style-type: none"> - Turistični promet v zadnjih letih narašča ampak še vedno ni dosegel ravni pred osamosvojitvijo. - Slovenski turizem postaja vse bolj odvisen od tujih turistov, ki jih je poleti dvakrat več kot domačih. - Trend obiskov kaže, da največ tujih turistov pride v Slovenijo v poletnem času, ko obratuje manj kot desetina vseh žičnic.

5 SCENARIJ RAZVOJA ŽIČNIŠKE DEJAVNOSTI

5.1 UVOD

Scenarij je opis možnega bodočega stanja ali razvoja določenega pojava. To ni napoved prihodnosti, vendar se s postavitvijo več scenarijev lahko opredeli polje možnih bodočih razvojev in znotraj tega polja se išče najustreznejši odziv organizacije na bodoči razvoj. Za izdelavo scenarijev je potrebno raziskati lastnosti žičniških centrov in njihovega okolja z metodami multivariatne analize. Na tej osnovi se oblikuje skupine podobnih žičnih centrov. Šele na podlagi analize skupin podobnih žičniških centrov so lahko podane relevantne lastnosti in usmeritve posamezne skupine žičniških centrov ter skupne lastnosti in usmeritve. Te ugotovitve so osnova za oblikovanje nabora ukrepov za ugotovljene možnosti razvoja, ki ni več osredotočen na skupine, pač pa je uporaben za vsak žičniški center. Opredeljene kombinacije ukrepov lahko poimenujemo scenariji.

5.2 SKUPINE ŽIČNIŠKIH CENTROV

Žičniških centrov ne moremo obravnavati samih zase, ampak samo v okviru turističnih destinacij. Na osnovi kvantitativne analize in dostopnih podatkov smo žičniške centre analizirali glede na razvitost žičniških centrov in glede na razvitost ostale turistična ponudba v okolju, kjer so locirani. Pri tem smo predvidevali in ocenjevali, da se turistična razvitost posameznega okolja, turistične destinacije, najbolje odraža skozi prenočitvene zmogljivosti, število obiskovalcev in zasedenostjo njihovih kapacitet. Ker večino prihodka žičniški centri ustvarijo pozimi, so za primerjavo pomembne prenočitvene zmogljivosti v objektih kot so hoteli, moteli, penzioni, apartmaji, zasebne sobe itn., ki tudi obratujejo v času zimske sezone.

Da bi bili žičniški centri kar najbolj zasedeni, so za njih najpomembnejši stacionarni gosti, ki zagotavljajo enakomerno uporabo in zapolnitev žičniških kapacitet. Dnevni obiskovalci upravljavcem povzročajo predvsem konice, ki jih je težko obvladovati. Do teh konic prihaja predvsem ob koncih tednov in v času krajših praznikov in počitnic.

Izhodiščno razvrstitev žičniških centrov smo izdelali na osnovi diskriminantne analize in metode voditeljev. Z diskriminantno analizo smo, glede na opazovane spremenljivke, poiskali tiste dimenzije, ki kar najbolje ločujejo enote med seboj. Z diskriminantno analizo iščemo tako linearno kombinacijo merjenih spremenljivk, da bo kvocient razlik aritmetičnih sredin diskriminantnih spremenljivk po skupinah glede na varianco diskriminantnih spremenljivk znotraj skupine največji. Skupine smo opredelili z nehierarhičnim razvrščanjem v štiri skupine na podlagi istih opazovanih spremenljivk.

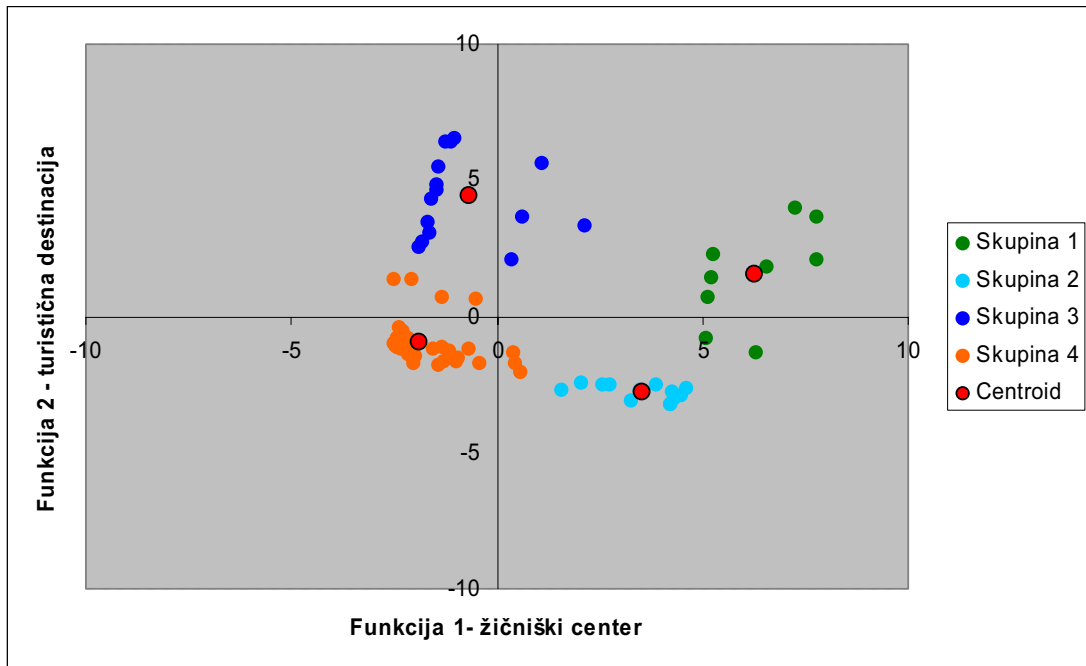
Žičniški centri v posamezni skupini so si glede na opazovane spremenljivke kar najbolj podobni med sabo, skupine pa so si čim bolj različne. Pri tem smo uporabili podatke, ki se nanašajo na leto 2006. Uporabljene so bile naslednje spremenljivke:

- število žičniških naprav;
- število smučarskih prog;
- dolžina smučarskih prog;
- površina smučarskih prog;
- kapaciteta smučišč;
- kapaciteta žičniških naprav;
- prepeljane osebe;
- število prenočitev;
- število prihodov turistov;
- prenočitvene zmogljivosti;
- zasedenost prenočitvenih zmogljivosti.

Na osnovi diskriminantne analize smo analizirane spremenljivke združili v dve funkciji:

- Funkcija 1 – značilnosti žičniških centrov.
- Funkcija 2 – značilnosti turističnih destinacij.

Na osnovi novih sestavljenih spremenljivk, lahko žičniški centre opišemo s pomočjo dveh dimenzij, funkcij, ki jih med seboj kar najbolje ločujeta. Grafična predstavitev dvodimenzionalne razporeditve žičniških centrov je prikazana na sliki 5.1. Prikazan je sintetični model žičniških centrov kot turistične destinacije, na osnovi katerega se žičniški centri združujejo v štiri skupine.

Slika 5.1: Združevanje žičniških centrov v skupine

Kot je razvidno iz slike, so se izoblikovale **štiri skupine žičniških centrov kot celovite turistične destinacije**. Na osnovi kvantitativne razvrstitve v skupine celovite turistične destinacije je v nadaljevanju podan kvalitativen opis obravnavanih skupin.

V 1. skupino sodijo tisti žičniški centri, ki imajo naslednje splošne skupne značilnosti:

- nadpovprečno razvite žičniške naprave in smučišča,
- v njihovi bližini so locirane nadpovprečne prenočitvene zmogljivosti in
- so že ali pa bi lahko v prihodnje bili del določene turistične destinacije.

V 2. skupino sodijo žičniški centri z naslednjimi skupnimi značilnostmi:

- v povprečju dobro razvite žičniške naprave in smučišča,
- v njihovo bližini ni zadostnih prenočitvenih zmogljivosti in
- še niso del turistične destinacije.

V 3. skupino sodijo žičniški centri, ki jih združujejo naslednje značilnosti:

- imajo v povprečju slabo razvite žičniške naprave in smučišča, malo naprav, malo smučarskih prog itn.,
- v okolju, kjer so locirani, je dovolj prenočitvenih kapacitet in
- so locirani v razvitih turističnih destinacijah in predstavljajo dodatno turistično ponudbo.

V 4. skupino so razvrščeni tisti žičniški centri, ki jih odlikujejo naslednje značilnosti:

- imajo v povprečju slabo razvite smučarske naprave in smučišča: zgolj eno ali dve žičniški napravi, kratke smučarske proge, majhna površina smučišč,
- v njihovi okolici skorajda ni lociranih prenočitvenih kapacitet in
- služijo predvsem lokalnim potrebam.

5.2.1 Skupine žičniških centrov glede na obseg poslovanja

V nadaljevanju so prikazane značilnosti skupin žičniških centrov glede na obseg poslovanja. Za analizo smo uporabili podatke za sezoni 2005/06 in 2006/07:

- število dni obratovanja;
- število dnevnih obiskov;
- izkoriščenost slabe sezone;
- zasedenost žičniških centrov;
- cene vozovnic.

Z rangiranjem na podlagi statističnih parametrov porazdelitve podatkov, smo posamezne kazalnike razdelili v pet razredov: 5-nadpovprečno, 4, 3-povprečno, 2, in 1-podpovprečno. Žičniški centri so nato na podlagi kazalnikov razporejeni v štiri skupine celovite turistične destinacije (slika 5.1)

V prvi skupini so centri, ki imajo nadpovprečno število dni obratovanja, nadpovprečen dnevni obisk in jim uspeva nadpovprečno izkoriščanje slabe sezone v primerjavi z dobro sezono. Zasedenost centrov pa je nekoliko nižja, kot bi pričakovali, kar kaže na to, da so njihove kapacitete naravnane na konice obiskov. Njihova boljša izkoriščenost bi se lahko popravila, v kolikor bi imeli več stacionarnih gostov. Cene njihovih vozovnic so visoke.

V drugi skupini so centri, ki imajo v primerjavi s prvo skupino manj dni obratovanja, dnevni obisk je mnogo manjši, prav tako izkoriščenost slabe sezone. Glede na zasedenost centra so njihove kapacitete zasedene premalo in tudi za njih velja podobna ugotovitev kot za centre v prvi skupini – kapacitete so naravnane na konice obiskov. Cene njihov storitev so nad povprečjem. Njihov obisk in dneve obratovanja bi bilo možno povečati samo z večjo tehnično opremljenostjo in dodatnim podaljševanjem sezone. Število smučarskih dni je mogoče povečati z dodatnimi nastanitvenimi kapacitetami oz. njihovo boljšo izkoriščenostjo.

Centri v tretji in četrti skupini bi za svoje bolj uspešno delovanje morali narediti še veliko. Pri tem je potrebno upoštevati, da so ti centri v glavnem namenjeni lokalnim potrebam in da ležijo na relativno nizkih nadmorskih višinah in imajo mnogo težje pogoje za delovanje: manj padavin, manjše število ledenih dni, manj novo zapadlega snega itn.

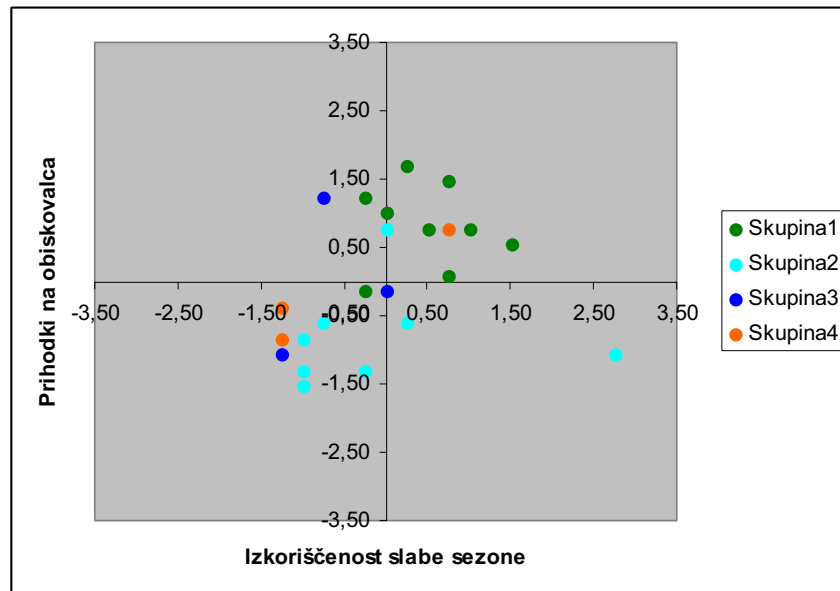
5.2.2 Uspešnost poslovanja žičniških centrov

Žičniške centre oz. upravljavce centrov smo v nadaljevanju analizirali glede na različne ekonomske kazalnike:

- prihodki na obiskovalca;
- izkoriščenost slabe sezone;
- povprečna zasedenost sezone 2005/06;
- stroški na zaposlenega;
- obisk na zaposlenega;
- cena smučarske vozovnice;
- prihodki na kapaciteto centra;
- stroški na kapaciteto centra.

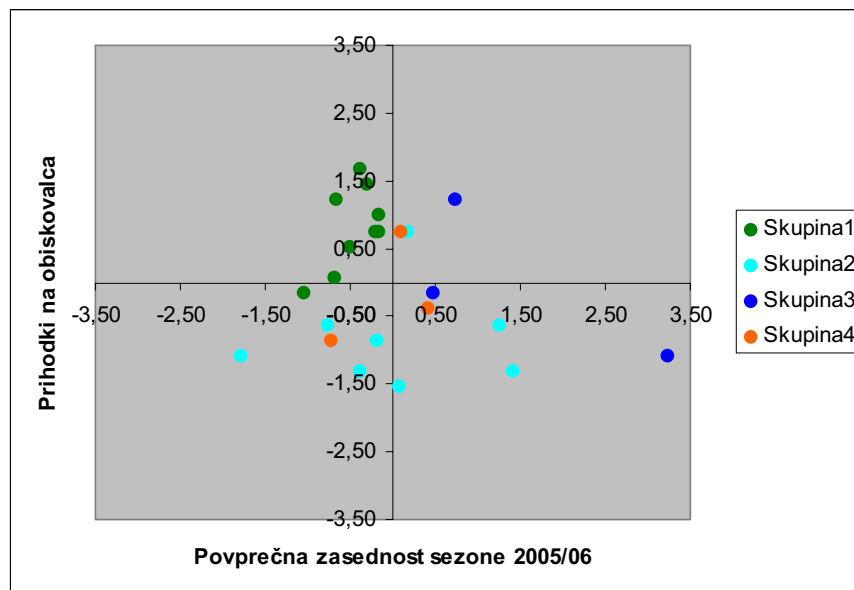
Žičniški centri so razvrščeni glede skupine celovite turistične destinacije. V analizo so vključeni vsi žičniški centri za katere so bili na voljo potrebni podatki. Dostopnost podatkov je razlog, da je največ pozornosti namenjene žičniškim centrom v prvi in drugi skupini celovite turistične destinacije. Primerjava žičniških centrov glede na različne ekonomske pokazatelje poslovanja, je prikazana v slikah v nadaljevanju.

Prikazane so standardizirane vrednosti posameznih spremenljivk. Vsak kazalnik je standardiziran glede na povprečno vrednost in standardni odklon vrednosti ocenjevanih parametrov. Na ta način lahko primerjamo porazdelitve žičniških centrov po različnih kazalnikih z različnimi merskimi lestvicami. Standardizacija ohranja srednjo vrednost in razpršenost podatkov okrog le te. Standardizirani primerjani kazalniki imajo tako enako povprečje (povprečje standardiziranega kazalnika je 0) in standardni odklon.

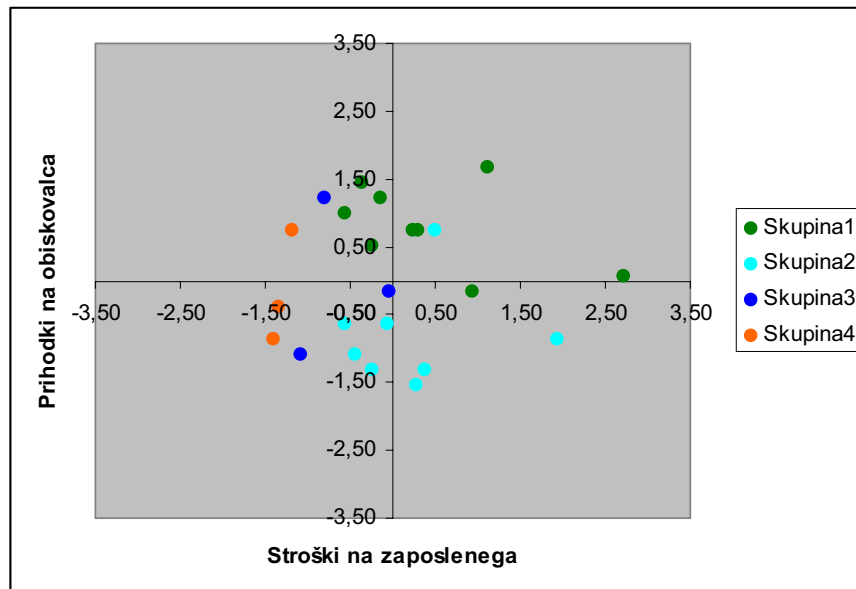
Slika 5.2: Prihodki na obiskovalca / Izkoriščenost slabe sezone

Večina upravljavcev prve skupine je nad povprečjem izkoriščenosti slabe sezone in prihodki na obiskovalca. V mnogo slabšem položaju so upravljavci druge skupine, skoraj vsi so pod povprečjem enega in drugega pokazatelja.

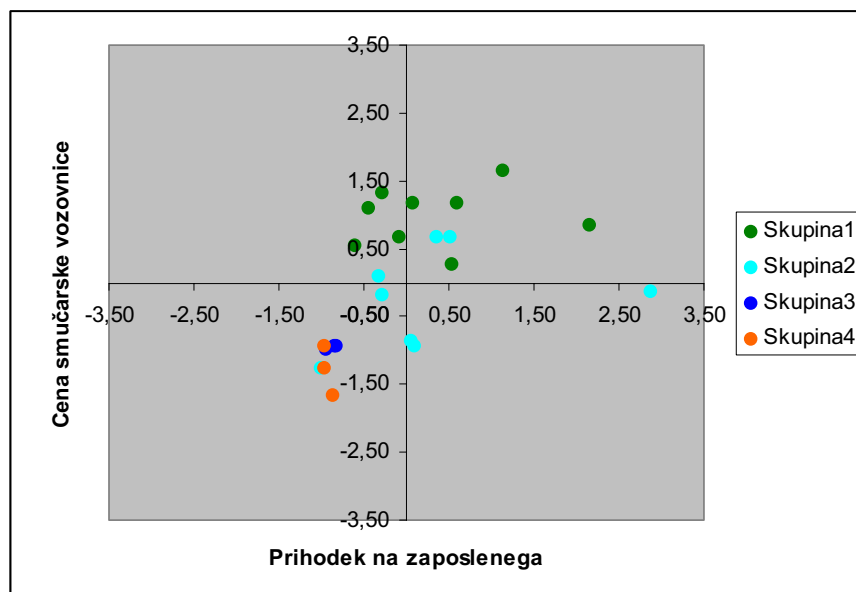
Slika 5.3: Prihodki na obiskovalca / Povprečna zasedenost sezone

Upravljavci prve skupine imajo ob podpovprečni zasedenosti v sezoni 2005/06 nadpovprečne prihodke na obiskovalca. Večina upravljavcev druge skupine ima podpovprečne prihodke na obiskovalca ob podpovprečni zasedenosti sezone 2005/06, samo dva upravljavca odstopata od povprečne zasedenosti.

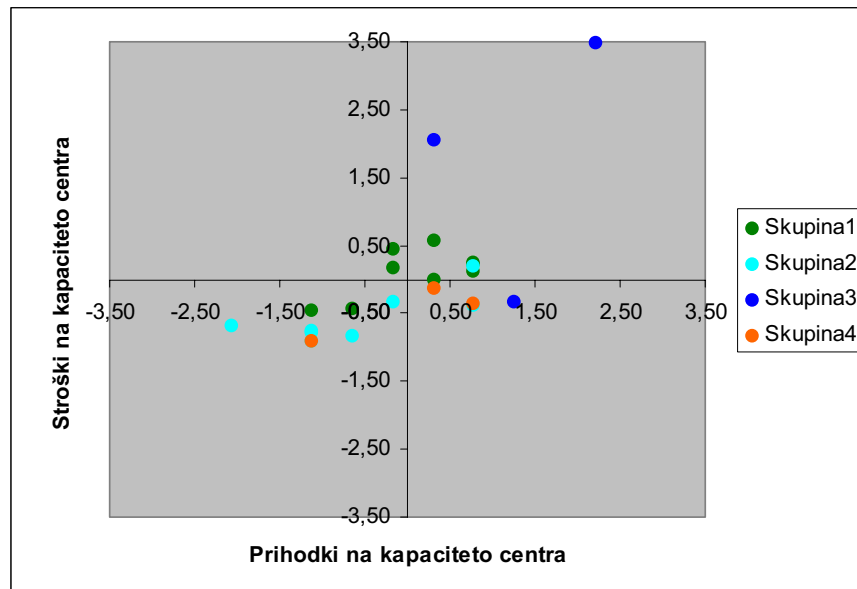
Slika 5.4: Prihodki na obiskovalca / Stroški na zaposlenega

Večina upravljavcev prve skupine ima nadpovprečne prihodke na obiskovalca. Stroški na zaposlenega so pri polovici nadpovprečni. Upravljalci druge skupine imajo prihodke na obiskovalca podpovprečne, pri stroških na zaposlenega pa so podobni prvi skupini.

Slika 5.5: Cena smučarske karte / Prihodek na zaposlenega

Cena vozovnice je pri vseh upravljavcih prve skupine nad povprečjem, medtem ko je prihodek na zaposlenega pri večini v povprečju. Večja odstopanja je zaznati samo pri manjšemu številu upravljavcev. V drugi skupini so si upravljavci bolj podobni in se skoraj vsi gibljejo okoli povprečja pri obeh kazalnikih (razen pri enem, ki močno odstopa pri prihodu na zaposlenega).

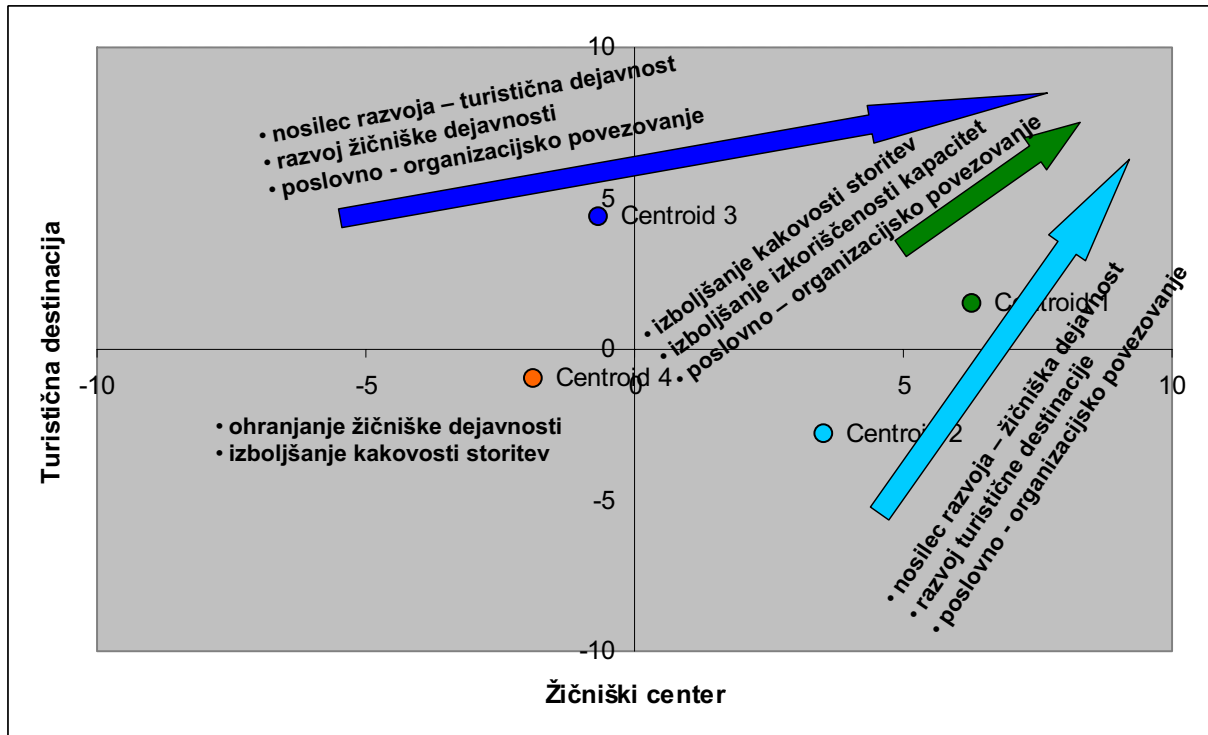

Slika 5.6: Stroški na kapaciteto centra / Prihodki na kapaciteto centra

Kot je videti, so si skupine med seboj bolj podobne kot posamezni centri znotraj skupine. V najslabšem položaju so centri, ki so podpovprečni tako po prihodkih na kapaciteto, kot po stroških na kapaciteto centra. Večina centrov prve skupine je v povprečju tako glede stroškov na kapaciteto, kot tudi prihodkov na kapaciteto. Zanimivo je, da je kar nekaj centrov po prihodkih in stroških pod povprečjem, kar da slutiti, da svojih zmogljivosti ne izkoristijo dovolj.

5.3 OBLIKOVANJE SCENARIJEV NADALNJEGA RAZVOJA ŽIČNIŠKIH CENTROV

Na osnovi kvantitativne razvrstitve žičniških centrov v skupine celovite turistične destinacije in na osnovi analize obsega ter uspešnosti poslovanja je v nadaljevanju podana kvalitativna analiza žičniških centrov. Šele na podlagi analize skupin podobnih žičniških centrov so lahko podane relevantne lastnosti in usmeritve posameznih skupin žičniških centrov (slika 5.7). Te usmeritve so osnova za oblikovanje skupne strategije razvoja.

Slika 5.7: Osnovne usmeritve razvoja skupin celovite turistične destinacije

5.3.1 Žičniški centri prve skupine celovite turistične destinacije

- 10% žičniških centrov.
- 62% kapacitet smučišč.
- 75% prihodkov žičniških sistemov v Sloveniji.

- 19% prenočitvenih zmogljivosti.
- 19% nočitev v Sloveniji leta 2006.
- 29% zasedenost prenočitvenih kapacitet.

- Cca 81 mio EUR investicijskega potenciala za obdobje prihodnjih 10 let skupaj z nepovratno pomočjo iz EU skladov – po shemi državne pomoči¹⁰.
- Skupna kapaciteta smučišč: 30.000 smučarjev / dan.
- Prenositvene kapacitete: 11.000 postelj.
- Zasedenost žičniških centrov: 32%.
- Zasedenost prenočitvenih kapacitet (zimski sezona): 50%.
- Delež stacionarnih turistov (glede na število obiskovalcev): 18%.

¹⁰ Izračun investicijskega potenciala je v poglavju 10.1 Investicijski potencial.

Žičniške centre v prvi skupini združujejo naslednje značilnosti:

- imajo nadpovprečno razvite žičniške naprave in smučišča;
- v bližini centrov so locirane nadpovprečne prenočitvene zmogljivosti;
- so že ali pa bi lahko v prihodnje bili del celovite turistične destinacije;
- imajo dovolj veliko število obratovalnih dni v letu;
- imajo dovolj visok dnevni obisk;
- dokaj dobro jim uspeva izkoriščanje slabe sezone v primerjavi z dobro sezono;
- zasedenost kapacitet je povprečna;
- kapacitete centrov so naravnane na konice povpraševanja;
- cene vozovnic so glede na vse žičniške centre na najvišji ravni;
- prihodki na obiskovalca so nadpovprečni;
- v dobri sezoni (2005/06) so bili centri podpovprečno zasedeni;
- večina centrov je blizu povprečja stroškov in prihodkov na kapaciteto žičniškega centra.

Iz navedenih značilnosti lahko izpeljemo njihove osnovne prednosti in slabosti:

- centri oz. upravljavci imajo dobro tehnično znanje o obratovanju žičniških naprav in o tehnični pripravi smučišč;
- kapacitete žičniških centrov niso dovolj izkoriščene in imajo povprečen ali podpovprečen obisk na zaposlenega;
- ob dobri sezoni niso uspeli ustvariti nadpovprečnega obiska na zaposlenega.

Za izboljšanje rezultatov bi bili potrebni naslednji ukrepi:

- Centri prve skupine nujno potrebujejo večjo izkoriščenost obstoječih žičniških kapacitet. Ker so kapacitete naravnane na konice, to so sobote, nedelje in prazniki, bi morali več pozornosti posvetiti stacionarnim gostom, ki bi zapolnili manjšo zasedenost med tednom. To pomeni vlaganje v lastne prenočitvene kapacitete, ki upravljavcu nudi večjo fleksibilnost, ali pa intenzivno povezovanje z upravljavci prenočitvenih kapacitet. Cilj je oblikovati celovite turistične destinacije in njihovo poslovno in kapitalno povezovanje v višje oblike gospodarskega sodelovanja – grozdi, holdingi itn. Povezovanje bi jim vsekakor prineslo dodatno sinergijo in boljše poslovne rezultate.
- Trženje storitev, ki jih nudijo centri, bi jim tudi v dobrih sezonah moralo zagotoviti nadpovprečni prihodek na zaposlenega, ob izpolnjevanju zahtev iz 1. točke. Temu področju bodo morali centri iz prve skupine posvetiti več pozornosti.
- Obdržati nivo kakovosti storitev vsaj na doseženi ravni, če ne celo izboljšanje. Zaradi potencialne možnosti dolgoročno neugodnih klimatskih razmer bo potrebno vedno več vlaganja v tehnična sredstva, nove tehnologije in znanja upravljavcev žičniških centrov.
- Izgradnja novih žičniških naprav v primeru povezovanja več centrov in oblikovanja novega centra, nove celovite destinacije z bolj privlačno ponudbo.
- Slediti razvoju najnovejših trendov zimske in poletne rekreacije.

Prva skupina žičniških centrov naj bi sledila naslednjim usmeritvam:

- Prezeti nosilno vlogo v turistični destinaciji.
- Zagotoviti obiskovalcem celovito ponudbo.
- Zagotoviti konkurenčno in kakovostno ponudbo.
- Zmanjšati tveganje poslovanja.
- Povezati z drugimi žičniškimi centri.

Cilj 1: Zagotoviti uporabnikom – obiskovalcem celovito ponudbo.

Usklajevanje žičniških in hotelsko – gostinskih zmogljivosti ter vlaganje v dodatno ponudbo.

- Vlaganje v žičniške naprave za povezovanje več žičniških centrov v enega večjega in oblikovanje velikih turističnih destinacij po vzoru podobnih destinacij v sosednjih državah.
- Vlaganje v trženje prenočitvenih in žičniških kapacitet.

Cilj 2: Zagotoviti neprekinjeno dejavnost v zimski sezoni.

- Vlaganje v sisteme za dodatno zasneževanje.
- Vlaganje v računalniške sisteme za zasneževanje in nadzor.

Cilj 3: Zagotoviti kakovostno celovito ponudbo.

- Vlaganje v obnovo in posodobitev žičniških naprav.
- Vlaganje v opremo za pripravo in vzdrževanje smučarskih prog.
- Nove aktivnosti.

Cilj 4: Povezovanje žičniških centrov.

- Povezovanje v strokovna združenja (zbornice, mednarodne organizacije) z namenom zagotavljanja skupnega nastopa v razmerju do države, izmenjave izkušenj doma in v tujini, skupnega šolanja potrebnih strokovnih kadrov, itn.
- Prostorsko povezovanje tam, kjer je to mogoče.
- Poslovno povezovanje med upravljavci žičniških centrov.
- Kapitalsko povezovanje in ustvarjanje velikosti organizacij, ki imajo kritično maso za doseganje boljših pogajalskih izhodišč in zagotavljanja večje ekonomičnosti poslovanja (večji žičniški centri prevzemajo manjše, itn.).

Možni scenariji razvoja teh centrov so:

- Centri ohranijo svojo velikost in izboljšujejo kakovost žičniških sistemov.
- Centri se še razširijo, povečajo žičniške kapacitete, ustvarijo nove smučarske proge in povečajo smučarske površine.
- Obstoječi centri se med seboj povežejo. Tam, kjer je to možno se povežejo fizično, sicer pa tudi poslovno in kapitalsko. Izoblikujejo se nove turistične destinacije, skupni centri z novo turistično blagovno znamko..

Strategije:

- Po prvem scenariju žičniški center vzdržuje velikost centra in skrbi za povečanje kakovosti svoje ponudbe, optimizira poslovanje, usklajuje prenočitvene kapacitete, posodablja žičniške naprave in jih prilagaja možnosti uporabe skozi vse leto, povečuje raznovrstnost ponudbe v centru in ob njem, povečuje obisk stacionarnih gostov, skrbi za podaljševanje sezone. Žičniški center je usmerjen v povečanje tržnega deleža glede na obstoječo velikost centra in v višjo cenovno nišo.
- Pri scenariju povečevanja žičniških centrov so v prvi vrsti pomembne naravne danosti. V kolikor takih danosti ni, se center ne more širiti. Pomembne so tudi prostorske omejitve, ki preprečujejo širitev. Prostorske in okoljske omejitve je potrebno upoštevati pri možnostih usklajevanja vseh drugih dejavnosti: prenočitvene zmogljivosti, infrastruktura, dodatna turistična ponudba. Zaradi velikih vlaganj, potrebnih za usklajeno širitev centra, je moč pričakovati usklajene kapacitete na dolgi rok. Žičniški center je usmerjen v povečanje tržnega deleža in v višjo cenovno nišo.
- Scenarij povezovanja že razvitih centrov v novo turistično destinacijo prinaša tako na kratki kot na dolgi rok najboljše rezultate. S tem se ob relativno majhnih vlaganjih v dodatne – povezovalne žičniške naprave ustvarijo novi in večji žičniški centri, poveča se tržna konkurenčnost vseh centrov, ki so med seboj povezani in lahko z ustreznim usklajevanjem kapacitet in medsebojnim poslovnim povezovanjem zaradi sinergije, dosežejo boljše poslovne rezultate, kot bi jih sami zase.

Glede na opisane značilnosti centrov v tej skupini in ocenjen investicijski potencial, se investicije v prihodnjem 10 letnem obdobju namenijo za:

- Vlaganje v infrastrukturo, nove žičniške naprave, naprave za zasneževanje, dodatno ponudbo in povečanje aktivnosti na področju trženja v obsegu 20% vrednosti bodočih investicij. To pomeni, da se bodo povečale žičniške kapacitete in bodo morali upravljavci dnevno privabiti cca 2.300 novih obiskovalcev. S tako realizacijo bi se izkoriščenost smučarskih kapacitet povečala za 4%.

- Povečanje prenočitvenih kapacitet in to v obsegu 80% vrednosti razpoložljivega investicijskega potenciala. To pomeni povečanje prenočitvenih zmogljivosti za približno 1.100 postelj. S tem povečanjem prenočitvenih kapacitet in ob upoštevanju vsaj 60% zasedenosti le teh, se zasedenost vseh prenočitvenih kapacitet poveča za 1%. Ob taki realizaciji se med obiskovalci centra poveča delež stacionarnih smučarjev za 2%.
- Iskanje zunanjih investitorjev za hitrejše prilagajanje in usklajevanje žičniških in prenočitvenih kapacitet ter kompletne izgradnje turističnih destinacij.

5.3.2 Žičniški centri druge skupine celovite turistične destinacije

- 15% žičniških centrov.
- 21% kapacitet smučišč.
- 11% prihodkov žičniških sistemov v Sloveniji.
- 3% prenočitvenih zmogljivosti.
- 1% nočitev v Sloveniji leta 2006.
- 10% zasedenost prenočitvenih kapacitet.
- Cca 9 mio EUR investicijskega potenciala za obdobje prihodnjih 10 let skupaj z nepovratno pomočjo iz EU skladov – po shemi državne pomoči¹¹.
- skupna kapaciteta smučišč: 10.000 smučarjev / dan.
- Prenositvene kapacitete: 1.600.
- Zasedenost žičniških centrov: 41%.
- Zasedenost prenočitvenih kapacitet (zimski sezona): 24%.
- Delež stacionarnih turistov (glede na število obiskovalcev): 4%.

Žičniške centre v drugi skupini združujejo naslednje skupne značilnosti:

- imajo dobro razvite žičniške naprave in smučišča, vendar v povprečju zaostajajo za prvo skupino;
- v njihovi bližini ni zadostnih prenočitvenih zmogljivosti;
- niso še del turistične destinacije;
- število dni obratovanja je manjše kot pri prvi skupini;
- imajo manjši dnevni obisk;
- kapacitete centrov so povprečne in so naravnane na konice povpraševanja;
- cene njihovih storitev so v glavnem nad povprečjem;
- imajo relativno slabo izkoristijo slabo sezono v primerjavi z dobro sezono;
- prihodki na obiskovalca so pod povprečjem;
- stroški na zaposlenega pri približno polovici centrov nad povprečjem, pri drugi polovici pod povprečjem;
- obisk na zaposlenega se giblje v povprečnih vrednostih;
- v dobri sezoni je zasedenost večine centrov povprečna.

Iz navedenih značilnosti lahko izpeljemo njihove osnovne prednosti in slabosti:

- Centri imajo relativno kratko sezono. Seveda so pri tem prisotni tudi naravni, okoljski pogoji, kjer ti centri obratujejo.
- Kapacitete žičniških naprav niso dovolj izkoriščene. Celo ob dobri sezoni je bila zasedenost njihovih centrov povprečna.
- V njihovi bližini ni dovolj prenočitvenih zmogljivosti, ki bi jim lahko omogočile večjo izkoriščenost kapacitet.
- Slabo izkoristijo slabo sezono.
- Imajo povprečne poslovne rezultate.

¹¹ Izračun investicijskega potenciala je v poglavju 10.1 Investicijski potencial.

Za izboljšanje njihovih rezultatov bi bili potrebni naslednji ukrepi:

- Potrebujejo vlaganja v prenočitvene in gostinske kapacitete ter v žičniške naprave in žičniško infrastrukturo.
- V njihovi bližini ni dovolj prenočitvenih zmogljivosti. Potrebno je dolgoročno vlaganje v nove hotelske in gostinske kapacitete. To je težko izvedljivo, če ne postanejo del turistične destinacije ali del večje poslovne skupnosti. Povezovanje z drugimi ponudniki turističnih storitev je nujno.
- Za doseganje višjega nivoja, tako po kakovosti kot po obsegu poslovanja, morajo izoblikovati turistično destinacijo ali postati del integralnega turističnega proizvoda.
- Potrebno je povezovanje v prostorskem, poslovnem in kapitalnem smislu. Centri morajo zgraditi nove žičniške naprave za povezovanje že obstoječih centrov med seboj in s tem izboljšati ponudbo, ki bo postala privlačnejša za obiskovalce.
- Več pozornosti morajo centri posvetiti izvajanju ukrepov za doseganje boljših poslovnih rezultatov. Med ukrepe sodijo: povečanje obratovalnih dni, povečanje obiska, povečanje stacionarnih gostov, itn.

Druga skupina žičniških centrov naj sledi naslednjim usmeritvam:

- Prezeti nosilno vlogo razvoja turistične destinacije.
- Zmanjšati tveganje poslovanja.
- Razviti celovito konkurenčno in kakovostno ponudbo.
- Povezati z drugimi žičniškimi centri.

Cilj 1: Zagotoviti uporabnikom celovito ponudbo.

- Usklajevanje žičniške in hotelsko – gostinske ponudbe, saj je razmerje med žičniškimi kapacitetami in prenočitvenimi zmogljivostmi je izredno neugodno.
- Vlaganje v žičniške naprave za povezovanje več žičniških centrov iz te skupine in iz drugih skupin, v enega večjega in oblikovanje integralnih turističnih destinacij.
- Vlaganje v trženje dodatnih prenočitvenih kapacitet.

Cilj 2: Zagotoviti neprekinjeno dejavnost v zimski sezoni.

- Vlaganje v sisteme za dodatno zasneževanje.
- Vlaganje v računalniške sisteme za zasneževanje in nadzor.

Cilj 3: Zagotoviti kakovostno celovito ponudbo.

- Vlaganje v obnovo in posodobitev žičniških naprav.
- Vlaganje v opremo za pripravo in vzdrževanje smučarskih prog.
- Vlaganje v prenočitvene in gostinske kapacitete.

Cilj 4: Povezovanje žičniških centrov.

- Povezovanje v strokovna združenja (zbornice, mednarodne organizacije) z namenom zagotavljanja skupnega nastopa v razmerju do države, izmenjave izkušenj doma in v tujini, skupnega šolanja potrebnih strokovnih kadrov itn.
- Poslovno povezovanje med upravljavci žičniških centrov.
- Kapitalsko povezovanje in ustvarjanje velikosti organizacij, ki imajo kritično maso za doseganje boljših pogajalskih izhodišč in zagotavljanja večje ekonomičnosti poslovanja.

Možni scenariji razvoja teh centrov:

- Centri ohranijo svojo velikost in samo izboljšujejo kakovost žičniške ponudbe.
- Centri razširijo svojo velikost in izboljšujejo kakovost ponudbe.
- Razvijejo celovito turistično destinacijo tako glede žičniške ponudbe kot tudi ponudbe prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti, izboljšajo kakovost ponudbe, izboljšajo dostopnost do centrov.
- Centri se povežejo med seboj in ustvarijo nove centra oz. nove turistične destinacije.

Strategije:

- Centri ostanejo v sedanji velikosti in se ne razvijajo, saj se ne razvija dodatna turistična ponudba, predvsem prenočitvene zmogljivosti. Vsekakor morajo skrbeti za kakovost delovanja tako v smislu obnavljanja žičniških naprav kot urejanja prog. Izkoriščenost centrov, ki temelji v glavnem na dnevnih obiskovalcih, se poveča z lažjo dostopnostjo in dodatno ponudbo na smučišču. Žičniški centri ohranjajo tržni delež.
- Centri povečajo kapaciteto naprav, uvedejo nove proge, povečajo površine smučišč, izboljšajo dostopnost. Njihov razvoj v tej smeri je odvisen od naravnih danosti in omejitev, ki obstajajo. Ciljna skupina so dnevni obiskovalci, saj ne povečujejo prenočitvenih kapacitet. Tržni delež povečujejo zaradi kakovostnejše ponudbe.
- Centri prevzamejo nosilno vlogo pri razvoju turistične destinacije tako v smislu izboljšanja žičniške ponudbe kot ostale turistične ponudbe. Razvoj bo zahteval velika investicijska sredstva, kar pomeni, da bi za razvoj takega centra morali pritegniti več investitorjev in tudi lokalno skupnost.
- Centri se povežejo, kar doprinese vsem, ki sodelujejo med seboj, dodatne sinergijske učinke in boljši položaj na trgu ob relativno majhnih vlaganjih. Njihov nadaljnji razvoj bo odvisen od sposobnosti povezovanja in sodelovanja, prav tako pa tudi od razvoja vsakega centra posebej.

Glede na opisane značilnosti centrov v tej skupini in ocenjen investicijski potencial, se investicije v prihodnjem 10 letnem obdobju namenijo za:

- Vlaganje v infrastrukturo, nove žičniške naprave, naprave za zasneževanje, dodatno ponudbo in povečanje aktivnosti na področju trženja v obsegu 25% vrednosti bodočih investicij. To pomeni, da se bodo povečale žičniške kapacitete in bodo morali upravljavci privabiti dnevno okoli 450 novih obiskovalcev. S tako realizacijo se bo izkoriščenost smučarskih kapacitet povečala za 2%.
- Povečanje prenočitvenih kapacitet v obsegu 75% vrednosti razpoložljivega investicijskega potenciala. To pomeni povečanje prenočitvenih zmogljivosti za približno 210 postelj. S tem povečanjem prenočitvenih kapacitet in ob upoštevanju vsaj 60% zasedenosti le teh, se zasedenost vseh prenočitvenih kapacitet poveča za 4%. Ob taki realizaciji se med obiskovalci centra za 1% poveča delež stacionarnih smučarjev.
- Iskanje zunanjih investitorjev za hitrejši razvoj centrov in njihovo preoblikovanje v turistične destinacije.

5.3.3 Žičniški centri tretje skupine celovite turistične destinacije

- 19% žičniških centrov.
- 6% kapacitet smučišč.
- 4% prihodkov žičniških sistemov v Sloveniji.

- 28% prenočitvenih zmogljivosti.
- 27% nočitev v Sloveniji leta 2006.
- 29% zasedenost prenočitvenih kapacitet.

- Cca 17 mio EUR investicijskega potenciala za obdobje prihodnjih 10 let skupaj z nepovratno pomočjo iz EU skladov – po shemi državne pomoči¹².
- Skupna kapaciteta smučišč: 3.000 smučarjev / dan.
- Prenositvene kapacitete: 16.500 postelj.
- Zasedenost žičniških centrov: 51%.
- Zasedenost prenočitvenih kapacitet (zimski sezona): 44%.
- Delež stacionarnih turistov (glede na število obiskovalcev): 247%.

¹² Izračun investicijskega potenciala je v poglavju 10.1 Investicijski potencial.

Žičniške centre v tretji skupini združujejo naslednje skupne značilnosti:

- Kapaciteta centrov je relativno majhna: malo žičniških naprav, malo prog, malo smučarskih površin.
- V okolju, kjer delujejo, je dovolj prenočitvenih zmogljivosti in druge turistične ponudbe.
- Delujejo v razvitih turističnih destinacijah in predstavljajo dodatno turistično ponudbo. Niso nosilec ali eden od nosilcev turističnega razvoja v okolju, kjer so locirani.
- Njihov nadaljnji razvoj je omejen, naravni pogoji so največkrat največji omejitveni faktor.

Za izboljšanje njihovih rezultatov bi bili potrebni naslednji ukrepi:

- Ker ti centri bogatijo obstoječo ponudbo v turističnih destinacijah, bi jih bilo smotno obdržati in predvsem razvijati njihovo kakovost in raznovrstnost: zimsko / poletne aktivnosti povezane z njihovo osnovno dejavnostjo. Pri tem je pomembno vprašanje ekonomske upravičenosti, v kolikor taki centri ne dosegajo minimalnega pozitivnega poslovnega rezultata.
- Ti centri nudijo tudi lokalni skupnosti in njihovim prebivalcem enostavno dostopnost in uporabo. S tem se veča število uporabnikov žičniških storitev. Za prihodnji razvoj dejavnosti so pomembni tudi ti centri, čeprav je to njihova postranska vloga v okoljih, kjer so locirani.
- Centri bi morali biti vključeni v večje turistične sisteme in organizacije, kajti samo na ta način bi jim bil zagotovljen nadaljnji obstoj in kakovost delovanja tako v poslovnem, kot tudi v tehničnem smislu.

Tretja skupina žičniških centrov naj sledi naslednjim usmeritvam:

- Povezovanje in sodelovanje z nosilcem turistične destinacije.
- Razvijanje celovite in kakovostne ponudbe.
- Povezovanje z razvitimi žičniškimi centri.

Cilj 1: Zagotoviti uporabnikom – obiskovalcem celovito ponudbo.

- Usklajevanje žičniških in hotelsko – gostinskih zmogljivosti. Razmerje med žičniškimi kapacitetami in prenočitvenimi zmogljivostmi je izredno neugodno.
- Vlaganje v žičniške naprave in povečanje kapacitete, v kolikor za to obstojajo naravni in okoljski pogoji.
- Vključevanje centrov v sistem večjih žičniških centrov.
- Vlaganje v trženje dodatnih žičniških kapacitet.

Cilj 2: Zagotoviti neprekinjeno dejavnost v zimski sezoni.

- Vlaganje v sisteme za dodatno zasnježevanje.
- Vlaganje v računalniške sisteme za zasnježevanje in nadzor.

Cilj 3: Zagotoviti kakovostno celovito ponudbo.

- Vlaganje v obnovo in posodobitev žičniških naprav.
- Vlaganje v opremo za pripravo in vzdrževanje smučarskih prog.

Cilj 4: Povezovanje žičniških centrov.

- Povezovanje v strokovna združenja (zbornice, mednarodne organizacije) z namenom zagotavljanja skupnega nastopa v razmerju do države, izmenjave izkušenj doma in v tujini, skupnega šolanja potrebnih strokovnih kadrov itn.
- Prostorsko povezovanje žičniških centrov.
- Poslovno povezovanje med upravljavci žičniških centrov.
- Kapitalsko povezovanje in ustvarjanje velikosti organizacij, ki imajo kritično maso za doseganje boljših pogajalskih izhodišč in zagotavljanja večje ekonomičnosti poslovanja.

Možni scenariji:

- Centri se razširijo in postanejo pomembna dodatna ponudba.
- Centri ohranijo dosednji obseg ponudbe, izboljša se kakovost ponudbe, povezovanje z drugimi žičniškimi centri.

- Centri se ukinejo zaradi nedonosnosti in zaradi slabih naravnih pogojev za nadaljnje obratovanje.

Strategije:

- Za širitev centrov, so pomembni naravni in drugi pogoji. Potrebna so velika vlaganja, ki bi jih obstoječi centri težko izpeljali sami in potrebujejo investitorje oz. poslovne partnerje. Njihova prednost je v že turistično razvitem okolju, kjer delujejo, saj dodatne prenočitvene zmogljivosti niso potrebne, poleg tega turistična destinacija nudi tudi druge storitve. Prav tako so te destinacije turistično že prepoznavne.
- Določeni centri bi se lahko poslovno ali kapitalsko povezali z bolj razvitimi centri in skupaj ustvarili ustrežnejšo ponudbo ob relativno majhnih vlaganjih.
- Zaradi nedonosnosti ali zaradi slabih naravnih pogojev za nadaljnje obratovanje žičniškega centra, se le ti ukinejo. Predlaga se prenos naprav v razvite žičniške centre.

Glede na opisane značilnosti centrov v tej skupini in ocenjen investicijski potencial, se investicije v prihodnjem 10 letnem obdobju namenijo za:

- Vlaganje v infrastrukturo, nove žičniške naprave, naprave za zasnježevanje, dodatna ponudba in povečanje aktivnosti na področju trženja v obsegu 100% vrednosti bodočih investicij. Investitorji so tako žičniški centri kot tudi hotelsko – gostinske organizacije.
- Povečevanje prenočitvenih kapacitet za to skupino ni smiselno.

5.3.4 Žičniški centri četrte skupine celovite turistične destinacije

- 56% žičniških centrov.
- 11% kapacitet smučišč.
- 10% prihodkov žičniških sistemov v Sloveniji.
- 5% prenočitvenih zmogljivosti.
- 3% nočitev v Sloveniji leta 2006.
- 12% zasedenost prenočitvenih kapacitet.

Ta skupina je najštevilčnejša in po svojih značilnostih pravzaprav ne sodi v prave žičniške centre, kajti njihov osnovni namen in vrednost ni v turističnem smislu, ampak v potrebah lokalne skupnosti. Ta skupina žičniških centrov bi svoje delo in obstoj morala iskati v okviru lokalnih skupnosti – občin oziroma v okviru Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kajti večinoma te centre upravljajo športna društva, občine, občinski javni zavodi, so del ponudbe turističnih kmetij oz. zasebnih gostincev. Njihov pomen se odraža v zagotavljanju dostopne rekreacije lokalnemu prebivalstvu, učenju smučanja, zagotavljanju najširše baze za bodoče tekmovalce, vzgajanje bodočih uporabnikov storitev velikih žičniških centrov in so središče druženja lokalnega prebivalstva.

Žičniške centre v četrti skupini združujejo naslednje skupne značilnosti:

- Imajo slabo razvito žičniško strukturo: zgolj eno ali dve žičniški napravi, eno ali dve prog, dolžina in površina prog je majhna.
- So locirani v okolja, kjer je malo prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti.
- Njihova ekonomska pomembnost je zanemarljiva.
- Služijo predvsem lokalnim potrebam.

Za izboljšanje njihovih rezultatov bi bili potrebni naslednji ukrepi:

- Ti centri potrebujejo pomoč pri vzdrževanju in zagotavljanju žičniških naprav ter za primerno urejanje in vzdrževanje smučarskih terenov. Delo v teh centrih največkrat opravijo prostovoljci. Pri zagotavljanju ustrezne pomoči je potrebno razlikovati med zasebnimi upravljavci in društvi.

- Poiskati je potrebno ustrezno sistemsko rešitev za njihovo ohranitev. Centri se ne ohranijo za vsako ceno, ampak samo ob določenih pogojih, kot so: aktivno lokalno smučarsko društvo, dovolj obiskovalcev, velik lokalni pomen, velik pomen za rekreacijo itn. Njihova ohranitev je pomembna zaradi njihove vsestranske koristi za lokalno prebivalstvo.

Četrta skupina žičniških centrov, ki se bistveno razlikuje po svojih osnovnih značilnostih, naj sledi naslednjim usmeritvam:

- Rekreacija lokalnega prebivalstva.
- Središče združevanja.
- Vzgoja mladine in bodočih uporabnikov večjih centrov.

Cilj 1: Ohranjanje smučišč za potrebe lokalnega prebivalstva.

- Centri nudijo rekreacijo lokalnemu prebivalstvu.
- Ostajajo središče združevanja lokalnega prebivalstva.
- Vzgajajo mladino in bodoče uporabnike in obiskovalce večjih žičniških centrov.
- Nudijo možnost učenja smučanja najširši mladi populaciji.
- V kolikor ni interesa za nadaljnje vzdrževanje oz. ni zagotovljenih ustreznih sredstev se centre ukine.

Cilj 2: Tehnična posodobitev centrov v skladu z velikostjo, izkoriščenostjo in možnostjo nadaljnje uporabe.

- Ohranitev velikosti centrov in tehnične posodobitve žičniških naprav.
- Tehnične izboljšave pri pripravi smučišč, v kolikor za to obstojajo možnosti.

Cilj 3: Vzpostaviti redno financiranje.

- Glede na lokalno pomembnost malih žičniških centrov se poišče model financiranja teh centrov: lokalne skupnosti – občine, Ministrstvo za šolstvo in šport.

Možni scenariji:

- Centri se ohranijo v sedanjem obsegu in zadovoljujejo zgolj potrebe lokalnega prebivalstva.
- Centri se razvijejo v manjšo turistično destinacijo.
- Centri se ukinejo, ker ni sredstev za njihovo vzdrževanje.

Strategije:

- Za vzdrževanje in razvoj teh žičniških centrov bi se morala najti rešitev na nivoju države. Centre, katerih osnovni namen je v vzgoji, izobraževanju in zagotavljanju rekreacije, je potrebno obravnavati na drugačen način. Rešitev se poišče v sklopu občin in Ministrstva za šolstvo in šport.
- Glede na naravne danosti in okoljske možnosti se žičniški center lahko razvije v večji center oz. turistično destinacijo. Sredstva za razvoj preskrbi zasebni investitor.
- V kolikor ni možno zagotoviti rednega financiranja za vzdrževanje centra, se tak center zapre, saj ni smiselno ohranjanje centrov za vsako ceno.

5.4 IDENTIFICIRANI RAZVOJNI NAČRTI

Identificiranih je bilo preko 20 različnih projektov, praviloma na lokacijah obstoječih žičniških centrov. S ciljem zagotavljanja sonaravnega razvoja žičniških sistemov je smiselno vsakega od projektov ločeno obravnavati in ob tem upoštevati vse obstoječe zahteve, ki izhajajo iz ustrezne zakonodaje s področij graditve objektov, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, žičniških naprav za prevoz oseb ter varnosti na smučiščih.

Kot prednostne je smiselno s tehnično-tehnološkega področja obravnavati:

- projekte za zagotavljanje usklajenosti kapacitet žičniških naprav in prepustnosti smučarskih prog (ZVSmuč),
- projekte za zagotavljanje ustreznega evropskega nivoja kakovosti obratovanja obstoječega žičniškega sistema (nadomestne gradnje praviloma na obstoječih lokacijah),
- projekte za zagotavljanje ustreznega povezovanja obstoječih žičniških sistemov v nov zmožljivejši sistem: fizično povezovanje obstoječih žičniških sistemov z dodatno prometno infrastrukturo (žičniško, cestno ali drugo),
- projekte za zagotavljanje ustreznega povezovanja obstoječega žičniškega sistema z obstoječo ali planirano turistično infrastrukturo (namestitvene kapacitete) ter
- projekte za zagotavljanje ustrezne dostopnosti na obstoječe lokacije.

5.5 PREDLOG STRATEGIJE

Temeljni strateški cilj strategije je: *"Zagotoviti dolgoročno ekonomsko uspešnost gospodarske dejavnosti ob smotrnem gospodarjenju s prostorom kot izredno redko dobrino"*.

Strategija je oblikovana na osnovi analize stanja in oblikovanih skupin žičniških centrov. Osnova strategije je slediti cilju razvoja turističnih destinacij, v okviru katerih žičniški centri delujejo in se razvijajo. Žičniški centri svoje razvojne cilje lahko dosežejo samo v okviru turistične destinacije oziroma v prostorskem, poslovnem ali kapitalskem povezovanju dveh ali več turističnih destinacij in s tem z oblikovanjem novih destinacij in s tem novih celovitih turističnih proizvodov.

Temeljni strateški cilj je potrebno dosežati tako v okviru obstoječih žičniških centrov, kot tudi v primeru sprejemljive širitve obsega fizičnega prostora delovanja oziroma vzpostavljanja novih žičniških centrov v prostoru. Obstoječi žičniški centri že izkoriščajo naravno okolje kot prostor namenjen njihovi dejavnosti. V primeru razvoja dejavnosti znotraj obstoječih prostorskih okvirov je temeljni strateški cilj opredeljen s povečanjem števila smučarskih dni. V drugem primeru se strateški cilj dosega s sprejemljivo širitvijo obsega. To je izgradnja novih naprav z novimi programi v primeru obstoječih žičniških centrov, vzpostavitev prostorskih povezav med centri in oblikovanje novih žičniških centrov.

Povečanje števila smučarskih dni se doseže z izboljšanjem učinkovitosti obstoječih žičniških centrov in izboljšanjem kakovosti žičniške ponudbe. Upravljalci žičniških centrov dosežejo izboljšanje učinkovitosti tako, da prevzamejo vodilno vlogo pri upravljanju turistične destinacije povečajo izkoriščenost obstoječih kapacitet z izrazitejšo tržno usmerjenostjo, zmanjšajo tveganja uspešnega poslovanja z zvišanjem deleža stacionarnih gostov v strukturi uporabnikov žičniških storitev in vzpostavijo poslovne in kapitalске povezave žičniških centrov. Ukrepi za izboljšanje učinkovitosti so:

- vzpostavitev destinacijskega managementa,
- povečanje investicij v trženje,
- zagotavljanje večjega števila prenočitvenih kapacitet v turistični destinaciji in
- izkoriščanje sinergijskih učinkov povezovanja.

Kakovost ponudbe zagotavlja konkurenčno prednost pred drugimi športno-rekreacijskimi turističnimi destinacijami. Izboljšanje kakovosti žičniške ponudbe se doseže:

- s pravočasnim obnavljanjem žičniških naprav,
- z zagotavljanjem urejenih smučarskih prog,
- s povečanjem žičniških kapacitet z novimi napravami,
- z izboljšanjem podporne prometne in turistične infrastrukture ter
- z zagotavljanjem integralnega turističnega proizvoda.

Sprejemljiva širitev obsega dejavnosti pomeni nov poseg v prostor. Pri tem se uporabi regulatorni mehanizem "Odločanje o utemeljenosti načrtovane graditve žičniške naprave", ki je sestavni del zakona o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO)¹³. Mehanizem mora omogočiti usmerjanje razvoja na področju žičniških centrov v okviru turistične destinacije.

Usklajenost s strategijo predstavlja zagotavljanje kakovostne ponudbe in učinkovite izrabe kapacitet v danih prostorskih pogojih. Kakovost ponudbe zagotavlja konkurenčno prednost pred drugimi športno-rekreacijskimi turističnimi destinacijami. Doseže se:

- s kakovostnimi žičniškimi napravami, ki so usklajene z urejenimi smučarskimi progami,
- z zagotavljanjem podporne prometne in turistične infrastrukture ter
- z zagotavljanjem integralnega turističnega proizvoda.

Učinkovito izraba kapacitet žičniškega centra v okviru turistične destinacije se doseže z:

- vzpostavitev destinacijskega managementa,
- učinkovitim trženjem,
- zagotavljanjem zadostnega števila prenočitvenih kapacitet v turistični destinaciji in
- izkoriščanjem sinergijskih učinkov povezovanja.

Sestavni del sprejemljivosti širitve obsega dejavnosti je tudi okoljsko – prostorska presoja razvojnih načrtov.

Za doseganje temeljnega strateškega cilja so potrebni ustrezni razvojni projekti in finančna sredstva. Za uresničitev projektov so na voljo določena sredstva evropskega sklada za regionalni razvoj – ESRR: Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva (javni razpis Ministrstva za gospodarstvo), ki zagotavljajo njihovo realizacijo. Pomembno je, da so projekti izvedljivi v finančni perspektivi do leta 2015, kajti do takrat se lahko črpajo sredstva za turistično infrastrukturo. Razvojni projekti morajo biti tudi prilagojeni osnovnim kriterijem razpisa.

Kljub temu, da žičniški centri v zimski sezoni uresničujejo preko 70% svojih prihodkov, bodo za doseganje temeljnega strateškega cilja morali, v prihodnosti, več pozornosti posvetiti tudi poletni sezoni in s tem povečati učinkovitost izrabe kapacitet v okviru turistične destinacije.

Poseben primer so žičniški centri, katerih osnovni namen je v zadovoljevanju potreb lokalne skupnosti. Njihov pomen se odraža v zagotavljanju dostopne rekreacije lokalnemu prebivalstvu, učenju smučanja, zagotavljanju najširše baze za bodoče tekmovalce, vzgajanje bodočih uporabnikov storitev velikih žičniških centrov in so središče druženja lokalnega prebivalstva.

Za vzdrževanje in razvoj teh žičniških centrov bi se morala najti rešitev na nivoju države. Centre, katerih osnovni namen je v vzgoji, izobraževanju in zagotavljanju rekreacije, je potrebno obravnavati na drugačen način. Rešitev se poišče v sklopu občin, Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

¹³ Regulatorni mehanizem je opredeljen v poglavju 9.1.2 Država.

6 OKOLJSKA PRESOJA ŽIČNIŠKIH CENTROV

V nadaljnji fazi je bila pripravljena analiza oziroma okoljska presoja predvidenih širitev žičniških centrov. Presoja je pripravljena za žičniške centre, za katere smo, od upravljavcev žičniških centrov, uspeli pridobiti konkretne razvojne načrte. Vrednotenje smo pripravili na podlagi poseganj širitev žičniških centrov v varovana/varstvena območja. Opredelili smo ali se žičniške naprave in smučišča lahko urejajo v varovanem/varstvenem območju in pod katerimi pogoji oziroma katera soglasja je potrebno pridobiti, glede na veljavno zakonodajo. Potrebno je opozoriti, da so te predpostavke narejene na podlagi pridobljenih podatkov in da v postopku pridobivanja dovoljenj lahko pride tudi do sprememb oziroma do drugačnih zahtev. Glede na pridobljene izkušnje smo ocenili, do kdaj je možno za širitve pridobiti gradbeno dovoljenje. Ocena je bila narejena ob predpostavki, da ne pride do večjih zapletov pri pridobivanju mnenj in soglasij nosilcev urejanja prostora oziroma soglasodajalcev. V nadaljevanju (tabela 6.1) so predstavljeni rezultati vrednotenja.

Tabela 6.1: Okoljska presoja širitev žičniških centrov

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Celjska koča	<ul style="list-style-type: none"> postavitev nove sedežnice nadgradnja sistema prog nadgradnja sistema dodatnega zasneževanja osvetlitev prog ureditev gostinske ponudbe in prenočitvenih zmogljivosti ureditev dodatnih parkirišč ureditev dodatne gozdne učne poti ureditev razglednega stolpa 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju brez okoljskih omejitev. Ker v tej fazi nismo prejeli podatka o dolžini novih naprav, površini predvidenih smučišč in površini, na kateri je predvideno dodatno zasneževanje, ne moremo oceniti ali bo potrebno za posege pridobiti okoljevarstveno soglasje. V neposredni bližini se nahaja območje Natura 2000 Posavsko hribovje (SPA). Postavitev novih žičniških naprav in ureditev smučišča ne bo imela neposrednega vpliva na območje Nature 2000, lahko pa bo imela daljinski vpliv. Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje Zavoda RS za varstvo narave in, če bo tako zahtevano, pripraviti presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013, pod pogojem, da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Cerkno	<ul style="list-style-type: none"> postavitev nove štiri sedežnice Tuškov grič v dolžini cca. 1.000m ureditev smučišča Tuškov grič (cca 3ha) ureditev dodatnega zasneževanja prog Brdo, Lom in Tuškov grič ureditev novih prenočitvenih zmogljivosti – mladinski hotel, apartmajsko naselje, prenova hotela (približno 650 postelj) ureditev nove ceste Davča (cca 8km) 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z resnimi okoljskimi omejitvami. Za postavitev nove žičniške naprave in ureditev novega smučišča ne bo potrebno pridobiti okoljevarstvenega soglasja. Potrebno pa bo pridobiti naravovarstveno soglasje. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013, pod pogojem, da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Črni vrh	<ul style="list-style-type: none"> postavitev nove vlečnice širitev smučišča dokončanje brunarice 	<p>V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.</p>

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Golte	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava žičniške naprave sedežnica Stari Stani (v okviru obstoječe trase) in ureditev nove smučarske proge v dolžini 1 km • postavitve novih naprav - šest sedežnica Kladje (2400os/h) in trosedežnica Planinske Ravne (1600os/uro) • ureditev 5km novih smučarskih prog v površini 30ha • razširitev obstoječega sistema zasneževanja (16ha) in izgradnja dodatnega akumulacijskega jezera • ureditev novih nastanitvenih kapacitet (1160 novih postelj) • ureditev parkirišč (800 parkirnih mest), • ureditev dostopnih cest 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z resnimi okoljskimi omejitvami. novih smučarskih prog in razširitev sistema zasneževanja bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje. Potrebno bo pridobiti tudi naravovarstveno soglasje. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Ivarčko	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev novih žičniških naprav in pripadajočih smučišč: <ul style="list-style-type: none"> ○ Črni vrh (šestsedežnica, dolžina 2.470m) ○ Vrh Uršlje gore (dvosedežnica, dolžina 1.140m) ○ Rimski vrelec II (štirisedežnica, dolžina 1.150m) ○ ureditev štirih novih smučarskih prog v skupni površini cca 19ha • sistem za dodatno zasneževanje (površina cca 16ha) • ureditev prenočitvenih zmogljivosti (1530 postelj) • ureditev parkiranja (800 parkirnih mest) 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z resnimi okoljskimi omejitvami. Za žičniško napravo, ki presega dolžino 1.250m bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje. Ravno tako bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje za ureditev novih prog in za zasneževanje. Lahko se pridobi eno okoljevarstveno soglasje. Potrebno bo pridobiti tudi naravovarstveno soglasje, vodno soglasje, dovoljenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za poseg v varovalne gozdove in kulturnovarstveno soglasje. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Javornik	<ul style="list-style-type: none"> • ureditev nove vlečnice • razširitev obstoječih površin smučarskih prog • ureditev sistema dodatnega zasneževanja • ureditev osvetlitve prog Lome in Javornik • ureditev restavracije in penziona 	<p>V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.</p>
Kanin	<ul style="list-style-type: none"> • ureditev novih žičniških naprav: <ul style="list-style-type: none"> ○ 4 S Kanin (L=1,2km, površina 2.500m²) ○ V Veliki Graben (dolžina 120m) • ureditev nove proge Rižca od postaje C (Skripi) do postaje B (Čela) (dolžina 2,5km, površina 10ha) • širitev proge širitev proge Skripi 1 (površina 0,25ha) • ureditev snežnega parka (površina 0,15ha) • ureditev dodatnega zasneževanja na 12ha • ureditev prenočitvenih zmogljivosti (800 postelj) • ureditev parkirišč (200 parkirnih mest) • ureditev sistema za proženje plazov 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Za postavitve nove žičniške naprave ne bo potrebno pridobiti okoljevarstvenega soglasja. Potrebno pa bo pridobiti okoljevarstveno soglasje za ureditev nove smučarske proge in zasneževanje. Za posege bo potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje in dovoljenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za posege v varovalni gozd. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013, pod pogojem, da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Kobla	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava dveh novih sedežnic (4S Kobla I, dolžina 1. 600m in Kobla II, dolžina 2.300m) in vlečnice Kozji hrbet • ureditev dveh novih vlečnic (dolžina cca 500m) • ureditev štirih novih smučarskih prog (površina 50ha) • ureditev zasneževanja (2 × transformator, 3 × črpališče, ohlajevalni sistem vode, večje število snežnih topov, 2 vodna zajetja, 12km vodovodnega omrežja) • ureditev prenočitvenih zmogljivosti (hotel do 60 postelj, restavracija) • ureditev parkirišč (površine do 5ha) 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z resnimi okoljskimi omejitvami. Za postavitve žičniških naprav in ureditev novih smučišč bo potrebno pridobiti okoljevarstvenega soglasja. V tej fazi ne moremo oceniti, ali bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje za zasneževanje, saj površina ni opredeljena. Za posege bo potrebno pridobiti naravovarstveno in kulturnovarstveno soglasje. Pogoji za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013, pod pogojem, da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Kranjska Gora	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava obstoječe sedežnice Vitranc 2 z novo 4S (1200os/h, dolžina 1.000m) • povezava v Planico (dve žičniški napravi - 6S, 2400os/h L=1.800m; 4S, 2000os/h, L=1.100m) • ureditev nove smučarske proge Lom-Planica (15ha) • razširitev obstoječe smučarske povezave do Vitranca (2,8ha) • ureditev sistema zasneževanja V. Dolina (20ha, akumulacija 50.000m³, črpališče, topovi), Vitranc (2ha, 10 topov), Lom – Planica (15ha, 20 topov) • ureditev razsvetljene sankiške proge in parka za deskarje 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Potrebno bo pridobiti okoljevarstveno soglasje za novo predvideno žičniško napravo, za ureditev novih smučišč in za umetno zasneževanje. Za poseg v obravnavano območje bo potrebno pridobiti tudi naravovarstveno in vodno soglasje. Pogoji za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Krvavec	<ul style="list-style-type: none"> • postavitve novih naprav na območju A: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kokra – Davovec (1.420m). ○ Davovec – zg. postaja Krvavec (1.460m) ○ Kokra – zg. postaja Krvavec (1.800m) • postavitve novih naprav na območju B: <ul style="list-style-type: none"> ○ Jezerca – Kržišče (1.270m) ○ Jezerca 1 – Kržišče 1 (610m) • postavitve novih naprav na območju C: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kokra-Dolga Njiva, dostavna KKŽ (3.000m) ○ Dolga Njiva- Koren, KKŽ, (1.000m) ○ Zvoh-dolga Njiva-Kalški garben (2.160m) • ureditev novih smučarskih prog na območju A (80ha), območju B (8ha) in območju C (41ha) • ureditev sistema zasneževanja na območju A in B 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Za šest novih žičniških naprav in za ureditev vseh novih smučišč bo potrebno pridobiti okoljevarstvenega soglasja. Potrebno bo pridobiti tudi naravovarstveno soglasje, vodno soglasje, dovoljenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za poseg v varovalne gozdove in kulturnovarstveno soglasje. Pogoji za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Mariborsko Pohorje in Areh	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava obstoječih naprav z novimi (4S Videc - 2400os/h, KKŽ Vzpenjača - 2400os/h) • postavitve novih žičniških naprav (4S Bolfenk - 2400os/h, KKŽ žičnica Ruše - 2400os/h, V Falež, V Čander) • razširitev obstoječih površin smučarskih prog (35ha novih površin) • ureditev dodatnega zasneževanja (45ha) • ureditev novih nastanitvenih zmogljivosti (965 novih postelj) • povezovalna cesta Bellevue-Rogla-Kope 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z resnimi okoljskimi omejitvami (dejansko ne posegajo v območje Natura 2000). V naslednji sezoni (2008/2009) naj bi bila predvidoma končana prva faza povezave Areh – Ruše, kajti v izgradnji je že šest sedežnica Pisker, od vrha smučišča Cojzerica proti Rušam. Ker trenutno nimamo podatka o dolžini žičniških naprav v tej fazi ne moremo ovrednotiti ali bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje. Potrebno pa bo pridobiti okoljevarstveno soglasje za ureditev novih smučarskih prog in za dodatno zasneževanje. Ker se za investicije že pripravlja prostorska in projektna dokumentacija ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013.</p>
Kope - Ribniško Pohorje	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava obstoječe žičniških naprav (4S Pungart – 2400os/h, 4S Pahernik – 2400os/h, 4S Kopnik - 2400os/h) • ureditev novih žičniških naprav (4S Pesnik - 2400os/h, V Jezernik - 900os/h, V Orel - 900os/h, V Peter - 700os/h, V Črni vrh 2 - 700os/h, 4S Smolnik - 2400os/h, 4S Jezero, - 2400os/h, 4S Hudi Kot - 2400os/h, 4S Plazovnik-Pungart - 2400os/h) • ureditev novih smučarskih prog (sektor Ribniško Pohorje - 60ha, povezovalne proge - 15ha), • ureditev zasneževanja (sektor Ribniško Pohorje - 60ha, povezovalne proge - 15ha) • ureditev nastanitvenih kapacitet (sektor Ribniško Pohorje -880 postelj, sektor Kope – 660 postelj) • povezovalna cesta Bellevue-Rogla-Kope 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Za povezavo Ribniške kočice z Ribnico na Pohorju je že pripravljena potrebna dokumentacija za začetek investicije. Za povezavo s Kopami trenutno ne moremo oceniti ali bo potrebno za postavitve žičniških naprav pridobiti okoljevarstveno soglasje, saj ni podanih dolžin naprav. Potrebno pa bo pridobiti okoljevarstveno soglasje za ureditev povezovalnih prog, ravno tako bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje za zasneževanje povezovalnih prog. Za povezavo s Kopami bo potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje, vodno soglasje in dovoljenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za poseg v varovalne gozdove. Pogoji za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Rogla	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava obstoječih žičniških naprav (V Mašinžaga s 6S, V Ostruščica s 4S do Planje, V Jurgovo III s 4S) • ureditev novih žičniških naprav: <ul style="list-style-type: none"> ○ Sp. p V Ostruščica II (1350m) do zg.p. (1490m) L=900m ○ Sp. Komisija (1100)-vrh Ostruščice (1490m) L=1.700m ○ Cesta Sp. Komisija (1160m)- Vrh (1420m) L=700m ○ Cesta Sp. Komisija (1150m)- Hotel Planja =1900m ○ Sp. Komisija (1150m) –Turm (1440m) L=1.100m ○ Sp. Komisija (1050m)- Turm (1440m) L=1.050m ○ Cesta Mislinjski graben (940m)- Turm (1440m) L=1.600m ○ Cesta Mislinjski graben (1000m)- Gradišče(1422m) L=1.300m ○ Mislinjski graben (1000m)-Gradišče (1422m) L=1.800m ○ Trnk (1020)- Gradišče (1422m) L=1.300m ○ Macesnovje (960m) - Kobu (1310m) L=1.400m ○ Macesnovje (970m)-Trtice(1275m) L=1.300m ○ Cesta Mislinjski graben (970m)- (1255m) L=1.200m • vzpostavitev novih prog ob planiranih žičniških napravah (cca 100ha) • ureditev sistema za dodatno zasneževanje na vseh planiranih smučarskih progah (cca 100ha) in nadgradnja obstoječega sistema na Jurgovo III • razširitev obstoječih namestitvenih zmogljivosti (5000 postelj) in ureditev novih gostinskih objektov • povezovalna cesta Bellevue-Turm • Pohorska povezovalna cesta 	<p>Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Za žičniške naprave, ki presegajo dolžino 1.250m bo potrebno pridobiti okoljevarstveno soglasje. Okoljevarstveno soglasje bo potrebno pridobiti tudi za ureditev novih smučarskih prog in umetno zasneževanje. Lahko se pridobi eno okoljevarstveno soglasje. Za poseg v obravnavano območje bo potrebno pridobiti tudi naravovarstveno soglasje in vodno soglasje. Pogoj za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da je gradbeno dovoljenje vsaj za del ureditev (če se investitor odloči za faznost), možno pridobiti do leta 2013 pod pogojem, da ne pride do prevelikih zapletov pri pridobivanju ustreznih dovoljenj in da se nov občinski prostorski akt sprejme konec leta 2009.</p>
Sodražica	<ul style="list-style-type: none"> • ureditev nove vlečnice • ureditev sistem za dodatno zasneževanje • ureditev prenočitvenih zmogljivosti 	<p>V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.</p>
Stari vrh	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjava obstoječe žičniške naprave (4S) • ureditev nove žičniške naprave (4S) • ureditev novega dela smučišča (cca 3ha) • ureditev dodatnega zasneževanja (cca 3ha) • ureditev parkirišča (50 novih parkirnih mest) 	<p>V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.</p>

Žičniški center	Razvojna ideja	Okoljsko vrednotenje
Straža	<ul style="list-style-type: none"> • nadgradnja sistema za dodatno zasneževanje • osvetlitev proge • ureditev gostinske ponudbe • asfaltiranje in sanacija ceste 	V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.
Sviščaki	<ul style="list-style-type: none"> • obnova vlečnice Udnik • postavitve nove žičniške naprave (4S) • širitev proge Udnik • ureditev dodatnega zasneževanja (cca 8ha prog) • osvetlitev smučišč (4ha) • ureditev nastanitvenih kapacitet (200 novih postelj) in gostinske ponudbe • ureditev parkirišč (200 parkirnih mest) • letni turizem, adrenalinski park, kolesarski park, wellness 	V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.
Španov vrh	<ul style="list-style-type: none"> • postavitve nove vlečnice (1000os/h) • ureditev novih parkirišč 	V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.
Trije kralji	<ul style="list-style-type: none"> • postavitve dveh novih naprav • osvetlitev prog • ureditev nastanitvenih kapacitet (150 postelj) in gostinske ponudbe 	V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.
Velika planina	<ul style="list-style-type: none"> • obnova pogona nihanke in povečanje kapacitete na 500 os/h • postavitve nove žičniške naprave 2S Jurček (1400os/h, L=480m) • ureditev nove smučarske proge (cca 2ha) • ureditev gostinskega objekta s 25 ležišči • posodobitev ceste in parkirišč do Mačkovega Kota 	V času priprave dokumenta nismo pridobili prostorske umestitve razvojnih idej. Posledično zato nismo mogli pripraviti okoljskega vrednotenja.
Vogel	<ul style="list-style-type: none"> • ureditev novih žičniških naprav (štiri – sedežnice): <ul style="list-style-type: none"> ○ povezava Žagarjev graben (pri Skali) – Visoki orlov rob, povezava Žagarjev graben (pri Skali) – Orlove glave ○ povezava Mala Suha na vrh Konte • ureditev novih prog (cca 30ha): <ul style="list-style-type: none"> ○ Visoki orlov rob – po dolini med Visokim orlovim robom im Voglarskim skakavcem – Zadnji Vogel ○ Vrh Orlovih glav – Direktno proti zahodu – Zadnji Vogel ○ Vrh Konte –proti Storeču – planina Storeča ravan • ureditev akumulacije pod Živili (15.000m³) in sistema dodatnega zasneževanja • ureditev novih nastanitvenih kapacitet (apartmaji, gostinski objekt z nastanitvami) • ureditev parkirišča (300 parkirnih mest) 	Območje širitve centra se nahaja na območju z zelo resnimi okoljskimi omejitvami. Ker niso opredeljene dolžine novih žičniških naprav in površine, ki naj bi se zasneževale, ne moremo oceniti, ali je potrebno za navedene posege pridobiti okoljevarstveno soglasje. Potrebno pa bo pridobiti okoljevarstveno soglasje za ureditev novih prog. Za akumulacijo pod Živili bo potrebno pridobiti vodno soglasje. Za poseg v obravnavano območje bo potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje, dovoljenje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za poseg v varovalne gozdove in kulturnovarstveno soglasje. Pogoji za začetek širjenja smučišča je sprememba namenske rabe prostora v občinskem prostorskem načrtu. Ocenjujemo, da bi bila pridobitev gradbenega dovoljenja do leta 2013 zelo težko izvedljiva.

7 USKLAJENOST Z DRUGIMI RAZVOJNIMI DOKUMENTI

Turizem je ena od pomembnih gospodarskih dejavnosti v Sloveniji, ki ima multiplikativen učinek na vrsto drugih dejavnosti, ki so direktno ali indirektno povezane s turizmom. Prav zaradi tega je pomembna njegova umestitev in mesto v vseh razvojnih dokumentih Slovenije.

Povečanje blaginje in kakovosti življenja, trajnostni razvoj, povečanje globalne konkurenčnosti, povečanje gospodarske rasti, hitrejši razvoj vseh regij ter trajnostni okoljski in prostorski razvoj so le nekateri nacionalni razvojni cilji, h katerim teži tudi slovenski turizem in s tem tudi žičniška dejavnost kot del celovite turistične ponudbe (SRS, 2005).

Temeljni razvojni cilji slovenske družbe so opredeljeni v Strategiji razvoja Slovenije do leta 2013 (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2005), kot najvišjem razvojnem strateškem dokumentu v Republiki Sloveniji. S tem strateškim dokumentom so usklajeni tudi vsi ostali strateški razvojni dokumenti. Za žičniško dejavnost so pomembni tisti dokumenti, ki se nanašajo na bodoči razvoj turizma:

- Zakon o spodbujanju razvoja turizma (Ur.l. RS, 02/2004) in
- Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 (RNUST, 2006).

Žičniška dejavnost je opredeljena v strateškem dokumentu Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 in to v sklopu sektorja transporta, enega od petih sektorjev celovite turistične ponudbe znotraj posamezne turistične destinacije.

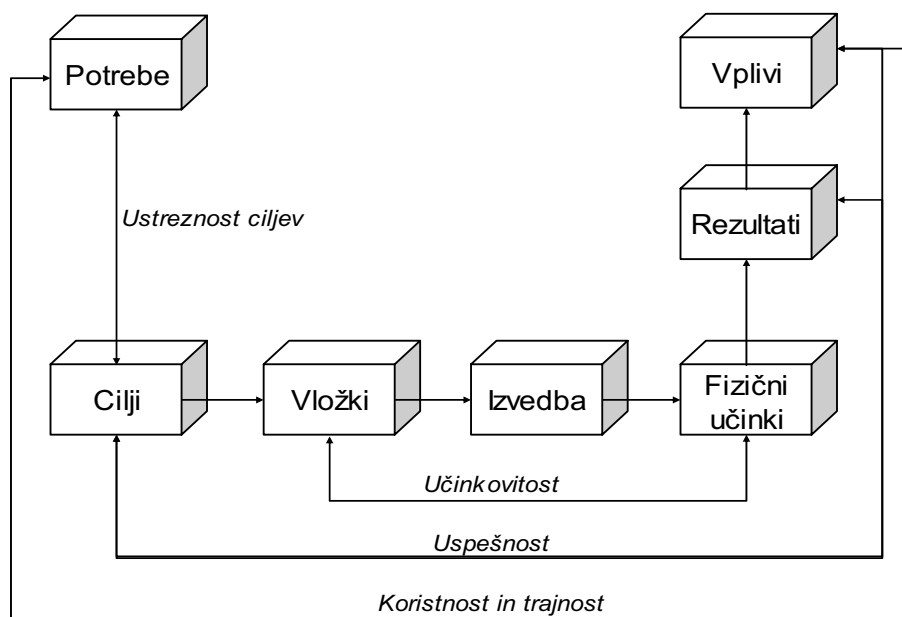
Poleg strateških dokumentov in zakonskih določil, strategija razvoja žičniških sistemov upošteva tudi ostale pravne akte – predpise, ki direktno ali indirektno vplivajo na delovanje žičniške dejavnosti (glej poglavje 3.5 Analiza pravnega in upravnega okolja).

8 VREDNOTENJE USPEŠNOSTI RAZVOJNIH NAČRTOV

Pomemben sestavni del strateškega načrta je vnaprejšnje ocenjevanje bodočih učinkov. V ta namen je potrebno izdelati orodja za vrednotenje uspešnosti razvojnih načrtov z vidika strategije.

Pri ocenjevanju strateškega programa je potrebno preveriti naslednje kategorije (slika 8.1):

- ustreznost ciljev glede na ugotovljene potrebe,
- učinkovitost porabe resursov za doseg določenih fizičnih učinkov,
- uspešnost programa v smislu doseganja posebnih in globalnih ciljev programa (primerjava planiranih in dejansko doseženih učinkov),
- koristnost programa glede na potrebe ciljnih skupin oziroma prebivalstva,
- trajnost, ki pove, v kolikšni meri bodo učinki programa trajali po njegovi izvedbi.

Slika 8.1: Vrednotenje učinkov strategije

Cilji nekega programa naj bi izhajali iz dejansko ugotovljenih potreb, program sam pa je običajno skupek investicijskih in organizacijskih ukrepov, s katerimi naj bi dosegli zastavljene cilje. Posamezne ukrepe izvajajo upravni organi, agencije ali drugi upravljavci, pri čemer uporabljajo razne vire: finančne, človeške, tehnične ali organizacijske. To so sredstva oziroma vložki za izvedbo ukrepa.

Z denarnimi izdatki pride do realizacije vrste fizičnih učinkov, ki kažejo na napredek pri izvajanju ukrepa. Rezultati so takojšnji učinki za neposredne uporabnike. Rezultati določajo vpliv strategije na doseganje splošnih ali posebnih ciljev. Na tej podlagi se v nadaljevanju ocenjuje, ali je bila izvedba strategije uspešna ali ne.

Posamezni ukrepi morajo imeti ob sprejemu določen tudi način merjenja njihovih učinkov oziroma doseganja ciljev. S kazalniki se izvajanje ukrepov kvantificira. S sistemom kazalnikov se vnaprej opredeli, kateri so kazalniki vložkov, kazalniki učinka, kazalniki rezultata in kazalniki vpliva.

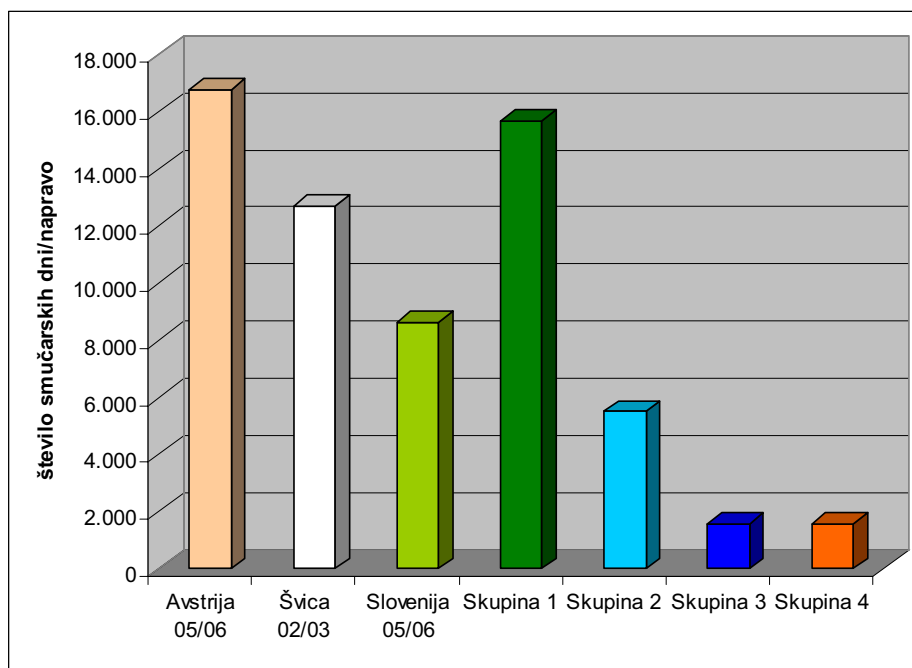
Kazalniki učinkovitosti in uspešnosti so med sabo komplementarni. Medtem ko merijo kazalniki učinkovitosti porabo virov, potrebnih za pretvorbo vhodnih količin v izhodne, merijo kazalniki uspešnosti stopnjo skladnosti izhodnih veličin s predvidenimi, vnaprej opredeljenimi rezultati.

Če predstavljeni koncept vrednotenja apliciramo na študijo, lahko ugotovimo, da so bile potrebe ugotovljene v okviru 2. poglavja, fizični učinki, rezultati in vpliv pa v 4. in 5. poglavju. V samo izvajanje strategije je potrebno vključiti koncept merjenja uspešnosti na osnovi kazalnikov fizičnih učinkov.

Vrednotenje uspešnosti se izvede na osnovi predstavljenega modela žičniških centrov kot turistične destinacije (poglavje 4.1), na osnovi katerega se meri uspešnost razvoja žičniškega centra. V nadaljevanju se uporabi metoda multikriterijske analize za analizo fizičnih, finančnih in okoljskih učinkov. Potrebno je vzpostaviti sistem spremljanja učinkov pri uresničevanju posameznega razvojnega programa žičniškega centra. V nadaljevanju so opisani kazalniki, ki jih je potrebno spremljati za izvedbo vrednotenja uspešnosti razvojnih programov.

8.1 FIZIČNI IN FINANČNI KAZALNIKI

V predhodni analizi, v okviru katere so bili opredeljeni potrebe, fizični učinki, rezultati in vpliv, je bilo ugotovljeno, da je Skupina 1, v razdelitvi žičniških centrov kot celovite turistične destinacije, merilo in posledično internaliziran cilj razvoja dejavnosti v Sloveniji. Glede na kazalnik fizičnega vpliva število smučarskih dni na žičniško napravo, ki prikazuje sposobnost uspešne izkoriščenosti potencialov žičniškega centra, lahko ugotovimo, da je v povprečju Skupina 1 primerljiva s povprečno uspešnostjo konkurenčnih žičniških centrov v Avstriji in Švici (slika 8.2).

Slika 8.2: Primerjava uspešnosti slovenskih žičniških centrov z Avstrijo in Švico

Kazalnik vložkov:

- Investicijska vrednost posameznega ukrepa.

Kazalniki učinkov posameznega ukrepa:

- Število naprav;
- Kapaciteta naprav (število oseb / uro);
- Število smučarskih prog;
- Dolžina novih smučarskih prog (m);
- Površina novih smučarskih prog (ha);
- Kapaciteta žičniškega centra (število smučarjev / dan);
- Prenočitvene zmogljivosti (število postelj).

Kazalniki rezultata:

- Prepeljane osebe;
- Število prenočitev;
- Število prihodov turistov;
- Zasedenost prenočitvenih zmogljivosti;
- Število dni obratovanja;
- Število dnevnih obiskov;
- Izkoriščenost slabe sezone;
- Zasedenost žičniških centrov;
- Cene vozovnic;
- Prihodki na obiskovalca.

Kazalnik vpliva:

- Število smučarskih dni na žičniško napravo.

8.2 OKOLJSKE USMERITVE ZA NAČRTOVANJE

Novo žičniške naprave in nove smučarske proge naj se načrtujejo skladno s principi **varovalnega planiranja**. Varovalno planiranje je usmerjeno v doseganje ciljev ohranjanja narave, v zagotavljanje trajnostne rabe naravnih virov in v zagotavljanje kakovostnega človekovega bivalnega okolja.

Varovana/varstvena območja¹⁴, ki so pomembna pri umeščanju novih žičniških naprav in novih smučarskih prog v prostor so predvsem:

- zavarovana območja,
- naravne vrednote,
- območja Natura 2000,
- ekološko pomembna območja,
- vodovarstvena območja,
- vodotoki,
- poplavna območja,
- erozijska območja,
- gozdna območja in
- enote kulturne dediščine.

Pred izdelavo idejne zasnove oziroma pred projektiranjem novih žičniških naprav in novih smučarskih prog se je potrebno seznaniti s prostorom oziroma z okoljskimi omejitvami, ki se nahajajo v tem prostoru. Na ta način se lahko izognemo poseganju v izredno ranljiva območja oziroma v območja, ki imajo veliko vrednost z vidika okolja, narave in kulturne dediščine. Z izogibanjem tem območjem se lahko izognemo tudi dolgotrajnemu in finančno zahtevnemu pridobivanju določenih dovoljenj in soglasij ter si skrajšamo pot do pridobitve gradbenega dovoljenja.

V primeru, da se pri umeščanju novih žičniških naprav in novih smučarskih prog ni mogoče izogniti varovanim/varstvenim območjem, naj se upoštevajo v nadaljevanju navedene usmeritve za varovana/varstvena območja.

8.2.1 Zavarovana območja

Zavarovana območja se delijo na ožja zavarovana območja in širša zavarovana območja. Ožja zavarovana območja so: naravni spomenik, strogi naravni rezervat in naravni rezervat. Širša zavarovana območja so: narodni, regijski in krajinski park. Zavarovana območja so ustanovljena na podlagi akta o zavarovanju. Zavarovano območje je lahko točkovno (npr. drevo) ali pa je kot zavarovano območje opredeljeno večje območje (npr. Triglavski narodni park).

Usmeritve za poseganje v zavarovana območja:

- smučišča in žičniške naprave naj ne posegajo v točkovna zavarovana območja,
- smučišča in žičniške naprave se v ostalih zavarovanih območjih, lahko urejajo pod pogoji, odvisno od akta o razglasitvi zavarovanega območja.

¹⁴ Podatki o večini varovanih območij so dostopni na spletu in sicer v spletnem pregledovalniku Interaktivni naravovarstveni atlas (<http://kremen.arso.gov.si/NVatlas/users/login.asp?refurl=%2FNVatlas%2Ffewmap%2Easp>) oziroma v novi verziji spletnega pregledovalnika prostorskih podatkov, ki se imenuje Atlas okolja (http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso). Za podatke soi pristojne institucije: Zavod RS za varstvo narave, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Zavod za gozdove, Agencija RS za okolje.

8.2.2 Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Naravna vrednota je lahko točkovna (npr. drevo) ali pa je kot naravna vrednota opredeljeno večje območje. Obstaja več vrst naravnih vrednot (površinske geomorfološke naravne vrednote, podzemeljske geomorfološke naravne vrednote, geološke naravne vrednote, hidrološke naravne vrednote, botanične naravne vrednote, zoološke naravne vrednote, ekosistemske naravne vrednote, drevesne naravne vrednote, oblikovane naravne vrednote, krajinske vrednote). Naravne vrednote so določene v *Pravilniku o določitvi in varstvu naravnih vrednot* in njegovih spremembah.

Usmeritve za poseganje v naravne vrednote:

- površinske geomorfološke naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo,
- ekosistemske naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave se ne urejajo,
- botanične naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave naj se urejajo pod pogoji,
- drevesne naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo,
- oblikovane naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo,
- podzemeljske geomorfološke naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- geološke naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- hidrološke naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- zoološke naravne vrednote - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- krajinske vrednote - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.

8.2.3 Območja Natura 2000

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske skupnosti pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Posebna varstvena območja tvorijo evropsko ekološko omrežje, imenovano Natura 2000. Njen glavni cilj je ohraniti biotsko raznovrstnost za prihodnje rodove. Na varstvenih območjih želimo ohraniti živalske in rastlinske vrste ter habitate, ki so redki ali pa so v Evropi že ogroženi. Natura 2000 se deli v dve območji oziroma skupini in sicer v pSCI (potencialno območje, pomembno za Skupnost; potential Site of Community Interest) in SPA (posebno območje varstva; Special Protection Area).

Usmeritve za poseganje v območja Natura 2000:

- posegi naj se usmerjajo v tista območja znotraj območij Natura 2000, kjer bodo čim manj prizadete kvalifikacijske vrste in habitatni tipi zaradi katerih je bilo območje Natura razglašeno (notranja conacija območij Natura 2000),
- skupina pSCI - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- skupina SPA - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.

8.2.4 Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Usmeritve za poseganje v ekološko pomembna območja:

- smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.

8.2.5 Vodovarstvena območja

Vlada določi vodovarstveno območje z namenom zavarovanja vodnega telesa, ki se uporablja za odvzem ali je namenjeno za javno oskrbo s pitno vodo, pred onesnaževanjem ali drugimi vrstami obremenjevanja, ki bi lahko vplivalo na zdravstveno ustreznost voda ali na njeno količino. Vodovarstveno območje je opredeljeno z uredbo vlade ali z občinskim oblokom.

Usmeritve za poseganje v vodovarstvena območja:

- najožje (I.) vodovarstveno območja - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- ožje (II.) vodovarstveno območje in širše (III.) vodovarstveno območje - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.

8.2.6 Vodotoki

Za večino vodotokov v Sloveniji je pripravljena kategorizacija vodotokov glede na morfološki značaj struge. Struge vodotokov so razvrščene v 4 razrede:

- 1. razred: naravni vodotoki,
- 1-2. razred: delno naravni vodotoki,
- 2. razred: sonaravno urejeni vodotoki,
- 2-3 razred,
- 3. razred: tehnično urejeni vodotoki,
- 3-4. razred: delno togo urejeni vodotoki,
- 4. razred: togo urejeni vodotoki.

Usmeritve za poseganje v vodotoke:

- smučišča naj se ne urejajo preko delov vodotokov, ki so opredeljena kot naravni vodotok in kot delno naravni vodotok,
- smučišča se lahko preko ostalih vodotokov urejajo pod pogoji.

8.2.7 Poplavna območja

Poplavna območja so vodna, priobalna in druga zemljišča kjer se voda zaradi naravnih dejavnikov občasno razlije. Poplavna območja določi vlada.

Usmeritve za poseganje v poplavna območja:

- žičniške naprave naj se ne urejajo.

8.2.8 Erozijska območja

Za erozijsko območje se določijo zemljišča, ki so stalno ali občasno pod vplivom površinske, globinske ali bočne erozije vode. Erozijsko območje je območje, kjer je večja verjetnost pojavljanja erozijskih žarišč. Plast, kjer so opredeljena območja s protierozijskimi ukrepi, je bil izdelan kot strokovna podlaga za pripravo Strategije prostorskega razvoja Slovenije in jo je izdelala Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Inštitut za zdravstveno hidrotehniko. Opredeljena so območja, kjer so predvideni običajni in zahtevnejši protierozijski ukrepi in območja strogega protierozijskega varovanja.

Usmeritve za poseganje v erozijska območja:

- območja z običajnimi protierozijskimi ukrepi - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- območja z zahtevnejšimi protierozijskimi ukrepi - smučišča in žičniške naprave se urejajo pod pogoji,
- območja strogega protierozijskega varovanja - smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.

8.2.9 Gozdna območja

Zakon o gozdovih razvršča funkcije gozdov v 3 skupine: ekološke, socialne in proizvodne. Vsaka skupina pa vsebuje še posamezne vrste funkcij:

- ekološke: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, biotopska ter klimatska funkcija;
- socialne: zaščitna funkcija - varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko - zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravne in kulturne dediščine in drugih vrednot okolja, obrambna ter estetska funkcija;
- proizvodne: lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovnogospodarska funkcija.

Usmeritve za poseganje v gozdove:

- posegi naj se prednostno usmerjajo v tista območja kjer niso na 1. stopnji poudarjene ekološke oziroma socialne funkcije,
- varovalni gozdovi - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- gozdni rezervati - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.

8.2.10 Kulturna dediščina

Enote kulturne dediščine so opredeljene v Registru nepremične kulturne dediščine, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo. Enote so lahko tudi zavarovane z aktom o zavarovanju (občinski odloki). Poznamo več tipov kulturne dediščine: arheološka dediščina, profana stavbna dediščina, sakralna stavbna dediščina, sakralno profana stavbna dediščina, memorialna dediščina, vrtnoarhitekturna dediščina, naselbinska dediščina, kulturna krajina, zgodovinska krajina, vplivno območje.

Usmeritve za poseganje v enote kulturne dediščine:

- arheološka dediščina - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- profana stavbna dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- sakralna stavbna dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- sakralno profana stavbna dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- memorialna dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- vrtnoarhitekturna dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- naselbinska dediščina - smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati,
- kulturna krajina - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- zgodovinska krajina - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- vplivno območje enot kulturne dediščine- smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji,
- nacionalno pomembna krajinska območja - smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.

8.2.11 Osnovni omilitveni ukrepi

Pri urejanju novih žičniških naprav in smučarskih prog je potrebno upoštevati naslednje omilitvene ukrepe:

- Takoj po končanju vseh potrebnih del za ureditev novih žičniških naprav in smučarskih prog naj se vse morebitne poškodbe tal sanirajo ter prepustijo zaraščanju.
- Zatravitev naj se izvaja s travnimi mešanicami, ki bodo omogočile oblikovanje naravnih ekosistemov.
- Potrebno je urediti ustrezno odvajanje površinske vode s ciljem, da se preprečijo erozijski procesi.
- Tehnične rešitve prečkanja vodotokov naj se prilagodijo minimalnemu poseganju v strugo in brežine vodotokov in čim manjšemu spreminjanju morfoloških značilnosti vodotoka.
- Na območjih, kjer žičniška naprava ne poteka po smučišču, naj se ohranja grmovna zarast v skladu z varnostnimi določili za delovanje žičnic.
- Gozdni rob ob meji smučarskih prog naj se s selektivno sečnjo, v skladu z reliefnimi možnostmi, oblikuje kar najbolj sonaravno. Globina gozdnega roba mora znašati minimalno 15 – 20m. V primerih večjega poseganja v gozdove naj se naredi načrt oblikovanja novonastalih gozdnih robov.
- Poseg v gozd naj bo izveden tako, da bo povzročena minimalna škoda na preostalem gozdnem rastju in na tleh.
- Zaradi ohranjanja miru v življenjskem prostoru rastlinskih vrst in živali, naj se potrebna dela, tudi vzdrževalna, časovno prilagodijo življenjskim ciklom prosto živečih vrst živali in rastlin. Na takšen način bodo vplivi na naravo zmanjšani na najmanjšo možno mero.

9 VLOGE SUBJEKTOV IN PROGRAM UKREPANJA

9.1 VLOGE DRŽAVE, OBČIN IN LOKALNIH SKUPNOSTI TER UKREPANJE Z ORGANIZACIJSKO-REGULATIVNIMI UKREPI

Oblikovani so predlogi glede tega, kako lahko država in lokalne skupnosti vplivajo na gradnjo in prenovu, s tem pa na razvoj žičniških naprav za prevoz oseb. Pri tem je treba ugotoviti, da država in lokalne skupnosti lahko nastopajo zlasti v okviru svojega ravnanja kot javne oblasti, čeprav so zlasti lokalne skupnosti lahko tudi investitorji ali soinvestitorji v navedene naprave in s tem nastopajo kot poslovni subjekti.

Vloge države in lokalnih skupnosti zato ni mogoče obravnavati ločeno od njihovih regulatornih nalog in pristojnosti, saj so to glavni instrumenti, s katerimi lahko spodbujajo ali usmerjajo gradnjo in razvoj žičniških naprav. V nadaljevanju so zato te naloge in pristojnosti obravnavane skupaj z njihovo vlogo.

V tem besedilu obravnavamo lokalne skupnosti skupaj, praviloma brez delitve na občine in pokrajine, razen če to ni izrecno omenjeno. Vzrok je v tem, da ni bila sprejeta t.i. pokrajinska zakonodaja, zato vloge in položaja pokrajin glede na veljavne predpise ni mogoče doreči. Seveda je jasno, da morajo biti v pristojnosti pokrajin lokalne zadeve širšega pomena, med katere spadajo tudi večji žičniški in smučarski centri, vendar morajo vsaj za potrebne regulatornih nalog to zakoni in drugi predpisi jasno določiti.

V nadaljevanju najprej obravnavamo vlogo lokalnih skupnosti, nato pa vlogo države pri usmerjanju gradnje žičniških naprav.

9.1.1 Lokalne skupnosti

9.1.1.1 Vloga lokalnih skupnosti v prostorskem načrtovanju

Najpomembnejša vloga lokalnih skupnosti glede gradnje žičniških naprav je nedvomno njihova vloga pri prostorskem načrtovanju. Ker Zakon o prostorskem načrtovanju (Ur.l. RS, št. 33/07; ZPN), ureja le prostorsko načrtovanje države in občin, pokrajine pa le v prehodnih in končnih določbah, v tem delu govorimo o občinskem prostorskem načrtovanju. Čeprav 25. člen Zakona o žičniških napravah za prevoz oseb (Ur.l. RS št. 126/2003; ZŽNPO), določa, da je treba najkasneje pred sprejemom koncesijskega akta sprejeti ustrezen prostorski akt, ki umesti nameravano žičniško napravo v prostor, je treba upoštevati vlogo in sistem prostorskih aktov. Občinski prostorski načrt je namreč tisti prostorski akt, v katerem se v novi ureditvi prostorskega načrtovanja določa namenska raba prostora. Žičniški center pa je seveda poseg v prostor, ki mora biti opredeljen v občinskem prostorskem načrtu in zanj mora biti namenjeno določeno območje. Zato ne bi bilo smiselno izdajati odločbe o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi, preden je žičniška naprava predvidena vsaj v občinskem prostorskem načrtu. Zgoraj navedeno določbo o sprejemu prostorskega akta pred sprejemom koncesijskega akta je zato treba razumeti v smislu občinskega podrobnega prostorskega načrta.

Glavna težava v zvezi z umestitvijo žičniškega centra v občinski prostorski načrt, ki se zato zdi prvi korak v realizaciji takega projekta, je zagotovitev sredstev za pripravo strokovnih podlag in izvedbo zelo zapletenega postopka sprejemanja akta. Že v tej fazi je namreč treba imeti dokaj jasno oblikovano zasnovo projekta in investirati v pridobitev navedenih strokovnih podlag. Tako rešitev in denar za strokovne podlage imajo pogosto zainteresirani investitorji, vendar je treba poskrbeti, da v tej fazi investitorji ne vplivajo na projekt preveč, saj je potrebno zagotoviti, da bo projekt oblikovan tudi v javnem interesu.

Občina lahko sicer sodeluje z zainteresiranimi investitorji, vendar jim mora jasno povedati, da je razen v primeru nekaterih koncesij za gradnjo žičniške naprave, koncesijo potrebno razpisati. V nadaljevanju je navedenih nekaj možnosti, ko občina pri takem razpisu sicer lahko sodeluje, vendar nikakor ne že v fazi priprave občinskega prostorskega akta. Glede na to mora sredstva za pripravo tega akta zagotoviti sama, zainteresirani investitor pa jih lahko delno zagotovi le v obliki donacije občini.

Ker v tej fazi še ni znano, ali bo sploh ugotovljena potreba po žičniški napravi po 24. členu ZŽNPO glede neke nove investicije v žičniške naprave (v nadaljevanju zaradi lažje predstave imenovane žičniški center), je zato vlaganje v prostorske rešitve glede te investicije lahko tvegano. Zato bi bilo smiselno, da se opravi predhodni preizkus utemeljenosti žičniške naprave. To lahko napravi občina s tem, da povsem okvirne idejne zamisli predstavi delovni skupini oziroma komisiji, ki je navedena v točki 9.1.2.2. v nadaljevanju in si pridobi predhodno mnenje tega sosveta o tem, pod kakšnimi pogoji bi ta ideja projekta ustrezala pogojem za pridobitev odločbe o potrebi po žičniški napravi. Tako mnenje seveda ne more zavezovati ministrstva, pristojnega za promet (v nadaljevanju: ministrstvo), gotovo pa je dovolj dobra podlaga za nadaljnja prizadevanja občine za umestitev žičniškega centra v občinski prostorski načrt.

Podobno se postavlja vprašanje priprave občinskega podrobnega prostorskega načrta za nameravano žičniško napravo ali žičniški center. V tej fazi je sicer že znana oseba, ki je vložila vlogo o zainteresiranosti, na podlagi katere je bila ugotovljena potreba po žičniški napravi, vendar razen v primeru, ko je mogoče koncesijo podeliti brez javnega razpisa, tej osebi ni mogoče zagotoviti, da bo res investitor tega centra. Tudi zato mora sredstva za pridobitev strokovnih podlag praviloma zagotoviti občina, zainteresirani investitor pa le kot donacijo.

Ob tem je potrebno opozoriti, da pogodba med takim investitorjem in občino, v kateri bi se občina zavezala, da bo ta vložek investitorju vrnila, predstavlja praviloma zadolžitev občine. Možno pa je, da bi v primeru, ko bi občina sodelovala tudi kot javni partner v izvedbi projekta, skladno s 35. členom Zakona o javno-zasebnem partnerstvu (Ur.l. RS, št. 127/2006; ZJZP) odkupi te strokovne podlage. To pa pomeni, da bi s tem občina sodelovala pri podelitvi koncesije ali jo celo sama podelila, o tem pa več v nadaljevanju.

V vsakem primeru se zdi temeljni problem prostorskega načrtovanja žičniških centrov zagotavljanje sredstev za strokovne podlage in izvedbo postopka. Ker morajo občine v sedanjem sistemu vendarle biti temeljni nosilec razvoja žičniških centrov in spodbujevalec investicij vanje, bi bilo smiselno razmisliti o možnih virih financiranja tega (npr. o tem, da bi žičničarske organizacije, združene v katero od gospodarskih združenj, preko te oblike zagotavljale sredstva za pripravo teh strokovnih podlag; morebitni državni viri iz sredstev za spodbujanje turizma itn.).

9.1.1.2 Vloga lokalnih skupnosti kot investitorja ali soinvestitorja

Občina lahko kot vsaka druga pravna oseba pridobi koncesijo za graditev žičniške naprave. To je sicer redki primer, saj praviloma prepusti gradnjo take naprave neki svoji pravni osebi javnega prava (javno podjetje, javni zavod, itn.).

Tudi ti primeri pa bodo redki in bo občina sodelovala le kot soinvestitor s tem, da bo v projekt vložila praviloma zemljišča ali stvarne pravice na teh zemljiščih. S tem občina postane javni partner v tem projektu ne glede na to, ali sama podeli koncesije ali ne, koncesijo pa je v vsakem primeru treba podeliti po pravilih ZJZP. Občina mora pri tem oblikovati ali pridobiti idejno zasnovo projekta, na podlagi tega pa mora biti izdelana ocena možnosti javno – zasebnega partnerstva po 8. členu ZJZP. Na podlagi te ocene je treba oblikovati ekonomske, prostorske in zlasti pravne dimenzije modela javno - zasebnega partnerstva (pogodbeno ali statusno, vrsto enega in drugega), odločitev o partnerstvu pa sprejme občinski svet. Ta odločitev je koncesijski akt le, če je občina hkrati koncedent za podelitev koncesije za graditev žičniške naprave. Če ni

koncedent, je potrebno zasebnega partnerja, bodisi za sklenitev pogodbenega ali za sklenitev statusnega partnerja, poiskati v postopku podelitve koncesije za graditev žičniške naprave, ki ga vodita skupaj občina in država po 37. členu ZJZP. Tudi v tem primeru to pomeni, da zasebni partner ni znan do izbire na razpisu, tako da mora občina zagotoviti ustrezno pripravo prostorskih aktov praviloma sama, kot je navedeno zgoraj. Res pa je, da je mogoče v tem primeru morebitnega strokovna gradiva po 35. členu ZJZP pridobiti od zainteresiranega investitorja, ki ga ZJZP imenuje promotor. Vendar je potrebno opozoriti, da gre tudi v tem primeru za odkup, ki pa ga je mogoče obravnavati kot vložek občine v javno - zasebno partnerstvo, ki ga izbrani partner občini povrne (če je promotor izbrani partner, do takega zahtevka seveda ne pride).

9.1.1.3 Vloga občine kot koncedenta za koncesijo za graditev žičniške naprave

To je tretja možna vloga občine v gradnji žičniških centrov. Ker so po prvem odstavku 21. člena ZŽNPO občine koncedenti le za podelitev koncesije za graditev vlečnice, v splošnem ta možnost ne pride mnogo v poštev. Bolj realna je le v primeru, da gre za mestno občino, ki je po drugem odstavku 21. člena ZŽNPO koncedent za vse žičniške naprave, celo v primeru, če ta naprava seže v sosednje občine, ki niso mestne.

Vloga občine je v tem primeru enaka, kot je vloga države kot koncedenta v nadaljevanju, pri čemer v teh primerih občina tudi izda odločbo o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi. Opozoriti je treba zlasti, da v tem primeru občina dosti lažje združuje svojo vlogo kot javni partner v javno-zasebnem partnerstvu za graditev žičniškega centra z vlogo koncedenta. Občina namreč lahko v celoti vodi projekt in edina točka, kjer nastopa ministrstvo, je izdaja odločbe o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi po 24. členu ZŽNPO. V tem primeru je postopek do izdaje koncesijskega akta enak kot v prejšnji točki, s to razliko, da odločitev o javno - zasebnem partnerstvu sprejme občinski svet kot koncesijski akt za graditev žičniške naprave po 26. členu ZŽNPO, ki je hkrati akt o javno - zasebnem partnerstvu po 36. in 37. členu ZJZP. V nadaljevanju je potrebno postopek podelitve koncesije za graditev žičniške naprave v celoti voditi po ZJZP in upoštevati ZŽNPO le, v kolikor ni v nasprotju z ZJZP. To zlasti pomeni izvedbo javnega razpisa po 48. členu ZJZP in naslednjih ter izbira zasebnega partnerja. Ta partner je bodisi neposredno nosilec koncesije za zgraditev žičniške naprave, če gre za pogodbeno javno - zasebno partnerstvo, ali pa se koncesija prenese na posebno projektno družbo, ki jo v statusnem javno - zasebnem partnerstvu ustanovi občina in zasebni partner. Slediti mora oblikovanje ustreznih pogodbenih razmerij med zasebnim in javnim partnerjem, v primeru statusnega partnerstva pa tudi projektno družbo in obema partnerjema.

9.1.2 Država

Naloge in vlogo države opravlja več državnih organov, med katerimi je potrebno zlasti obravnavati vlogo Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada) in Ministrstva za promet.

9.1.2.1 Vlada

Vlada je organ, ki zastopa državo kot pravno osebo, organ, ki koordinira delo ministrstev in glede žičniških naprav za prevoz oseb tudi organ, ki sprejema koncesijski akt. Zato je njena vloga pomembna, vendar je podrobneje opisana v nadaljevanju v okviru ministrstva, pristojnega za promet, saj mora zlasti to ministrstvo skrbeti za usmerjanje razvoja na področju žičniških naprav za prevoz oseb in za to, da predlaga vladi v sprejem ustrezne akte. Vloga vlade je zato razvidna tudi iz nadaljevanja.

9.1.2.2 Ministrstvo, pristojno za promet

Kot že rečeno mora biti to ministrstvo osrednji organ regulacije na področju žičniških naprav. Pri tem ne gre zgolj za regulacijo na področju varnosti teh naprav, ki jo na tem mestu izpuščamo, pač pa tudi glede usmerjanja razvoja žičniških centrov v Sloveniji.

Ministrstvo ima na voljo dva regulatorna mehanizma: odločanje o utemeljenosti načrtovane graditve žičniške naprave in podelitev koncesije za graditev žičniške naprave.

Kar zadeva prvi mehanizem, ga je potrebno bolj oblikovati v smer, ki bo omogočila usmerjanje razvoja na tem področju. Odločitev o utemeljenosti oziroma potrebi po žičniški napravi je namreč tista točka, kjer ministrstvo prvič odloča o žičniški napravi oziroma žičniškem centru, glede katerega je koncedent država. Ob tem je potrebno ugotoviti, da so določbe ZŽNPO o razlogih, kdaj obstoji zadostna potreba po žičniški napravi, pomanjkljive. Te določbe (drugi odstavek 24. člena) govorijo le o naslednji kriterijih presoje te potrebe:

- Če je za načrtovano napravo izkazan javni interes iz 2. člena tega zakona;
- Če je lokacija primerna za predvideno postavitve naprave in njeno rabo;
- Če sta lokacija in zmogljivost žičniške naprave ustrezni;
- Če obstoječa ali predvidena turistična opremljenost območja, kjer se načrtuje postavitve naprave oziroma dovolj gosta poselitve območja omogočajo zadostno izrabo zmogljivosti naprave;
- Če je načrtovana naprava ustrezno dostopna in je zagotovljeno ustrezno število parkirnih mest.

Te kriterije bi bilo smiselno podrobneje urediti in vanje vključiti bolj natančne in pregledne določbe o teh pogojih. Zato predlagamo sprejem podzakonskega predpisa (bodisi uredbe vlade ali pravilnika ministra), ki bi za izvrševanje določb 24. člena ZŽNPO podrobneje uredil te pogoje. Predlagamo sicer uredbo, možen pa je tudi pravilnik ministra.

Prednost opisane rešitve je tudi v tem, da bodo morale takšne podrobneje določene pogoje upoštevati tudi občine v svojih postopkih odločanja o utemeljenosti žičniške naprave, kadar so po točki 9.1.1.3 tega besedila koncedent za podelitev koncesije za graditev te naprave. Podzakonski predpis mora seveda ostati v okviru zakona, vendar je mogoče ugotoviti, da je v okviru zgoraj navedenih pogojev dovolj manevrskega prostora za podrobnejšo in bolj natančno določitev kriterijev, po katerih se presoja utemeljenost žičniške naprave.

Da se zagotovi vpliv na interpretacijo teh pogojev, je smiselno predvideti v tem podzakonskem predpisu nekakšno usklajevalno komisijo za obravnavo teh vprašanj glede posameznega projekta žičniškega centra. Ta komisija ima lahko po trenutni ureditvi le položaj delovne skupine ministra ali vlade. Svetovati je rešitev, da gre za delovno skupino vlade, ki bi jo predvidela uredba, ki bi podrobneje urejala pogoje za ugotovitev utemeljenosti po žičniški napravi. Taka delovna skupina bi lahko dajala vnaprejšnja mnenja oziroma ocene o tem, ali je verjetno, da bo določen projekt izpolnjeval pogoje te utemeljenosti, s čimer bi bilo lažje zagotoviti, da bi se projekt nadaljeval.

Postopek podelitve koncesije, ki ga vodi država, je v marsičem odvisen od tega, ali je nameravana koncesija tudi koncesija v smislu ZJZP, ali pa se pravila o javnih koncesijah zanjo ne uporabljajo. Na tem mestu ni mogoče navajati podrobnosti, vendar je v splošnem mogoče reči, da je v primeru, ko je v pogodbenem razmerju predvideno, da mora po prenehanju koncesije koncedent odstraniti žičniško napravo, hkrati pa na njej ne izvaja gospodarske javne službe javnega prevoza potnikov po žičniški napravi, koncedent ali občina pa tudi drugače nista vpletena kot javni partner v izgradnjo ali poslovanje žičniške naprave, potem je potrebno uporabljati za podelitev koncesije zgolj ZŽNPO. V ostalih primerih je potrebno uporabljati ZJZP v povezavi z ZŽNPO, pri čemer je potrebno upoštevati, da gre bodisi za javno - naročniško bodisi za koncesijsko javno - zasebno partnerstvo.

Postopek v primeru, da se uporablja le ZŽNPO, obsega naslednje korake:

- Sprejem odločbe o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi, bodisi na zahtevo zainteresiranega investitorja, bodisi zainteresirane občine, ali obeh;
- Sprejem občinskega podrobnega prostorskega načrta;
- Oblikovanje koncesijskega akta in njegov sprejem na vladi;
- Javni razpis koncesije za graditev žičniške naprave po prvem odstavku 28. člena in 29. člena ZŽNPO, ali v primerih iz drugega odstavka 28. člena ZŽNPO podelitev koncesije neposredno brez javnega razpisa;
- Izdaja odločbe o izbiri koncesionarja (razpis) ali o podelitvi koncesije (neposredna podelitev);
- Sklenitev koncesijske pogodbe.

Postopek v primeru, da se uporablja ZŽNPO v povezavi z ZJZP, obsega naslednje korake:

- Sprejem odločbe o ugotovitvi potrebe po žičniški napravi, bodisi na zahtevo zainteresiranega investitorja, bodisi zainteresirane občine, ali obeh;
- Sprejem občinskega podrobnega prostorskega načrta;
- Sprejem skupnega koncesijskega akta, ki ga sprejmeta občina kot javni partner v projektu javno - zasebnega partnerstva in država kot koncedent za graditev žičniške naprave po prvem odstavku 37. člena ZJZP;
- Sklenitev pogodbe med javnima partnerjema po drugem odstavku 37. člena ZJZP;
- Objava javnega razpisa po 48. členu ZJKZP in naslednjih, ki jo praviloma izvede država (ministrstvo), čeprav četrti odstavek 37. člena ZJZP dopušča tudi, da v skupnem koncesijskem aktu javna partnerja določita občinski organ, ki naj vodi postopek podelitve koncesije;
- Navedeni organ izvede postopek izbire in izda akt izbire skladno z zahtevami ZJZP;
- Sklenitev koncesijske pogodbe med obema javnima partnerjema in koncesionarjem ali projektno družbo v primeru statusnega partnerstva.

9.2 VLOGA POSLOVNIH ZDRUŽENJ

Gospodarske organizacije so že davno spoznale pomembnost medsebojnega povezovanja in sodelovanja v okviru poslovnih združenj. Namen takega povezovanja je v notnem zastopanju skupnih zahtev in interesov do drugih udeležencev ter skupnih aktivnostih kot so posvetovanje med člani združenja, izmenjava znanj s področja, ki ga pokrivajo, skupnega šolanja zaposlenih na področju specialnega znanja – žičniške dejavnosti, promocija dejavnosti združenja in njenih članov, spodbujanje razvoja in konkurenčnosti dejavnosti članov, posredovanje informacij, obveščanje javnosti o dejavnosti združenja itn.

Zastopanje do drugih udeležencev se kaže predvsem v:

- Zastopanju članov strokovnih združenj do države in njenih institucij
Sodelovanje z vlado pri oblikovanju zakonskih in podzakonskih predpisov, oblikovanju nacionalnih politik in strategij za uresničevanje dejavnosti, ki jo izvajajo, iskanju skupnih rešitev pri razvoju dejavnosti, poenostavljanju pravnih postopkov, ki zadevajo dejavnost, itn.
- Povezovanju s turističnimi organizacijami
Glede na to, da je žičniška dejavnost tesno povezana s turizmom, je nujno sodelovanje s predstavniki in poslovnimi združenji ponudnikov drugih turističnih storitev ter povezovanje s turističnimi destinacijami pri skupnem oblikovanju turistične politike: nacionalne in v okviru destinacij. Potrebna je povezava na nacionalnem in lokalnem nivoju.

- Povezovanju z drugimi organizacijami
Pomembno je povezovanje s proizvajalci žičniške opreme in žičniške infrastrukture in izmenjevanje izkušenj pri njihovi uporabi z namenom razvijanja opreme v smeri vedno večjih zahtev potrošnikov in izboljševanja kakovosti te opreme.
- Mednarodnem sodelovanju
Povezovanje in sodelovanje z mednarodnimi združenji in s podobnimi strokovnimi združenji v drugih državah je pomembno zaradi skupnega zastopanja interesov v širšem prostoru, izmenjavi mednarodnih izkušenj, medsebojne pomoči, skupnemu nastopu pri predstavitvi interesov in pogledov napram Evropski komisiji in pravni regulativi znotraj Evropske skupnosti.

V Sloveniji delujeta dve strokovni združenji: Zbornica gorskih centrov, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije in Združenje slovenskih žičničarjev, GIZ. V obeh organizacijah je včlanjenih večina upravljavcev žičniških centrov v Sloveniji.

Na mednarodnem področju je pomembno Mednarodno združenje za žičniške naprave, O.I.T.A.F. – International Organization for Transportation by Rope, s sedežem v Bolzanu, Italija, s člani iz preko trideset držav sveta in v katerega je včlanjena tudi Slovenija. Mednarodna organizacija združuje vse tri kategorije, ki pomembno vplivajo na žičniško dejavnost:

- upravljavce žičniških naprav;
- proizvajalce žičniških naprav;
- predstavnike državni oblasti – vlad držav iz katerih prihajajo upravljavci in proizvajalci žičniških naprav.

Cilji te organizacije – združenja so:

- promocija razvoja in izboljšanje žičniške dejavnosti;
- promocija študij in poizkusov ki podpirajo razvoj in izboljšave žičniške dejavnosti;
- promocija standardizacije nacionalnih standardov na področju žičniškega transporta;
- izdelava standardiziranih mednarodnih navodil za projektiranje, konstruiranje, obratovanje, vzdrževanje in nadzor žičniških naprav kot tudi pripravo ustreznih priporočil;
- sodelovanje pri pripravi izhodišč za evropsko zakonodajo na tem področju in njeno uveljavitev v državah članicah;
- priprava in izvedba mednarodnih kongresov žičniških naprav in prevozov.

Upravljavci žičniških naprav so združeni v mednarodnem združenju operaterjev žičniških naprav FIANET.

9.3 UKREPANJE S FINANČNIMI UKREPI

Usmerjanje in uravnavanje razvoja žičniške dejavnosti je možno doseči tako s pravnimi, kot tudi s finančnimi ukrepi. Medtem ko so pravni ukrepi – predpisi predvsem usmerjeni v omejevanje izvajalcev žičniških dejavnosti, lahko finančni ukrepi vzpodbudijo in dajo razvoju žičniške dejavnosti novo dimenzijo, predvsem če so naravnani na uresničevanje zastavljenih ciljev, ki izhajajo iz strategije.

Finančni ukrepi so lahko posredni ali neposredni in se morajo nanašati tako na centre, ki jih upravljajo poslovni subjekti, kot tudi na tiste centre, ki so v upravljanju občin, javnih zavodov in društev.

Posredni finančni ukrepi:

- spodbujanje smučarskih šol in zimskih športnih dni v okviru Ministrstva za šolstvo in šport;
- večje davčne obremenitve za prenočitvene kapacitete, ki niso ustrezno izkoriščene (mrzle postelje v zasebnih apartmajih, počitniških stanovanjih, počitniških hišah);
- vzpostavljanje pogojev za učinkovitejše zaposlovanje sezonske delovne sile.

Neposredni finančni ukrepi:

- finančne spodbude v obliki nepovratnih sredstev za izgradnjo turistične in prometne infrastrukture (prenočitvene kapacitete, žičniške naprave in oprema) za poslovne subjekte;
- finančne spodbude v obliki nepovratnih sredstev za izgradnjo turističnih objektov s prenočitvenimi kapacitetami (zasebne turistične sobe in apartmaji) za fizične osebe;
- davčne vzpodbude lokalnemu prebivalstvu za odpiranje turističnih sob in apartmajev;
- subvencioniranje obrestnih mer za kredite, namenjene dvigu kakovosti ponudbe in izgradnji dodatne turistične ponudbe.;
- neposredna državna pomoč lokalnim skupnostim, javnim zavodom in društvom za vzdrževanje in obratovanje lokalnih žičniških centrov.

10 PREGLED MOŽNIH FINANČNIH VIROV

Pomembnosti žičniške dejavnosti so se zavedali tudi načrtovalci Razvojnega načrta in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011, ki v obravnavanem obdobju predvideva nadaljevanje uresničevanja v prejšnjem obdobju začetega investicijskega cikla. Načrtovana vrednost investicijskega cikla je 1,1 mrd EUR.

Struktura načrtovane vrednosti načrtovanega investicijskega cikla obsega:

▪ Zasebno turistično infrastrukturo v širšem smislu	
▪ skupaj z nastanitvenimi kapacitetami:	50%
▪ Javne investicije v turistično, športno turistično, prometno, mladinsko	
▪ in drugo za turizem pomembno infrastrukturo:	23%
▪ Investicije v ohranjanje naravnih vrednot in obnovo objektov kulturne	
▪ dediščine:	15%
▪ Oblikovanje in trženje integralnih turističnih proizvodov:	4%
▪ Promocijo in trženje:	7%
▪ Razvoj destinacijskega managementa:	1%

Uresničevanje načrtovanega investicijskega cikla temelji na naslednjih virih financiranja z naslednjo pričakovano strukturo:

▪ Na zasebnih virih financiranja skupaj z bančnimi viri:	57%
▪ Na javnih virih, ki obsegajo:	43%
▪ Sredstva javnega proračuna:	13%
▪ Sredstva občinskih proračunov:	13%
▪ Sredstva strukturnih in kohezijskih skladov EU:	17%

Nadaljnji razvoj žičniških centrov je vsekakor odvisen tudi od usklajenosti z regionalnimi razvojnimi načrti, z občinskimi prostorskimi plani in načrti razvoja, drugimi okoljskimi omejitvami v Sloveniji in od nadaljnjega razvoja in oblikovanja turističnih destinacij v Sloveniji, ki v tem trenutku še niso opredeljene. Toda ne glede na to, katere destinacije bodo izbrane kot nacionalne turistične destinacije, se morajo žičniški centri povezovati v turistične destinacije na različnih nivojih (naselje, kraj, regija) in v njih prevzeti iniciativno vlogo nadaljnega razvoja in tesnega sodelovanja vseh ponudnikov integralnega turističnega proizvoda določene destinacije.

Neposredni viri za zagotavljanje sredstev za uresničitev strateških ciljev razvoja žičniških sistemov so:

- Evropski sklad za regionalni razvoj, (gospodarske organizacije in samostojni podjetniki): Ministrstvo za gospodarstvo in Slovenski podjetniški sklad;
- sredstva za pospeševanje športa in rekreacije: Ministrstvo za šolstvo in šport;
- Program za razvoj podeželja 2007 – 2013, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- Fundacija za šport.

Del finančnih virov za razvoj žičniških sistemov naj bo oblikovan tako, da spodbuja tudi tiste investicije, ki so ekonomsko manj uspešne, so pa zelo pomembne za ohranjanje poseljenosti podeželja. Viri financiranja za take investicije naj bodo oblikovani v okvirih Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Primerjava upravljavcev žičniških centrov pokaže raznovrstnost pravno-organizacijskih oblik. Za čim bolj učinkovito izrabo javnih finančnih virov pri financiranju razvojnih projektov žičniških centrov se predlaga ustanovitev odbora za koordinacijo javnih finančnih virov.

10.1 INVESTICIJSKI POTENCIAL

Investicijski potencial žičniških centrov smo ugotavljali ločeno za prve tri skupine žičniških centrov kot celovite turistične destinacije.

Osnovne predpostavke so naslednje:

- Osnova za izračun so bilančni podatki upravljalcev žičniških centrov in turistične organizacije po posameznih skupinah žičniških centrov kot celovite turistične destinacije, pridobljeni na podlagi iBON 2006.
- Prihodki in odhodki so bili ocenjeni za obdobje 2008 – 2027, z upoštevanjem 2% letne rasti.
- Na bruto izid je bil dodan DDV (od 25% v 2006 do 20% od 2010).
- Glede na diskontiran pozitiven neto poslovni izid v obdobju 2008 – 2027 (sedanja vrednost ob upoštevanju 7% diskontne stopnje) je bila ugotovljena kreditno sposobnost.
- Glede na predpostavljen kredit ugotovimo znesek stroškov investicije, ob predpostavki, da so vsi stroški upravičeni in, da se iz EU sofinancira 30%.

Na gornjih predpostavkah ocenjen investicijski potencial žičniških centrov je po skupinah celovite turistične destinacije (*poglavje 5 Scenarij razvoja žičniške dejavnosti*) ocenjen v tabeli 10.1.

Tabela 10.1: Ocenjen investicijski potencial žičniških centrov, v EUR

	Kredit	Državna pomoč	Skupaj
Skupina 1	56.337.306	24.144.560	80.481.866
Skupina 2	5.843.173	2.504.217	8.347.391
Skupina 3	12.190.254	5.224.395	17.414.649
SKUPAJ	74.370.734	31.873.172	106.243.906

Vir: OMEGA consult

Za četrto skupino žičniških centrov investicijski potencial ni ocenjen. Ti centri so v veliki večini v lasti in upravljanju športnih društev, javnih zavodov in občin. To so centri z eno ali dvema žičniškima napravama, malo prenočitvenimi kapacitetami v neposredni bližini, z majhnim turističnim pomenom, vendar izjemno pomembni za lokalno prebivalstvo zaradi rekreacije, vzgoje mladih smučarjev, druženja lokalnega prebivalstva. Ti centri večinoma:

- slonijo na prostovoljnem delu članov društev in
- se financirajo iz prostovoljnih prispevkov, donacij, sponzorskih sredstev in sredstev, ki jim jih namenjuje lokalne skupnosti.

Financiranje teh centrov bi bilo potrebno sistemsko urediti v okviru Ministrstva za šolstvo in šport, kajti ti centri bistveno prispevajo h kvaliteti in zdravemu življenju mladine izven velikih in urbanih središč.

10.2 PRIJAVA PROJEKTA ZA PRIDOBITEV SREDSTEV EU

10.2.1 EU skladi in področje turizma

Iz postopka realizacije investicije v žičniško infrastrukturo (slika 10.1) je razvidno, da se po pridobitvi gradbenega dovoljenja za projekt lahko zaprosi za pridobitev nepovratnih sredstev EU. Z vstopom v Evropsko unijo (EU) si je namreč Slovenija zagotovila pravico do črpanja sredstev iz različnih EU skladov, ki so:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropski socialni sklad (ESS),
- Kohezijski sklad,
- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS) – usmerjevalni oddelek ter
- Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR).

EU skladi predstavljajo osrednji finančni instrument regionalne politike EU, s katero le-ta prispeva k zmanjševanju gospodarskih in socialnih razlik med regijami znotraj enotnega evropskega trga ter vzpodbuja njihov uravnotežen in trajnostni razvoj. Za možne prejemnike sredstev pa se z dostopom do teh skladov odpira dodaten vir sofinanciranja projektov.

Na področju turizma se črpajo sredstva predvsem iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. V programskem obdobju 2004-2006 je bilo iz tega sklada na razpolago 44,6 mio EUR, s katerimi je bilo podprtih 36 projektov, od tega 28 s področja turistične infrastrukture in 8 s področja razvoja organizacijskih struktur.

V programskem obdobju 2004 – 2006 sta bila podlaga za črpanje dva dokumenta in sicer enotni programski dokument in programsko dopnilo, v novi finančni perspektivi pa sta osnovna dokumenta, ki predstavljata podlago za črpanje Nacionalni strateški referenčni okvir in Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007 – 2013.

Evropska sredstva se črpajo na podlagi izvedenih javnih razpisov za pridobitev sredstev EU. Javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) iz naslova dviga konkurenčnosti turističnega gospodarstva (turistična infrastruktura) je bil objavljen v letu 2007 in bo odprt do porabe sredstev.

Trajanje	Aktivnost	Subjekt
2 - 3 mesece	Ocena potrebe po žičniški napravi	Občina; Ministrstvo za promet
2 - 3 leta	Postopki povezani z ugotavljanjem namenske rabe prostora in ocena sprejemljivosti vplivov na okolje	Občina in Ministrstvo za okolje in prostor
3 - 6 mesecev	Koncesijski akt in izvedba javnega razpisa	Občina; Ministrstvo za promet
do 18 mesecev	Izdelava idejnega projekta, pridobivanje okoljevarstvenih in drugih soglasij ter izdelava projekta PGD	Investitor
3 - 6 mesecev	Pridobitev gradbenega dovoljenja, finančnih virov, ...	Investitor
največ 3 leta	Gradnja	Investitor
	Pridobivanje uporabnega dovoljenja, pridobivanje obratovalnega dovoljenja, vpis v evidence in obratovanje in vzdrževanje	Investitor in Ministrstvo za promet

Slika 10.1: Postopek realizacije investicije v žičniško infrastrukturo

10.2.2 Shema državne pomoči

Državne pomoči zajemajo neposredna finančna sredstva državnega proračuna, ki se dodeljujejo podjetjem za odpravljanje ugotovljenih strukturnih neskladij in predstavljajo nujno pomoč države pri realizaciji zastavljenih dolgoročnih ciljev gospodarskega razvoja. Namenjene so za financiranje in sofinanciranje programov v institucionalnih enotah, ki se ukvarjajo s tržno proizvodnjo blaga in storitev z namenom zagotavljanja določene konkurenčne prednosti, kot to opredeljuje 87. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (MF, 2008).

Državne spodbude za turizem so opredeljene z Uredbo o razvojnih spodbudah za turizem (Uradni List RS, št. 132/06) in sicer:

- shema državne pomoči "Spodbujanje razvoja turističnih produktov in trženja v malih in srednje velikih podjetjih s področja turizma" temelji na 10. in 14. členu te uredbe, ki opredeljuje:
 - da se za izvedbo posameznega programa trženja turistične ponudbe razvojna spodbuda dodeli v obliki dotacije v višini 50% upravičenih stroškov (sem spadajo svetovalne storitve zunanjih svetovalcev in prve udeležbe na sejnih in razstavah),
 - da se za izvedbo posameznega programa razvoja novih integralnih turističnih proizvodov razvojna spodbuda dodeli v obliki dotacije v višini do 40% upravičenih stroškov iz naslova nematerialnih investicij ter v višini do 50% upravičenih stroškov iz naslova svetovalnih storitev zunanjih svetovalcev in prve udeležbe na sejnih in razstavah.
- shema državne pomoči "Spodbujanje razvoja turističnih zmogljivosti" pa temelji na 17. členu te uredbe, ki opredeljuje, da:
 - za dodelitev razvojne spodbude za izvedbo programa investicije turističnega gospodarstva lahko zaprosijo podjetniki, gospodarske družbe in zavodi.
 - Se pri dodelitvi sredstev za izvedbo programa iz prejšnjega odstavka lahko kot upravičeni stroški upoštevajo naslednji stroški: materialne investicije (nakup zemljišč, komunalno in infrastrukturno opremljanje zemljišč, stroški gradnje in nakup objektov, nakup strojev in opreme) in nematerialne investicije (prenos tehnologij v obliki nakupa patentiranih pravic, licenc, znanja in nepatentiranega tehničnega znanja).
 - Se razvojna spodbuda dodeli v obliki dotacije v višini do 30% upravičenih stroškov z možnostjo 10% povečanja za srednje velika in 20% povečanja za majhna podjetja. V primeru, da prejemnik izpolnjuje pogoje za veliko gospodarsko družbo, lahko predstavlja znesek upravičenih stroškov za nematerialne investicije največ do 50% upravičenih stroškov projekta.
 - Mora prejemnik zagotoviti najmanj 25% upravičenih stroškov iz lastnih virov, ki ne vsebujejo nikakršnih javnih sredstev.
 - Mora investicija ostati v regiji vsaj pet let po zaključku investicije.

10.2.3 Pogoji oziroma postopki pridobivanja sredstev EU

Glede na Uredbo o razvojnih spodbudah za turizem se torej sredstva EU na področju turizma pridobivajo po shemi državne pomoči. Okvirni deleži sofinanciranja so podani v Uredbi (glej prejšnje poglavje), podrobnejši pogoji oziroma postopki pridobivanja sredstev EU pa so definirani v posameznem javnem razpisu.

Predmet trenutno odprtega javnega razpisa za pridobitev sredstev ESRR iz naslova dviga konkurenčnosti turističnega gospodarstva (turistična infrastruktura), kjer se pri sofinanciranju upravičenih stroškov upošteva shema državnih pomoči Spodbujanje razvoja turističnih zmogljivosti, je sofinanciranje izvedbe posameznih investicij na področju turistične infrastrukture, ki bodo vplivale na razvoj turistične destinacije, kamor med drugim sodijo tudi investicije v **izgradnjo in prenavo žičniških naprav**.

Pogoje oziroma postopke pridobivanja sredstev EU bomo v nadaljevanju opisali na podlagi prej omenjenega odprtega javnega razpisa. Kot smo že omenili, so okvirni pogoji specificirani v Uredbi o razvojnih spodbudah za turizem, podrobneje pa so pogoji opredeljeni v posamičnem javnem razpisu.

Predmetni razpis poleg ostalih investicij zajema tudi izgradnjo in prenavo žičniških naprav in dodatno zasneževanje. Predmet sofinanciranja so žičniške naprave in dodatno zasneževanje v

zimsko športnih centrih nacionalnega in regionalnega značaja, v skladu z v razvojnim programom Žičnice v Sloveniji. Predmet sofinanciranja so lahko investicije, ki zapadejo pod dejavnost "O92 – Rekreatijske, kulturne in športne dejavnosti". **Sofinancirani bodo lahko le tisti projekti, ki so že prejeli odločbo o koncesiji, ki jo izdaja Ministrstvo za promet za predlagani projekt.**

Stroški, upravičeni do sofinanciranja so (v neto znesku brez DDV):

- stroški gradnje (pripravljalna dela, gradbena dela, instalacije, obrtniška dela, zunanja ureditev, gradbeni nadzor),
- stroški nakupa novih naprav in opreme.

Predmet sofinanciranja so samo upravičeni stroški za posamično prijavitelno investicijo, ki je predmet tega razpisa. Za upravičene stroške, ki bodo sofinancirani, se štejejo tisti, ki bodo nastali na osnovi prvega naročila za izvedbo planiranih aktivnosti, upošteva se, da mora biti datum začetka izvajanja aktivnosti po pridobitvi sklepa o sofinanciranju.

Davek na dodano vrednost ni upravičen strošek!

Vse investicije v finančni perspektivi 2007 – 2013 morajo biti zaključene najkasneje do 15.06.2015. Posamezna investicija, sofinancirana iz naslova tega razpisa mora biti zaključena najkasneje v roku 36 mesecev po podpisu pogodbe. Sredstva bodo posameznemu prejemniku izplačana po terminskem planu, določenem v pogodbi o sofinanciranju.

Višina sofinanciranja upravičenih stroškov posamezne investicije v obnovo in posodobitev obstoječe in izgradnjo nove turistične infrastrukture lahko dosega največ 4 mio EUR za posamezno investicijo oziroma ne več kot:

- 25% upravičenih stroškov investicije za velika podjetja,
- 35% upravičenih stroškov investicije za mala in srednja podjetja.

Predračunska vrednost upravičenih stroškov prijavitelne investicije mora biti za predmetni razpis najmanj:

- 500.000 EUR (brez DDV) za predlagatelje, ki so velika podjetja,
- 2.500.000 EUR (brez DDV) za predlagatelje, ki so mala in srednja podjetja.

Za manjše investicije majhnih in srednje velikih podjetij (med 250.000 in 2,5 mio EUR) je pripravljen poseben razpis, ki ga izvaja Slovenski podjetniški sklad.

Predlagatelj mora predložiti izjavo, da ima v celoti zagotovljena sredstva za zaprtje finančne konstrukcije, upošteva se tudi pričakovana sredstva iz naslova tega razpisa in izjavo, da ima zagotovljena premostitvena sredstva za del pričakovanih sredstev iz naslova tega razpisa, do povrnitve stroškov s strani ministrstva. Kadar predlagatelj načrtuje pridobitev premostitvenih sredstev od banke, **mora predložiti izjavo banke, da ima ustrezno boniteto in ustrezen investicijski načrt**, na osnovi katerih mu bo banka v primeru odobritve sredstev za sofinanciranje odobrila premostitvena sredstva.

Iz finančne konstrukcije mora biti razvidno, da ima predlagatelj zagotovljenih vsaj 25% lastnih sredstev. V odstotek lastnih sredstev se štejejo tudi krediti, pridobljeni pod tržnimi pogoji.

Predlagatelj mora predložiti izjavo o ohranitvi investicije v regiji za obdobje 5 let po zaključku investicije za isti namen in pa izjavo, da se investicija še ni pričela izvajati (izvajanje investicije se lahko prične šele po izdaji sklepa o sofinanciranju s strani ministrstva).

Predlagatelj mora predložiti **investicijski program**, pri izdelavi katerega se smiselno upoštevajo določila Uredbe o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (Ur.l. RS, št. 60/2006).

Poleg same Vloge, ki zajema različne obrazce in priloge, kot so :

- prijavni obrazec z nazivom investicije, lokacijo, turistično destinacijo, predračunsko vrednostjo, vrednostjo upravičenih stroškov in pričakovano višino sofinanciranja ter terminskim planom izvajanja investicije;
- različne izjave in podatke o predlagatelju, banki, poslovanju (bilančni podatki);
- opis investicije in pričakovanih rezultatov, utemeljitev investicije, načrt njenega izvajanja, terminski plan in organizacija;
- podatki o stroških in financiranju investicije,

je za pridobivanje sredstev EU potrebno izdelati investicijski program.

10.2.4 Investicijski program

Investicijski program temelji na naslednji dokumentaciji:

- najmanj idejnem projektu po zakonu, ki ureja graditev objektov oziroma drugi idejni rešitvi kot tehnični, tehnološki ali drugi podlagi za pripravo investicijskega programa, ki mora vsebovati vse potrebne prvine in ugotovitve za čim realnejšo oceno vrednosti in izvedljivosti investicije;
- prostorskih aktih v primerih prostorskih ureditvenih pogojev (z opredeljenimi zahtevami za investicije, ki se nanašajo na optimalno varianto);
- tehnično-tehnološkem projektu s specifikacijo opreme;
- geoloških, geomehanskih, seizmoloških, vodnogospodarskih, ekoloških in drugih raziskavah ter analizah;
- dokazljivih virih financiranja.

Obvezna vsebina investicijskega programa poleg uvodnega pojasnila in povzetka vključuje:

- osnovne podatke o investitorju, izdelovalcih investicijske dokumentacije in prihodnjem upravljavcu;
- analizo obstoječega stanja s prikazom potreb, ki jih bo zadovoljevala investicija, ter usklajenosti investicijskega projekta z državnim strateškim razvojnim dokumentom in drugimi razvojnimi dokumenti, usmeritvami Skupnosti ter strategijami in izvedbenimi dokumenti strategij posameznih področij in dejavnosti;
- analizo tržnih možnosti skupaj z analizo za tiste dele dejavnosti, ki se tržijo ali izvajajo v okviru javne službe, oziroma s katerimi se pridobivajo prihodki s prodajo proizvodov in/ali storitev;
- tehnično-tehnološki del (opredelitev investicijskega projekta na podlagi normativov in materialnih bilanc);
- analizo zaposlenih za alternativo "z" investicijo glede na alternativo "brez" investicije in/ali minimalno alternativo;
- oceno vrednosti projekta po stalnih in tekočih cenah, ločeno za upravičene in preostale stroške, z navedbo osnov in izhodišč za oceno;
- analizo lokacije, ki vsebuje tudi imenovanje prostorskih aktov in glasil, v katerih so objavljeni;
- analizo vplivov investicijskega projekta na okolje ter oceno stroškov za odpravo negativnih vplivov z upoštevanjem načela, da onesnaževalec plača nastalo škodo, kadar je primerno;
- časovni načrt izvedbe investicije s popisom vseh aktivnosti skupno z organizacijo vodenja projekta in izdelano analizo izvedljivosti;
- načrt financiranja v tekočih cenah po dinamiki in virih financiranja (pri financiranju s krediti tudi izračun stroškov financiranja in odplačil kreditov);
- projekcije prihodkov in stroškov poslovanja po vzpostavitvi delovanja investicije za obdobje ekonomske dobe investicijskega projekta;

- vrednotenje drugih stroškov in koristi ter presojo upravičenosti (ex-ante) v ekonomski dobi z izdelavo finančne in ekonomske ocene ter izračunom finančnih in ekonomskih kazalnikov po statični in dinamični metodi (doba vračanja investicijskih sredstev, neto sedanja vrednost, interna stopnja donosnosti, relativna neto sedanja vrednost in/ali količnik relativne koristnosti) skupaj s predstavitev učinkov, ki se ne dajo ovrednotiti z denarjem;
- analizo tveganj in analizo občutljivosti;
- predstavitev in razlaga rezultatov.

10.2.5 Merila za izbor projektov

Vse vloge, ki bodo izpolnjevale pogoje za kandidiranje, bo strokovna komisija ocenila s točkovanjem po naslednjih merilih:

- prispevek k uresničevanju ciljev:
 - prispevek k uresničevanju nacionalnih ciljev;
 - vpliv na razvoj turistične destinacije;
- kvaliteta projekta:
 - izkazana ekonomska uresničevanju projekta;
 - realni in jasno prikazani pričakovani rezultati;
 - organizacija izvedbe projekta;
- realnost izvedbe:
 - trdnost in zanesljivost finančne konstrukcije;
 - skladnost stroškov s posameznimi fazami in realnost višine predvidenih stroškov (vezano na INVP);
 - realnost termenskega plana (vezano na INVP);
- prednostni kriteriji:
 - regionalni kriterij;
 - vplivi na horizontalne politike (vpliv na okolje (energetsko uresničevanje, učinkovit način ravnanja z vodo, odpadki itn.) in vpliv na informacijsko družbo).

11 LITERATURA IN VIRI

11.1 LITERATURA

1. Bergant, K., 2007. Projekcije podnebnih sprememb za Slovenijo = Projections of climate change for Slovenia. V: JURC, Maja (ur.). *Podnebne spremembe : vpliv na gozd in gozdarstvo : impact on forest and forestry*, (Studia forestalia Slovenica, št. 130). Ljubljana: Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: = Biotechnical Faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources Slovenia, 2007, str. 67-86, ilustr.
2. Bieger, T., 2000. Management von Destinationen und Tourismusorganisationen. 4. Auflage. Muenchen: Oldenburg.
3. Bucher, Viktoria, WKO – Strokovno združenje žičnic Avstrije, predavanje, november 2007.
4. Cooper, C. et al. 1993. *Tourism, Principles & Practice*. London: Pitman.
5. Drucker, Peter. 1980. *Managing in Turbulent Times*. London: Heineman.
6. Hall C. Michael: *Tourism Planning – policies, Process and Relationships*. Edinburgh Gate: Longman, 2000.
7. Konečnik, M. 2003. Opredelitev, vrste in kooperativne funkcije turistične destinacije. Organizacija, letn. 36, št. 5, str. 320-326.
8. Lebe, S.S., 2007. *Kulturna dediščina kot osnova regionalnega turizma*. Doktorska disertacija. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko – Poslovna Fakulteta.
9. Mihalič, T., Planina, J. 2006. *Trajnostni turizem*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
10. Mihalič, Tanja. 2007. *Za trajnostni razvoj evropskega turizma*. Ljubljana: Lipov list, Turistična zveza Slovenije, št. 3-4, marec-april 2007.
11. Sverdup Thorvald, predavanje GZS, november 2006.
12. Vollmer, Peter, Seilbahnen Schweiz, predavanje, november 2007.
13. Zagoršek, Hugo, Jaklič, Marko, Bregar, Lea, Hribernik, Aljaž, Raškovič, Matevž. 2007. Ocena satelitskih računov za turizem (SRT) za leto 2003 ter ekstrapolacija za leto 2006. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, Direktorat za turizem.

11.2 VIRI

1. Action for More Sustainable European Tourism. February 2007. EC – TSG.
2. AJPES. Agencije RS za javno upravo evidence in storitve, FI - PO.
3. Bibič, Andrej. 2007. Program upravljanja območij Natura 2000: 2007 – 2013. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
4. European Commission, Action for More Sustainable European Tourism, Report of the Tourism Sustainability Group, Feb. 2007. URL: [http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm] 3.3.2008
5. Fakten und Zahlen, Seilbahnen Schweiz, 2006.
6. Gorski centri pripravili poletno turistično rekreativno ponudbo. Julij 2007. URL: [<http://www.dj-slovenija.si/index.php?location=884&sublocation=859&nId=1142>] 3.3.2008
7. iBON. Bonitete poslovanja za podjetja za družbe in s.p.
8. Izdelava strokovnih podlag za pripravo osnutka Zakona o žičnicah in vlečnicah. 2004. Ljubljana. Ministrstvo za promet.
9. Javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) – Dvig konkurenčnosti turističnega gospodarstva – Turistična infrastruktura. Ur.l. RS št. 51/2007.

10. Koalicijska pogodba o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije za mandat 2004 – 2008.
11. Komisija ES. COM(2006) 134 konč. Sporočilo komisije. Obnovljena turistična politika EU: Na poti k močnejšemu partnerstvu za evropski turizem. Bruselj, 17.3.2006. URL: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0134:FIN:SL:HTML] 3.3.2008
12. Koncesije in postopki za izdajo koncesij na podlagi Zakona o žičniških napravah za prevoz oseb. 2005. Ljubljana: Ministrstvo za promet.
13. Letni pregled turizma, Slovenija. 2002. Ljubljana: Statistični urad RS.
14. Ministrstvo za finance RS (Državna pomoč). URL: [http://www.mf.gov.si/slov/nadz_pom/sektor.htm] 3.3.2007
15. MK. 2007. Register nepremične kulturne dediščine. 2007.
16. MKGP. 2007.
17. MOP – ARSO. 2007.
18. MOP, Direktorat za prostor. 2007.
19. Odbor za gospodarstvo. Državni zbor RS. Ljubljana, 8.11.2005.
20. OECD: Climate Change in the European Alps, Adapting Winter Tourism and Natural Hazards Management, 2007.
21. O.I.T.A.F. – Mednarodno združenje za žičniške naprave, Forum za okolje (UFO): Priporočilo k varovanju okolja na področju žičniških naprav. Prevod: Gorazd Bedrač.
22. Podatki o smučarskih napravah v letu 2005, Združenje slovenskih žičničarjev, GIZ.
23. Raziskovalni projekt 20313225 "Izdelava poročila o ciljih kakovosti okolja za območje Alpske konvencije na ekosistemski podlagi in v skladu z zahtevami Alpske konvencije" Priloga III - Definicija obsega območja Alpske konvencije.
24. Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007 – 2011 (RUNST)
25. Republika Hrvatska, Ministarstvo turizma, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010 godine. 2003: URL: [http://www.strategija.hr/lgs.axd?t=16&id=206] 3.3.2008
26. Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005 – 2012. Ur.l. RS, št. 2/2006.
27. Services of General Economic Interest and State Aids (non paper); European Commission, DG Competition, November 12, 2002; str. 21-24.
28. Smučarska zveza Slovenije (maj 2007 – podatki o članih in njihove ocene o smučarski populaciji v Sloveniji).
29. Stanje in perspektive Slovenskega turizma. Ministrstvo za gospodarstvo RS. Ljubljana, julij 2007.
30. Statistični letopis 2002, 2003, 2004, 2005, 2006. Ljubljana. Statistični urad RS.
31. Statistični urad RS. SI-STAT baza.
32. Strategija razvoja Slovenije. Vlada RS. Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). Ljubljana, junij 2005.
33. Summer tourism trends in 2004. EUROSTAT. 11.05.2005.
34. Summer tourism trends in 2005. EUROSTAT. 20.06.2006.
35. Template for measure definition. Brussels: European Commission, Directorate-General XVI Regional policy and cohesion, 2003.
36. Tourism in Austria, BMWA.URL: [http://www.bmwagv.at] 3.3.2008
37. Trendmonitor Saisonbilanz Winter 2005/2006, Fachverband der Seilbahnen Oesterreichs, 2006.
38. Turistična politika za leto 2007 z usmeritvami za leto 2008 (marec 2007).
39. Turistična Zveza Slovenije, 2007.
40. UNWTO, Tourism Highlights, 2007 Edition.
41. UNWTO World Tourism Barometer, Volume 6, no.1, January 2008.
42. Uredba Komisije (EU), št. 70/2001 z dne 12. januarja 2001, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe Evropske skupnosti pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL L št. 10 z dne 13. 1. 2001, str. 33, z vsemi spremembami).
43. Uredba Komisije (EU), št. 68/2001 z dne 15. decembra 2006, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe EU pri pomoči za usposabljanje (UL L št. 10 z dne 13.01.2001, str. 20, z vsemi spremembami).
44. Uredba Komisije (EU), št. 1998/2006 z dne 12. januarja 2001, o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe EU za pomoč de minimis (UL L št. 379 z dne 28.12.2006, str. 5).

45. Uredba Komisije (EU) št. 2204/2002 z dne 12. decembra 2002 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe o EU za državne pomoči na področju zaposlovanja (UL L 337, 13.12.2002, str. 3).
46. Uredba o koncesiji za obstoječe žičnice (Ur.l. RS št. 103/2006).
47. Uredba o razvojnih spodbudah za turizem (Ur.l. RS, št. 132/2006)
48. Uredba o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ (UL RS, št. 60/2006)
49. Winter season tourism trends in 2003/2004. EUROSTAT. 16.12.2004.
50. Winter season tourism trends in 2004/2005. EUROSTAT. 23.11.2005.
51. Wirtschaftsbericht der Seilbahnen Tourismusjahr 2005, Fachverband der Seilbahnen Oesterreichs, 2006-2007.
52. World Economic Forum, WEF: Travel and Tourism Competitiveness Report, 2007.
53. Zakon o žičniških napravah za prevoz oseb (ZŽNPO), Ur.l. RS št. 126/2003.
54. Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu Alp (Alpske konvencije). Ur.l. RS, št. 5/1995.
55. Zakon o ratifikaciji Protokolov o izvajanju Alpske konvencije. Ur.l. RS, št. 28/2003.
56. Zakon o spodbujanju razvoja turizma (ZSRT), Ur.l. RS, št. 02/2004.
57. Zakon o varnosti na smučiščih (ZVSmuč) Ur.l. RS št. 3/2006.
58. Zavod za gozdove, 2007.
59. Združenje turističnih kmetij Slovenije, 2007.

12 PRILOGE

Priloga 1: USMERITVE ZA NAČRTOVANJE ŽIČNIŠKIH NAPRAV IN SMUČARSKIH PROG

Priloga 2: O.I.T.A.F. – PRIPOROČILO K VAROVANJU OKOLJA NA PODROČJU ŽIČNIŠKIH NAPRAV

Priloga 1: USMERITVE ZA NAČRTOVANJE ŽIČNIŠKIH NAPRAV IN SMUČARSKIH PROG

Tabela: Usmeritve za načrtovanje žičniških naprav in smučarskih prog

Varovano/varstveno območje		Usmeritev	Pogoji
Zavarovana območja narave		Smučišča in žičniške naprave naj ne posegajo v točkovna zavarovana območja.	-
		Smučišča in žičniške naprave se v ostalih zavarovanih območjih, lahko urejajo pod pogoji, odvisno od akta o razglasitvi zavarovanega območja.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje, pripraviti presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja in pridobiti naravovarstveno soglasje.
Naravne vrednote	Površinske geomorfološke naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
	Podzemeljske geomorfološke naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
	Geološke naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
	Hidrološke naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
	Botanične naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave naj se urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
	Zoološke naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
	Ekosistemske naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
	Drevesne naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
	Oblikovane naravne vrednote.	Smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
	Krajinske vrednote.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje in naravovarstveno soglasje.
Območja Natura 2000	Skupina pSCL.	<ul style="list-style-type: none"> Posegi naj se usmerjajo v tista območja znotraj območij Natura 2000, kjer bodo čim manj prizadete kvalifikacijske vrste in habitatni tipi zaradi katerih je bilo območje Natura razglašeno (notranja conacija območij Natura 2000); Smučišča in žičniške naprave se urejajo pod pogoji. 	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje, pripraviti presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja in pridobiti naravovarstveno soglasje.
	Skupina SPA.	<ul style="list-style-type: none"> Posegi naj se usmerjajo v tista območja znotraj območij Natura 2000, kjer bodo čim manj prizadete kvalifikacijske vrste in habitatni tipi zaradi katerih je bilo območje Natura razglašeno (notranja conacija območij Natura 2000); Smučišča in žičniške naprave se urejajo pod pogoji. 	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje, pripraviti presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja in pridobiti naravovarstveno soglasje.
Ekološko pomembna območja		Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je pridobiti naravovarstvene pogoje.

Varovano/varstveno območje		Usmeritev	Pogoji
Vodovarstvena območja	Najožje (I.) vodovarstveno območja.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
	Ožje (II.) vodovarstveno območje.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	V ožjem in širšem vodovarstvenem območju je prepovedana gradnja objektov ter izvajanje gradbenih del, če analiza tveganja za onesnaženje v postopku pridobivanja vodnega soglasja ni bila izvedena, ali če iz rezultatov analize tveganja za onesnaženje sledi, da tveganje za onesnaženje zaradi te gradnje oziroma izvajanja gradbenih del na notranjih vodovarstvenih območjih ni sprejemljivo. Pridobiti je potrebno vodno soglasje.
	Širše (III.) vodovarstveno območje.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	
Vodotoki		Smučišča naj se ne urejajo preko delov vodotokov, ki so opredeljena kot naravni vodotok in delno kot naravni vodotok.	-
		Smučišča se lahko preko ostalih vodotokov urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za smernice Ministrstvo za okolje in prostor, Agencijo RS za varstvo okolja, Sektor za vode in pridobiti vodno soglasje.
Poplavna območja		Žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
Erozijska območja	Območja z običajnimi protierozijskimi ukrepi.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za smernice Ministrstvo za okolje in prostor, Agencijo RS za varstvo okolja, Sektor za vode in pridobiti vodno soglasje.
	Območja z zahtevnejšimi protierozijskimi ukrepi.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	
	Območja strogega protierozijskega varovanja.	Smučišča in žičniške naprave naj se ne urejajo.	-
Območja najboljših kmetijskih zemljišč		Smučišča in žičniške naprave se urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za smernice Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
Gozdna območja	Vse gozdne površine.	Posegi naj se prednostno usmerjajo v tista območja kjer niso na 1. stopnji poudarjene ekološke oziroma socialne funkcije.	Potrebno je pridobiti pogoje Zavoda za gozdove Slovenije.
	Varovalni gozdovi.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je predhodno pridobiti dovoljenje, ki ga izda Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
	Gozdni rezervati.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
Kulturna dediščina	Arheološka dediščina..	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje.
	Profana stavbna dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
	Sakralna stavbna dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
	Sakralno profana stavbna dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-

Varovano/varstveno območje	Usmeritev	Pogoji
Memorialna dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
Vrtnoarhitekturna dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
Naselbinska dediščina.	Smučišča in žičniške naprave se ne smejo urejati.	-
Kulturna krajina.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje.
Zgodovinska krajina.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje.
Vplivno območje enot kulturne dediščine.	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje.
Nacionalno pomembna krajinska območja	Smučišča in žičniške naprave se lahko urejajo pod pogoji.	Potrebno je zaprositi za kulturnovarstvene pogoje in pridobiti kulturnovarstveno soglasje.

**Priloga 2: O.I.T.A.F. – PRIPOROČILO K VAROVANJU OKOLJA NA PODROČJU ŽIČNIŠKIH
NAPRAV**

O.I.T.A.F. – PRIPOROČILO K VAROVANJU OKOLJA NA PODROČJU ŽIČNIŠKIH NAPRAV

PREDGOVOR K PRIPOROČILU O.I.T.A.F., - FORUM ZA OKOLJE (UFO)

Forum za okolje Mednarodnega združenja za žičniške naprave O.I.T.A.F. (v nadaljnjem besedilu O.I.T.A.F. – UFO, tudi UFO), je danes evropska platforma dialoga za upravljavce, inšpekcijske organe in proizvajalce žičniških naprav ter infrastrukture, ki jih obdaja, za vsa okoljsko relevantna vprašanja. Od ustanovitve v letu 1992 je UFO voden kot pododbor IV. delovnega odbora »Pravne, administrativne, poslovne in statistične zadeve«.

Cilji priporočila:

Za mednarodno spoznavanje širokega spektra tem okolja žičniške vede, so člani UFO izdelali evropsko usklajeno »Priporočilo za varovanje okolja na področju žičničarstva«.

Pri poglobljeni diskusiji velikega števila tem so sodelovali (po abecednem redu):

Avstrija: Viktoria Bucher, Michael Manhart, Erik Wolf;

Francija: Francoise Dinger, Noel Lebel, Serge Rivelli, Jean-Charles Simiand;

Italija: Andreas Dorfmann, Ferruccio Fournier, Sonja Melotto, Oskar Misfatto, Werner Noggler, Paul Profanter;

Slovenija: Gorazd Bedrač;

Španija: Aurretli Bisbe i Lluch;

Švica: Felix Maurhofer, Fulvio Sartori, Renate Schoch, Rita Wyder.

V vseh teh letih izmenjave izkušenj obravnavanih tem je nastalo »Priporočilo za varovanje okolja na področju žičničarstva« kot stranski izdelek. Člani O.I.T.A.F. – UFO lahko pri tem pridobivajo informacije.

Cilj O.I.T.A.F. in O.I.T.A.F. – UFO je, da nacionalna strokovna združenja posredujejo v vednost priporočilo in povzetke tem svojim članom in da se le-ta obravnavajo v pristojnih odborih in komisijah.

Glavna tematska področja v zadnjih letih so bila:

1. Ozelenjevanje v visokogorju in žičniške naprave;
2. Tehnično zasneževanje in preparacija smučarskih prog;
3. Vodni režim na smučiščih – primer Južna Tirolska;
4. Divje živali in zimsko športna središča;
5. Ukrepi za zaščito pred plazovi – vplivi na okolje;
6. Presoja vplivov na okolje, smernice za PVO – smučišča;
7. Okoljske revizije;
8. Alpska konvencija;
9. Prostočasovni in turistični promet;
10. Natura 2000 in žičniške naprave;
11. Priloga – znanstvene raziskave.

V načrtu je, da se posamezne teme ob rednih srečanjih v zainteresiranih krogih nadalje razvijajo, prednostno na smučiščih z vzorčnimi primeri.

KAZALO

PREDGOVOR K PRIPOROČILU	1
KAZALO	2
PRIPOROČILO K VAROVANJU OKOLJA NA	3
PODROČJU ŽIČNIŠKIH NAPRAV	3
1. Uvod	3
2. Možni vplivi gradnje in obratovanja	4
2.1 Vplivi gradnje in naprave	4
2.2 Učinki pogojeni z obratovanja	4
3. Ukrepi / spoznanja.....	5
3.1 Pogojeni z načrtovanjem in gradnjo.....	5
3.2 Pogojeni z obratovanjem	6
3.3 Razno.....	8
4. Povzetek	10
5 Izvleček iz študij/podlag in povezovalni linki ter prispevki Okoljskega foruma OITAF11	

PRIPOROČILO K VAROVANJU OKOLJA NA PODROČJU ŽIČNIŠKIH NAPRAV

1. Uvod

Velika prednost alpskega zimskega športa je, da lahko ponudi velikemu številu ljudi na relativno majhni površini optimalne pogoje za rekreacijo. Poleg tega je ta rekreacijski prostor s strani upravljavcev žičniških naprav dobro organiziran in nadzorovan.

Načrtovanje in obratovanje žičniških naprav ter njihove infrastrukture vpliva na dragocena naravna in kulturna okolja, kar je potrebno ustrezno upoštevati. V tem priporočilu so zbrani glavni ukrepi za varovanje okolja.

Z žičniškimi napravami povezana območja so izpostavljena okoljskim vplivom, med drugim so pogojena tudi z njihovo visoko lego. Čas vegetacije je v gorovju relativno kratek. Mnoga območja ležijo v Alpah in visokih Alpah. Tam so temperature šest mesecev letno pod lediščem. Poleg tega so tu tudi drugi klimatski parametri, ki omejujejo regeneracijsko sposobnost naravnega okolja in zahtevajo posebej skrbno ravnanje z naravnimi viri.

K naravno pogojenim vplivom se priključuje še dejavnost ljudi. Gradnja smučarskih prog, žičniških naprav, potrebne infrastrukture in dovoznih cest do gorskih območij pogosto zahteva velike posege v prostor kot so načrtovanje, krčenje, miniranje itd.

Okvirni pogoji, še posebno postopek pridobivanja dovoljenj, so določeni v zakonih vsake države. Poleg tega obstaja široko vedenje glede na izravnalne ukrepe in ukrepe rekultiviranja v smislu trajnostnega razvoja območij.

2. Možni vplivi gradnje in obratovanja

Razlikovati je potrebno med gradbenimi in obratovalnimi vplivi in vplivi naprav.

2.1 Vplivi gradnje in naprave

- 2.1.1** Infrastrukturalne naprave so nameščene pretežno v naravnem okolju. Lahko vplivajo na naravno podobo krajine, občutljive življenjske prostore in vrste.
- 2.1.2** Gradnja infrastrukturnih naprav za potrebe žičniških naprav (parkirni prostori, poslopja, dvizne naprave, smučarske proge, sankališča, sprehajalne poti, itd.) so praviloma povezane s posegi v teren. To vpliva na naravni režim in na krajino.
- 2.1.3** Učinki med fazo gradnje naprav in drugih infrastrukturnih naprav lahko pomenijo zaradi prometa na gradbiščih obremenitev s hrupom in škodljivimi snovmi na življenje ljudi, lahko pa imajo vpliv tudi na živalski svet. Gradnja dostavnih cest in poti lahko predstavlja velike posege.
- 2.1.4** Učinki, ki izvirajo iz same naprave in infrastrukturnih naprav, lahko predstavljajo obremenitev podobe pokrajine. Prav tako lahko vplivajo na življenjsko okolje.

2.2 Učinki pogojeni z obratovanja

- 2.2.1** Hrup in emisije škodljivih snovi, ki so posledica obratovanja (žičnic, vlečnic, preparacije, naprav za zasneževanje).
- 2.2.2** K žičniškim napravam in od njih poteka povečan promet, pretežno s privatnimi vozili.
- 2.2.3 Zimsko obratovanje**
 - a. Zasneževanje in preparacija smučarskih prog lahko vpliva na stanje rastlinja.
 - b. Preparacija smučarskih prog, smučanje po smučarskih progah in zimsko športne aktivnosti izven smučarskih prog lahko vplivajo na divjad.
 - c. Obratovanje smučišč in naprav zahteva varnostne ukrepe, kot so varovanje pred plazovi z objekti ali proženjem plazov. To lahko vpliva na divjad, vegetacijo in tla.
- 2.2.4 Obratovanje poleti**
 - a. Pohodništvo izven označenih poti lahko moti živalski in rastlinski svet ter povzroča erozijske poškodbe.
 - b. Intenzivno pašništvo lahko vpliva na stabilnost površin.
 - c. Zmanjševanje ali opustitev pašništva povzroča večanje gozdnih površin (zaraščanje odprtih površin). Zaradi tega ima to lahko vpliv na habitate določenih živalskih vrst.

3. Ukrepi / spoznanja

3.1 Pogojeni z načrtovanjem in gradnjo

Okoljske zahteve: pri pripravi obremenitvenih in obvezujočih podlag je potrebno paziti, da so izkazane posamezne okoljske zahteve.

3.1.1 Načrtovanje gradenj

Pri načrtovanju gradenj je potrebno razviti obširen načrt izgradnje, ob upoštevanju vplivov na okolje. Strategije in vizije morajo upoštevati trajnostni razvoj.

Za enakomeren razvoj zimskih in poletnih športnih destinacij je smiselno že pri izdelavi osnovnih strategij vzpostaviti sodelovanje z drugimi interesnimi skupinami in upravnimi organi. Tudi potek upravnih postopkov in potrebnega financiranja zahteva ustrezno sodelovanje.

3.1.2 Postopki pridobivanja dovoljenj za gradnjo naprav

Pri dovoljenjih za naprave je potrebno upoštevati zakonske zahteve posamezne države.

3.1.3 Vključevanje zgradb in naprav

Zgradbe in naprave (postajne zgradbe žičniških naprav, zgradbe naprav za zasneževanje itd.) ne smejo biti le smotrne, gospodarne in varne, temveč tudi dobro oblikovane in optimalno postavljene v pokrajino. Za doseganje tega je potrebno celovito presojanje pokrajine in projekta. Mnoge posrečene zgradbe, tudi v sodobnem gradbenem stilu, z uporabo časovno primernih materialov in gradiv, dokazujejo, da je to mogoče.

3.1.4 Izvedba gradnje

Pri izbiri gradbenih materialov je potrebno paziti na lokalno dostopnost do njih, obstojnost, prijaznost za vzdrževanje, optično učinkovitost, ognjeodpornost in integriranost pri možnih adaptacijah. Poleg tega je potrebno preveriti možnost ponovne uporabe ob rušenju.

3.1.5 Posegi v teren

Omejiti jih je potrebno na potrebno mero in jih prilagoditi naravnemu okolju. Čim manj vplivati na vodni režim (naravna korita, izviri, itd.). Če so posegi v teren potrebni, jih je potrebno izvajati v skladu z naslednjimi koraki in po možnosti čim prej vzpostaviti naravno celotno obliko.

Za gradnjo in rekultiviranje veljajo naslednja osnovna pravila:

- Sloj vegetacije (travna ruša) in površinska tal privzdigniti in ločeno deponirati, po potrebi negovati (npr. namakati);
- Izdelovanje (globinskih) drenaž na primer z drenažnimi pletenjačami in stabilnim polaganjem cevi;
- Pravilno zaporedno ponovno vgrajevanje različnih talnih plasti in travne ruše, po potrebni ročna vgradnja;
- Vgrajevanje površinskega odvodnjavanja; le to je potrebno ob obsežnejših vodnih padavinah dopolniti s primernimi stabilnimi odvodnimi žlebovi;
- Po potrebi naprave varovati z brežinami, tudi z globokim sidranjem (kamnite ograde, podporna stena iz lesa ali betona, pritrjena žična rešetka itd.);
- Varovanje proti spiranju površine tal, na primer z nameščanjem plastičnih mrež oziroma bombažnih tkanin, ki razpadejo, jute itd.;
- Uporaba primernih mešaníc semen glede na lokacijo in nadmorsko višino za pospeševanje ponovnega ozelenjevanja golih površin;

- Po potrebi gnojenje z organskimi gnojili. Uporaba anorganskih gnojil, kot so mineralna gnojila, šele po vrednotenju vzorcev tal;
- Redna nega površin smučarskih prog poleti s pašo ali košnjo oziroma mulčenjem.

V primeru pretežno skalnatega terena je potrebno posege izvajati z veliko skrbnostjo glede na stabilnost tal in prilagajanjem okolju.

3.1.6 Zasneževanje

Zasneževanje spada danes k standardnim napravam smučišč in je pomemben sestavni del zagotavljanja zimskega športa. Naprave za zasneževanje je potrebno graditi kolikor je le mogoče učinkovite in zmogljive, ob upoštevanju krajevnih značilnosti in danosti ter potrebnosti kakor tudi ekoloških zahtev.

3.1.7 Zaščita pred plazovi

Pri ukrepih za zaščito pred plazovi v območju smučarskih prog je potrebno upoštevati njihov vpliv na okolje. Po možnosti se naj izvede pogoždovanje s primernimi drevesnimi vrstami. To ima prednost pred tehničnimi posegi.

3.1.8 Postavitev poti

Pri postavitvi poti je potrebno paziti na prilagajanje pokrajini in izravnave materiala. Brežine naj bodo čimbolj položne. Pri mehki podlagi se je uveljavilo polaganje geo tekstilov (koprena). Površinska plast naj bo iz vezivnega tolčenca, pri večji obrabi pa iz stisnjene asfaltne granulata. Kod ukrep odvodnjavanja poti/tras se je uveljavilo prekopavanje po bregu navzgor in ustrezne odvodne cevi. Jarke za odvodnjavanje je potrebno izvesti z obstojnimi cevmi, na primer iz armiranega betona ali odpornih umetnih snovi, ki so nameščene pod potmi. Jarke za odvodnjavanje je potrebno speljati v primerne mulde (osuševalne jarke).

3.1.9 Večkratna uporaba

Pred gradnjo smučarskih prog in poti je potrebno dodatno rabo tras, na primer naprave za električne, signalne in vodne vode (dovod in odvod), uskladiti z drugimi interesenti. Modalitete uporabe poti, posebej še letne obratovalne čase in dnevno obratovanje, je potrebno uskladiti z eventualnimi partnerji, na primer turističnimi organizacijami, kmeti in lovci ter določiti ustrezne ukrepe.

3.2 Pogojeni z obratovanjem

3.2.1. Okoljski management za obratovanje

Izkazalo se je, da je okoljski management in izvajanje postopkov kontrole primeren instrument za upravljavce žičniških naprav, da se na eni strani ohrani strukturiran in z drugimi območji primerljiv pregled o stanju okolja na njihovem območju. Na drugi strani ga lahko uporabimo kot instrument trajne revaloracije.

Skozi ciljen kvalitetni in okoljski management, na primer po ISP 9001-2000 in ISO 14001 se organizacija, stroški in okoljska relevantnost najbolje strukturira in upošteva.

Da bodo trajne obremenitve kolikor mogoče majhne, je potrebno pri oskrbi z energijo, še posebej za ogrevanje zgradb, paziti na okolju prijazne energetske vire. Ravno tako se izplača skrbeti za uporabo toplote iz zračenja oziroma hlajenja reduktorjev in motorjev ter podobno.

Iz ekološkega in ekonomskega vidika se vedno izplača izvesti stroškovno premišljene in količinsko omejene vodovode in odplake.

Odlaganje mulja (blata) iz separatorjev (odstranjevalnikov, izličevalnikov), čistilnih sredstev in hladilnih tekočin je zakonsko urejeno. Podobno velja za filtre, ostanke barv, baterije, umetne snovi, gumijaste dele in gradbene odpadke. Odpadni material (beton, opeka) se lahko praviloma vgradi v poti. Ostanki jeklenih konstrukcij se lahko uporabijo za novogradnje oziroma za nove kovinske izdelke. Ločevanje različnih ostankov je dandanašnji pravilo.

Za zmanjševanje motečega hrupa strojev oziroma zvoka v zgradbah se uporabljajo različni ukrepi. Izpušne pline motorjev z notranjim izgorevanjem je potrebno ob upoštevanju prevladujoče smeri vetra in po potrebi dodatnega filtriranja voditi oziroma odstraniti zunaj. V vsakem primeru pa se je potrebno tem emisijam, kolikor je le mogoče, izogibati.

Zelo pomembni so učinkoviti ukrepi pri nesrečah z **okolje obremenjujočimi materiali**, ki katerih seznam je potrebno skrbno vnesti v katalog in jih je potrebno v njihovem zaporedju vaditi z krajevno pristojnimi sodelavci in organizacijami. Potrebne pripomočke in naprave je potrebno redno vzdrževati in jih stalno obnavljati na najnovejše stanje.

3.2.2. Preparacija in nega smučarskih prog in njihovo vzdrževanje pozimi

Nega pozimi obsega v glavnem preparacijo smučarskih in tekaških prog ter sprehajalnih poti s primernimi stroji. Pri tem je potrebno paziti na učinkovitost pogonskih agregatov z uporabo okolju prijaznih motorjev z notranjim izgorevanjem tako, da tla čim bolj varujemo. Iz okoljskih in ekonomskih razlogov se je potrebno orientirati na zavestno gospodarjenje s snegom.

3.2.3. Zasneževanje

V osnovi učinkuje zadostna količina snega kot zaščita pred mehanskimi poškodbami, zmrzaljo in s tem zaščita pred erozijo.

Pri uporabi naprav za zasneževanje je potrebno paziti, da se izvaja odvzem vode v sodelovanju z drugimi porabniki in na ekološko sprejemljiv način tako, da je že na začetku zimske sezone zagotovljena kvaliteta vode za zasneževanje in so uvedeni vsi ukrepi, da s stalno kontrolo naprav za zasneževanje in uporabo biološko razgradljivih proizvodov v veliki omejimo nevarnost onesnaževanja.

3.2.4. Plazovi - proženje

Varovanje pred plazovi je na smučiščih zelo pomemben varnostni ukrep, pri čemer je potrebno varnostne naprave in/ali postopek proženja izbrati tako, da je vpliv na okolje kolikor je le mogoče majhen.

Pri proženju je potrebno paziti na vpliv drsenja plazov, zasutja in hrupa na sneg, tla, vegetacijo in divjad. Navedene ukrepe je potrebno izvajati v smislu najmanjših možnih stranskih učinkov.

Glede na varovane površine je potrebno stalne ukrepe (zapore, naprave za proženje) z razpoložljivimi finančnimi možnostmi stalno obnavljati. Primerne ukrepe naj določijo lokalni strokovnjaki. .

3.2.5. Nega smučarskih prog poleti

Po gradnji smučarske proge je potrebno začeti s sistematičnimi ozelenjevalnimi ukrepi. Zato mora biti proga primerno vključena v okolje predvsem zato, da se olajša

njena obdelava pozimi. Dejansko je enostavneje in gospodarnejše prve ukrepe preparacije izvesti na podlagi, ki je enakomerno poraščena in na njej ni kamenja ter jarkov. Ko se vegetacija obraste, je potrebno poleti na površini izvajati pašo oziroma površino redno kositi, da se ohrani in neguje rastlinska preproga. Poleg tega je potrebno v prvih letih po izdelavi smučarske proge redno gnojiti in če je potrebno dosejevati, da se gole površine izboljšajo.

3.2.6. Obnašanje športnikov na snegu

Uporabnike je potrebno s primernimi ukrepi opozarjati na obnašanje glede na okolje in na druge uporabnike. Za to se uporablja informacijski material, zapore in primerna vodila.

3.3 Razno

3.3.1. Zbiranje odpadkov

Po sezoni je potrebno spomladi, kolikor je le mogoče kmalu, ko sneg skopni, očistiti odpadke s površin smučarskih prog in jih zbrati ob postajah žičniških naprav.

3.3.2. Ukrepi za usmerjanje prometa

V sodelovanju s pristojnimi upravnimi organi je potrebno z uvajanjem v mrežo vključenih prometnih sistemov (smučarski vlak, smučarski avtobus) preusmeriti javni potniški oziroma osebni promet. Znane prometne zamaške je potrebno razreševati z vplivom na prometno politiko.

Po potrebi se uvedejo ukrepi za omejevanje števila obiskovalcev. Na eni strani se lahko to regulira z omejevanjem prodaje smučarskih vozovnic, posebej dnevnih vozovnic (omejevanje števila prvih vstopov na smučišče). Poleg tega se lahko uporabijo ukrepi vodenja prometa, kot so prometni sistemi vodenja in gospodarjenje s parkirnimi prostori. Ukrepi se lahko razširijo s posredovanjem informacij o prometu kot je prometni radio in daljinsko vodene označevalne table, ki so postavljene v primerni oddaljenosti od gorskih športnih središč.

Pri gospodarjenju s parkirnimi površinami je potrebno paziti na primerno odvodnjavanje in odstranjevanje odpadkov. Makadamske parkirne površine, ki se poleti ne uporabljajo, je potrebno zaradi optičnih razlogov rahlo ozeleniti s primernimi mešanici semen.

3.3.3. Gorski gozd

Stabilen, naraven gozd izpolnjuje več funkcij. V gorovju je predvsem zaščitna funkcija velikega pomena.

Gozd, še posebej zaščitni gozd, ne sme biti ogrožen zaradi človeških pristočasovnih aktivnosti. Na javnost je potrebno v zvezi s tem vplivati z ustreznimi informacijami in informativnimi tablami.

Če zelenega učinka ni, je potrebno uvesti dodatne ukrepe, da se varovalni gozd zaščiti. Po potrebi se uvedejo nadzorne službe oziroma izvaja nadzor policija.

3.3.4. Zaščita divjadi

Za preprečevanje naleta ptičev na tanke jeklene vrvi, ki jih ni mogoče napeljati po zemlji, je priporočljivo v senzibilnih območjih te ovire označiti.

Pomembno je, da se spoštuje rastišča in prečkanje cestišč divjadi. Po potrebi je zagotoviti mirna področja za divjad.

3.3.5 Sodelovanje s kmeti

Kmetje so pomemben partner pri ohranjanju krajine in za nego kultiviranih površin. Smiselno jih je vključevati v dejavnost z dodatnimi zaposlitvami, zakupom njihovih površin, uporabo njihovih strojev za nego smučarskih prog in sprehajalnih poti. Smučarske proge je potrebno načrtovati in negovati tako, da jih lahko uporablja lastnik zemljišča (pogosto kmet) kakor tudi upravljavec žičniške naprave. Mirno in gospodarsko vzpodbudno sobivanje zahteva ciljno komunikacijo.

4. Povzetek

Zgoraj naštetu vsekakor ni popolno. Žičniška podjetja sama skrbijo za to, da oblikujejo trajnostni razvoj kulturne krajine z upoštevanjem naravovarstvenih vidikov s svežnjem ukrepov, ki so turistično opravičljivi in nudijo tudi domačinskemu prebivalstvu življenja vreden razvoj.

Okoljsko ozaveščeno prilagajanje na krajevno stanje ob upoštevanju nastalih stroškov in ob trenutnem stanju tehnike ter upoštevanje človeškega faktorja, ostaja stvar odgovornih v kraju samem. Žičničarji morajo imeti pri tem vodilno vlogo, pri čemer mora vladati popolno zaupanje. Z drugimi partnerji, posebej turističnimi delavci in kmetovalci, morajo nositi odgovornost za ohranjanje sprejemljivega okolja kot pomembnega dela posla oziroma odgovornosti do prihodnjih generacij.

V osnovi je potrebno izvajati le ukrepe, ki zagotavljajo obzirno izkoriščanje dragocenega ekosistema v gorskem svetu. Po gradbenih delih je potrebno na smučiščih posvetiti veliko pozornost rekultiviranju okolja in uporabljati avtohtone mešanice semen za ozelenjevanje.

V vsaki državi obstaja specifična regulativa za smučišča in drugo turistično urejanje. Okoljsko relevantne podatke je potrebno pridobiti v najkrajšem možnem času. Tako bo omogočeno obvladovanje okoljskih vplivov in gospodarno uporabo za obratovanje ter varovanje okolja uskladiti tako, da bodo lahko vsi objekti ob upoštevanju potrebnih zaščitnih ukrepov integrirani v krajino.

Kot posledico klimatskih sprememb in dviga temperatur je za pričakovati, da se bo snežna meja in minimalna višina perma zmrzali pomaknila navzgor. Posledica je lahko nestabilnost pobočij v območju perma zmrzali, ki lahko prizadene tudi temelje žičniških naprav in druge zgradbe. Zaradi tega je potrebno v prihodnosti vse zgradbe na tej višinski legi bolj nadzorovati, da se lahko pravočasno izvedejo potrebni ukrepi. V visoko ležečih smučiščih se lahko sneženje in s tem količine snega okrepi. To zahteva povečanje ukrepov za varovanje pred plazovi.

Smučišča v sredogorju morajo dograditi sisteme za zasneževanje. Pri tem je pogoj zagotavljanje zadostnih količin vode za zasneževanje ustrezne kvalitete.

Smučišča z zagotovljeno snežno odejo (tudi na večjih višinah) morajo računati s povečanjem števila obiskovalcev, medtem ko bodo morala smučišča s pomanjkljivo snežno garancijo (torej nižje ležeča) uvajati alternative pristočasovne ponudbe. Ker se bo smučarski šport na večjih višinah še močneje razvijal, je potrebno skrbeti, da bodo smučarske proge prilagojene povpraševanju in da bo izkoriščeno sodelovanje z drugimi zimsko športnimi središči.

Zaradi trajnega porasta izpusta CO₂ po celem svetu, je potrebno zmanjšati porabo energije in izboljšati izkoristke vseh naprav. Vzpodbujati je potrebno rabo obnovljivih virov energije za izboljšanje bilance CO₂ in zmanjševanje emisij škodljivih snovi.

Enakovredno je potrebno raziskati dostopnost do urbanih središč z oblikovanjem okolju prijaznih prometnih sistemov in s tem zmanjševati individualni promet.

V prihodnosti se bo pomen upravljavcev žičniških naprav za zagotavljanje trajnostnega harmoničnega razvoja v turističnih območjih še okrepil.

5 Izvelek iz študij/podlag in spletne povezave ter prispevki Okoljskega foruma OITAF

Wirtschaftskammer Vorarlberg – Okoljski seminarji – Visokogorje 1978 do 2000.

Deutscher Skiverband 1989-1996.

O.I.T.A.F. – Kongres San Francisco 1996 – Manhart.

Manhart: SAM 1996; Courchevel april 2002.

ÖWAV (Avstrijsko združenje za odpadke in vodno gospodarstvo), 1999 Pravila smučarske proge in 2007 Pravila zasneževanje (aktualizirano).

Švicarsko notranje ministrstvo, 1991 Vodenje poti.

Švicarski žičniški seminar, Martigny, maj 1995 – Manhart.

BUWAL, Narava in krajina, Rita Wyder, Razvoj v zadnjih 10 letih v Švici, februar 2000.

Françoise Dinger – L'impact de la neige de culture sur les domaines skiabiles (2e me congrés international L'eau en montagne 20.-23. september 2006 Megeve, Francija.

L'ANENA. Association nationale pour l'étude de la neige et des avalanches: <http://www.anena.org/> et le recherches Cemagref sur les plans de prévention sur le risques d'avalanches: http://www.grenoble.fr/etna/resultats/guides_methodologique/PPRA.html

F. Dinger, 1977 – Végétalisation des espaces dégradés en altitude – Editions CEMAGREF, 144 p DINGER.

F., 2000. – The use of organic waste for seeding to grass and replanting disturbed land surfaces at high elevation – 1er Congrès Mondial de l'Association International de l'Eau (Internationa Water Association – IWA) Paris 2000, 3. – 7. Juillet 2000.

Indicators of Europe's changing climate – SB – 20 Meeting, Bonn 19/06/2004.

DINGER F., AUBRY F., WIART J. 1999 – Utilisation des déchets organiques en végétalisation – Guides de bonnes pratiques – Editions ADEME, 112 pages.

Povezave članov OITAF – Okoljski forum

<http://www.ski-online.de/umwelt>

<http://www.sntf.org>

<http://www.seilbahnen.at>

http://www.bafu.admin.ch/sport_tourismus/00653/00667/index.html?lang=de

<http://www.seilbahnakademie.at/wilkommen>

<http://www.seilbahnen.org/index.php>

<http://www.seilbahnen.de/de/index.html>

<http://www.seilbahnen.de/de/82d3cc7d-e573-4b17-835f-c288fa427160.html>

<http://www.cable-car.de/linkverzeichnis.html>

<http://www.provinz.bz.it/mobilitaet/>

Sestavki OITAF – Okoljskega foruma k temam

Tema 01: Ozelenjevanje v visokogorju in žičniške naprave.

Tema 02: Tehnično zasneževanje in preparacija smučarskih prog.

Tema 03: Vodni režim na smučiščih / primer Južna Tirolska.

Tema 04: Divjad in smučarski športni centri.

Tema 05: Ukrepi za varstvo pred plazovi – Vplivi na okolje.

Tema 06: Presoja vplivov na okolje, smernice za PVO-smučišča.

Tema 07: Okolje – revizija (Auditing).

Tema 08: Alpska konvencija.

Tema 09: Klimatski vplivi in žičniške naprave, management smučišč.

Tema 10: Prosti čas – in turistični promet.

Tema 11: Natura 2000 in žičniške naprave.

Tema 12: Naprave – znanstvena raziskava.